

VJESNIK

SLUŽBENI
VOJNOG ORDINARIJATA

GODINA: XXIII • BROJ: 1 (84) • 2020.

SLUŽBENI VJESNIK VOJNOG ORDINARIJATA U REPUBLICI HRVATSKOJ
Izdavač: Vojni ordinarijat u Republici Hrvatskoj, Ksaverska cesta 12, 10000 ZAGREB
tel: 01/4670-660; 01/4670-659; 01/3784-489 (MORH); faks: 01/4670-662
www.vojni-ordinarijat.hr; e-pošta: vojni.ordinarijat@mohr.hr
Odgovara: Msgr. Jure Bogdan, vojni ordinarij

USKRSNA PORUKA VOJNOG ORDINARIJA MSGR. JURE BOGDANA, USKRS 2020.

„Vi se ne bojte! Ta znam: Isusa Raspetoga tražite!
Nije ovdje! Uskrsnu kako reče.“ (Mt 28, 5-6)

Draga braćo i sestre!

1. Riječi što ih je anđeo Gospodnji uputio Mariji Magdaleni i onoj drugoj Mariji u osvit prvoga dana u tjednu kada su došle pogledati grob gdje Isus bijaše pokopan kako bi, prema židovskim običajima, pomazale Njegovo mrtvo tijelo, jedinstvena su vijest. To je vijest nad svim vijestima, vijest koju nikada prije ni čovjek ni čovječanstvo nisu čuli: „Isusa Raspetoga tražite! Nije ovdje! Uskrsnu kako reče.“ Ta je vijest pobjednica svakoga straha i svake bojazni. Napose pak straha i bojazni od umiranja i smrти. Ta vijest buja životom. Dapače, ta je vijest izvor svakoga života! „Vi se ne bojte!“ – kako li je to utješno moralno odjeknuti u ušima ovih pobožnih žena, kako li ih je to moralno uzdignuti u njihovu srcu i duši, u osjećajima i razumu, kako li ih je to moralno ohrabriti! Doista, oni koji traže Gospodina Isusa nemaju razloga strahovati. Oni koji vjeruju u Njega, koji ga žele pronaći i iskazati mu svoju ljubav, nemaju se čega bojati. Njih obasjava radosna vijest o uskrsnuću Sina Božjega: Ne, On nije u grobu! Njega tamo nema! U grobu ga ne treba tražiti, jer se Njega u grobu ne može naći. Ne, grobno mjesto nije Njegovo posljednje počivalište, jer On – „uskrsnu kako reče“, jer je On u svoje uskrslom tijelu, ispunjenome moću Duha Svetoga, prešao iz stanja smrti u drugi život onkraj vremena i prostora i sudjeluje u božanskoj životu svoje slave.¹ I zato svi mi na Uskrs, puni radosti, kličemo: Aleluja! Aleluja! Aleluja!

2. Draga braćo i sestre! Andelova poruka „Vi se ne bojte!“ upućena je i svakomu od nas.

Tiče se ona i svakoga čovjeka i svakoga ljudskog života, jer ona odgovara na njegova temeljna životna pitanja: doista, nijedan čovjek ne želi živjeti okovan strahom, i svaki čovjek želi živjeti slobodno i sretno. No, ta se poruka na poseban način odnosi na nas kršćane, nas koji smo okupljeni u zajednicu njegovih učenika. Ono „vi“ na poseban je način naše, i mi, koji smo i koji želimo biti Isusovi učenici, u Njemu se na poseban način prepoznajemo. A neizrecivo je lijepo biti članom te Isusove zajednice, zajednice koja je Božji narod, narod u koji se ulazi po vjeri i krštenju i u koji su pozvani ući svi ljudi da bi u Kristu sazdrali jednu obitelj i jedan Božji narod Crkvu.²

¹ Usp. *Katekizam Katoličke crkve*, br. 646.

² Usp. *Katekizam Katoličke crkve*, br. 804.

3. Draga braćo i sestre! Svi jest pripadnici zajednici Kristovih učenika, koje je On ute-meljitelj a Duh Sveti snaga, spontano pobu-đuje u našim srcima iskrenu ljubav prema Crkvi. Ona je velika obitelj u kojoj nas se pri-hvaća i uči da živimo kao vjernici i učenici Gospodina Isusa. Često ćemo možda čuti da netko, razočaran lošim djelovanjem pojedi-nih članova Crkve, izjavi „Vjerujem u Boga, vjerujem u Krista, ali ne vjerujem u Crkvu“. No to nije moguće. Sveti otac, papa Franjo na to jasno upozorava kada kaže: „Nismo izoli-rani i nismo kršćani svatko na svoj pojedina-čan način, svatko za svoj vlastiti račun, *naš je kršćanski identitet - pripadnost!* Kršćani smo jer pripadamo Crkvi. To je poput prezimena: ako je ime ‘kršćanin sam’, prezime je ‘pri-padam Crkvi’.“³ Svatko od nas, ondje gdje živi i djeluje, pozvan je svojim autentičnim kršćanskim životom konkretno posvjedočiti svoj identitet, svoju pripadnost Crkvi i svoju ljubav prema Crkvi. I to bez straha i bojazni.

4. Ono „Vi se ne bojte!“ – upućeno je, naglasili smo, svakomu od nas: Ne, ne bojmo se, dra-ga braćo i sestre, upravo u ovim danima dok smo, i kao pojedinci i kao društvo, izloženi pandemiji koronavirusa. Makar smo zbog svega što nam se događa i što nam možda još predstoji vrlo uznemirenji, potpuno svjesni brojnih opasnosti i izazova uzdignimo hra-bro svoja srca u molitvi Kristu Gospodinu uskrsnulomu! On, On je temelj našega mira, On je temelj naše sigurnosti, naše uvijek žive nade i optimizma. On je uvijek s nama! On je ono Svjetlo koje uvijek svjetli i razbija svaku tamu, ruši svaki strah, ublažava svaku neiz-vjesnost, lijeći svaku bol i svaku patnju. On je uvijek s nama! Duboko svjesni svake zabri-nutosti pobudimo u sebi duboku vjeru u Kri-sta Gospodina koji svoje nikada ne napušta. To nam u ovim okolnostima poručuje i papa Franjo: „U ovoj situaciji pandemije, u kojoj se nalazimo manje ili više izolirani, pozvani smo ponovno otkriti i dublje upoznati vrijed-nost zajedništva koje ujedinjuje sve članove

Crkve. Ujedinjeni s Kristom nismo nikada sami, nego tvorimo jedno tijelo, kojemu je On glava. To je zajedništvo koje se hrani mol-itvom, ali i duhovnim zajedništvom u eu-haristiji, što je čin koji se toplo preporuča kada nije moguće primiti sakrament. To kažem svima, posebno osobama koje žive same.“⁴

5. Stoga, „Vi se ne bojte!“, baš vi koji kao hrvatski vojnici i hrvatski policajci, u ovoj nevolji koja nas je pogodila, stojite izloženi dok profesionalno obavljate svoje odgovorne dužnosti i zadatke u službi svih nas, vaših bližnjih i cijelog društva. Ne, ne bojte se, svi vi koji se kao zdravstveno osoblje u našim bolnicama i ambulantama na najrazličitije načine nesebično žrtvujete za zdravlje bole-snika i svi vi koji ste oboljeli od ove ili drugih bolesti, koji patite, a čiji dragi i mili zbog toga strahuju i trpe. Ne bojte se, svi vi koji ste na bilo koji način ugroženi i pritisnuti težinom trenutka koji svi proživljavamo i neizvjesno-šću pred onim što nas još čeka... Ne bojmo se u svemu što je već došlo i što god da još dolazi dok kao Kristovi vjernici, sinovi i kćeri Crkve, dosljedno i odgovorno, iz dana u dan, živimo svoj poziv kao suprug i supruga, kao otac i majka, kao sin i kći, kao brat i sestra...; ne, ne bojmo se dok čuvamo svoju obitelj i sve činimo da je zaštitimo, jer je ona temeljna jedinica svakoga ljudskog društva i jer je ona „Crkva u malome“; ne, ne bojmo se, kako god bilo i kako god da jest, uvijek štititi još nerođeni život i uvijek promicati „kulturu života“ nasuprot „kulturi smrti“. Čovjek nije stvoren za grob. On je stvoren za život! Ne bojmo se, u svemu tom i mnogo čemu dru-gom, biti hrabri, vjerodostojni, ustrajni. Ne bojmo se tako živjeti u ovoj lijepoj našoj Domovini, u ovoj našoj Europi, i baš tu, danas i sada, posvjedočiti i svoje „ime“ – *biti kršća-nin* i svoje „prezime“ – *pripadam Crkvi*. Traj-no, a napose u ovim tegobnim trenutcima, tako snažno odjekuju riječi koje nam je još početkom trećega tisućljeća uputio sveti Ivan Pavao II.: „Europa – pa tako onda, nadodali

3 Papa Franjo, *Nagovor na sveopćoj audijenciji srijedom, 25. lipnja 2014.*

4 Papa Franjo, *Nagovor nakon molitve Anđeo Gospodnji, 15. ožujka 2020.*

bismo, i naša Domovina – traži vjerodostojne navjestitelje Evanđelja, čiji životi, u zajedništvu s Kristovim križem i uskrsnućem, blistaju ljepotom Evanđelja.⁵ A i papa Franjo nam također jasno poručuje: „Prihvaćati svakodnevno put evanđelja, iako nam može stvoriti probleme, eto to je svetost!“⁶

Draga braćo svećenici, pomoćnici i djelatnici u poslanju i službi Vojne biskupije, poštovani i dragi djelatnici Ministarstva obrane i Ministarstva unutarnjih poslova Republike Hrvatske, te, osobito, poštovani i dragi vjernici u mirovnim misijama po svijetu, svima

5 Papa Ivan Pavao II., *Ecclesia in Europa*, postsinodala apostolska pobudnica o Crkvi u Europi, Verbum, Split, 2003., br. 49.

6 Papa Franjo, *Gaudete et exsultate*, apostolska pobudnica o pozivu na svetost u suvremenom svijetu, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2018., br. 93.

vama i vašim obiteljima od srca poručujem: Ne bojmo se! S nama je Isus Krist, naš uskrsnuli Gospodin, „povratnik od mrtvih, koji svijetli svakom čovjeku te živi i kraljuje u vjeke vjekova“⁷.

Svima vama od srca želim: Sretan Uskrs!

Vaš biskup

✠ Msgr. Jure Bogdan
vojni ordinarij u Republici Hrvatskoj

7 *Vazmeni hvalospjev* na Vazmenom bdjenju na Veliku subotu.

SVETA STOLICA

APOSTOLSKO PISMO SVETOGLA OCA FRANJE O ZNAČENJU I VRIJEDNOSTI JASLICA

1. prosinca 2019.

Admirabile signum

1. Čudesan znak jasala, tako drag kršćanskom puku oduvijek pobuđuje divljenje i čuđenje. Prikaz Isusova rođenja po sebi je jednostavan i radostan navještaj otajstva utjelovljenja Božjega Sina. Jaslice su poput živog evanđelja koje izobilno teče sa stranica Svetoga pisma. Dok promatramo prizor Isusova rođenja pozvani smo poduzeti hod u duhu privučeni poniznošću Boga koji je postao čovjekom kako bi se susreo sa svakim muškarcem i ženom. I otkrivamo da nas On toliko ljubi da je postao jedno s nama kako bismo i mi mogli postati jedno s Njim.

Ovim pismom želim podržati lijepu obiteljsku tradiciju pripremanja jaslica u danima prije Božića, ali i običaj njihova postavljanja na radnome mjestu, u školama, bolnicama, zatvorima, na gradskim trgovima...

Tu uvijek dolazi do izražaja velika maštovitost i kreativnost u korištenju najrazličitijih materijala za stvaranje malih remek-djela ljetote. To se uči još od malih nogu kad majka i otac, zajedno s bakama i djedovima, prenose tu radosnu tradiciju koja sadrži u sebi bogatstvo pučke pobožnosti. Nadam se da taj običaj neće nikada nestati i da će se, tamo gdje je napušten, ponovno otkriti i oživjeti.

2. Porijeklo jaslica nalazimo prije svega u pojedinim detaljima iz Isusova rođenja u Betlehemu. Evanđelist Luka jednostavno kaže da Marija »porodi sina svoga, prvorodenca, povi ga i položi u jasle jer za njih nije bilo mjesta u svratištu« (2, 7). Isus je položen u jasle, što se na latinskom kaže *praesepium*

od čega dolazi talijanska riječ "presepe", na hrvatskom "jaslice".

Došavši na ovaj svijet Božji Sin pronalazi mjesto gdje se hrane životinje. Slama postaje prvom posteljom Onome koji će se objaviti kao »kruh koji je sišao s neba« (Iv 6, 41). Tu je simboliku dokučio već sveti Augustin, zajedno s ostalim crkvenim ocima, kad je napisao: »Ležeći u jaslama postao je našom hranom« (Serm. 189,4). Jaslice, zapravo, sadrže različita otajstva iz Isusova života i približavaju ih našem svakodnevnom životu.

No prijeđimo odmah na porijeklo jaslica kakvim ih mi poznajemo. Vratimo se u mislima u talijanski gradić Greccio, nedaleko od Rietija. Ondje se sveti Franjo navratio najvjerojatnije na povratku iz Rima, gdje je 29. studenoga 1223. od pape Honorija III. dobio potvrdu svoga Pravila. Franjo je prije toga posjetio Svetu Zemlju i spilje u Grecciu su ga osobito podsjećale na krajolik Betlehema. Moguće je da su se Asiškog siromaška u Rimu duboko dojmili mozaici u rimskoj bazilici Svetе Marije Velike na kojima je prikazano Isusovo rođenje tik do mjesta gdje su se, prema drevnoj predaji, čuvale drvene jasle.

U Franjevačkim izvorima detaljno je opisano što se tada zbilo u Grecciu. Petnaest dana prije Božića Franjo je zamolio nekog mještanina koji se zvao Ivan da mu pomogne ostvariti jednu želju: »Želio bih obnoviti uspomenu na ono Dijete koje je rođeno u Betlehemu i na njegove djetinje potrebe i neprilike, tj. kako je bilo smješteno u jaslice i položeno na slamu u nazočnosti vola i magarca«¹. Tek što je to čuo njegov je vjerni prijatelj odmah na naznačenome mjestu otisao pripremiti sve što je svetac poželio. Dana 25. prosinca u Greccio su došla mnoga braća iz raznih krajeva, a zajedno s njima i muškarci i žene iz ubogih kućica toga kraja, koji su donijeli cvijeće i zublje koje su rasvjetljivale tu svetu noć. Kad je došao, Franjo je našao jasle sa sijenom, vola i magarca. Pred prizorom Isusova rođenja svi prisutni doživjeli su novu i neizrecivu radost, koju nikada ranije nisu iskusili. Svećenik je zatim svečano slavio euharistiju na jaslama, pokazujući vezu između utjelovljenja Sina Božjega i euharistije. U toj prigodi u Grecciu nije bilo kipova: jaslice su realizirali i oživjeli svi prisutni.² Tako je nastala naša tradicija: svi okupljeni oko spilje i puni radosti. Ono što se ondje odigrava i oni koji postaju dionici toga otajstva stopljeni su u jedno.

Toma Čelanski, prvi životopisac svetoga Franje, podsjeća da je taj jednostavan i dirljiv prizor bio popraćen darom čudesnog viđenja: netko od prisutnih video je samo Djetešće Isusa kako leži u jaslama. S tih jaslica iz Božića 1223. godine, »svi se radosni povratiše kući«.³

3. Jednostavnošću toga znaka sveti Franjo je ostvario veliko djelo evangelizacije. Njegovo je učenje duboko prodrlo u srce kršćanâ i ostaje sve do naših dana istinski način prikazivanja ljepote naše vjere u jednostavnosti znakova. Uostalom, samo mjesto na kojem su izrađene prve jaslice izražava i pobuđuje te osjećaje. Greccio postaje utočištem za dušu koja se skriva na hridi kako bi utonula u tišinu.

Zašto jaslice pobuđuju takvo čuđenje i izazivaju takvo gauće u srcu? Ponajprije zato što očituju Božju nježnu ljubav. On, Stvoritelj univerzuma, spušta se na našu malenost. Dar života, koji je svaki put iznova za nas tajanstven, još nas više očarava kad vidimo da je Onaj koji je rođen od Marije izvor svakoga života i svedržitelj. U Isusu nam je Otac dao brata koji dolazi tražiti nas kad god smo zbuđeni ili odlutamo s pravoga puta, vjerni prijatelj koji je uvijek uz nas. Dao nam je svoga Sina koji nam opršta i oslobađa nas grijeha. Postavljanje jaslica u našim domovima pomaže nam ponovno oživjeti povijest onoga što se zbilo u Betlehemu.

Naravno, evanđeljâ ostaju trajni izvor koji omogućuje razumjeti i meditirati o tome događaju. Ipak, njegovo prikazivanje u jaslicama pomaže nam dočarati prizore, dotiče naša čuvstva i poziva nas da se osjetimo dijelom povijesti spasenja kao suvremenici događaja koji je živ i stvaran u najrazličitijim povijesnim i kulturnim okruženjima.

Na poseban način, još tamo od Franjina vremena u kojem su nastale, jaslice su poziv da "doživimo" i "opipamo" siromaštvo koje je

1 Toma Čelanski, Vita Prima, 84: Fonti francescane (FF), br. 468.

2 Usp. ibid., 85: FF, br. 469.

3 Ibid., 86: FF, br. 470.

Božji Sin izabrao za sebe u svome utjelovljenju i tako nas implicitno pozivaju da ga slijedimo na putu poniznosti, siromaštva i samodrivanja koji vodi od betlehemske jaslice do križa. To je poziv da ga upoznamo i milosrdno mu služimo u braći i sestrama kojima je pomoć najpotrebnija (usp. Mt 25, 31-46).

4. Sada bih htio razmotriti razne znakove jaslica kako bi se dokučilo njihovo dublje značenje. Promatramo ponajprije pozadinu, zvjezdano nebo obavijeno tamom i tišinom noći. Činimo to ne samo zbog vjernosti evanđeoskim izvješćima, nego također zbog značenja koje to ima.

Sjetimo se samo koliko smo puta u svome životu iskusili tamu noći. Pa ipak, Bog nas ni u tim trenucima ne ostavlja same, nego ostaje s nama da odgovori na naša odsudna pitanja o smislu života: tko sam? Odakle dolazim? Zašto sam rođen u ovom povijesnom trenutku? Zašto ljubim? Zašto patim? Zašto ću umrijeti? Da bi dao odgovor na ta pitanja, Bog je postao čovjekom. Njegova blizina donosi svjetlo tamo gdje je tama i obasjava one što obitavaju u tami patnje (usp. Lk 1, 17).

Vrijedi također obratiti pažnju na krajolike koji su sastavni dio jaslica i koji često uključuju ruševine drevnih kuća ili građevina, koje u nekim slučajevima zamjenjuju Betlehemsku spilju i postaju dom Svetе obitelji. Čini se da se te ruševine nadahnjuju na Legenda Aurea (Zlatna legenda) dominikanca Jacobusa de Voraginea (Jakov iz Varazzea) (13. st.) gdje čitamo o poganskom vjerovanju prema kojem se Hram mira u Rimu srušio u trenutku kad je Djevica rodila. Te su ruševine prije svega vidljivi znak palog čovječanstva, svega onoga što propada, što je raspadljivo i rastružuje. To okruženje koje je uprizorenno kazuje nam da je Isus novost usred ostarijelog svijeta, da je došao iscijeliti i ponovno sagraditi, vratiti svijetu i našemu životu izvorni sjaj.

5. Kakvi nas tek osjećaji trebaju obuzeti dok u jaslice postavljamo planine, potoke, ovce i pastire! Na taj se način spominjemo, kao što su proroci navijestili, kako se sav stvoreni

svijet raduje Mesijinu dolasku. Anđeli i zvezda repatica znak su da smo i mi pozvani zaputiti se prema spilji i pokloniti se Gospodinu.

»Hajdemo dakle do Betlehema. Pogledajmo što se to dogodilo, događaj koji nam obznači Gospodin« (Lk 2, 15): tako govore pastiri jedan drugome nakon navještaja koji začuše iz usta anđelâ. U tome jednostavnom opisu daje nam se vrlo lijepa pouka. Za razliku od mnogih drugih ljudi koji su zaokupljeni nebrojenim drugim stvarima, pastiri postaju prvi svjedoci onoga bitnog, to jest dara spasenja koje se daje. Najponizniji i najsiromašniji su ti koji znaju prihvati događaj utjelovljenja. Bogu koji nam dolazi u susret u Djetešcu Isusu pastiri odgovaraju tako da kreću na put prema Njemu kako bi doživjeli susret ispunjen ljubavlju i zahvalnim divljenjem. Upravo je taj susret između Boga i Njegove djece, zahvaljujući Isusu, kolijevka naše vjere i predstavlja njenu jedinstvenu ljepotu, koja se zrcali na osobit način u jaslicama.

6. U jaslice se obično stavlja mnogo simboličnih figura. Nalazimo u njima prije svega prosjake i ljude koji ne poznaju drugog obilja doli obilja srca. Oni su s punim pravom blizu Djetešcu Isusu, nitko ih ne može otjerati ili udaljiti od te sklepane kolijevke od koje siromašni svojom pojavom nimalo ne odudaraju. Siromašni su, štoviše, povlašteni dio tog otajstva i često su više i bolje od drugih kadri prepoznati prisutnost Boga među nama.

Siromašni i jednostavni svojom prisutnošću u jaslicama podsjećaju da je Bog postao čovjekom radi onih koji osjećaju najveću potrebu za njegovom ljubavlju i traže njegovu blizinu. Isus, »krotka i ponizna srca« (Mt 11, 29), rođen je siromašan, živio je jednostavnim životom kako bi nas naučio razumjeti što je bitno i to svojim životom pokazati. Jaslice šalju jasnu poruku da se ne smijemo dati zavarati bogatstvom i mnogobrojnim ponudama površne i časovite sreće. Herodova je palača u pozadini, zatvorena, gluha za navještaj radosti.

Rođenjem u jaslama sâm Bog pokreće jedinu istinsku revoluciju koja daje nadu i dostoјanstvo obespravljenima i marginaliziranim: revolucija je to ljubavi, revolucija nježnosti. Isus iz jaslica krotko, ali u isti mah snažno poziva na dijeljenje kao putu koji vodi prema humanijem i bratskijem svijetu u kojem nitko nije isključen ili marginaliziran.

Djeca – ali i odrasli! – često vole dodavati u jaslice druge figurice koje naizgled nemaju nikakve veze s evanđeoskim izvješćima. No, tom se maštovitošću želi reći to da u tom novom svijetu u koji je Isus uveo ima mjesta za sve što je doista ljudsko i za sva Božja stvorenja.

Od pastira do kovača, od pekara do glazbenikâ, od žena koje nose vrčeve vode do djece koja se igraju... sve to progovara o svakodnevnoj svetosti, radosti obavljanja običnih, svakodnevnih stvari na izvanredan način kad Isus dijeli svoj božanski život s nama.

7. Malo-pomalo i stigli smo do spilje gdje nalazimo likove Marije i Josipa. Marija je majka koja promatra svoje djetešce i pokazuje ga onima koji ga dolaze posjetiti. Njezin nas lik potiče da razmišljamo o velikome otajstvu kojim je zahvaćena ta djevojka kad je Bog pokucao na vrata njenog bezgrešnog srca. Marija je s punom poslušnošću odgovorila na anđelov navještaj kojim se od nje traži da postane Majkom Božjom. Njezine riječi: »Evo službenice Gospodnje, neka mi bude po tvojoj riječi!« (Lk 1, 38), za sve nas su svjedočanstvo kako se u vjeri prepustiti Božjoj volji. Tim svojim "da" Marija je postala majka Sina Božjega ne izgubivši, nego, zahvaljujući Njemu, posvetivši svoje djevičanstvo. U njoj vidimo Majku Božju koja svog Sina ne drži samo za sebe, nego poziva sve da poslušaju njegovu riječ i provode je u djelo (usp. Iv 2, 5).

Uz Mariju stoji sveti Josip koji zauzima stav onoga koji štiti Dijete i njegovu majku. Obično je prikazan sa štapom u ruci, a ponekad i kako drži svjetiljku. Sveti Josip igra važnu ulogu u životu Isusa i Marije. On je čuvar koji

neumorno štiti svoju obitelj. Kad ga je Bog upozorio na Herodovu prijetnju, bez okljevanja je krenuo na put i pobegao u Egipat (usp. Mt 2, 13-15). A kad je opasnost prošla s obitelji se vratio u Nazaret, gdje će biti prvi odgajatelj Isusa dok je bio dječak, a kasnije mladić. Josip je u svome srcu nosio veliko otajstvo kojim je bio obavijen Isus i njegova zaručnica Marija i kao pravednik uvijek se pouzdavao u Božju volju i vršio je.

8. Kad na Božić u jaslice stavimo kipiće Djeteta Isusa u njima zaiskri život. Bog se predstavlja tako, u djetetu, da bismo ga primili u naručje. U slabosti i krhkosti skriva svoju moć koja sve stvara i preobražava. Čini se nemogućim, ali je tako: u Isusu je Bog bio dijete i kao takav je želio otkriti veličinu svoje ljubavi koja se očituje u osmijehu i rukama koje se pružaju prema svima.

Rođenje djeteta budi radost i čuđenje, jer nam pred oči stavlja veliki misterij života. Promatrajući mlade bračne parove kako im u očima blista sjaj dok gledaju svoje novorođeno dijete možemo shvatiti Marijine i Josipove osjećaje koji su, gledajući dijete Isusa, osjetili Božju prisutnost u svom životu.

»Život se očitova« (1 Iv 1, 2). Tim riječima apostol Ivan sažima otajstvo utjelovljenja. Jaslice nam omogućuje vidjeti i dotaći taj jedinstveni i izvanredni događaj koji je promjenio tijek povijesti i prema kojem se određuje računanje godina prije i nakon Kristova rođenja.

Način na koji Bog djeluje ostavlja nas malne bez daha, jer se čini nemogućim da će se On lišiti svoje slave da postane čovjekom poput nas. Kakvog li iznenađenja vidjeti Boga koji radi sve isto što i mi: spava, hrani se majčnim mlijekom, plače i igra se kao i sva druga djeca!

Bog nas, kao i uvijek, zbumjuje. On je nepredvidiv, neprestano je izvan naših shema. Dakle, jaslice, dok nam prikazuju Boga onakvim kakav je ušao u naš svijet, potiču nas da razmišljamo o tome kako je naš život dio

Božjeg života; pozivaju nas da postanemo njegovi učenici ako želimo postići konačni smisao života.

9. Kad se približi svetkovina Bogojavljenja u jaslice se stavlju figure triju mudraca. Motreći zvijezdu, ti mudri i bogati ljudi s Istoka zaputili su se prema Betlehemu kako bi upoznali Isusa i prinijeli mu svoje darove: zlato, tamjan i smirnu. I ti skupi darovi imaju alegorijsko značenje: zlatom se iskazuje počast Isusovu kraljevskom dostojanstvu, tamjanom njegovu božanstvu, a smirnom njegovu svetom čovještvu koje će iskusiti smrt i ukop. Dok u jaslicama promatramo taj prizor pozvani smo razmišljati o tome kako je zadaća svakog kršćanina biti vjerovjesnikom (evangelizatorom). Svaki je od nas pozvan biti blagovjesnikom svjedočeći konkretnim djelima milosrđa radost što je susreo Isusa i njegovu ljubav.

Mudraci nas uče da katkad, da bi se prispjelo Kristu, treba prijeći jako dalek put. To su imućni ljudi, mudraci iz daleka, koji u sebi nose čežnju za beskonačnim i kreću na dugo i opasno putovanje koje će ih dovesti čak do Betlehema (usp. Mt 2, 1-12). Kad su se našli pred Djetetom Kraljem obuzela ih je velika radost. Ne daju se sablazniti siromašnim ambijentom, ne okljevaju pasti ničice pred njim i pokloniti mu se. Klečeći pred njim shvaćaju da Bog, kao što suverenom mudrošću upravlja zvijezdama, tako vodi tijek povijesti, zbacujući silne s prijestolja i uzvisujući ponizne. Po povratku u svoj kraj sigurno su drugima govorili o tom čudesnom susretu s Mesijom čime su započeli putovanje evanđelja među narodima.

10. Pred jaslicama misli nam se rado vraćaju u vrijeme dok smo bili djeca i nestrpljivo iščekivali kad će se one početi postavljati. Ta nas sjećanja vode do toga da uvijek iznova postajemo svjesni velikoga dara kojeg smo primili od onih koji su nam prenijeli vjeru i ujedno nam daju osjetiti dužnost i radost da se i djeci i unucima omogući da dožive isto iskustvo. Nije važno u kojem se obliku jaslice postavlja, mogu uvijek biti iste ili ih se može mijenjati svake godine; ono što je važno jest to da govore našemu životu.

Posvuda i u svakom obliku jaslice govore o Božjoj ljubavi, ljubavi Boga koji je postao djetetom da nam poruči koliko je bliz svakom ljudskom biću, u kojem god da se stanju našlo.

Draga braćo i sestre, jaslice su dio lijepog i zahtjevnog procesa prenošenja vjere. Počevši od djetinjstva, a zatim u svakoj životnoj dobi, one nas uče kontemplirati Isusa, očutjeti Božju ljubav prema nama, osjetiti i vjerovati da je Bog s nama, a mi s Njim, svi kao djeca i braća zahvaljujući tom Djetetu Sinu Božjem i Djevici Mariji. I osjetiti da se u tome krije sreća. U školi svetog Franje otvorimo srce toj jednostavnoj milosti, pustimo da to čuđenje iznjedri poniznu molitvu: naše "hvala" Bogu koji je želio s nama podijeliti sve kako nas nikada ne bi ostavio same.

Dano u Grecciu, u Svetištu jaslica, 1. prosinca 2019. godine, sedme pontifikata.

FRANJO

PORUKA SVETOGA OCA FRANJE ZA 53. SVJETSKI DAN MIRA

1. siječnja 2020.

Mir kao put nade: dijalog, pomirenje i ekološko obraćenje

1. Mir - put nade posut preprekama i kušnjama

Mir je veliko i dragocjeno dobro, predmet naše nade, kojem teži ljudska obitelj. Nadati se miruje ljudski stav koji u sebi ima egzistencijalnu napetost koja omogućuje da, katkad tegobna sadašnjost »može se živjeti i prihvati ako vodi ka nekom cilju, ako u taj cilj možemo biti sigurni i ako je taj cilj tako velik da opravdava trud koji je uložen u prijeđeni put«.¹ Nada je, dakle, krepst koja nas pokreće i daje nam krila da idemo naprijed, čak i onda kad se prepreke čine nepremostivima.

Naša ljudska zajednica nosi, u svom sjećanju i na svome tijelu, ožiljke niza sve razornijih ratova i sukoba koji ne prestaju pogadati osobito najsiromašnije i najranjivije. Čak se i cijelim narodima teško osloboditi lanaca iskorištavanja i korupcije koji potiču mržnje i nasilja. I dan-danas se velikom broju muškaraca i žena, mladih i starih, niječu dostojanstvo, tjelesni integritet, sloboda, uključujući vjersku slobodu, zajednička solidarnost i nada u budućnost. Mnogo je nevinih žrtava izloženo bolnom ponižavanju i isključivanju, tuzi i nepravdi, ako ne čak i traumama uslijed sustavnog nasrtanja na njihov narod i njihove najdraže.

Strašne kušnje unutarnjih i međunarodnih sukoba, često pogoršane bezobzirnim nasiljima, ostavljaju ožiljke na tijelu i duši čovječanstva koji teško i sporo zacjeljuju. Svaki se rat zapravo pokazuje bratobojstvom koje uništava sâm naum bratstva upisan u poziv ljudske obitelji.

1 Benedikt XVI., Enc. Spe salvi (30. studenoga 2007.), 1.

Rat, kao što znamo, često počinje s netrpeljivošću zbog različitosti drugoga što rađa žeљu za posjedovanjem i htijenje za prevlašću nad drugima. Rađa se u čovjekovu srcu iz sebičnosti i oholosti, iz mržnje koja vodi razaranju, stvaranju isključivo negativne slike o drugome, njegovu isključivanju i uništenju. Rat potiču izobličenje odnosâ, hegemonске ambicije, zloupotrebe moći, strah od drugoga i različitostâ koje se promatra kao prepreku. Rat, u isti mah, sve to potiče i jača.

Kao što sam primijetio tijekom svog nedavnog apostolskog putovanja u Japan, paradoksalno je da »naš svijet živi izopačenu dihotomiju: želi se braniti i jamčiti stabilnost i mir na temelju lažne sigurnosti podupirane mentalitetom straha i nepovjerenja, što završava trovanjem odnosa među narodima i sprječavanjem svakog mogućeg dijaloga. Mir i stabilnost u svijetu nespojivi su sa svakim pokušajem da se gradi na strahu od međusobnog uništenja ili prijetnji potpunog uništenja. Mogući su samo na temelju globalne etike solidarnosti i suradnje u službi budućnosti oblikovane međusobnom ovisnošću i suodgovornošću u čitavoj ljudskoj obitelji, onoj današnjoj i onoj sutrašnjoj«.²

Svaka prijetnja jača nepovjerenje i zaokupljenost vlastitim stanjem. Nepovjerenje i strah dodatno oslabljuju odnose i povećavaju rizik od nasilja, stvarajući začarani krug koji nikad neće moći dovesti do mirnih odnosa. Čak i nuklearno odvraćanje može stvoriti tek lažnu sigurnost. Zato ne možemo težiti tome da održavamo stabilnost u svijetu kroz strah

2 Govor o nuklearnom oružju, Nagasaki, Park "Atomic Bomb Hypocenter", 24. studenoga 2019.

od uništenja, u veoma nestabilnoj ravnoteži koja visi na rubu nuklearnog ponora i koja je zatvorena iza zidova ravnodušnosti, gdje se donose društvene i ekonomske odluke koje utiru put tragičnim situacijama u kojima se ljudska bića pa i sam stvoreni svijet odbacuje, umjesto da jedni druge čuvamo.³ Kako, dakle, graditi put mira i uzajamnog poštivanja? Kako stati na kraj opakoj logici prijetnje i straha? Kako nadići dinamiku nepovjerenja koja danas prevladava?

Trebamo težiti istinskome bratstvu koje se temelji na našem zajedničkom porijeklu od Boga i koje se ostvaruje u dijaligu i međusobnom povjerenju. Želja za mirom duboko je upisana u ljudskome srcu i ne smijemo se miriti s ičim manjim od toga.

2. Mir – put slušanja zasnovan na sjećanju, solidarnosti i bratstvu

Hibakusha, oni koji su preživjeli atomsko bombardiranje u Hirošimi i Nagasakiju, ubrajaju se među one koji danas održavaju živim plamen kolektivne svijesti svjedočeći nadolazećim naraštajima užasu onoga što se dogodilo u kolovozu 1945. i neizrecivim patnjama koje su uslijedile sve do dana danasnjega. Njihovo svjedočanstvo budi i čuva na taj način sjećanje na žrtve, tako da ljudska svijest uzmogne nadjačati svaku želju za dominacijom i uništenjem. »Ne možemo dopustiti sadašnjim i budućim generacijama da izgube sjećanje na ono što se ovdje dogodilo. To je sjećanje jamstvo i poticaj za izgrađivanje budućnosti u kojoj će biti više pravde i bratstva.«⁴

Poput njih, mnogi ljudi diljem svijeta rade na tome da buduće generacije sačuvaju sjećanje na prošle događaje ne samo zato da se iste greške ne bi ponavljalo, a lažne varljive obrasce iz prošlosti ponovno ljudima nudilo, nego također zato da sjećanje, kao plod isku-

stva, služi kao osnova i nadahnuće za sadašnje i buduće odluke kojima se promiče mir.

Štoviše, sjećanje je horizont nade. Mnogo puta, u tami ratova i sukoba, sjećanje i na malu primljenu gestu solidarnosti može poslužiti kao nadahnuće za hrabre, štoviše herojske odluke, može oslobođiti nove energije i ponovno upaliti plamen nove nade u pojedincima i zajednicama.

Utirati i hoditi putom mira predstavlja utoliko složeniji izazov jer su interesi u odnosima među ljudima, zajednicama i narodima brojni i kontradiktorni. Potrebno je prije svega apelirati na moralnu svijest i osobnu i političku volju. Mir izvire iz dubine ljudskog srca i političku volju treba uvijek iznova jačati, tako da se otpočnu novi procesi za pomirenje i ujedinjavanje pojedinaca i zajednica.

Svjetu nisu potrebne prazne riječi, nego uvjereni svjedoci, mirotvorci otvoreni za dijalog koji zaziru od isključivosti ili manipulacijâ. Naime, ne može se doista prisjeti miru bez uvjerenog dijaloga muškaraca i žena koji traže istinu onkraj ideologija i različitih mišljenja. Mir »valja stalno izgrađivati«⁵, to je hod koji poduzimamo zajedničkim snagama u stalnom traženju općeg dobra i uz predano zalaganje da održimo zadanu riječ i poštujemo pravo. Uzajamno slušanje može dovesti do toga da poraste međusobno poznavanje i poštivanje, sve dotle da u neprijatelju vidimo lice brata ili sestre.

Proces mira stoga zahtijeva trajnu predanost. To je strpljivi rad na traženju istine i pravde, kojim se odaje počast žrtvama i koji otvara put, korak po korak, zajedničkoj nadi jačoj od želje za osvetom. U pravnoj državi demokracija može biti značajna paradigma ovog procesa, pod uvjetom da je utemeljena na pravdi i predanom zalaganju oko zaštite prava svakog pojedinca, posebno onoga koji je slab ili marginaliziran, u stalnom traganju

3 Usp. Homilija u Lampedusi, 8. srpnja 2013.

4 Govor o miru, Hiroshima, Memorijal mira, 24. studenoga 2019.

5 Drugi vatikanski koncil, Past. konst. Gaudium et spes, 78.

za istinom.⁶ To je društvena konstrukcija i nešto što se gradi kontinuirano gdje svaki pojedinac daje odgovorno svoj doprinos na svim razinama lokalne, nacionalne i globalne zajednice. Kao što je isticao sveti Pavao VI.: »Dvojaka težnja prema jednakosti i prema učešću usmjerena je ka promicanju demokratskog tipa društva [...]. Ovo predmijeva važnost odgoja za udruženi život i kojem će, osim obaviještenosti o pravima svakog od nas, biti osvijetljena i nužna protuteža tim pravima: priznavanje vlastitih dužnosti prema drugima. Značaj i vršenje dužnosti zavisi od vladanja sobom, zatim od prihvaćanja odgovornosti i granica u služenju slobodi pojedinca ili skupine«⁷.

Nasuprot tome, podjela među članovima društva, povećanje društvenih nejednakosti i odbijanje korištenja sredstava kojima će se osigurati cjeloviti ljudski razvoj ugrožavaju težnju općem dobru. Međutim, strpljivi rad koji se temelje na snazi riječi i istine može kod ljudi ponovno probuditi sposobnost za suosjećanje i kreativnu solidarnost.

U našem kršćanskom iskustvu neprestano se spominjemo Krista koji je dao svoj život da nas pomiri s Bogom (usp. *Rim* 5, 6-11). Crkva u punini sudjeluje u traženju pravednog društvenog poretke. Ona nastavlja služiti općem dobru i jačati nadu mira prenošenjem kršćanskih vrijednosti i moralnog učenja te svojim društvenim i odgojno-obrazovnim djelima.

3. Mir – put pomirenja u bratskom zajedništvu

Biblija, na osobit način po riječima prorokâ, podsjeća savjesti i narode na Božji savez s ljudskim rodom. Riječ je o tome da se odustane od želje za dominacijom nad drugima

6 Usp. Benedikt XVI., Obraćanje vođama udruga talijanskih kršćanskih radnika (Discorso ai dirigenti delle Associazioni Cristiane Lavoratori Italiani), 27. siječnja 2006.

7 Apost. pismo Octogesima adveniens (14. svibnja 1971.), 24.

i da naučimo gledati jedni druge kao osobe, kao djecu Božju, kao braću. Drugoga se nikada ne smije ograničiti na ono što bi mogao reći ili učiniti nego ga treba promatrati kroz prizmu obećanja koje nosi u sebi. Samo ako se odabere put poštivanja moguće je razbiti spiralu osvete i krenuti putom nade. Misao vodilja u tome nam je evandeoski odlomak koji donosi sljedeći razgovor između Petra i Isusa: »Tada pristupi k njemu Petar i reče: "Gospodine, koliko puta da oprostim bratu svomu ako se ogriješi o mene? Do sedam puta?" Kaže mu Isus: "Ne kažem ti do sedam puta, nego do sedamdeset puta sedam"« (Mt 18, 21-22). Taj put pomirenja poziva nas da u dubini srca pronađemo snagu oproštenja i sposobnost da jedni u drugima prepoznamo braću i sestre. Naučiti živjeti u oprاشtanju povećava našu sposobnost da postanemo žene i muškarci mira.

Ono što je istinito za mir u društvenoj vrijedi i za političku i ekonomsku sferu, jer pitanje mira prožima sve dimenzije života zajednice: nikad neće biti istinskoga mira ako ne budemo u stanju graditi pravedniji ekonomski sustav. Kao što je Benedikt XVI., prije deset godina, napisao u enciklici *Caritas in veritate*: »Želimo li pobijediti nerazvijenost, potrebno je je nastojati ne samo oko poboljšanja transakcija koje se zasnivaju na razmjeni te učvršćivanja javnih struktura čija je zadaća pružati pomoć nego osobito oko sve većeg, štoviše globalnog otvaranja onim oblicima ekonomске djelatnosti koji su obilježeni znanim udjelom besplatnosti i zajedništva« (br. 39).

4. Mir – put ekološkog obraćenja

»Ako je pogrešno shvaćanje vlastitih načela koji put dovelo do toga da smo opravdavali loše postupanje s prirodom, čovjekovo okrutno vladanje nad stvorenim svijetom ili ratove, nepravde i nasilja, kao vjernici trebamo priznati da na taj način nismo bili vjerni

blagu mudrosti koje smo bili dužni štititi i čuvati»⁸.

Suočeni s posljedicama našeg neprijateljstva prema drugima, našeg nepoštivanja zajedničkog doma i nasilnog iskoristiavanja prirodnih dobara – koje se promatra isključivo kao korisna sredstva za ostvarivanje neposredne zarade, bez poštivanja lokalnih zajednica, zajedničkog dobra i same prirode – potrebno nam je ekološko obraćenje.

Nedavna Sinoda o Amazoniji potiče nas uputiti poziv za obnovu mirnog odnosa između zajednica i zemlje, između sadašnjosti i prošlosti, između iskustva i nade.

Ovaj put pomirenja također zahtijeva osluškivanje i kontemplaciju svijeta koji nam je Bog dao kao dar da od njega učinimo naš zajednički dom. Naime, prirodna dobra, mnogobrojni oblici života i sama Zemlja povjereni su nam »da ih obrađujemo i čuvamo« (usp. *Post* 2,15) također za buduće naraštaje, odgovornim i aktivnim sudjelovanjem sviju. Moramo, k tome, promijeniti svoja uvjerenja i poglede i postati otvoreniji za susret s drugima i prihvatanje dara stvaranja, koji odražava ljepotu i mudrost svojega Stvoritelja.

To je, na osobit način, izvor dubljih motivacija i novog načina da prebivamo u našemu zajedničkom domu, da živimo rame uz rame jedni s drugima sa svojim različitostima, da poštujemo i slavimo život koji smo primili i dijelimo s drugima, da se pobrinemo oko stvaranja životnih uvjeta i modela društva koji potpomažu trajnost života i razvoj općeg dobra čitave ljudske obitelji.

Ekološko obraćenje na koje pozivamo vodi nas do toga da na nov način gledamo na život, promatrujući darežljivost Stvoritelja koji nam je darovao Zemlju i koji nas poziva na radosnu umjerenost u zajedničkom dijeljenju svega. To obraćenje treba shvatiti na cjeloviti

način, kao promjenu odnosâ prema sestrama i braći, prema drugim živim bićima, prema stvorovima u svoj nijihovo bogatoj raznolikosti i prema Stvoritelju koji je izvor i početak s vekolikog života. Za kršćanina ono zahhtijeva da »plodovi nijihova susreta s Isusom Kristom izađu na vidjelo u njihovim odnosima sa svijetom koji ih okružuje«.¹⁰

5. Dobivaš onoliko koliko se nadaš¹¹

Put pomirenja iziskuje strpljivost i povjerenje. Mir se ne može postići ako mu se ne nadamo.

U prvom redu, to znači vjerovati u mogućnost mira, vjerovati da drugi, baš kao i mi, trebaju mir. U tome se možemo nadahnjivati ljubavlju koju Bog ima prema svakome od nas, ljubavlju koja je oslobađajuća, bezgranična, besplatna i neumorna.

Strah je često izvor sukoba. Stoga je važno nadići svoje ljudske strahove i prepoznati da smo potrebita djeca pred Onim koji nas ljubi i očekuje, kao otac rasipnog sina (usp. *Lk* 15,11-24). Kultura bratskog susreta slama kulturu prijetnji. Ona svaki susret pretvara u mogućnost i dar Božje velikodušne ljubavi. Vodi nas onkraj granica naših uskih obzora i stalno nas potiče na život u duhu sveopćega bratstva, kao djeca jednog nebeskog Oca.

Za Kristove sljedbenike taj je put također poduprт sakramentom pomirenja, koji je Gospodin dao za oproštenje grijeha krštenikâ.

Taj sakrament Crkve, koji obnavlja pojedince i zajednice, poziva uprijeti svoj pogled u Isusa, koji je »uspostavivši mir krvlju križa njegova izmri(o) sa sobom sve, bilo na zemlji, bilo na nebesima« (*Kol* 1, 20) i traži od nas da u mislima, riječima i djelima odbacimo svako nasilje bilo prema bližnjima, bilo prema stvorenom svijetu. Milost Boga Oca daruje se kao bezuvjetna ljubav. Dobivši njegov oprost u Kristu, možemo krenuti na put

10 Ibid., 217.

11 Usp. Sv. Ivan od Križa, Tamna noć, II, 21, 8.

8 Usp. Sv. Ivan od Križa, Tamna noć, II, 21, 8.

da ga ponudimo muškarcima i ženama našeg vremena. Iz dana u dan, Duh Sveti sugerira nam stavove i riječi kako bismo postali graditelji pravde i mira. Neka nas Bog mira blagoslovi i pritekne nam u pomoć.

Neka nas Marija, Majka Kneza mira i Majka svih naroda na zemlji, prati i bude nam potpora na svakom koraku našeg puta pomirenja. I neka svaka osoba, dolaskom na

ovaj svijet, uzmogne upoznati život mira i u potpunosti razvijati obećanje života i ljubavi koje nosi u sebi.

Iz Vatikana, 8. prosinca 2019.

FRANJO

PORUKA SVETOGLA OCA FRANJE ZA XXVIII. SVJETSKI DAN BOLESNIKA

11. veljače 2020.

**„Dodatak k meni svi koji ste izmoreni i opterećeni
i ja ću vas odmoriti“ (Mt 11, 28)**

Draga braćo i sestre,

1. Riječi koje izgovara Isus: »Dodatak k meni svi koji ste izmoreni i opterećeni i ja ću vas odmoriti« (Mt 11, 28) pokazuju tajanstveni put milosti koja se objavljuje jednostavnima i daje snagu onima koji su izmoreni i opterećeni. Te riječi izražavaju solidarnost Sina Čovječjega, Isusa Krista sa svima onima koji su nevoljni i trpe. Koliki samo pate u tijelu i duši! On poziva sve da dođu k Njemu: »Dodatak k meni«, i obećava im odmor i okrjepu. »Kada Isus to kaže on ima pred očima ljudе koje susreće svakoga dana na putovima Galileje: tolike jednostavne osobe, siromašne, bolesne, grešnike i marginalizirane bremnom zakona i tlačiteljskim društvenim sustavom... Ti su ljudi uvijek hrlili za njim da slušaju njegovu riječ – riječ koja je davala nadu!« (Angelus, 6. srpnja 2014.).

Na ovaj XXVIII. svjetski dan bolesnika Isus upućuje taj poziv bolesnim, potlačenima i siromašnim koji su svjesni toga da u potpunosti ovise o Bogu i da, stenjući pod teretom životnih jada, trebaju njegovo ozdravljenje. Onima koji žive u tjeskobi zbog svojega stanja krhkosti, boli i slabosti, Isus Krist ne nameće zakone nego pruža svoje milosrđe, odnosno samoga sebe kao onoga koji ima moć ozdraviti i pridići. Isusov se pogled spušta na ranjenog čovjeka. Njegove oči vide, opažaju jer mu pogled prodire duboko u čovjekovo srce. Taj pogled nije ravnodušan, nego se zaustavlja i prihvata čitavog čovjeka, svakog čovjeka u njegovu zdravstvenom stanju, ne odbacujući nikoga, pozivajući svakog pojedinca poziva da uđe u njegov život kako bi iskusio nježnost.

2. Zašto Isus gaji te osjećaje? Zato što je On sâm postao krhak, iskusio je ljudsku patnju te je i sam primio utjehu od Oca. Naime, samo onaj tko osobno doživi to iskustvo moći će tješiti druge. Postoje razni oblici teških patnji: neizlječive i kronične bolesti, psihičke bolesti, bolesti koje zahtijevaju rehabilitaciju ili palijativnu skrb, razni oblici invaliditeta, bolesti koje pogađaju djecu ili starije osobe... U takvim situacijama kadikad nedostaje čovjekoljublja i zato, da bi njihovo ozdravljenje bilo cijelovito, ukazuje se potreba za personaliziranim pristupom bolesnicima povezujući medicinsku skrb s brigom o osobi. U bolesti osoba osjeća da joj je ugrožen ne samo tjelesni integritet, nego i relacijska, intelektualna, afektivna i duhovna dimenzija njezina života te, stoga, osim terapije i podrške, očekuje njeigu i pažnju, riječju – ljubav. K tome, uz svaku bolesnu osobu je i njezina obitelj koja i sama pati i kojoj je potrebna podrška i utjeha.

3. Draga braćo i sestre koji ste bolesni, vaša vas bolest na poseban način svrstava među one koji, "izmoreni i opterećeni", privlače Isusov pogled i srce. Odatle dopire svjetlo koje će rasvijetliti trenutke tame, odatle dolazi nada koja će ublažiti nevolju koja vas je snašla. On vas poziva da dođete k Njemu: »Dodatak«. U Njemu ćete naći snagu da se nosite s brigama i pitanjima koji vas salijeću u toj "mračnoj noći" tijela i duše. Krist nam nije dao recepte, nego nas svojom patnjom, smrću i uskrsnućem oslobođa od jarma zla.

U tome stanju sigurno vam je potrebno mjesto gdje ćete naći počinka duši svojoj. Crkva

želi sve više postajati "gostinjac" dobrog Samarijanca koji je Krist (usp. Lk 10, 34), to jest kuća gdje ćete moći pronaći njegovu milost koja nalazi svoj izraz u prisnosti, prihvaćanju i utjesi. U toj ćete kući moći susresti osobe izlijеčene Božjim milosrđem koje će znati pomoći vam nositi križ i promatrati vlastito trpljenje i patnju kroz novu prizmu. Znat ćete tako izdići svoj pogled onkraj bolesti i primiti novo svjetlo i snagu za svoje živote.

Važnu ulogu u ovom nastojanju da se pruži odmor i okrjepu našoj bolesnoj braći i sestrama imaju zdravstveni djelatnici: liječnici, medicinske sestre, medicinsko i administrativno osoblje, pomoćno osoblje te volonteri koji svojim znanjem i stručnošću daju drugima osjetiti prisutnost Krista koji pruža utjehu i preuzima na sebe brigu za bolesnu osobu vidajući njezine rane. Ali i oni su muškarci i žene s vlastitim slabostima, pa i bolestima. Za njih na osobit način vrijedi da »nakon što primimo od Krista okrjepu i utjehu, i mi smo pozvani postati okrjepa i utjeha za braću, u stavu krotkosti i poniznosti, po uzoru na Učitelja« (Angelus, 6. srpnja 2014.).

4. Dragi zdravstveni djelatnici, svaki dijagnostički, preventivni, terapijski, istraživački zahvat, sva njega i rehabilitacija uvijek su u službi bolesne osobe pri čemu imenica "osoba" ima prednost pred pridjevom "bolesna". U svome radu, stoga, uvijek promičite dostojanstvo i život svake osobe i odbacujte svaki oblik eutanazije, potpomognutog samoubojstva ili zatiranja života, pa i kada je posrijedi terminalna bolest.

Kad se suočite s ograničenjima, pa čak i neuspjehom same medicinske znanosti u slučaju sve problematičnijih kliničkih slučajeva i nepovoljnih dijagnoza pozvani ste biti otvoreni transcendentalnoj dimenziji koja vam može pružiti puni smisao vašega zanimanja. Sjetimo se da je život svet i pripada Bogu; stoga je nepovrediv i čovjek nema pravo njime raspolagati (usp. Donum vitae, 5; Evangelium vitae, 29-53). Život treba prihvati, štititi, poštivati i služiti mu od njegova početka do njegova svršetka. To zahtijevaju i razum i

vjera u Boga tvorca života. U nekim je slučajevima prigovor savjesti za vas nužna odluka kako biste ostali dosljedni tome "da" životu i osobi. U svakom slučaju, vaša profesionalnost, nadahnuta kršćanskom milosrdnošću, bit će najvrsnije služenje istinskom ljudskom pravu - pravu na život. Kad više ne budete mogli ponuditi lijek i dalje ćete moći pružati njegu i ozdravljenje gestama i postupcima koji bolesnicima pružaju utjehu i olakšanje. Nažalost, u nekim ratnim okolnostima i konfliktima meta napada su zdravstveno osoblje i ustanove koje primaju i pomažu bolesnima. U nekim područjima političke vlasti pokušavaju manipulirati medicinskom skrbi u svoju korist, ograničavajući na taj način legitimnu autonomiju medicinske struke. No, zapravo, napadi na one koji se posvećuju služenju članovima društva koji pate i trpe nikome ne koristi.

5. Na ovaj XXVIII. svjetski dan bolesnika u mislima sam s našom brojnom braćom i sestrama diljem svijeta koji nemaju mogućnost pristupa medicinskoj skrbi jer grcaju u siromaštву. Zato se obraćam zdravstvenim ustanovama i vladama svih zemalja svijeta da iz ekonomskih razloga ne zapostavljaju socijalnu pravdu. Nadam se da će se združivanjem načelâ solidarnosti i supsidijarnosti surađivati oko toga da se svima osigura pristup odgovarajućim lijekovima za čuvanje i vraćanje zdravlja. Od srca zahvaljujem volonterima koji se stavljuju u službu bolesnima, nadočnujući nerijetko strukturne nedostatke te odražavajući - svojim djelima nježne ljubavi i bliskosti - sliku Krista Dobrog Samarijanca.

Blaženoj Djevici Mariji, Zdravlju bolesnih, povjeravam sve one koji nose teret bolesti, zajedno s njihovim obiteljima, kao i sve zdravstvene djelatnike. Svima od srca jamicim svoju blizinu u molitvi i od srca upućujem apostolski blagoslov.

Iz Vatikana, 3. siječnja 2020. godine
Spomen Presvetoga Imena Isusova

FRANJO

PORUKA SVETOGLA OCA FRANJE ZA KORIZMU 2020.

26. veljače 2020.

„Umjesto Krista zaklinjemo: dajte, pomirite se s Bogom!“ (2 Kor 5, 20)

Draga braćo i sestre,

Gospodin nam i ove godine daje ovo milosno vrijeme priprave da bismo obnovljena srca proslavili veliko otajstvo Isusove smrti i uskrsnuća, stožer našeg osobnog i zajedničkog kršćanskog života. Tome se otajstvu moramo neprestano vraćati duhom i srcem. Naime, ono nastavlja rasti u nama u mjeri u kojoj dopustimo da nas zahvati Njegova duhovna snaga i slobodno i velikodušno prionemo uza Nj.

1. Pashalni misterij kao temelj obraćenja

Kršćaninova radost izvire iz slušanja i prihvaćanja Radosne vijesti o Isusovoj smrti i uskrsnuću. To je *kerygma* koja sažima otajstvo ljubavi koja je »tako stvarna, tako istinita, tako konkretna da nam nudi odnos pun otvorenosti i plodnog dijaloga« (*Christus vivit*, 117). Tko vjeruje u taj navještaj odbacuje laž da naš život potječe od nas samih. On se zapravo rađa iz ljubavi Boga Oca, iz Njegove želje da daje život u izobilju (usp. Iv 10, 10). Ako, umjesto toga, sluša zavodnički glas „oca laži“ (Iv 8,44) čovjek se izlaže opasnosti da potone u ponor besmisla i doživi pakao ovdje na zemlji, kao što to nažalost svjedoče mnogi tragični događaji osobnog i kolektivnog ljudskog iskustva.

Na ovu korizmu 2020. godine želim poručiti svim kršćanima ono što sam napisao mladima u apostolskoj pobudnici *Christus vivit*: »Upri svoj pogled u raširene ruke raspetoga Krista, pusti da te uvijek iznova spašava. A kada ideš ispjovjediti svoje grijeha, čvrsto vjeruj u njegovo milosrđe koje te oslobađa krivnje. Razmišljaj o njegovoj krvi prolivenoj

s tolikom ljubavlju i dopusti da te ona očisti. Tako ćeš se moći rađati uvijek iznova« (br. 123). Isusova Pasha nije događaj iz prošlosti: snagom Duha Svetoga trajno je prisutna i omogućava nam da vidimo i vjerom dotičemo Kristovo tijelo u onima koji pate.

2. Hitnost obraćenja

Spasonosno je dublje duhom proniknuti pashalni (vazmeni) misterij po kojem nam je darovano Božje milosrđe. Iskustvo milosrđa moguće je, naime, samo u odnosu „licem u lice“ s raspetim i uskrslim Gospodinom »koji me ljubio i predao samoga sebe za mene« (Gal 2,20), u iskrenom, prijateljskom dijalogu. Zato je molitva tako važna u korizmennom vremenu. Prije no dužnost, molitva je izraz naše potrebe da odgovorimo na Božju ljubav koja nam uvijek prethodi i podupire nas. Naime, dok moli, kršćanin je svjestan da je ljubljen iako toga nije dostojan. Molitva može poprimiti različite oblike, ali ono što je u Božjim očima doista važno jest to da ona zađe tako duboko u nas da razbije tvrdoču našega srca kako bi se sve više obratilo Njemu i Njegovoj volji.

Dopustimo zato da nas se u ovom milosnom vremenu vodi poput Izraela u pustinji (usp. Hoš 2, 16) kako bismo konačno mogli čuti glas našeg Zaručnika i dopustili mu i oraspoložili se da odjekne sve dublje u nama. Što više budemo njegovoj riječi puštali da nas zahvati to čemo više moći iskusiti besplatno milosrđe koje nam On pruža. Ne dopustimo zato da ovo milosno vrijeme milosti protekne uza lud, u umišljenoj iluziji da smo mi gospodari vremena i putova našega obraćenja Njemu.

3. Božja silna volja za dijalogom sa svojom djecom

Činjenicu da nam Gospodin još jednom pruža milosno vrijeme za naše obraćenje nikada ne treba uzimati zdravo za gotovo. Ova nova prilika trebala bi u nama probuditi osjećaj zahvalnosti i trgnuti nas iz naše tromosti. Unatoč, kadikad tragičnoj, prisutnosti zla u našemu životu kao i u životu Crkve i svijeta, ova prilika da učinimo zaokret izražava Božju nepokolebljivu volju da ne prekida dijalog spasenja s nama. U raspetome Isusu, kojega »Bog za nas grijehom učini« (usp. 2 Kor 5,21), u toj je svojoj spremnosti išao tako daleko da je na svoga Sina svalio svu težinu naših grijeha dotle da je okrenuo »Boga protiv samoga sebe«, kao što reče papa Benedikt XVI.(enc. *Deus caritas est*, 12). Bog, naime, ljubi i svoje neprijatelje (usp. Mt 5, 43-48).

Dijalog koji Bog želi uspostaviti sa svakim čovjekom po pashalnom misteriju svoga Sina nije poput onoga koji se pripisuje drevnom žitelju Atene koji »ni na što drugo ne trati vrijeme nego na pripovijedanje i slušanje novosti«(Dj 17, 21). Takav isprazni govor, nošen praznom i površnom znatiželjom, karakterizira svjetovnost u svim vremenima, a u našim se danima može, među inim, uvući u sredstva komunikacije kad ih se koristi na neprimjeren način.

4. Bogatstvo koje treba dijeliti, a ne zadržati za sebe

Staviti pashalni misterij u središte vlastitoga života znači osjetiti samlost prema ranama raspetoga Krista prisutnima u mnogim nevinim žrtvama ratova, nasrtajâ na život, od nerođenog djeteta do starijih osoba, u mnogim nevinim žrtvama raznih oblika nasilja, ekoloških katastrofa, nepravedne raspodjele

zemaljskih dobara, trgovine ljudima u svim njezinim oblicima i neobuzdane želje za profitom, što je oblik idolopoklonstva.

I danas je važno apelirati na muškarce i žene dobre volje da kroz milostinju dijele vlastita dobra s onima koji su u najvećoj potrebi, kao oblik osobnog sudjelovanja u izgrađivanju boljeg svijeta. Dijeljenje s drugima u ljubavi čini čovjeka čovječnjim, dok se gomilanjem dobara izlaže opasnosti da postane izopačen i začahuri se u vlastitu sebičnost. Možemo i moramo otići i korak dalje i uzeti u obzir strukturne dimenzije našeg ekonomskog života. Zato sam u korizmi ove godine, od 26. do 28. ožujka, sazvao u Asizu sastanak mladih ekonomista, poduzetnika i donositelja promjenâ (*change-makers*) s ciljem da pridonesu stvaranju ekonomije koja će biti više pravedna i inkluzivna. Kao što je Učiteljstvo Crkve u više navrata ponovilo politika predstavlja vrsni oblik ljubavi (usp. Pio XI., *Obraćanje članovima Talijanskog katoličkog sveučilišnog saveza [FUCI]*, 18. prosinca 1927.). Jednako vrijedi i za bavljenje ekonomijom s tim istim evanđeoskim duhom, a to je duh blaženstava.

Molim Presvetu Mariju da nas zagovara da u predstojećoj korizmi prihvatimo poziv da se pomirimo s Bogom, da pogled svoga srca upremo u pashalni misterij i u srcu se opredijelimo za otvoreni i iskreni dijalog s Bogom. Na taj ćemo način moći postati ono što Krist traži od svojih učenika, a to je sol zemlje i svjetlost svijeta (usp. Mt 5, 13-14).

Rim, pri Svetom Ivanu Lateranskom, 7. listopada 2019., spomen Blažene Djevice Marije od Krunice

FRANJO

PORUKA SVETOOGA OCA FRANJE ZA 35. SVJETSKI DAN MLADIH 2020.

Cvjetna nedjelja, 5. travnja 2020.

„Mladeži, kažem ti, ustani!“(usp. Lk 7, 14)

Predraga mladeži,

U listopadu 2018., Biskupskom sinodom o *Mladima, vjeri i razlučivanju zvanja*, Crkva je prionula razmišljanju o vašem položaju u današnjem svijetu, vašem traganju za smislom i planom u životu kao i vašem odnosu s Bogom. U siječnju 2019. godine susreo sam se sa stotinama tisuća vaših vršnjaka iz cijelog svijeta okupljenih u Panami u prigodi Svjetskog dana mladih. Događaji te vrste – Sinoda i Svjetski dan mladih – izraz su temeljne dimenzije Crkve, a to je "zajednički hod".

Na tom putu, svaki put kad dostignemo važnu prekretnicu, Bog i život pred nas stavlja izazov krenuti iznova. Vi mladi vrlo ste vješti u tome! Volite putovati, otkrivati nova mjesta i ljude koje nikad prije niste vidjeli, doživjeti nova iskustva. Zato sam izabrao grad Lisbon, glavni grad Portugala, kao cilj vašeg sljedećeg interkontinentalnog hodočašća, koje će se održati 2022. godine. Odande je, u petnaestom i šesnaestom stoljeću, veliki broj mladih ljudi, među kojima je bilo mnogo misionara, odlazio u nepoznate zemlje, kako bi s drugim narodima i nacijama dijelili svoje iskustvo Isusa. Tema Svjetskog dana mladih u Lisabonu bit će: »Usta Marija i pohiti« (Lk 1,39). Tijekom ove dvije godine koje prethode tome susretu želim razmišljati s vama o još dva biblijska teksta: u 2020. godini:»Mladeži, kažem ti, ustani!«(usp. Lk 7, 14), a u 2021. godini: »Ustani. Postavljam te za svjedoka onoga što si video«(usp. Dj 2616).

Kao što možete vidjeti glagol "ustati" javlja se u sve tri teme. Taj izraz zadobiva također značenje ponovnog ustajanja i buđenja na život. To je glagol koji se više puta javlja u pobudnici *Christus vivit* (*Krist živi!*) koju sam vam posvetio nakon Sinode iz 2018. godine i koja vam, zajedno sa Završnim dokumentom, Crkva daje kao svjetionik koji će obavijavati puteve vašega života. Od svega se srca nadam da će put koji će nas dovesti do Lisabona biti praćen velikim naporima čitave Crkve oko provedbe ta dva dokumenta i usmjeravati poslanje animatorâ u pastoralu mladih.

Prijedîmo sada na ovogodišnju temu: »Mladeži, kažem ti, ustani!«(usp. Lk 7,14). Već sam citirao taj redak iz Evanđelja u *Christus vivit*: »Ako si izgubio svoju unutarnju poletnost, svoje snove, svoj zanos, nadu i velikodušnost, pred te dolazi Isus kao što je jednom stao pred mrtvim sinom udovice i sa svom snagom svoga uskrsnuća te poziva: "Mladiću, kažem ti, ustani!" (Lk 7, 14)« (br. 20).

Taj odlomak iz Biblije govori nam o tome kako je Isus, ulazeći u grad Nain u Galileji, naišao na pogrebnu povorku koja je ispraćala na groblje mladića, jedinog sina udovice. Isus, pogoden ženinom boli koja razdire srce, čini čudo uskrsnuća njezina sina. No, čudo slijedi nakon niza riječi i gesti: »Kad je Gospodin ugleda, sažali mu se nad njom i reče joj: "Ne plaći!" Pristupi zatim, dotače se nosila; nosioci stadoše« (Lk 7, 13-14). Zadržimo se u razmišljanju nad nekim od tih Gospodinovih gestâ i riječi.

1 Poruka svetoga oca Franje za 35. Svjetski dan mladih 2020.

Vidjeti bol i smrt

Isus promatra ovu pogrebnu povorku pogledom koji je pažljiv a ne odsutan. U mnoštvu vidi lice žene koju razdire najveća bol. Njegov pogled rađa susret koji je izvor novog života. Tu ne treba mnogo rijeći.

A kakav je moj pogled? Gledam li pažljivim okom ili kao kada na brzinu pregledavam tisuće fotografija na mobitelu ili na društvenim profilima!? Koliko nam se puta događa da vlastitim očima promatramo mnoge današnje događaje koje nikada nismo doživjeli u stvarnom vremenu! Ponekad je naša prva reakcija snimiti prizor mobitelom, a da se možda pritom ni ne trudimo gledati u oči osobe koje su u to uključene.

Oko sebe, ali ponekad i unutar sebe, nailazimo na stvarnost smrti: fizičku, duhovnu, emotivnu, socijalnu. Primjećujemo li je ili naprsto trpimo njezine posljedice? Možemo li učiniti nešto da povratimo život?

Tu mislim na sve one negativne situacije koje proživljavaju vaši vršnjaci. Nekima je na pameti samo sadašnji trenutak i izlažu pogibelji vlastiti život u ekstremnim iskustvima. Ima, međutim, među mladima i onih koji su "umrli" jer su izgubili nadu. Čuo sam jednu djevojku kako govori: "Među svojim prijateljima vidim osobe koje su izgubile želju da se u bilo što uključe, hrabrost da se ustanu."

Nažalost, depresija se širi i među mladima, što u nekim slučajevima može čak dovesti i do iskušenja da si oduzmu život. Koliko je samo situacija u kojima vlada apatija, u kojima se ljudi gube u ponoru tjeskobe i kajanja! Koliki mladi plaču, a nitko ne čuje krik njihove duše! Oko njih su često rastreseni, ravnodušni pogledi onih koji žele uživati vlastiti *happy hour* i ne mare ni za što drugo.

Ima onih koji životare u površnosti, misle da su živi dok su u srcu zapravo mrtvi (usp. Otk 3, 1). U dobi od dvadeset godina život im tone u dubinu, umjesto da se uzdiže u visi-

nu svog istinskog dostojanstva. Sve se svodi na neko "životarenje" i traženje nekog zadowoljstva: malo zabave, mrvica pažnje i naklonosti drugih... Postoji također široko rasprostranjen digitalni narcizam koji podjednako pogoda i mlađe i odrasle. Mnogo je onih koji žive tako! Neki su od njih možda živjeli u ozračju materijalizma gdje se misli samo na to kako zaraditi novac i urediti se kao da se život svodi samo na to. Prije ili kasnije to će neizbjegno dovesti do tupe neraspoloženosti, ravnodušja i dosade života, koja će vremenom rađati sve većom tjeskobom.

Negativne stavove mogu izazvati također osobni neuspjesi kada nešto do čega nam je stalo, ono oko čega smo se predano trudili, više jednostavno dalje ne ide ili ne postiže željene rezultate. To se može dogoditi u školi ili sa sportskim ili umjetničkim ambicijama... Kraj jednoga "sna" može dovesti do toga da se osjećamo mrtvi. Ali neuspjesi su sastavni dio života svakog čovjeka, a koji put mogu čak biti i milost! Često se nešto za što mislimo da će nam dati sreću pretvara u iluziju, idol. Idoli traže sve od nas pretvarajući nas u robove, ali ne daju ništa zauzvrat. I na kraju se raspada, iza njih ostanu samo prašina i dim. U tome smislu, neuspjesi, ako dovedu do toga da se idoli urušavaju, dobri su čak i ako nam zadaju bol.

Mogli bismo tako nastaviti nabrajati i druge situacije tjelesne ili duhovne smrti u kojima se mlada osoba može naći, kao što su ovisnost, kriminal, siromaštvo ili teška bolest. No, prepuštam vama da osobno razmišljate i postanete svjesni onoga što se pokazalo "smrtonosnim" za vas ili za nekoga bliskog vama, sada ili u prošlosti. Istodobno vas molim da se sjetite da se onaj mladić iz Evandžela, koji je bio zaista mrtav, vratio u život jer ga je *udio* Netko tko je želio da on živi. Isto se može događati i danas i svaki dan.

Imati samilosti

U Svetome se pismu često govori o duševnom stanju onoga koji dopusti da ga duboko

u srcu dotakne tuđa bol. Svojom samilošću Isus postaje dionikom stvarnosti drugoga. Uzima na sebe bijedu drugoga. Bol te majke postaje njegovom boli. Smrt tog mladog sina postaje njegova smrt.

Vi mladi u mnogim prigodama pokazujete da znate kako *suosjećati* s drugom osobom. Dovoljno je vidjeti koliko vas se velikodušno žrtvuje kad to okolnosti zahtijevaju. Nema katastrofe, potresa, poplave u kojima brojni mladi volonteri ne bi bili spremni priteći u pomoć. I velika mobilizacija mladih koji žele obraniti stvoreni svijet svjedoči o vašoj sposobnosti da čujete krik zemlje.

Dragi mladi, ne dopustite da vam se oduzme tu osjetljivost! Budite uvijek spremni poslušati vapaj onih koji pate i suosjećajte s onima koji plaču i umiru u današnjem svijetu. »Neke stvarnosti u životu mogu se vidjeti samo očima očišćenim suzama« (*Christus Vivit*, 76). Ako budete znali plakati s onima koji plaču, bit ćete zaista sretni. Mnogi vaši vršnjaci su u nezavidnom položaju i trpe nasilja i progona. Neka njihove rane postanu vaše i bit ćete nositelji nade u ovome svijetu. Moći ćete reći bratu ili sestri: »Ustani, nisi sam/a i pomoći im da iskuse da nas Bog Otac ljubi, da je Isus ruka koja se pruža prema nama da nas ponovno podigne.«

Približiti se i "dotaći"

Isus zaustavlja pogrebnu povorku. Približava se, očituje svoju blizinu. Ta blizina seže dalje i pretvara se u hrabar čin vraćanja života drugome. Proročka je to gesta. To je dodir Isusa, Živoga, koji prenosi život. To je dodir koji ulijeva Duha Svetoga u mrtvo tijelo tog mladića i vraća mu vitalne funkcije. Taj dodir prodire u stvarnost žalosti i očaja. To je dodir samoga Boga koji posreduje također autentična ljudska ljubav; to je dodir koji otvara nezamislive prostore slobode i punine novog života. Učinkovitost ove Isusove geste je nesaglediva. Podsjeća nas da čak i jedan jednostavan, ali konkretni znak blizine može probuditi snage uskrsnuća.

Dá, vi mladi možete također pristupiti stvarnostima boli i smrti s kojima se susrećete, možete ih dodirnuti i poput Isusa donijeti novi život. To je moguće, zahvaljujući Duhu Svetom, samo ako je vas prve dotakla Njegova ljubav, ako vam se srce raznježi zbog iskušta Njegove dobrote prema vama. Dakle, ako u sebi očutite neizmjernu Božju ljubav prema svakom živom biću, posebno prema našoj braći i sestrama koji trpe glad i žed, ili su bolesni, goli ili u tamnici, tada ćete im se moći približiti kao On, moći ćete ih dodirnuti kao On i prenijeti Njegov život svojim priateljima koji su u duhu mrtvi, koji pate ili su izgubili vjeru i nadu.

“Mladeži, kažem ti, ustani!”

U Evandželju se ne spominje ime mladića kojega je Isus uskrisio u Nainu. To je poziv svakom čitatelju da se poistovjeti s njim. Isus se obraća tebi, meni, svakome od nas i kaže: »Ustani!« Itekako smo svjesni toga da mi kršćani također padamo i moramo se uvi-jek iznova dizati. Samo onaj koji ne hoda ne pada, ali ne ide ni naprijed. Zato trebamo prihvati pomoć koju nam pruža Isus i učiniti čin vjere u Boga. Prvi korak je prihvati ustat se. Novi život koji će nam On dati bit će dobar i vrijedan življenja, jer ga podržava Netko tko će nas pratiti također na našem putu u budućnost i neće nas nikada ostaviti. Isus nam pomaže živjeti ovaj naš život na do-stojanstven i smislen način.

To je zaista novo stvaranje, novo rađanje. To nije oblik psihološkog uvjetovanja. Možda ste u teškim trenucima mnogi od vas čuli one „čarobne“ riječi koje su danas jako u modi i koje bi trebale sve riješiti: »Moraš vjerovati u samoga sebe«, »Moraš pronaći snagu u sebi«, »Moraš postati svjestan svoje pozitivne energije« Ali to su puke fraze i kod onoga tko je doista »mrtav u nutrini« naprosto ne djeluju. Isusova riječ ima dublji odjek, ona je beskrajno viša. To je božanska i stvaralačka riječ koja jedina može vratiti život tamo gdje se ovaj ugasio.

Živjeti novim životom "kao uskrsli"

U Evandđelju se kaže kako mladić »progovori« (Lk 7,15). Prva reakcije osobe koju je Isus dotaknuo i vratio u život jest da govor i izražava bez kompleksâ i bez straha ono što nosi duboko u sebi, svoju osobnost, želje, potrebe i snove. Možda to nikad ranije nije učinila, bila je uvjerenja da je nitko neće moći razumjeti!

Gоворити значи takoђер ступити у однос с другима. Кад је особа „мртва“ затвара се у себе, односи се прекидaju или постaju површни, лаžni и дволични. Кад нас Исус враћа у живот, „враћа“ нас другима (usp. r. 15).

Danas smo često „na vezi“, ali ne komuniciramo. Upotreba elektroničkih uređaja, ako je neuravnotežena, može nas držati stalno prikovanim za ekran. Ovom porukom želim također, zajedno s vama mladi, odgovoriti na izazov kulturne promjene utemeljene na toj Isusovoj riječi: „Ustani“. U kulturi koja želi da se mladi izoliraju i povuku u virtualne svjetove, širimo taj Isusov poziv: „Ustani!“. To je poziv da se otvorimo stvarnosti koja umnogome nadilazi virtualnu. To ne znači da na tehnologiju treba gledati s prezironom, nego da je treba koristiti kao sredstvo, a ne kao cilj. „Ustani“ znači također „sanjaj“, „riskiraj“, „potrudi se da promijeniš svijet“, neka tvoje želje zažive novim sjajem, promatraj nebo, zvijezde i svijet oko sebe. „Ustani i postani to što jesi!“. Zahvaljujući toj našoj poruci mnoga će sumorna i beživotna lica mlađih oživjeti i postati mnogo ljepša od svake virtualne stvarnosti.

Jer ako ti daš život, netko će ga primiti. Jedna je djevojka rekla: „Kad vidiš nešto lijepo ustani iz naslonjača te pokušaj i ti to učiniti“.

Ono što je lijepo pobuđuje strast. A ako se mlada osoba oduševi za nešto ili, još bolje, za Nekoga konačno će ustati i početi činiti velike stvari. Od mrtve osobe kakva je bila može postati Kristov svjedok i dati život za njega.

Dragi mladi, koje su vaše strasti i snovi? Dajte da izađu na vidjelo i kroz njih ponudite svijetu, Crkvi i drugim mladima nešto lijepo na duhovnom, umjetničkom i društvenom polju. Ponavljamvam ono što sam jednom rekao na svom materinskom jeziku: *hagan lio!* Napravite urnebes! Od drugog mladića sam čuo ovo: „Da je Isus bio netko tko gleda samo svoja posla, udovičin sin ne bi uskrsnuo“.

Uskrsnuće tog mladića vratilo ga je njegovoj majci. U toj ženi možemo vidjeti Mariju, našu Majku, kojoj povjeravamo sve mlade na svijetu. U njoj možemo prepoznati također Crkvu koja želi s nježnom ljubavlju prihvati svakog mладог čovjeka, bez iznimke. Molimo se stoga Mariji za Crkvu da uvijek bude majka svoje djece koja su u smrti, plačući i moleći da ponovno ožive. Za svako svoje dijete koje umire, umire također Crkva, a za svako njezino dijete koje oživi i ona oživi.

Blagoslivljjam vaš hod i, molim vas, ne zaboravite moliti za mene.

Rim, iz svetog Ivana Lateranskog, 11. veljače 2020.

Spomen Blažene Djevice Marije Lurdske

FRANJO

PORUKA PAPE FRANJE ZA 57. SVJETSKI DAN MOLITVE ZA ZVANJA

Nedjelja Dobrog Pastira, 3. svibnja 2020.

Riječi zvanja

Draga braćo i sestre!

Dana 4. kolovoza prošle godine, na 160. obljetnicu smrti Arškog župnika, odlučio sam uputiti Pismo svećenicima koji svakodnevno posvećuju svoj život služenju Božjem narodu kao odgovor na Gospodinov poziv. Tom prilikom odabrao sam četiri ključne riječi – *bol, zahvalnost, hrabrost i hvala* – kako bih zahvalio svećenicima i podupro ih u njihovoj službi. Vjerujem da se danas, na ovaj 57. Svjetski dan molitve za zvanja, te riječi mogu ponovno dozvati u svijest i uputiti čitavom Božjem narodu na temelju evanđeoskog odломka koji nam govori o jedinstvenom iskuštu koje su doživjeli Isus i Petar tijekom olujne noći na Tiberijadskom jezeru (usp. Mt 14, 22-33).

Nakon umnažanja kruhova, koje je zadivilo mnoštvo, Isus je naredio svojim učenicima da uđu u lađu i prijeđu na drugu obalu, dok se On oprosti s narodom. Slika tog prelaska jezera na stanoviti način evocira naše ovozemaljsko putovanje. Lađa našega života, naime, polagano plovi, uvijek nemirna jer traži sigurno pristanište, spremna suočiti se s opasnostima i mogućnostima na moru, ali i željna da je kormilar konačno usmjeri kamo treba ići. Kadikad joj se, međutim, može dogoditi da zaluta, da dopusti da je zaslijepi opsjene umjesto da prati sjajni svjetionik koji je navodi prema sigurnoj luci ili pak da se njome poigravaju protivni vjetrovi teškoćâ, sumnji i strahova. Isto se događa u srcu učenika koji, pozvani slijediti Učitelja iz Nazareta, moraju se odlučiti prijeći na drugu obalu hrabro se odlučujući napustiti vlastite sigurnosti i krenuti putom nasljedovanja Gospodina. Ta pustolovina nije laka: spušta se noć,

puše protivan vjetar, lađu udaraju valovi, strah od neuspjeha i osjećaj da nisu dorasli tom pozivu prijeti da ih nadvладa.

U Evanđelju se, međutim, kaže da na tom izazovnom putovanju nismo sami. Gotovo poput svitanja zore u srcu noći, Gospodin hoda po nemirnim vodama i dolazi učenicima; poziva Petra da mu dođe ususret na valovima, spašava ga kad ga vidi da tone i na kraju ulazi u lađu i zapovijeda vjetru da se umiri.

Prva riječ zvanja je, dakle, *zahvalnost*. Ploviti u pravome smjeru nije zadaća povjerenja isključivo našim snagama niti ovisi isključivo o rutama kojim odlučimo putovati. Ostvarenje nas samih i naših planova u životu nije matematički rezultat onoga što odlučimo u određenom izoliranom "ja"; naprotiv, to je prije svega odgovor na poziv koji nam dolazi odozgor. Gospodin je taj koji nam pokazuje obalu prema kojoj trebamo ići i koji nam, još prije toga, daje hrabrost da uđemo u lađu. On je taj koji, pozivajući nas, postaje također naš kormilar, On nas prati i pokazuje nam put, sprječava nas da se nasučemo na hridi neodlučnosti i čak nam omogućuje hodati po uzburkanim vodama.

Svako zvanje rođeno je iz tog pogleda punog ljubavi kojim nam je Gospodin došao ususret, možda čak u času kad su nam se o lađu razbijali olujni valovi. »Više no naš vlastiti izbor to je odgovor na Gospodinov besplatni poziv« (*Pismo svećenicima*, 4. kolovoza 2019.). Uspjet ćemo ga otkriti i prigrliti kad otvorimo svoje srce zahvalnosti i osjetimo Božji prolazak u našem životu.

Kad učenici vide Isusa kako im prilazi koračajući po moru prvo misle da je to utvara i ispunjeni su strahom. Ali ih Isus odmah umiruje riječima koje bi nas trebale stalno pratiti u našem životu i na našem putu zvanja: »Hrabro samo! Ja sam! Ne bojte se!«(Mt 14, 27). Upravo to je druga riječ koju vam želim izručiti: *hrabrost*.

Ono što nas često ometa na našem putu, u našem rastu, u našem izboru puta koji Gospodin obilježava pred nama jesu određene utvare koje se klate u našem srcu. Kada smo pozvani ostaviti našu sigurnu obalu i prigriliti neko životno stanje – kao što je brak, za-ređeno svećeništvo, posvećeni život – prvu reakciju često predstavlja “utvara nevjericice”: nije moguće da je taj poziv za mene; je li doista riječ o pravome putu? Traži li to Gospodin upravo od mene?

Malo po malo u nama se sve više roje one misli, ona opravdanja i one računice zbog kojih gubimo zanos i odlučnost, koje nas zbumuju i ostavljaju nas nepomičnima na obali s koje smo krenuli. Mislimo da se možda varamo, da nismo tome dorasli ili da smo jednostavno ugledali utvaru koju treba otjerati.

Gospodin zna da temeljni životni izbor – poput braka ili posebnog posvećenja njegovoj službi – traži *hrabrost*. Zna pitanja, sumnje i teškoće koje ljudaju barku našega srca i zato nas umiruje: “Ne boj se, ja sam s tobom”. Vjera u Njegovu prisutnost, da nam ide u susret i da nas prati, pa i kada je oluja na moru, oslobađa nas one acedije koju sam nazvao »sladunjavom žalošću« (*Pismo svećenicima*, 4. kolovoza 2019.), to jest one nutarnje obeshabrenosti koja nas koči i onemogućava nam osjetiti ljepotu našeg poziva.

U *Pismu svećenicima* govorio sam i o boli, ali ovdje bih želio taj izraz prevesti drugačije, kao *trud*. Svako zvanje sa sobom nosi i odgovornost. Gospodin nas poziva zato što nas želi osposobiti, kao Petra, “hodati po vodi”, to jest da svoj život uzmemu u svoje ruke i stavimo ga u službu evanđelja na konkretne i svakodnevne načine koje nam On pokazuje,

a posebno u različitim oblicima laičkog, svećeničkog i posvećenog zvanja. Ali nalik smo Apostolu: imamo želju i zanos ali u isti mah nas muče slabosti i strahovi.

Ako dopustimo da nas sasvim zaokupi misao o odgovornostima koje nas očekuju – bilo u bračnom životu, bilo u svećeničkoj službi ili protivštinama koje će doći, brzo ćemo od-vratiti pogled od Isusa i, poput Petra, naći ćemo se u opasnosti da potonemo. Naprotiv, usprkos našim krhkostima i siromaštvu, vje-ra nam omogućuje ići ususret Uskrslom Gospodinu i pobijediti također oluje. Kad nam zbog umora ili straha prijeti opasnost da potonemo, On nam pruža ruku i daje poletnost koja nam je potrebna kako bismo svoj poziv živjeli radosno i s oduševljenjem.

Kad Isus, na kraju, ulazi u lađu, vjetar prestaje i valovi se smiruju. To je prekrasna slika onoga što Gospodin izvodi u našem životu i u povjesnim previranjima. On zapovijeda protivnim vjetrovima da ušute i sile zla, straha i bezvoljnosti nemaju više moć nad nama. U posebnom zvanju koje smo pozvani živjeti ti nas vjetrovi mogu iscrpsti. Tu mislim na one koji preuzimaju na sebe važne zadaće u građanskom društvu, na bračne parove koje rado nazivam “hrabrima” i posebno na one koji prihvataju posvećeni život i svećeništvo. Poznat mi je vaš trud, samoća koja katkada opterećuju srce, opasnost navike koja malo pomalo gasi žarki plamen poziva, breme nesigurnosti i neizvjesnosti našega doba, strah od budućnosti. Hrabro samo, ne bojte se! Isus je uz nas i ako ga priznamo jedinim Gospodarom našega života, On će ispružiti ruku, primiti nas i spasiti.

Dakle, i usred valova koje diže oluja, naš je život otvoren za *hvalu*. To je posljednja naša riječ što se tiče zvanja i želi biti također poziv da se njeguje unutarnji stav Blažene Djevice Marije: zahvalna što je Bog spustio svoj pogled na nju, predavši mu u vjeri svoje strahove i nemire, hrabro je prihvatile svoj poziv i od svog života učinila neprolaznu pjesmu hvale Gospodinu.

Predragi, posebno na ovaj dan, ali i u redovnom pastoralnom djelovanju naših zajednica, želim da Crkva nastavi promicati zvanja pomažući svakom pojedinom vjerniku da uzmogne u vlastitome srcu sa zahvalnošću otkriti poziv koji mu Bog upućuje, smoći hrabrosti reći "da" Bogu, nadvladati sav napor vjerom u Krista i, na kraju, svoj život učiniti

pjesmom hvale za Boga, za braću i sestre i za čitav svijet. Neka nas Djevica Marija prati i zagovara.

Rim, Sveti Ivan Lateranski, 8. ožujka 2020.,
Druga nedjelja korizme.

FRANJO

PORUKA PAPE FRANJE ZA 54. SVJETSKI DAN SREDSTAVA DRUŠTVENE KOMUNIKACIJE

24. svibnja 2020.

„Da možeš pripovijedati svome sinu i svome unuku“ (Izl 10, 2) Život postaje priča

Želio bih ovogodišnju *Poruku* posvetiti temi pripovijedanja, jer vjerujem da, ako se ne želimo izgubiti na svome putu, moramo udisati dah istine sadržane u dobrom pričama. Priče su to koje izgrađuju, a ne ruše; priče koje nam pomažu ponovno otkriti korijene i snagu koji su potrebni da zajedno krenemo naprijed. Usred konfuzije glasova i poruka kojima smo obasuti sa svih strana potrebna nam je ljudska priča koja nam govori o nama i ljepoti koja prebiva u nama; priča koja svijet i ono što se u njemu zbiva zna gledati s pogledom punim nježnosti; priča koja nam može reći da smo dio tkanja života; priča koja otkriva isprepletene niti kojima smo povezani jedni s drugima.

1. Istaknuti priče

Čovjek je biće koje pripovijeda. Još od malih nogu gladni smo priča jednako kao što osjećamo glad za hranom. Bilo da su u obliku bajki, romana, filmova, pjesama, vijesti... priče utječu na naš život čak i ako toga nismo svjesni. Često odlučujemo što je ispravno ili pogrešno na temelju ličnosti i priča koje smo upijali u sebe. Priče ostavljaju svoj trag na nama, oblikuju naša uvjerenja i naša ponašanja. One nam mogu pomoći da razumijemo i kažemo tko smo.

Čovjek nije samo jedino biće koje treba odjeću da bi pokrilo svoju golotinju (usp. *Post* 3, 21), nego je također jedini koji ima potrebu pripovijedati o sebi, "zaodjenuti se" u priče kako bi zaštitio svoj život. Mi ne tkamo samo odjeću, nego i priče: naime, čovjekova sposobnost "tkanja" (latinski *texere*) upućuje i na

tekstil i na *tekstove*. Svevremenske priče imaju zajednički "tkalački stan": njihova struktura predviđa "junake", uključujući i one obične, svakodnevne, koji se, slijedeći svoj san, hvataju u koštač s teškim situacijama i bore protiv zla, vođeni snagom koja im ulijeva hrabrost - snagom ljubavi. Uranjajući u priče možemo pronaći razloge da se junački nosimo sa životnim izazovima. Čovjek je pripovjedač zato što je biće u nastajanju, koje sebe otkriva i obogaćuje u tkanjima danâ svojega života. Ipak, od samog početka, naša je priča ugrožena: kroz povijest se migoljii zlo.

2. Nisu sve priče dobre

»Onog dana kad budete s njega jeli... vi ćete biti kao bogovi« (usp. *Post* 3, 4): zmijina napast unosi u tkanje povijesti čvrsti čvor koji treba razvezati. "Ako budeš posjedovao, postat ćeš ovo, postići ćeš ono...", šapući oni koji i dan-danas koriste tzv. *storytelling* u instrumentalne svrhe. Kolike nas priče omašljuju uvjeravajući nas da, ako želimo biti sretni, trebamo stalno imati, posjedovati i konzumirati. Gotovo ni ne opažamo koliko postajemo pohlepni za tračevima i klevetama, koliko nasilja i neistina konzumiramo. Često s komunikacijskih razboja umjesto konstruktivnih priča koje služe jačanju društvenih veza i kulturnog tkiva izlaze destruktivne i provokativne priče koje uništavaju i trgaju krhke niti suživota. Skupljajući neprovjerene informacije, ponavljajući banalne diskurse i tvrdnje koje su lažne ali uvjerljive, nasrćući na druge porukama mržnje ne pomazemo u tkanju ljudske povijesti, nego čovjeka lišavamo njegova dostojanstva.

No dok su priče koje se koriste u instrumentalne svrhe i moć kratkoga vijeka, dobra priča može nadići granice prostora i vremena. Stoljećima kasnije ostaje aktualna jer hrani život.

U doba u kojem je falsifikacija sve sofisticirana i postiže zapanjujuće razmjere (*deepfake*), treba nam mudrost kako bismo mogli prigriliti i stvarati lijepe, istinite i dobre priče. Potrebna nam je hrabrost da odbacimo lažne i zle priče. Potrebni su nam strpljivost i moć raspoznavanja kako bismo ponovno otkrili priče koje nam pomažu da ne izgubimo nît vodilju usred mnogih današnjih razdora. Potrebne su nam priče koje će iznijeti na vidjelo istinu o nama samima, također u skrovitom junaštvu svakodnevnog života.

3. Priča nad pričama

Sveto pismo je *Priča nad pričama*. Koliko je samo događaja, naroda i pojedinaca u njemu prikazano! Ono nam pokazuje od samoga početka Boga koji je i Stvoritelj i istodobno Pripovjedač. On, naime, zbori svoju Riječ i sve nastaje (usp. *Post 1*). Svojom riječju Bog sve poziva na život, a kao vrhunac stvara muškarca i ženu kao svoje slobodne sugovornike koji zajedno s njim oblikuju povijest. U jednom od psalama stvor govori Stvoritelju: »Jer ti si moje stvorio bubrege, satkao me u krilu majčinu. Hvala ti što sam stvoren tako čudesno [...] kosti moje ne bjehu ti sakrite dok nastajah u tajnosti, otkan u dubini zemlje« (139, 13-15). Nismo rođeni cjeloviti, već nas treba neprestano "tkati", "preštiti". Život nam je darovan kao poziv da nastavimo tkati onu "čudesnost" koju predstavljamo mi sami.

U tome smislu Biblija je velika povijest ljubavi između Boga i čovjeka. U njenom središtu je Isus: njegova povijest privodi punini Božju ljubav prema čovjeku i istodobno čovjekovu povijest ljubavi prema Bogu. Čovjek će tako biti pozvan, iz naraštaja u naraštaj, *prepričavati i čuvati sjećanje* na najznačajnije zgode iz te *priče nad pričama*, zgode koje mogu najbolje prenositi smisao i značenje onoga što se zbilo.

Naslov ovogodišnje *Poruke* preuzet je iz Knjige Izlaska, temeljnog biblijskog izvješća koje svjedoči o Božjem zahvatu u povijest svoga naroda. Kad mu Izraelova djeca uzdižu svoj vapaj, Bog sluša i sjeća se: »Bog... sjetio se svoga saveza s Abrahamom, Izakom i Jakovom. I pogleda Bog na Izraelce i zauze se za njih« (Izl 2, 24-25). Plod Božjeg sjećanja je oslobođanje od tlačenja, oslobođanja koje se zbiva nizom znakova i čудesa. Gospodin tada otvara Mojsiju značenje svih tih znakova: »da možeš pripovijedati svome sinu i svome unuku što sam učinio Egipćanima i kakva sam znamenja izvodio među njima, kako biste znali da sam ja Jahve« (Izl 10, 2). Iskustvo Izlaska uči nas da se znanje o Gospodinu prenosi poglavito pripovijedanjem, iz naraštaja u naraštaj, o njegovoj trajnoj prisutnosti. Bog života nam se objavljuje kroz priče o životu.

Isus nije o Bogu govorio apstraktnim diskursima, nego prispodobama, kratkim pričama preuzetim iz svakodnevnog života. Tu život postaje priča a zatim, za slušatelja, priča postaje život: ta priča ulazi u život onih koji je slušaju i mijenja ga.

Evangelija su također priče, i to ne slučajno. Dok nas upoznaju s Isusom, ona su "performativna"¹ s obzirom na Isusa; suobličuju nas njemu. Evangelje traži od čitatelja da bude dionikom iste vjere kako bi mogao dijeliti isti život. U Ivanovu Evangeliju nam se kaže da Pripovjedač u pravom smislu riječi - Riječ - postaje priča: »Jedinorođenac - Bog - koji je u krilu Očevu, on ga obznani« (Iv 1, 18). Upotrijebio sam izraz "obznani" jer izvornik *exegésato* može se prevesti i kao "objavi" i kao "obznani". Bog se osobno utkao u naše čovještvo i tako nam je dao novi način oblikovanja naših povijesti.

¹ Usp. Benedikt XVI., Enc. Spe salvi, 2: »Kršćanska poruka nije bila samo "informativnog" nego i "performativnog" karaktera – ona je djelotvorna. To znači da Evangelje ne samo da obznanjuje stvari kojima čovjek obogaćuje svoje znanje već ono i djeluje na čovjeka i mijenja njegov život.«

4. Povijest koja se obnavlja

Kristova povijest nije baština iz prošlosti; to je naša povijest, trajno aktualna. Ona nam pokazuje da je Bogu toliko stalo do čovjeka, našega tijela i naše povijesti da je postao čovjek, tijelo i povijest. Također nam govori da ne postoje bezznačajne ili male ljudske priče.

Nakon što je Bog postao povijest, svaka ljudska povijest u stanovitom je smislu Božja povijest. U povijesti svake osobe Otac ponovno vidi povijest svoga Sina koji je sišao na zemlju. Svaka ljudska povijest ima neuništivu vrijednost. Zato čovjek zasluzuјe priče koje su na njegovoj visini, na očaravajućoj visini koja ostavlja bez daha na koju ga je Isus uzdigao.

»Vi ste – pisao je sveti Pavao – pismo Kristovo... napisano ne crnilom, nego Duhom Boga živoga; ne na pločama kamenim, nego na pločama od mesa, u srcima« (2 Kor 3, 3). Duh Sveti, ljubav Božja, piše u nama. I dok u nama piše usađuje u nas dobrotu i stalno nas na to podsjeća. *Podsjećati* znači dovesti u srce (tal. „*ri-cordare*“, nap. pr.), „pisati“ na srcu. Po Duhu Svetom svaka priča, čak i ona koja je pala u najveći zaborav, čak i ona koja izgleda kao da je pisana na najiskriviljenijim crtama, može pružiti nadahnuće, može se iznova rodit kao remek-djelo i postati dodatak Evanđelju. Poput Augustinovih *Ispovijesti*. Poput *Hodočasnikove ispovijesti* svetog Ignacija. Poput *Povijesti jedne duše* Terezije od Djeteta Isusa. Poput *Zaručnika*, poput *Braće Karamazov*. Poput nebrojenih drugih priča koje su na divan način oslikale susret između Božje slobode i čovjekove slobode. Svaki od nas zna različite priče koje imaju miris Evanđelja, koje svjedoče o ljubavi koja preobražava život. Te priče traže da ih se dijeli, prepričava i oživljava u svakom dobu, na svakom jeziku, svim sredstvima.

5. Povijest koja obnavlja nas

U svaku veliku priču ulazi naša vlastita priča. Dok čitamo Svetu pismo, zgode iz života svetaca, ali i one tekstove koji su uspjeli pro-

niknuti čovjekov duh i pokazati njegovu ljestvu, Duh Sveti je slobodan pisati u našemu srcu, obnavljajući u nama sjećanje na to tko smo u Božjim očima. Kad se sjetimo ljubavi koja nas je stvorila i spasila, kad ljubav postane dijelom naših svakodnevnih priča, kada svoje dane ispredamo nitima milosrđa, mi tada okrećemo drugu stranicu. Više nismo sputani sponama žaljenja i tuge, sponama nezdravog sjećanja koje nam zatvara srce, nego, otvarajući se drugima, otvaramo se samo viziji velikog Pričovjedača. Pričovjedati Bogu našu priču nikad nije beskorisno, čak i kada kronika događaja ostaje nepromjenjena, značenje i perspektiva se mijenjaju. Ispričati našu priču Gospodinu znači ući u njegov pogled suosjećajne ljubavi prema nama i prema drugima. Njemu možemo pričovjedati priče koje živimo, njemu možemo donositi ljude i povjeravati situacije. S njim možemo ponovo povezati tkanje života, krpajući putotinu i rupe u njemu. Koliko nam je samo svima to potrebno!

Pogledom velikog Pričovjedača – jedinog koji ima neograničen pogled – približimo se potom protagonistima, našoj braći i sestrama, koji su s nama akteri današnje povijesti. Da, jer na pozornici svijeta nitko nije suvišan i svačija je priča otvorena mogućoj promjeni. Čak i kad pričamo o zlu možemo ostaviti prostora otkupljenju, možemo prepoznati usred zla također dinamizam dobrote i dati mu prostora. Nije riječ, stoga, o tome da slijedimo logike onih koji se služe umijećem pričanja priča (*storytelling*) niti o tome da oglašavamo neku stvar ili sebe same nego da se spomenemo toga tko smo u Božjim očima, da svjedočimo ono što Duh piše u našim srcima i otkrivamo svakom pojedincu da njegova priča sadrži u sebi divne i čudesne stvari. Da bismo mogli to učiniti povjerimo se ženi koja je u svome krilu istkala čovještvo Božje i, govori nam Evanđelje, ispredala u sebi sve događaje iz svog života. Djevica Marija je, naime, sve čuvala i o tome razmišljala u svojim srcu (usp. Lk 2, 19). Zamolimo za pomoć nju, koja je znala krotkom snagom ljubavi razvezati čvorove života:

O Marijo, ženo i majko, u tvome se krilu istkala Božja Riječ. Ti si svojim životom pripovijedala veličanstvena Božja djela. Slušaj naše priče, pohrani ih u svome srcu i neka budu tvoje i one priče koje nitko ne želi čuti. Nauči nas prepoznati dobru nît koja se provlači kroz povijest. Svrni svoj pogled na zapetljane čvorove u koje se zapleo naš život paralizirajući naše sjećanje. Tvoje nježne ruke mogu razvezati svaki čvor. Ženo Duha, Majko po-

vjeranja, nadahnjuj također nas. Pomozi nam istkati priče o miru, priče o budućnosti. I počaži nam kako ih zajedno živjeti.

Rim, pri Svetom Ivanu Lateranskom, 24. siječnja 2020., spomen svetog Franje Saleškog.

FRANJO

DIKASTERIJ ZA PROMICANJE CJELOVITOGLJUDSKOG RAZVOJA

PORUKA kardinala Petra K. A. TURKSONA u vrijeme koronavirusa (COVID-19)

11. ožujka 2020.

*Predsjednicima biskupskih konferencija,
biskupima zaduženima za pastoral u
zdravstvu,
socijalno-zdravstvenim i pastoralnim
radnicima,
civilnim vlastima,
bolesnicima i njihovim obiteljima,
volonterima i svim ljudima dobre volje,*

Mir vama!

Proživljavamo dane velike zabrinutosti i sve većega nemira, dane u kojima koronavirus (COVID-19), pred kojim se zaustavljaju sve najznačajnije aktivnosti, poput gospodarstva, poduzetništva, rada, putovanja, turizma, sporta, pa čak i bogoštovlja, te također značajno ograničava sloboda kretanja, na svjetskoj razini prijeti ljudskoj krhkosti i ranjivosti prvidne sigurnosti utemuljene na tehnologiji. Dikasterij za promicanje cjelovitog ljudskog razvoja želi se tako ujediniti s glasom Svetoga Oca, obnavljajući blizinu Crkve, u pastoralnim aktivnostima u zdravstvu, prema svima onima koji pate od zaraze virusom COVID-19, prema žrtvama i njihovim obiteljima, kao i prema svim zdravstvenim djelatnicima, angažiranim na prvoj crti, koji ulažu svu svoju energiju u liječenje oboleljih i pružanje pomoći.

Razmišljajući posebno o zemljama koje su najviše pogodene zarazom, pridružujemo se, prisjećajući ih se u našim molitvama, radu civilnih vlasti, volontera i svih onih koji predano rade na zaustavljanju zaraze i otklanjanju rizika za javno zdravlje, kao i rastućeg straha

da se ova epidemija nastavi širiti. Također potičemo civilne, katoličke, nacionalne i međunarodne zdravstvene strukture i organizacije da zajedno nastave pružati potrebnu pomoć ljudima i narodima, kao i da provedu sve napore koji su neophodni za pronalazak rješenja protiv nove epidemije, slijedeći upute WHO-a te nacionalnih i lokalnih političkih vlasti.

U ovim prilikama Sveti Otac i nekoliko državnih poglavara pokazali su solidarnost s najugroženijim zemljama donirajući medicinske i zdravstvene proizvoda te finansijsku pomoć. Nadamo se da će svi moći nastaviti pružati podršku, jer se mnoge države, posebice one sa slabijim zdravstvenim sustavima, suočene s utjecajem virusa, možda neće moći nositi sa zahtjevima za brigu i blizinu svojem narodu. Nadamo se da ovaj trenutak velike potrebe može biti dobro vrijeme za jačanje solidarnosti i blizine između država i prijateljstava među ljudima. Ovo je vrijeme za promicanje međunarodne solidarnosti u razmjeni instrumenata i dobara.

Naravno, ova pojava virusa, kao i svaka izvanredna situacija, ukazuje na ozbiljne nejednakosti koje su karakteristične za naše socio-ekonomski sustave. Radi se o nejednakostima u ekonomskim dobrima, korištenju zdravstvenih usluga, kao i u kvalificiranom osoblju te znanstvenom istraživanju. Suočena s ovim nizom nejednakosti, ljudska obitelj mora osjećati i istinski živjeti kao međusobno povezana i međusobno ovisna obitelj. Pojava koronavirusa pokazala je ovaj globalni

utjecaj, jer je u početku zahvatila samo jednu zemlju, a zatim se proširila na sve dijelove svijeta.

Ovo vrijeme je za svaku osobu, bila ona vjernik ili ne, pravo vrijeme za shvatiti vrijednost bratstva, nerazdvojne međusobne povezanosti; gledajući s vjerskog stajališta, ovo je vrijeme za shvatiti vrijednost solidarnosti, i koja izvire iz ljubavi koja se žrtvuje za drugoga, „pomaže vidjeti drugoga“ – osobu, ljudе, ili narod – ne kao bilo kakav instrument [...], već kao našeg bližnjeg, kao „pomoć“ (usp. Post 2, 18.20), da posatane dionikom, zajedno s nama, na gozbi života, na koju su svi od Boga pozvani na jednak način (SRS 39.5). Vrijednost solidarnosti također treba biti utjelovljena. Mislimo na susjeda, poslovnog kolegu, školskog prijatelja, ali prije svega na liječnike i medicinske sestre koji riskiraju biti kontaminirani i inficirani kako bi spasili one koji su zaraženi. Ti radnici žive i pokazuju nam značenje Pashalnog misterija: darivanja i služenja.

Već nas je papa Franjo u svojoj Poruci za korizmu 2020. potaknuo da s obnovljenim srcem razmišljamo o otajstvu Uskrsa, otajstvu Isusove smrti i uskrsnuća te da slobodno i velikodušno prionemo uza nj: njegovu muku sve do smrti kao dar ljubavi za čovječanstvo.

Zagrljaj Isusove patnje, govori nam papa Franjo, postaje zagrljaj svih patnji ljudi našeg svijeta, uključujući sve one koji su pogodjeni virusom COVID-19. Oni su danas izraz Krista koji pati, i na isti način kao što su trebali ranjenom u prisподobi o dobrom Samarijanцу, čovječanstvu trebaju konkretne geste bližine. Ljudi koji pate, bilo putem zaraze ili na neki drugi način, predstavljaju „laboratorij milosrđa“, jer višestruka priroda patnje zahtijeva različite oblike milosrđa i skrbi.

Za mnoge koji su lišeni nekih zajedničkih liturgijskih znakova, poput slavlja euharistije, na početku ovog korizmenog hoda, pozvani smo na još dublje ukorijenjeno putovanje na onome što održava duhovni život: molitvu,

post i ljubav. Neka napor u uloženi u susbjanje širenja koronavirusa budu popraćeni zalaganjem svakog vjernika za veće dobro: novi život, poraz straha, trijumf nade. Zajednicama, koje su najviše pogodjene, preporučujemo da ne žive sve kao oblik odričanja.

Ako se ne možemo okupiti u svojim zajednicama kako bismo zajedno živjeli svoju vjeru, kao što to obično činimo, Bog nam nudi priliku da se obogatimo, da otkrijemo nove paradigme i ponovno otkrijemo svoj osobni odnos s Njim. Isus nas podsjeća: „Ti, nпротив, kad moliš, uđi u svoju sobu, zatvorи vrata i pomoli se svomu Ocu, koji je u skrovitosti. I Otac tvoj, koji vidi u skrovitosti, uzvratiće ti“ (Mt 6, 6). Koliko nas je puta papa Franjo pozvao da držimo Svetu pismo pri ruci! Molitva je naša snaga, molitva je naše sredstvo. Tu je, dakle, prigodan trenutak za ponovno otkrivanje Božjeg očinstva i naše naravi kao Njegove djece: „Kristovi smo dakle poslanici; Bog vas po nama nagovara. Umjesto Krista zaklinjemo: dajte, pomirite se s Bogom!“ (2 Kor 5, 20) kaže sveti Pavao, i to je ovogodišnja korizmena poruka koju nam je dao papa Franjo kao dar. Kakva providnost!

Pomolimo se Bogu Ocu da umnoži našu vjeru, pomogne bolesnima u izlječenju i podrži zdravstvene radnike u njihovom poslanju. Nastojimo izbjegći stigmatizaciju onih koji su pogodjeni: bolest ne pozna granice ili boju kože; umjesto toga, govori, naime, istim jezikom. Njegujmo „mudrost srca“: stav „prožet Duhom Svetim“ u onima koji se znaju otvoriti patnji svoje braće i sestara i u njima prepoznati Božju sliku. Tako možemo poput Joba potvrditi: „Bjeh oči slijepcu i bjeh noge bogalju“ (Jb 29, 15). Na ovaj način ćemo moći služiti onima koji pate, pratiti ih na najbolji način i biti solidarni s onima koji su u potrebi, bez da ih osuđujemo.

Molimo političke i ekonomске vlasti da ne zanemaruju socijalnu pravdu i podršku gospodarstvu i istraživanju, sada kada virus, nažalost, stvara novu „ekonomsku krizu“. Nastaviti ćemo podržavati napore zdravstvenih

radnika i zdravstvenih ustanova u raznim dijelovima svijeta, posebno onima najudaljenijima i onima koji su u najvećim teškoćama, oslanjajući se, također, na aktivnu solidarnost svih ljudi.

Molimo Duha Svetoga da prosvijetli napore znanstvenika, zdravstvenih radnika i civil-

nih vlasti, a sve narode, pogodjene zarazom, povjeravamo zagovoru Djevice Marije, Majke čovječanstva.

Kardinal Peter Kodwo Appiah Turkson
Prefekt

APOSTOLSKA POKORNIČARNA

DEKRET o davanju posebnog oprosta vjernicima u sadašnjem stanju pandemije

19. ožujka 2020.

Vjernicima koji su zaraženi virusom Covid-19, uobičajeno zvanim koronavirus, kao i zdravstvenim djelatnicima, članovima obitelji i svima koji se s bilo kojega naslova, pa i molitvom, brinu o njima, udjeluju se posebni oprosti.

„U nadi budite radosni, u nevolji strpljivi, molitvi postojani.“ (Rim 12, 12) Ove riječi, koje je sveti Pavao napisao Rimskoj Crkvi, odjekuju cijelom poviješću Crkve i usmjeravaju prosudbu Crkve pred svakim trpljenjem, bolešću i nevoljom.

Sadašnji trenutak, u kojemu se nalazi cijelo čovječanstvo, ugroženo nevidljivim i podmuklim virusom, koji je već stanovito vrijeme silovito ušao u živote svih, dan za danom obilježen je tjeskobnim strahovima, novim nesigurnostima i ponajprije raširenim tjelesnim i duhovnim trpljenjem.

Crkva, po primjeru svoga Božanskog Učitelja, uvijek je na srcu imala skrb za bolesne. Kao što je to naznačio sv. Ivan Pavao II., vrijednost ljudskoga trpljenja je dvostruka: „Ona je nadnaravna, jer je ukorijenjena u božansko otajstvo otkupljenja svijeta, i ona je duboko ljudska, jer čovjek u njoj ponovo pronalazi sebe samoga, vlastito čovještvo, vlastito dostojanstvo i vlastito poslanje.“ (Apostolsko pismo *Salvifici doloris*, br. 31)

I papa Franjo u ovim je posljednjim danima očitovao svoju očinsku blizinu i obnovio je poziv da se neprestance moli za oboljele od koronavirusa. Kako bi svi koji trpe zbog bolesti Covid-19 upravo u otajstvu toga trpljenja mogli otkriti „isto otkupiteljsko Kristovo trpljenje“ (Isto, br. 30) ova Apostolska po-

korničarnica, *ex auctoritate Summi Pontificis* (ovlašću Vrhovnoga svećenika), pouzdajući se u riječi Krista Gospodina i razmatrajući duhom vjere sadašnju epidemiju, koju treba živjeti u svjetlu osobnoga obraćenja, udjeluje dar oprostâ u skladu sa sljedećom odredbom:

Potpuni oprost daje se vjernicima zaraženima koronavirusom, po odredbi zdravstvenih vlasti podvrgnutima karanteni u bolnicama ili u vlastitim domovima, ako se, duhom odmaknutim od svakoga grijeha, duhovno sjedine u slavljenju svete mise, u molitvi Svetе krunice, u pobožnosti Križnoga puta ili u drugim oblicima pobožnosti putem sredstava komuniciranja; ili ako barem izmole Vjerovanje, Oče naš i jedan pobožni zaziv Blaženoj Djevici Mariji, prikazujući tu kušnju u duhu vjere u Boga i u duhu ljubavi prema bližnjima, s odlukom da će uobičajene uvjete (sakralna sveta ispovijed, euharistijska pričest i molitva na nakanu Svetoga Oca), ispuniti čim im to bude moguće.

Zdravstveni djelatnici, članovi obitelji i oni koji, po primjeru Milosrdnoga Samarijanca, izlažući se opasnosti zaraze, skrbe o bolesnika od koronavirusa prema riječima božanskoga Otkupitelja: „Veće ljubavi nitko nema od ove: da tko život svoj položi za svoje prijatelje.“ (Iv 15, 13), primit će isti dar potpuno-ga oprosta pod istim uvjetima.

Osim toga, ova Apostolska pokorničarnica rado udjeljuje pod istim uvjetima potpuni oprost povodom sadašnje svjetske epidemije, i onim vjernicima koji će pohoditi Presveti oltarski sakrament, ili biti dionici euharistiskoga klanjanja, ili čitati Svetu pismo barem

pola sata, ili izmoliti Svetu krunicu, ili izmoliti pobožnost Križnoga puta, ili izmoliti Krunicu Božjega milosrđa, proseći od svemogućega Boga prestanak epidemije, olakšanje za sve koji su njome pogodjeni i za vječno spasenje onih koje je Gospodin pozvao k sebi.

Crkva moli za one koji nisu u mogućnosti primiti sakrament bolesničkoga pomazanja i popudbinu, povjeravajući Božjemu milosrđu sve i svakoga pojedinačno snagom općinstva svetih te vjerniku udjeljuje potpuni oprost u času smrti, ako je primjereno raspoložen i ako je tijekom života obično molio neku molitvu (u tome slučaju Crkva nadomješta tri uobičajena tražena uvjeta). Da bi se zadobio taj oprost preporučeno je korištenje raspela ili križa (usp. *Enchiridion indulgentiarum*, br. 12).

Neka Blažena vazda Djevica Marija, Majka Božja i Majka Crkve, Zdravlje bolesnih i Pomoćnica kršćana, Osvjetnica naša, pohiti u pomoć trpećemu čovječanstvu, odvraćajući od nas zlo ove pandemije i neka nam izmoli svako dobro, potrebno našemu spasenju i posvećenju.

Ovaj je Dekret valjan usprkos bilo kojoj protivnoj odredbi.

Dano u Rimu, u sjedištu Apostolske pokorničarnice, 19. ožujka 2020.

Kardinal Mauro Piacenza
Veliki pokorničar

Krzysztof Nykiel
Namjesnik

APOSTOLSKA POKORNIČARNA

BILJEŠKA o sakramentu pomirenja u sadašnjem stanju pandemije

19. ožujka 2020.

„Ja sam s vama u sve dane“ (Mt 28, 20)

Teško stanje u sadašnjim okolnostima nameće razmišljanje o hitnosti i središnjoj važnosti sakramenta pomirenja, zajedno s nekoliko nužnih pojašnjenja, kako za vjernike laike, tako i za službenike koji su pozvani slaviti ovaj sakrament.

I u vrijeme bolesti Covid-19 sakrament pomirenja podjeljuje se u skladu s *Zakonikom kanonskog prava* i onako kako je propisano u *Redu pokore*.

Pojedinačna ispovijed je redoviti način slavljenja ovog sakramenta (usp. kan. 960 ZKP), opće pak odrješenje, bez prethodne pojedinačne ispovijedi, ne može se podijeliti osim ondje gdje prijeti smrtna pogibelj, a nedostaje vremena da se saslušaju ispovijedi pojedinih pokornika (usp. kan. 961, § 1 ZKP), ili ako postoji velika potreba (usp. kan. 961, § 1, 2° ZKP), što će prosuditi dijecezanski biskup, vodeći računa o kriterijima koji su usuglašeni s drugim članovima Biskupske konferencije (usp. kan. 455, § 2 ZKP), dok i dalje za valjano odrješenje ostaje na snazi *votum sacramenti* od strane pojedinog pokornika, to jest njegova odluka da će u dužnom vremenu pojedinačno ispovjediti teške grijehе koje u tom trenutku nije mogao ispovjediti (usp. kan. 962, § 1 ZKP).

Ova Apostolska Pokorničarna smatra da, osobito u mjestima koja su teže pogodjena pandemijskom zarazom i sve dok ona ne iščezne, postoje slučajevi velike potrebe o kojoj je riječ u spomenutom kan. 961, § 2 ZKP.

Svako daljnje ulaženje u pojedinosti zakon prepušta dijecezanskim biskupima, uzimajući uvijek u obzir vrhovno dobro; spasenje duša (usp. kan. 1752 ZKP).

Kad se neočekivano pojavi potreba podijeliti sakramentalno odrješenje za više vjernika istodobno, svećenik je, u granicama mogućeg, obvezan prethodno o tome obavijestiti dijecezanskog biskupa, a ako to nije moguće, što prije ga o tome naknadno obavijestiti (usp. *Red pokore*, br. 32).

U sadašnjoj pandemijskoj opasnosti dijecezanskom biskupu pripada naznačiti svećenicima i pokornicima smjernice na koje trebaju razborito obratiti pozornost u pojedinačnom slavljenju sakramentalnog pomirenja, kao što su: ispovijedanje u prozračenom prostoru izvan ispovjedaonice, preporučena udaljenost, korištenje zaštitnih maski, dok i dalje apsolutnu pozornost treba posvetiti očuvanju ispovjedne tajne i potrebi diskrecije.

K tome, dijecezanskom biskupu, na području njegove biskupije i s obzirom na razinu pandemijske zaraze, pripada odrediti koji su to slučajevi velike potrebe u kojima je dopušteno podijeliti opće odrješenje: primjerice, na ulazu u bolničke odjele, gdje se na liječenju nalaze zaraženi vjernici u smrtnoj opasnosti, koristeći se, u granicama mogućeg i potrebnim mjerama opreza, sredstvima za pojačavanje glasa, kako bi se odrješenje moglo čuti. Neka se procijeni potreba i prikladnost da se tamo gdje je potrebno, u dogovoru sa zdravstvenim vlastima, uspostave skupine „izvanrednih bolničkih dušobrižnika“, također i na

dobrovoljnoj bazi i u obdržavanju propisa zaštite od zaraze, kako bi se osigurala potrebna duhovna pomoć bolesnicima i umirućima.

Tamo gdje bi se pojedini vjernici zatekli u bolnoj nemogućnosti primiti sakramentalno odrješenje, valja se prisjetiti da se savršenim pokajanjem – kada proizlazi iz ljubavi prema Bogu, ljubljenom iznad svega, i kojim se iskreno traži oproštenje (na način kako to pokornik u tom trenutku može izraziti) koje uključuje *votum confessionis*, to jest čvrstu odluku pristupiti sakramentalnoj ispovijedi, čim to bude moguće – postiže oproštenje i smrtnih grijeha (usp. *Katekizam Katoličke Crkve*, br. 1452).

Kao nikada prije Crkva u ovo vrijeme doživljava snagu općinstva svetih, uzdiže svom raspetom i uskrslom Gospodinu zavjete i molitve, osobito žrtvu svete mise, koju svećenici i bez naroda svakodnevno slave.
Poput dobre majke Crkva zaziva Gospodina

da čovječanstvo bude oslobođeno ove pošasti, zazivajući zagovor Blažene Djevice Marije, koja je Majka milosrđa i Zdravlje bolesnih, i njezina zaručnika Svetog Josipa, pod čijom zaštitom Crkva vazda hodi ovim svijetom.

Neka nam Presveta Djevica Marija i Sveti Josip izmole obilje milosti pomirenja i spasenja, u pozornom osluškivanju riječi koju Gospodin danas ponavlja čovječanstvu: „Prestanite i znajte da sam ja Bog“ (Ps 46, 11), „Ja sam s vama u sve dane“ (Mt 28, 20).

Dano u Rimu, u sjedištu Apostolske Pokorničarne, 19. ožujka 2020., svetkovina Svetog Josipa, zaručnika Blažene Djevice Marije, zaštitnika Crkve

Kardinal Mauro Piacenza
Veliki pokorničar

Krzysztof Nykiel
Namjesnik

KONGREGACIJA ZA BOGOŠTOVLJE I DISCIPLINU SAKRAMENATA

Prot. br. 153/20

DEKRET u vremenu Covid-19 (I)

U teškom vremenu u kojem živimo zbog pandemije Covid-19, a s obzirom na spriječenost zajedničarskog slavljenja bogoslužja u crkvi sukladno uputama biskupâ za područja pod njihovom nadležnošću, ovoj su Kongregaciji pristigli brojni upiti vezani uz nadolazeće uskrsne blagdane. U vezi s tim daju se sljedeće opće upute te neki prijedlozi biskupima.

1 – O datumu slavljenja Uskrsa. Uskrs, to središte liturgijske godine, nije blagdan poput ostalih: vazmeno trodnevlje, kojem pretodi korizma i kojem je kruna Pedesetnica, ne može se pomicati.

2 – Misa posvete ulja. Pošto razmotri konkretnе prilike u pojedinim zemljama, biskup je ima pravo odgoditi za neki kasniji datum.

3. – Upute za Vazmeno trodnevlje.

Tamo gdje su građanske i crkvene vlasti dale ograničenja za slavljenje vazmenog trodnevlja valja se držati sljedećeg.

Biskupi će, u dogовору с biskupskom konferencijom, dati upute kako bi u stolnoj crkvi i u župnim crkvama, iako bez fizičkog sudjelovanja vjernikâ, biskup i župnici slavili liturgijska otajstva vazmenog trodnevlja, obavijestivši vjernike o vremenu početka slavlja tako da se mogu pridružiti u molitvi u svojim domovima. U ovoj prilici su korisni izravni (ne snimljeni) prijenosi putem televizije ili interneta.

Neka biskupska konferencija i pojedine biskupije ne propuste pružiti sredstva koja će poslužiti kao pomoć obiteljskoj i osobnoj molitvi.

Na Veliki četvrtak, u stolnim i župnim crkvama, tamo gdje za to postoje stvarne mogućnosti, a što određuje onaj čija je to zadaća, svećenici iz župe mogu koncelebrirati Misu Večere Gospodnje; svim se svećenicima, iznimno, daje odobrenje da na taj dan na prikladnom mjestu slave misu bez naroda. Pranje nogu, koje je već po sebi neobavezno, izostavlja se. Na kraju Mise Večere Gospodnje izostavlja se procesija, a Svetotajstvo se pohranjuje u svetohranište. Svećenici koji nemaju mogućnost slaviti misu mole Večernju (usp. *Liturgija časova*).

Veliki petak. U stolnim i župnim crkvama, tamo gdje za to postoje stvarne mogućnosti, a što određuje onaj čija je to zadaća, biskup/župnik slavi Obrede Muke Gospodnje. Dioclezanski biskup će se pobrinuti da se u sveopću molitvu uvrsti posebnu nakanu za bolesne, umrle i one koje je obuzeo osjećaj beznađa (usp. *Rimski misal*, str. 187, br. 12)

Nedjelja Uskrsnuća Gospodnjega. Vazmeno bdjenje: slavi se samo u stolnim i župnim crkvama, tamo gdje za to postoje stvarne mogućnosti, a što određuje onaj čija je to zadaća. Na početku bdjenja ili u Službi svjetla izostavlja se paljenje vatre, pali se svijeća i, uz izostavljanje procesije, izvodi se Hvalospjev uskrsnoj svijeći (*Exsultet*). Slijedi Služba riječi. U Krsnoj službi samo se obnavljaju krsna obećanja (usp. *Rimski misal*, str. 226, br. 46). Slijedi potom Euharistijska služba.

Oni koji se ni na koji način ne mogu pridružiti Vazmenom bdjenju koje se slavi u crkvi, neka mole Službu čitanja određenu za Nedjelju Uskrsnuća Gospodnjega (usp. *Liturgija časova*).

Odluku vezanu uz samostane, sjemeništa i bogoslovije te redovničke zajednice treba donijeti dijecezanski biskup.

Izrazi pučke pobožnosti i procesije koji obogačuju dane Velikog tjedna i vazmenog trodnevlja mogu se, prema sudu dijecezanskog biskupa, prebaciti na neke druge pogodne dane, npr. 14. i 15. rujna.

Po nalogu Vrhovnoga svećenika dano samo za ovu 2020. godinu.

Iz sjedišta Kongregacije za bogoštovlje i steGU sakramenata, 19. ožujka 2020., svetkovina svetog Josipa, zaštitnika sveopće Crkve.

Robert Kard. Sarah
prefekt

✠ Arthur Roche
nadbiskup tajnik

KONGREGACIJA ZA BOGOŠTOVLJE I DISCIPLINU SAKRAMENATA

Ur. br. 154/20

DEKRET u vremenu Covid-19 (II)

Sobzirom na brzo širenje pandemije Covid-19 i uzimajući u obzir opažanja koja su pristigla od biskupske konferencije, ova Kongregacija nudi s tim usklađene opće upute i prijedloge koji su već dani biskupima u prethodnoj odluci od 19. ožujka 2020. godine. Budući da se datum Uskrsa ne može prenijeti na neki drugi datum u zemljama pogodjenim bolescu i u kojima su na snazi ograničenja vezana uz okupljanje i kretanje osoba, neka biskupi i svećenici slave obrede Velikog tjedna bez sudjelovanja naroda i na prikladnom mjestu, izbjegavajući koncelebraciju i izostavljući pružanje mira.

Neka vjernici budu obaviješteni o vremenu početka slavlja tako da se mogu pridružiti u molitvi u svojim domovima. U tome su od pomoći prijenosi uživo (ne snimljeni) putem televizije ili interneta. U svakom slučaju ostaje važno posvetiti odgovarajuće vrijeme molitvi, pridajući prije svega važnost časoslovu (*Liturgija časova*).

Neka biskupske konferencije i pojedine biskupije ne propuste pružiti sredstva koja će poslužiti kao pomoć obiteljskoj i osobnoj molitvi.

1 - Cvjetnica. Spomen Gospodinova ulaska u Jeruzalem neka se slavi unutar crkvenog zdanja; u stolnim crkvama neka se primjenjuje drugi oblik predviđen Rimskim misalom, a u župnim crkvama i na drugim mjestima treći oblik.

2 - Misa posvete ulja. Pošto razmotri konkretne prilike u pojedinim zemljama, biskupske konferencije moći će dati upute o eventualnom prebacivanju na neki drugi datum.

3 - Veliki četvrtak. Pranje nogu, koje je već po sebi neobavezno, izostavlja se. Na kraju Mise Večere Gospodnje izostavlja se također procesija, a Svetotajstvo se pohranjuje u sve-tohranište. Na taj se dan prezbiterima iznimno dopušta slaviti misu na prikladnome mjestu bez sudjelovanja naroda.

4 - Veliki petak. Biskupi će se pobrinuti da se u sveopću molitvu uvrsti posebnu nakanu za bolesne, umrle i one koje je obuzeo osjećaj beznađa (usp. *Rimski misal*). Čin klanjanja križa poljupcem, pridržan je samo predsjedatelju.

5 - Vazmeno bdjenje. Neka se slavi isključivo u stolnim i župnim crkvama. U *Krsnoj službi* zadržava se samo obnova krsnih obećanja (usp. *Rimski misal*).

U sjemeništima i bogoslovijama, svećeničkim zavodima, samostanima te redovničkim zajednicama valja se pridržavati uputā iz ove Odluke. Izrazi pučke pobožnosti i procesije koji obogaćuju dane Velikog tjedna i vazmenog trodnevlja mogu se, prema sudu dijecezanskog biskupa, prebaciti na neki drugi prikladan dan, npr. 14. ili 15. rujna.

Po nalogu Vrhovnoga svećenika dano samo za ovu 2020. godinu. Iz sjedišta Kongregacije za bogoštovlje i stegu sakramenata, 25. ožujka 2020., svetkovina Navještenja Gospodinova.

Robert Kard. Sarah
prefekt

✠ Arthur Roche
nadbiskup tajnik

NAGOVOR PAPE FRANJE UZ URBI ET ORBI

27. ožujka 2020.

„Što ste bojažljivi? Kako nemate vjere?“ (Mk 4, 40)

„Uvečer“ (Mk 4, 35). Tako započinje Evangeliye koje smo čuli. Već tjednima se čini da se spustila večer. Gusta se tama nadvila nad naše trgrove, ulice i gradove; zagospodarila je našim životima ispunivši sve zaglušujućom tišinom, pustoši i prazninom, koja paralizira sve na svom putu: to se može osjetiti u zraku, to se može osjetiti u gestama, pogledi to govore. Uplašeni smo i izgubljeni. Poput učenikâ iz Evangeliya iznenada nas je zahvatila neočekivana i žestoka oluja. Shvatili smo da se nalazimo na istoj lađi, svi krhki i dezorientirani, ali istodobno važni i potrebni, svi pozvani veslati zajedno, svi potrebni utjehe drugoga. Na toj lađi... svi se nalazimo. Poput tih učenika, koji jednoglasno i u tjeskobi kažu: „ginemo“ (r. 38), tako smo i mi shvatili da ne možemo ići dalje svatko za sebe, već samo zajedno.

Lako se prepoznajemo u ovome izvješću. Ono što je teško razumjeti jest Isusovo držanje. Dok su učenici, naravno, uznenireni i očajni, on je na krmi, dijelu lađe koja tone prva na dno. I što čini? Unatoč metežu, on mirno spava, pouzdan u Oca – to je jedini put u Evangeliju kada vidimo Isusa kako spava. Kad su ga zatim probudili, pošto je smirio vjetar i vodu, obraća se učenicima prijekornim tonom: „Što ste bojažljivi? Kako nemate vjere?“ (r. 40).

Pokušajmo razumjeti. U čemu se sastoji pomanjkanje vjere učenikâ, koje je u opreci s Isusovim povjerenjem? Oni nisu prestali vjerovati u Njega, naime, dozivaju ga. No pogledajmo kako ga dozivaju: „Učitelju! Zar ne mariš što ginemo?“ (r. 38). Zar ne mariš: misle da Isus ne mari za njih, da ga nije briga za njih. Među nama, u našim obiteljima, jedna od stvari koja nas najviše boli jest kad čujemo kako nam govore: „Zar te nije briga

za mene?“. To je rečenica koja boli i stvara nemir u srcu. To je uzdrmalo i Isusa. Jer nikoga nije više briga za nas od njega. Naime, kad su ga zazvali on spašava svoje nepovjerljive učenike.

Oluja razotkriva našu ranjivost i iznosi na vidjelo one lažne i suvišne sigurnosti kojima smo gradili naše planove, naše projekte, naše navike i prioritete. Pokazuje nam kako smo pustili da se uspava i napustili ono što jača, podupire i daje snagu našemu životu i našoj zajednici. Oluja je razotkrila sve nakane da se „spakira“ i zaboravi ono što je hranilo dušu naših narodâ; sve one pokušaje da ih se umrtvi prividno „spasonosnim“ navikama koje nas ne mogu vratiti korijenima i prizvati sjećanja naših pređa, oduzimajući nam tako imunitet potreban za suočavanje s protivštinama. S olujom se urušila obmana onih stereotipa kojima smo maskirali svoj „ego“ uvijek zaokupljeni vlastitom slikom; i na vidjelo je izašla, još jednom, ona (blagoslovljena) zajednička pripadnost kojoj ne možemo izmaći: pripadnost braći.

„Što ste bojažljivi? Kako nemate vjere?“ Gospodine, tvoja nas Riječ večeras pogađa i odnosi se na sve nas. U ovom našem svijetu, koji Ti ljubiš više no mi, grobili smo naprijed punom brzinom, osjećajući se snažno i sposobnima za sve. Vođeni pohlepom za profitom, pustili smo da nas stvari potpuno obuzmu i žurba omami. Nismo se zaustavili pred tvojim pozivima, nismo se probudili pred svjetskim ratovima i nepravdama, nismo slušali krik siromaha i našega teško bolesnog planeta. Nastavili smo nesmiljeno dalje misleći da ćemo uvijek ostati zdravi u jednom bolesnom svijetu. Sada, dok smo u moru kojim bjesne valovi, zazivamo tebe: „Probudi se Gospodine!“.

„Što ste bojažljivi? Kako nemate vjere?“ Gospodine, upućuješ nam poziv, poziv na vjeru koja se ne sastoji toliko u tome da vjerujemo da Ti postojiš, koliko u tome da dođemo k Tebi i uzdamo se u Te. U ovoj Korizmi odjekuje tvoj hitni poziv: „Obratite se“, „vratite se k meni svim srcem svojim“ (Joel 2, 12). Pozivaš nas da ovo vrijeme kušnje shvatimo kao vrijeme izbora. To nije vrijeme tvojega suda, nego našega suda: vrijeme da se izabere što je važno a što prolazno, da se odvoji ono što je potrebno od onoga što nije. Vrijeme je da tijek svojega života ponovno usmjerimo prema Tebi, Gospodine, i prema drugima. Možemo upraviti svoj pogled u mnoge uzorne suputnike koji su, u ozračju straha koje vlada, odgovorili tako da su dali vlastiti život. To je djelotvorna sila Duha izlivena i oblikovana u hrabre i velikodušne predanosti. To je život Duha koji je sposoban otkupiti, oplemeniti i pokazati kako su naši životi istkani i podržani od običnih – u pravilu zaboravljenih – ljudi koji se ne pojavljuju na naslovnicama novina i časopisa ili na velikim podijima umjetničko-zabavnih priredbi, ali, bez sumnje, danas pišu presudne događaje naše povijesti: to su liječnici, medicinske sestre i medicinski tehničari, zaposlenici u veletrgovinama, čuvari, prijevoznici, pripadnici snaga reda, volonteri, svećenici, redovnici i mnogi, ali zaista mnogi drugi koji su shvatili da se nitko ne spašava sam. Suočeni s patnjom, gdje se mjeri istinska razvijenost naših narodâ, otkrivamo i doživljavamo Isusovu Velikosvećeničku molitvu: „da svi budu jedno“ (Iv 17, 21). Koliko je onih koji svakodnevno pokazuju strpljivost i ulijevaju nadu, pazeći da ne siju paniku, nego suodgovornost. Koliki očevi, majke, djedovi i bake, učitelji malim i svakodnevnim gestama pokazuju našoj djeci kako se suočiti i prevladati krizu prilagođavajući navike, dižući glavu gore i potičući na molitvu. Koliko je onih koji mole, stavljuju na raspolaganje i zalažu se za dobro sviju. Molitva i tiho služenje: to su naša pobjednička oružja.

„Što ste bojažljivi? Kako nemate vjere?“ Početak vjere je svijest o tome da nam je potreb-

no spasenje. Nismo sami sebi dovoljni, sami tonemo: trebamo Gospodina kao drevni moreplovci zvijezde. Pozovimo Isusa u lađe našega života. Predajmo mu svoje strahove da ih On pobijedi. Poput učenikâ iskusit ćemo da s njim na lađi nećemo doživjeti brodolom. Jer to je snaga Božja: okrenuti na dobro sve što nam se događa, pa i loše stvari. On donosi spokoj u naše oluje, jer s Bogom život nikada ne umire.

Gospodin pred nas stavlja izazov i poziva da na njega odgovorimo. Usred naše oluje poziva nas da se probudimo i pokažemo djelatnu solidarnost i nadu koji mogu dati postjanost, podršku i smisao ovim satima kada se čini da se sve ruši i propada. Gospodin se budi da probudi i oživi našu uskrsnu vjeru. Imamo sidro: u njegovu smo križu spašeni. Imamo kormilo: u njegovu smo križu otkupljeni. Imamo nadu: u njegovu smo križu izlijeceni i zagrljeni da nas ništa i nitko ne odijeli od njegove otkupiteljske ljubavi.

Usred izolacije u kojoj nam silno nedostaju drage osobe i susreti, u kojoj doživljavamo nedostatak mnogih stvari, još jednom slušamo navještaj koji nas spašava: on je uskrsnuo i živi uz nas. Gospodin nas sa svoga križa potiče da pronađemo život koji nas očekuje, da pogledamo prema onima koji nas traže, da osnažimo, prepoznamo i potaknemo milost koja prebiva u nama. Ne trnimo stijenj što tek tinja (usp. Iz 42, 3), koji se nikada ne gasi, i pustimo mu da ponovno zapali nadu.

Prigrliti svoj križ znači smoći hrabrosti prigrliti sve protivštine sadašnjeg vremena, napuštajući na trenutak svoju tjeskobnu težnju prema svemoći i posjedovanjem kako bismo dali prostora kreativnosti koju samo Duh može pobudit. To znači pronaći hrabrost da se otvore prostori u kojima će se svi moći osjetiti pozvanima i omogući nove oblike gostoljubivosti, bratstva i solidarnosti. U njegovu smo križu spašeni kako bismo prihvatali nadu i omogućili da ona bude ta koja će jačati i podupirati sve moguće mjere i načine koji nam mogu pomoći da čuvamo

sebe i druge. Prigrliti Gospodina kako bismo prigrlili nadu: eto snage vjere koja oslobođa od straha i daje nadu!

„Što ste bojažljivi? Kako nemate vjere?“ Dra-
ga braćo i sestre, s ovog mjesta, koje govori
o Petrovoj stamenoj vjeri, želim vas večeras
sve povjeriti Gospodinu, po zagovoru Majke
Božje, koja je zdravlje svoga naroda, zvijez-
da u olujnome moru. Neka iz ovih kolonada
koje grle Rim i svijet siđe na vas Božji bla-

goslov poput utješnog zagrljaja. Gospodine,
blagoslovi svijet, daj zdravlje tijelima i utjehu
srcima. Tražiš od nas da se ne plašimo, ali
naša je vjera slaba i bojimo se. Ali Ti, Gospo-
dine, ne ostavi nas na milost i nemilost oluji.
Ponovi još jednom: „Ne bojte se“ (Mt 28, 5).
A mi, zajedno s Petrom, „svu svoju brigu po-
vjeravamo Tebi jer Ti se brineš za nas“ (usp.
1 Pt 5, 7).

FRANJO

KONGREGACIJA ZA BOGOŠTOVLJE I DISCIPLINU SAKRAMENATA

Prot. br. 155/20

DEKRET

o posebnoj nakani koja se dodaje u sveopću molitvu u slavlju Muke Gospodnje samo za 2020. godinu

Slavlje Gospodinove muke na Veliki petak ove godine ima posebno značenje zbog strašne pandemije koja je pogodila cijeli svijet.

U dan u koji se slavi muka i otkupiteljska smrt Isusa Krista na križu, kao žrtvovanoga jaganjca, koji je na sebe uzeo patnju i grijeh svijeta, Crkva uzdiže molitve Bogu Ocu sve-mogućemu za cijeli ljudski rod, posebno za one koji najviše pate, dok s vjerom čeka radost uskrsnuća svoga Zaručnika.

Zbog toga ova Kongregacija, vlašću danoj od pape Franje, uzimajući u obzir mogućnost koja se daje u Rimskom misalu dijecezanskomu biskupu u slučaju posebno teške potrebe naroda, predlaže da se u Sveopćoj molitvi u spomenutome slavlju doda nakana, tako da do Boga Oca dopru prošnje onih koji ga zazi-

vaju u svojim nevoljama i da, iako u protivštinama, mogu iskusiti radost njegova milosrđa.

Tekst zaziva i molitve priložen je ovomu *De-kretu*.

Ovo vrijedi usprkos bilo čemu što bi se tomu protivilo.

Iz sjedišta Kongregacije za bogoštovlje i disciplinu sakramenata, 30. ožujka 2020.

Robert Kard.Sarah
procelnik

✠ Arthur Roche
nadbiskup tajnik

SVEOPĆA MOLITVA U SLAVLJU MUKE GOSPODNE

9.B ZA POGOĐENE U VRIJEME PANDEMIJE.

Molimo i za sve one koji pate od posljedica sadašnje pandemije, da Bog i Gospodin naš udijeli zdravlje bolesnima, snagu zdravstvenomu osoblju, utjehu obiteljima koje pate, a preminulima puninu otkupljenja.

Molitva u šutnji. Zatim svećenik:

Svemogući vječni Bože, jedino utočište u ljudskoj nemoći,

dobrostivo pogledaj na patnju svoje djece, koja su pritisnuta bolima sadašnje pandemije, i svojom milošću: ublaži trpljenja bolesnima, podaj snagu onima koji se za njih brinu, vječni pokoj udijeli umrlima, te, dok traje ovo vrijeme nevolja, molimo te, daj da svi pronađu utjehu u tvome milosrđu.

Po Kristu Gospodinu našemu.
O. Amen.

KONGREGACIJA ZA BOGOŠTOVLJE I DISCIPLINU SAKRAMENATA

Prot. br. 156/20

DEKRET o misi u vrijeme pandemije

Nećeš se bojati kuge što se šulja kroz tmine (usp. Ps 91, 5-6). Ove riječi psalmista pozivaju nas na veliko pouzdanje u vjernu ljubav Boga koji nikada ne napušta svoj narod u vrijeme kušnje.

Ovih dana, u kojima je cijeli svijet teško pogoden virusom, zvanim Covid-19, ovomu je Dikasteriju stiglo puno zamolba za dopuštenje slavlja prigodne mise u kojoj bi se Boga molilo za završetak pandemije.

Stoga ova Kongregacija, ovlašću pape Franje, daje dopuštenje da se može slaviti Misa u vrijeme pandemije, u bilo koji dan, cijelo vrijeme dok traje pandemija, osim na: svetkovine, adventske, korizmene i vazmene nedjelje, u dane Vazmene osmine, spomena svih vjer-

nih mrtvih, Pepelnice i u dane Velikoga tjedna (usp. *Opća uredba Rimskoga misala*, br. 374).

Ovomu Dekretu prilaže se Misni obrazac.

Ovo vrijedi usprkos bilo čemu što bi se tomu protivilo.

Iz sjedišta Kongregacije za bogoštovlje i disciplinu sakramenata,
30. ožujka 2020.

Robert Kard. Sarah
procelnik

✠ Arthur Roche
nadbiskup tajnik

MISNI OBRAZAC U VRIJEME PANDEMIJE

Ova se Misa može slaviti u bilo koji dan, prema rubrikama Misa i molitava za različite potrebe, osim na svetkovine, adventske, korizmene i vazmene nedjelje, u dane Vazmene osmine, spomena svih vjernih mrtvih, Pepelnice i u dane Velikoga tjedna.

Ulazna

A on je naše bolesti ponio,
naše je boli na se uzeo.

Iz 53, 4

Zborna

Svemogući vječni Bože,
utočište naše u svakoj opasnosti,
ti uslišavaš svoju djecu
koja te u nevoljama vjerom usrdno mole.
Dobrostivo nas pogledaj i udijeli, molimo te:
vječni pokoj preminulima, utjehu uplakanima,

zdravlje bolesnima, mir umirućima,
snagu djelatnicima u zdravstvu,
duh mudrosti ljudima na vlasti,
ljubaznost kojom treba svima pristupati,
da bismo mogli zajedno slaviti tvoje sveto ime.
Po Gospodinu.

Molitva nad prinosima

Primi, Gospodine, darove
koje u sadašnjim opasnostima, prinosimo tebi,
i molimo: daj da, tvojom svemoći,
budu preobraženi u vrelo ozdravljenja i mira.
Po Kristu.

Mt 11, 28

Pričesna pjesma

Dođite k meni svi koji ste izmoreni i opterećeni
i ja ću vas odmoriti.

Popričesna molitva

Bože, od tebe smo primili
lijek vječnoga života.
Daj da, po ovome sakramantu,
postignemo puninu slave nebeskoga ozdravljenja.
Po Kristu.

Molitva nad narodom

Bože, zaštitniče onih koji se u te ufaju,
blagoslovi, spasi, čuvaj i brani svoj narod,
da, sloboden od grijeha, siguran od neprijatelja,
bude ustrajan u tvojoj ljubavi.
Po Kristu.

ČITANJA U MISI U VRIJEME PANDEMIJE

Mogu se uzeti čitanja Misa u svakoj potrebi.

1. čitanje **Tuž 3, 17-26** *Dobro je u miru čekati spasenje Gospodnje.
Duši je mojoj oduzet mir...*

Otpj. psalam **Ps 80 (79), 2ac i 3b. 5-7**
Ant. (4b): Gospodine, razvedri lice svoje i spasi nas.

ili:

1. čitanje **Rim 8, 31b-39** *Ni smrt ni život ne mogu nas rastaviti od ljubavi Božje.
Braćo: ako je Bog za nas...*

Otpj. psalam

Ps 122, 1-2a. 2bcd

Ant. (3a): Smiluj nam se, Gospodine, smiluj se nama.

ili (2cd): Oči su naše uprte u Gospodina, dok nam se ne smiluje.

Pjesma prije Ev.

2 Kor 1, 3b-4a: Blagoslovjen Bog i Otac

Gospodina našega Isusa Krista, Otac milosrđa i Bog svake utjehe,
koji nas tješi u svakoj našoj nevolji.

Evangelje

Mk 4, 35-41 *Tko li je ovaj da mu se i vjetar i more pokoravaju?*

Uvečer istoga dana kaže Isus svojim učenicima: Prijeđimo...

PORUKA PAPE FRANJE URBI ET ORBI

Svetkovina Uskrsnuća Gospodnjega 2020.

Draga braćo i sestre, sretan vam Uskrs!

Danas u čitavom svijetu iznova odjekuje na-vještaj Crkve: „Isus Krist je uskrsnuo!“ – „Ui-stinu je uskrsnuo!“.

Kao novi plamen ta se blagovijest zapalila u noći: u noći jednoga svijeta koji se već suočava s epohalnim izazovima, a koji sada ste-ne pod jarmom pandemije koja našu veliku ljudsku obitelj stavlja na tešku kušnju. U toj je noći iznova odjeknuo glas Crkve: „Ufanje mi uskrslo je, Krist, moj Gospod i sve moje!“ (Uskrsna posljednica).

To je drugačija „zaraza“ koja se prenosi od srca do srca – jer svako ljudsko srce iščekuje tu Radosnu vijest. To je zaraza nade: „Ufanje mi uskrslo je, Krist, moj Gospod i sve moje!“. To nije magična formula koja čini da problemi nestanu. Ne, Kristovo uskrsnuće nije to. To je, naprotiv, pobjeda ljubavi nad korijenom zla, pobjeda koja ne „preskače“ patnju i smrt, nego kroz njih prolazi otvarajući put u bezdan, pretvarajući zlo u dobro: isključivi znak Božje moći.

Uskrsli je Raspeti, a ne neki drugi. Na svom slavnom tijelu nosi neizbrisive rane: rane koje su postale prozori nade. U Nj upiremo svoj pogled da izlječi rane ojađena čovječanstva.

U mojim su mislima danas prije svega oni koji su izravno pogodjeni koronavirusom: bolesnici, oni koji su umrli i članovi obitelji koji oplakuju smrt svojih najmilijih, kojima ponekad nisu mogli uputiti čak ni posljednji pozdrav. Neka Gospodin života primi pokojne u svoje kraljevstvo i podari utjehu i nadu onima koji su još uvijek izloženi kušnji, posebno starijima i usamljenim osobama. Neka ne uskrati svoje utjehe i potrebne pomoći oni-

ma koji su u posebno osjetljivim prilikama, poput onih koji rade u staračkim domovima ili žive u vojarnama ili zatvorima. Za mnoge je ovo Uskrs samoće, kojega žive usred žalo-sti i mnogih teškoća koje izaziva pandemija, od tjelesne patnje do ekonomskih problema.

Ova bolest nije nas lišila samo doticaja s dragim osobama, nego i mogućnosti da osobno crpimo utjehu koja izvire iz sakramenata, posebno euharistije i pomirenja. U mnogim zemljama nije im bilo moguće pristupiti, ali Gospodin nas nije ostavio same! Ostajući uje-dinjeni u molitvi, sigurni smo da je On na nas svoju ruku stavio (usp. Ps 138, 5), ponavljaju-ći snažno: ne boj se, „uskrsnuo sam i uvijek sam s tobom“ (usp. Rimski misal)!

Neka Isus, naša Pasha, dadne snagu i nadu liječnicima i medicinskim sestrama i tehni-čarima, koji posvuda pružaju svjedočanstvo brige i ljubavi za druge do krajnjih granica izdržljivosti, a nerijetko i do žrtvovanja vla-stitog zdravlja. Njima, kao i onima koji mar-ljivo rade na osiguravanju osnovnih službi potrebnih za građanski suživot, pripadnici-ma snaga reda i vojnicima koji su u mnogim zemljama pomogli u ublažavanju teškoća i patnji stanovništva, upućene su naše srdačne misli sa zahvalnošću.

Posljednjih tjedana životi milijuna ljudi na-glo su se promijenili. Za mnoge je ostanak kod kuće bio prilika za razmišljanje, za za-ustavljanje užurbanog ritma života, za biti s najbližima i uživati u njihovom društvu. Za mnoge je to, međutim, također vrijeme zabrinutosti za budućnost koja se pokazu-je neizvjesnom zbog prijetnje da se ostane bez posla kao i zbog drugih posljedica koje trenutna kriza nosi sa sobom. Potičem sve one koji imaju političku odgovornost da se aktivno zalažu za opće dobro građana, pru-

žajući sredstva i oruđa koja su potrebna da se omogući dostojanstven život svima te da potaknu, kad to okolnosti budu dopuštale, povratak redovnim svakodnevnim poslovima i obavezama.

Ovo nije vrijeme ravnodušnosti, jer cijeli svijet pati i mora ostati ujedinjen dok se suočava s pandemijom. Neka Uskrsli Isus podari nadu svim siromasima, svima koji žive na periferijama, izbjeglicama i beskućnicima. Neka se tu najslabiju braću i sestre koji nastanjuju gradove i periferije svih dijelova svijeta ne ostavi same. Ne dopustimo da ostanu bez onog osnovnog za život, što je teže pronaći sada kada su mnoge aktivnosti ugašene, kao i lijekova i, nadasve, mogućnosti odgovarajuće zdravstvene zaštite. S obzirom na okolnosti, neka se ublaže i međunarodne sankcije koje onemogućuju zemljama koje se pod njima nalaze da pružaju odgovarajuću pomoć svojim građanima i neka se svim državama, posebno najsiromašnjima, omogući da odgovore na najveće potrebe u ovome času, smanjujući, ako ne i opraštajući, dug koji opterećuje njihove proračune.

Ovo nije vrijeme egoizama, jer izazov s kojim smo suočeni svima nam je zajednički i ne razlikuje jedne od drugih. Među brojnim područjima svijeta zahvaćenima koronavirusom, posebnu mi je u misli Europa. Nakon Drugoga svjetskog rata ovaj se ljubljeni kontinent uspio podići iz pepela zahvaljujući konkretnom duhu solidarnosti koji mu je omogućio nadići suparništva iz prošlosti. Zato je prijeko potrebno kao nikada do sada, posebno u današnjim okolnostima, da ta suparništva ne uhvate maha, već da se svi prepoznaju dijelom jedne obitelji i međusobno se podupiru. Europska unija danas je suočena s epohalnim izazovom, o kojem će ovisiti ne samo njena budućnost, nego i budućnost čitavoga svijeta. Neka se ne propusti priliku dati još jedan dokaz solidarnosti, pribjegavajući također inovativnim rješenjima. Alternativa je samo egoizam partikularnih interesa i napast povratka u prošlost, što za sobom povlači opasnost da se stavi na ozbiljnu kušnju miran suživot i razvoj budućih naraštaja.

Ovo nije vrijeme podjelâ. Neka Krist, naš mir, prosvjetli one koji imaju odgovornosti u sukobima da smognu hrabrosti pristati na poziv na globalni i trenutni prekid sukoba u svim dijelovima svijeta. Ovo nije vrijeme u kojem će se nastaviti s proizvodnjom i trgovinom oružja, trošeći znatna sredstva koja bi trebalo koristiti za liječenje ljudi i spašavanje života. Neka to, naprotiv, bude vrijeme u kojem će se konačno okončati dugotrajni rat koji je izazvao krvoproljeće u Siriji, sukob u Jemenu i napetosti u Iraku, kao i u Libanonu. Neka ovo bude vrijeme u kojem će se Izraelci i Palestinci vratiti dijalogu ne bi li pronašli stabilno i trajno rješenje koje će omogućiti i jednima i drugima živjeti u miru. Neka prestanu patnje stanovništva koje živi u istočnim dijelovima Ukrajine. Neka se zaustave teroristički napadi izvršeni nad tolikim nevinim ljudima u različitim afričkim zemljama.

Ovo nije vrijeme zaborava. Kriza s kojom smo suočeni ne smije dovesti do toga da smetnemo s uma mnoge druge izvanredne situacije koje povlače za sobom patnje mnogih ljudi. Neka se Gospodar života pokaže blizak pučanstvima u Aziji i Africi koja prolaze kroz teške humanitarne krize, poput one u regiji Cabo Delgado na sjeveru Mozambika. Neka ispunji toplinom srca mnogih izbjeglih i proganjenih osoba zbog ratova, suša i gladi. Neka udijeli zaštitu mnogim migrantima i izbjeglicama, među kojima je mnogo djece, koji žive u nepodnošljivim uvjetima, posebno u Libiji i na granici između Grčke i Turske. I ne želim zaboraviti otok Lezb. Neka omogući Venezuela da postigne konkretna i neposredna rješenja, usmjerena na omogućavanje međunarodne pomoći stanovništvu koje pati uslijed teških političkih, društveno-ekonomskih i zdravstvenih prilika.

Draga braćo i sestre,

ravnodušnost, egoizam, podjela, zaborav doista nisu riječi koje želimo slušati u ovom vremenu. Želimo ih zabraniti za sva vremena! One kao da prevladaju svaki put kada u nama pobjeđuju strah i smrt, odnosno kada ne dopustimo Gospodinu Isusu da pobijedi

u našem srcu i našem životu. Neka On, koji je već pobijedio smrt otvorivši nam put vječnoga spasenja, rasprši tamu našeg siromašnog čovještva i uvede nas u svoj slavni dan koji ne poznaje zalaza.

Ovim razmišljanjima želim svima vama čestitati sretan Uskrs!

FRANJO

HRVATSKI BISKUPI

PORUKA KOMISIJE HBK „IUSTITIA ET PAX“ ZA PREDSJEDNIČKE IZBORE 2019.

Kao vjernici i građani podupiremo programe onih predsjedničkih kandidata koji promiču kulturu života, zauzimaju se za dostojanstvo žene i majke, djece i starijih osoba, štite obitelj utemeljenu na braku kao zajednici muškarca i žene, dosljedno poštaju vjersku slobodu, pravo na slobodan izbor vjerskog odgoja i na priziv savjesti u uvjetima što ih propisuje pozitivni zakon koji otvoreno niječe moralnu normu i suprotstavlja se zahtjevima moralnoga zakona koji štiti ljudski život od začeća do prirodne smrti, ističe se u poruci Komisije HBK-a "Iustitia et pax" povodom predstojećih predsjedničkih izbora objavljenoj 16. prosinca.

1. U prigodi nadolazećih predsjedničkih izbora, koji će se održati 22. prosinca ove godine, želimo podijeliti odgovornost trenutka s građanima Republike Hrvatske te sve potaknuti na izlazak na izbore kako bismo time pokazali da svjesno i savjesno preuzimamo odgovornost za opće dobro i daljnje unapređenje demokracije u hrvatskome društvu. To se na osobit način očekuje od vjernika, katalika, kao odgovornih i ravnopravnih članova društvene zajednice koji u socijalnom nauku Crkve pronalaze smjernice za politički život. Političko djelovanje, kao oblik neposredne skrbi za opće dobro, prijeko je potrebno i časno služenje u zajednici.

2. Donošenjem odgovorne i razborite odluke te davanjem svojega glasa, mi izražavamo svoje povjerenje i očekivanja od osobe koja će u sljedećih pet godina obnašati časnu i odgovornu službu predsjednika Republike. Naša je iskrena želja i poruka da osoba koja će ju obnašati dosljedno djeluje u skladu s ovlasti-

ma propisanima Ustavom i zakonom. Budući da su te ovlasti većinom reprezentativne, očekujemo da ona bude moralni korektiv i savjest društva, da dosljedno štiti i promiče pravnu državu, vladavinu prava i jednakost svih građana u pravima i dužnostima, da poziva na socijalnu osjetljivost i primjerom prednjači u zauzimanju za siromašne i marginalizirane, da se neumorno zauzima za zaštitu dostojanstva radnika i rada te za pravednu raspodjelu javnih i društvenih dobara. Osobito očekujemo da u skladu s Ustavom bude jamac funkciranja institucija države, navlastito pravde i javne uprave, te da se zauzima za obranu i zaštitu konkretnog čovjeka i obitelji, kao temeljne stanice svakoga društva.

3. Kao vjernici i građani podupiremo programe onih predsjedničkih kandidata koji promiču kulturu života, zauzimaju se za dostojanstvo žene i majke, djece i starijih osoba, štite obitelj utemeljenu na braku kao zajednici muškarca i žene, dosljedno poštaju vjersku slobodu, pravo na slobodan izbor vjerskog odgoja i na priziv savjesti u uvjetima što ih propisuje pozitivni zakon koji otvoreno niječe moralnu normu i suprotstavlja se zahtjevima moralnoga zakona koji štiti ljudski život od začeća do prirodne smrti. Nema dvojbe kako se od osobe na čelu hrvatske države očekuje da ljubi i poštuje svoj narod. Očekujemo da svojim primjerom pokazuje zdravo domoljublje i da to pokazuje na način da se zauzima i bori za dobrobiti i legitimne interese svih hrvatskih građana, ali i otvorenim protivljenjem rasprodaji nacionalnoga bogatstva i naslijedenoga blaga. Očekujemo također da Hrvate, koji žive u dijaspori, a

posebice u Bosni i Hercegovini, gdje su oni jedan od tri konstitutivna naroda, poštije i smatra važnim čimbenikom u ostvarivanju dobrih međunarodnih odnosa te da se zauzima za njihova nacionalna, politička i kulturnalna prava u zemljama u kojima žive.

4. Imajući na umu duboke i neraščišćene ideološke prijepore u Republici Hrvatskoj koji onemogućavaju oprost i pomirenje te ozbiljno narušavaju kulturu dijaloga i istinsku snošljivost različitosti, od budućega nositelja ove časne službe očekujemo da osudi sve zločine u skladu s duhom i slovom nekoliko rezolucija Parlamentarne skupštine Vijeća Europe" (1096/1996, 1481/2006, 2819/2019) te hrvatskog Sabora iz lipnja 2006. godine, vodeći se pritom iskrenim pijetetom prema svim žrtvama, a ne revanšističkom logikom pobijeđenih i poraženih. Smatramo da je to jedan od bitnih preduvjeta za proces oprosta i pomirenja te za uspostavu željenoga društvenoga mira, nacionalnog jedinstva i istinskoga zajedništva u hrvatskome društvu. Očekujemo također da se zalaže za očuvanje i iznošenje cjelovite istine o Domovinskom ratu te da njeguje i promiče osobito poštovanje prema hrvatskim braniteljima i svima koji nose duboke rane i nezaliječene ožiljke ratnih stradanja.

5. Pozivamo vjernike i druge građane da ne podlegnu napasti ravnodušnosti i malodušja koje se nerijetko očituje tijekom izbora. Jer, ne izlazeći na glasovanje, mi drugima prepustamo da odlučuju u naše ime o budućnosti hrvatskoga naroda i svih građana Republike Hrvatske. Pozivamo sve da se dobro informiraju o programima predsjedničkih kandidata te da svoj glas i povjerenje na izborima daju onoj osobi za koju po savjeti smatraju da najbolje odgovara zahtjevima njihova osobnog uvjerenja. Očekujemo da predsjednički kandidati u predizbornoj kampanji čuvaju dostojanstvo i čast, te primjerenum i korektnim postupanjem prema političkim protivnicima očituju svoju prikladnost za obnašanje odgovorne državničke službe. Nadamo se da će i sredstva društvenoga priopćavanja u predizbornoj utrci ispuniti visoke standarde profesionalnosti i očitovati potrebnu razinu tolerantnosti i demokratičnosti.

Zagreb, 16. prosinca 2019.

✠ Đuro Hranić
nadbiskup đakovačko-osječki
predsjednik Komisije HBK-a
»Iustitia et pax«

PORUKA MSGR. MATE UZINIĆA, DUBROVAČKOG BISKUPA I PREDSJEDNIKA VIJEĆA HBK ZA ŽIVOT I OBITELJ, ZA DAN ŽIVOTA

2. veljače 2020.

Usamljenost prevladati ljudskom blizinom, vjerom i ljubavlju

»Nije dobro da čovjek bude sam« Božje su riječi koje čitamo na početku Biblije (*Post 2,18*). Te riječi predstavljaju podlogu za nastanak prve ljudske zajednice osoba, one između muškarca i žene stvorenih na sliku i priliku Božju. Bog, dakle, ne želi da čovjek bude sam već da, zrcaleći ljubav savršene zajednice božanskih osoba Oca, Sina i Duha Svetoga, izgrađuje međuljudske odnose ponajprije u braku i obitelji, a zatim i šire. Čovjek nije samačko biće nego je po svojoj naravi upućen na odnos i zajedništvo s drugima. On u sebi nosi duboko usađenu i trajnu potrebu za primanjem i davanjem ljubavi. Zato, u okviru ciklusa obiteljskog pastoralnog posvećenog starijim osobama, međugeneracijskoj solidarnosti te poslanju djedova i baka, a u prigodi Dana života 2020. koji obilježavamo u nedjelju 2. veljače, želimo promišljati o usamljenosti, njezinim uzrocima i posljedicama te o tome kako je prevladavati.

Usamljenost – bolest suvremenoga društva

Neki znanstvenici tvrde da je usamljenost bolna, zarazna i ubojita bolest. Bolna, jer se u istom području čovjekova mozga obrađuje tjelesna bol, kao i duševna bol zbog usamljenosti i izoliranosti. Zarazna, jer se poput epidemije širi ne samo među starijim osobama, već i među mладима. Ubojita, jer usamljene osobe češće od ostalih obolijevaju od raka, srčanog i moždanog udara, depresije i demencije. Usamljenost djeluje na zdravlje i tijela i duše te je jedan od najčešćih uzroka smrti na Zapadu (usp. Spitzer, Manfred, *Usamljenost. Nepoznata bolest*, 2019.). Katolička Crkva prepoznala je taj problem i u više je navrata na njega upozoravala.

U svom govoru pred Europskim parlamentom u Strassbourgu u studenom 2014. godine i papa Franjo je usamljenost nazvao bolešću, prepoznajući je kao jednu od najraširenijih u Europi. Tu tvrdnju potvrđuju rezultati *Europskog socijalnog istraživanja* iz kojih se iščitava da se oko 30 milijuna odraslih Euroljana često osjeća usamljeno, da usamljenost zahvaća sve dobne skupine te da su loše zdravlje, nepovoljne ekonomski okolnosti i življenje u samačkom kućanstvu povezani s višim stopama usamljenosti. U pokušaju suočavanja s tim problemom u Velikoj Britaniji je primjerice, početkom 2018. osnovano *Ministarstvo usamljenih*. Na drugom kraju svijeta, u Japanu, nudi se usluga kojom se usamljenima omogućava »iznajmljivanje obitelji« tako da plaćaju glumce koji glume članove obitelji i prijatelje dnevno ili tjedno ili za neke prigode kada je usamljenost osobito bolna.

Među uzrocima usamljenosti ističemo rast egoizma i sebičnosti praćenih padom suosjećanja i solidarnosti čemu, u novije vrijeme, osobito doprinose mediji i društvene mreže. Podaci iz *Europskog istraživanja vrednotu* utvrdili su postojanje krize solidarnosti i u hrvatskom društvu. Ipak, ohrabrujuće je što su rezultati posljednjeg vala istraživanja pokazali da je u Hrvatskoj došlo do porasta zabrinutosti za životne uvjete starijih te bolesnih i nemoćnih ljudi (usp. *Bogoslovka smotra* 2/2019). Dodatni bitni uzrok usamljenosti naglasio je još papa Benedikt XVI. kada je za geslo svoga posjeta Bavarskoj 2006. godine uzeo riječi: »Tko vjeruje nikad nije sam«. Na tome tragu, uočavajući da se slabljenje vjere i vjerske prakse u nekim društvima odražava na obitelji, ostavljajući ih još usamljenijima

usred njihovih teškoća, sinodski su oci na izvanrednoj biskupskoj sinodi o obitelji 2014. primijetili da je samoća posljedica odsutnosti Boga u životu osoba i nepostojanosti odnosâ (usp. papa Franjo, *Amoris laetitia*, 2016., 43).

Prevladavanje usamljenosti

Nije dovoljno samo utvrditi postojanje problema usamljenosti, nego i zajednički nastojati oko iznalaženja načina za njegovo prevladavanje. Prvi korak u prevladavanju toga rastućeg društvenog problema je prosvjećivanje. Pritom, nakon što spoznamo ozbiljnost situacije trebamo se preispitati znamo li uopće tko se od naših bližnjih osjeća usamljeno, počevši od članova vlastitih obitelji. Nadalje, kao moguća rješenja za prevladavanje usamljenosti, stručnjaci predlažu velikodušnost i pomaganje drugima te zajedničko sudjelovanje u glazbi, pjesmi i plesu, tim čovjeku svojstvenim aktivnostima. Svi ti postupci koji zbližavaju ljude djeluju protiv usamljenosti. Iz zarobljeništva usamljenosti moguće se maknuti tako da se posvetimo različitim aktivnostima i hobijima, umjesto da se pasiviziramo uz različite ekrane koji dodatno otupljuju, umanjuju empatiju, potiču depresivnost i općenito vode pogoršanju zdravlja. Osobito se preporučuje redoviti boravak u prirodi u kojoj i samoća dobiva drugu dimenziju. Kontakt s prirodom dokazano je blagotvoran. Povezanost s prirodom, koja nas nadilazi i stvara osjećaj strahopoštovanja, pomaže da se lakše uživimo u potrebe drugih te tako budemo suosjećajni i solidarni. Time se također sprečava usamljenost, kako naša vlastita, tako i ona naših bližnjih (usp Spitzer, Manfred, *Usamljenost. Nepoznata bolest*, 2019.).

Sve navedeno može se staviti pod zajednički nazivnik ljudske blizine i dostupno je sva-

kom čovjeku, bez obzira je li vjernik ili nije, a ponajprije se ostvaruje unutar obitelji i kruge prijatelja. Vjera i duhovnost su, međutim, dokazano važni čimbenici koji štite od usamljenosti. Krist je svojim učenicima, pa time i svima nama, obećao da nas neće ostaviti kao siročad (usp. Iv 14, 18) snažno poručujući »Ja sam s vama u sve dane – do svršetka svijeta« (Mt 28,20). Zato zajedno s papom Franjom možemo reći: »Radost evanđelja ispunja srce i čitav život svakog onog koji susretne Isusa. Oni koji prihvate njegovu ponudu spasenja oslobođeni su od grijeha, žalosti, duhovne praznine i samoće.« (papa Franjo, *Evangelii-gaudium*, 2013., 1).

Kao vjernici pozvani smo ne samo znati za ozbiljnost problematike usamljenosti naših bližnjih, nego i ući u njihovu usamljenost i širiti radost evanđelja. Polazeći od autentične kršćanske vjere i ljubavi, molimo za usamljene i pružimo im konkretnu ljudsku blizinu prožetu suosjećanjem i solidarnošću. Darujmo im vrijeme, osmijeh, toplu riječ i potrebnu pomoć, a kad ustreba i rame za plakanje. Tako ćemo i drugima postati poticaj da se, uvažavajući dostojanstvo svakoga čovjeka, zauzmu oko prevladavanja usamljenosti kako bismo zajedno činili ovaj svijet čovječnjim. U tome nam neće toliko pomoći znanje koliko prava ljubav, jer »ako ljubimo jedni druge, Bog ostaje u nama, i ljubav je njegova u nama savršena« (1 Iv 4,12).

U Zagrebu 24. siječnja 2020. na spomendan sv. Franje Saleškog, crkvenog naučitelja, koji poučava da je kap prave ljubavi dragocjenija od mora znanja.

✠ Mate Uzinić, dubrovački biskup
i predsjednik Vijeća HBK za život i obitelj

PRIOPĆENJE S XXII. ZAJEDNIČKOG ZASJEDANJA BISKUPSKE KONFERENCIJE BOSNE I HERCEGOVINE I HRVATSKE BISKUPSKE KONFERENCIJE

U prostorijama Biskupskog ordinarijata u Banjoj Luci, 2. ožujka 2020. održano je XXII. redovito godišnje zajedničko zasjedanje Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine i Hrvatske biskupske konferencije. Na jednodnevnom zasjedanju, kojem su predsjedali nadbiskup metropolit vrhbosanski kardinal Vinko Puljić, predsjednik BK BiH, i nadbiskup zadarski Želimir Puljić, predsjednik HBK, sudjelovali su svi članovi Biskupske konferencije BiH kao i apostolski vizitator za župu Međugorje te svi članovi Hrvatske biskupske konferencije osim nadbiskupā iz Đakova i Rijeke koji su se ispričali.

Na dijelu zasjedanja sudjelovao je i apostolski nuncij u BiH nadbiskup Luigi Pezzuto koji je pohvalio odnose zajedništva između dviju Biskupske konferencije kao i konkretnu suradnju koja proizlazi iz zajedništva ističući da se na taj način osigurava život i rast sestrinskih Crkava, posebno kad se moraju suočiti sa zajedničkim poteškoćama da bi izgradili kraljevstvo Božje.

Biskupi su saslušali godišnje Izvješće o djelovanju Ravnateljstva dušobrižništva za Hrvate u inozemstvu i pastoralnoj brizi za katolike podrijetlom s ovih prostora koji sada žive diljem svijeta. Upoznati su da, zbog nesmanjenog vala iseljavanja, potrebe dušobrižništva Hrvata u inozemstvu i dalje rastu te je stoga potreban i odgovarajući odgovor Crkve u Domovini. Dali su potrebne smjernice u vezi s pojedinim otvorenim pitanjima te saslušali financijsko izvješće Fonda solidarnosti za 2019. godinu.

Razmatrajući rad Vijeća HBK i BK BiH za hrvatsku inozemnu pastvu, biskupi su izrazili zahvalnost dosadašnjem predsjedniku pomoćnom biskupu vrhbosanskom u miru Peri Sudaru za mudro vođenje spomenutog

Vijeća i lijepu suradnju s hrvatskim pastoralnim djelatnicima u inozemstvu. Za novog predsjednika Vijeća izabrali su nadbiskupa koadjutora vrhbosanskog Tomu Vukšića. Također su odobrili na sljedećih pet godina Statut Vijeća te Pravilnik Ravnateljstva i Pravilnik delegatske službe. Zadužili su Vijeće da razmotri unošenje eventualnih amandmana u pojedine od ovih dokumenata u dijelovima u kojima se pokazala potreba za jasnijim odredbama.

Pošto su saslušali izvješće predsjednika Biskupskog povjerenstva za Papinski hrvatski zavod sv. Jeronima u Rimu, biskupi su izrazili zahvalnost Upravi Zavoda za uspješnu obnovu crkve sv. Jeronima i druge zahvate koji omogućuju bolji smještaj svećenicima iz svih biskupija u hrvatskom narodu tijekom poslijediplomskog studija. Posebno ih raduje lijepo ozračje i spremnost svećenika studenata da budu od pomoći hrvatskim hodočasnici prigodom njihova dolaska u Vječni Grad. Također su zahvalni sestrnama Milosrdnicama sv. Vinka Paulskog koje djeluju u ovom Zavodu. Za novog vicerektora Papinskog hrvatskog zavoda sv. Jeronima u Rimu biskupi su izabrali vlč. Marka Škrabu, svećenika Vrhbosanske nadbiskupije.

Predsjednici Caritasa BiH i Hrvatskog Caritasa upoznali su sudionike zasjedanja s prikupljenim sredstvima u okviru akcije Tjedan solidarnosti s Crkvom i ljudima u Bosni i Hercegovini te s raspodjelom tih sredstava i projektima koji su financirani zahvaljujući toj pomoći. Izraženo je zadovoljstvo zbog dobre suradnje ova dva Caritasa te izražena zahvalnost svima koji sudjelovanjem u spomenutoj akciji pomažu katolicima i drugim ljudima u Bosni i Hercegovini. Biskupi su upoznati i da se od 2016. godine Treća korizmena nedjelja obilježava kao Nedjelja solidarnosti u parti-

kularnoj Crkvi u Bosni i Hercegovini te da se prikupljeni darovi vjernika daju kao potpora župama s malim brojem vjernika.

Članovi BK BiH i HBK informirani su i o dje-lovanju Biskupske komisije HBK za liturgiju te o suradnji spomenute Komsije s Vijećem za liturgiju BK BiH. Upoznati su s tijekom rada na hrvatskome prijevodu trećega tipskoga izdanja Rimskoga misala kao i da su u tije-ku završni dogovori za tiskanje zajedničkog izdanja Kantuala s obadva dodatka (onim

koji se nalazi u pjesmarici HBK i onim koji se nalazi u pjesmarici BK BiH) „Pjevajte Gos-podu pjesmu novu“. Zaduženi su predsjed-nici spomenute Komisije i Vijeća da, zajedno s generalnim tajnicima dviju BK razmotre i predlože izmjene Statuta Hrvatskog instituta za liturgijski pastoral.

Tijekom zasjedanja izneseno je i Izvješće o aktivnostima Komisije HBK i BK BIH za Hr-vatski martirologij. Izražena je zahvalnost biskupijskim povjerenicima na teritoriju

Biskupi na zasjedanju u Banjoj Luci 2. III. 2020.

Prvi red s lijeva sjede: Franjo KOMARICA (Banja Luka), Antun ŠKVORČEVIĆ (Požega), Marin BARIŠIĆ (Split-Makarska), Želimir PULJIĆ (Zadar), Vinko PULJIĆ (Sarajevo), Josip BOZANIĆ (Zagreb), Henryk HO-SER (povjerenik Međugorje), Luigi PEZZUTO (apostolski nuncij BiH), Tomo VUKŠIĆ (koadjutor, Sarajevo) Zdenko KRIŽIĆ (Gospic – Senj).

Drugi red s lijeva stoje: Milan STIPIĆ (apostolski upravitelj, Križevci), Mijo GORSKI (pomoćni, Zagreb), Vlado KOŠIĆ (Sisak), Marko SEMREN (pomoćni, Banja Luka), Mate UZINIĆ (Dubrovnik), Ivica PETANJAK (Krk), Dražen KUTLEŠA (Poreč i Pula), Vjekoslav HUZJAK (Bjelovar – Križevci), Tomislav RO-GIĆ (Šibenik), Jure BOGDAN (Vojni ordinarijat), Ratko PERIĆ (Mostar – Duvno), Ivan ŠAŠKO (po-moćni, Zagreb), Ivan ČURIĆ (pomoćni, Đakovo – Osijek), Bože RADOŠ (Varaždin), Petar PALIĆ (Hvar).

obje Biskupske konferencije za skupljanje i provjeru podataka o pobijenim katolicima žrtvama totalističkih sustava i politika. Ponovno je istaknuta potreba što detaljnijeg prikupljanja podataka o mogućim žrtvama ubijenima iz mržnje prema vjeri (in odium fidei) za koje postoji mogućnost uzdizanja na čast oltara. S radošću je konstatirano da su posljednjih godina iz nekoliko biskupija i redovničkih zajednica Crkve u Hrvata poslani svećenici, redovnici i redovnice u Rim na tečaj za postulatore kako bi mogli voditi postupke za proglašenje blaženima i svetima.

Biskupi su saslušali i Izvješće o radu Vijeća HBK za misije te upoznati s plodnom suradnjom Nacionalnog misijskog ureda iz Zagreba i Misije središnjice iz Sarajeva pod vodstvom nacionalnih ravnatelja Papinskih misijskih djela. Pošto su upoznati s tijekom godišnjeg susreta misionara, koji je održan od 29. lipnja do 3. srpnja 2019. u Splitu, izrazili su zahvalnost svim članovima Crkve u Hrvata koji djeluju u misijama kao i onima koji u Domovini podupiru rad misionara i misijskih djelatnika.

Okupljeni na zajedničkom zasjedanju u Banjoj Luci, biskupi su dali jednodušnu potpo-

ru mjesnom biskupu Franji Komarici svjesni da on, unatoč prozivanjima pojedinih moćnika, govori istinu i s pravom se zalaže za opstanak Crkve i u entitetu Republika Srpska gdje se donošenjem pojedinih zakona želi privesti kraju etničko čišćenje umjesto da se nepravde isprave i svima omoguće jednakna prava. Pozivaju sve mjerodavne da napokon na konkretan način porade na sprječavanju nepravdi i podupru sve koji su ostali na svoje ili se žele vratiti na svoje ognjište.

Biskupi su na osobit način molili za mjesnu Crkvu banjolučku tijekom euharistijskog slavlja koje su zajedno slavili u nedjelju, 1. ožujka 2020. u katedrali sv. Bonaventure u Banjoj Luci. Svetu misu predvodio je kardinal Puljić, a propovijedao nadbiskup Želimir. Svi sudionici zasjedanja slavili su euharistiju na istom mjestu i u jutarnjim satima uoči samog zasjedanja, 2. ožujka, a misno slavlje predvodio je nadbiskup metropolit zagrebački kardinal Josip Bozanić.

Banja Luka, 2. ožujka 2020.

Tajništvo HBK, tajništvo BK BiH

IZJAVA KOMISIJE HRVATSKE BISKUPSKE KONFERENCIJE IUSTITIA ET PAX O ODLUCI USTAVNOGA SUDA REPUBLIKE HRVATSKE U SVEZI S USTAVNOŠĆU ZAKONA O UDOMITELJSTVU

Odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske br. US U-I-144/2019 i dr., objavljena 29. siječnja 2020., u vezi s ustavnošću Zakona o udomiteljstvu (Narodne novine, br. 115/18) u javnosti je izazvala određene disonantne tonove i negodovanja. Stoga Komisija Hrvatske biskupske konferencije *Iustitia et pax*, u okviru svojega poslanja, smatra potrebnim upozoriti na neke pojedinosti u vezi s tom odlukom, ali i u širem kontekstu. Negativni tonovi usmjereni su na odluku koju je donijela većina ustavnih sudaca, premda postoje još četiri tzv. izdvojena mišljena. Ona se međusobno razlikuju po tome kako shvaćaju izreku i obrazloženje glavne odluke; jedno mišljenje smatra da osporavani zakon ne krši zabranu diskriminacije jer nije riječ o temeljnim ljudskim pravima, nego o socijalnoj usluzi, a jedno se mišljenje uz mnoštvo valjanih pravnih argumenata u potpunosti protivi glavnoj odluci. Ovom izjavom osvrćemo se na glavnu odluku i njezine društvene implikacije.

1. Dvojbena odluka.

Premda ta ustavosudska odluka ne proglašava Zakon o udomiteljstvu nesuglasnim s Ustavom RH, ona izrijekom stvara obvezu za sudove i druga tijela javne uprave da zakonske odredbe tumače i primjenjuju tako da istospolnim partnerima omoguće udomljavanje djece. Time se Ustavni sud stavio u poziciju zakonodavca, što smatramo nedopustivim s aspekta trodiobe vlasti i vladavine prava. Komisija *Iustitia et pax* stoga vjeruje da je spomenuta odluka pod snažnim utjecajem europskih strujanja, pravnih tendencija neoliberalnih svjetonazora, koji samim time nisu neutralni, i da nije tek jedna u nizu takvih odluka Ustavnog suda Republike Hr-

vatske. Europska stvarnost odraz je utjecaja europskih nadinstitucionalnih sudova i tijela te različitih strategija koje mijenjaju nacionalne poglede na društvenu zbilju te vlastitu tradiciju, kulturu i suverenost država u nacionalnim pravnim okvirima.

2. Udomiteljstvo je isključivo u službi djetetove dobrobiti.

Udomiteljstvo je socijalna usluga smještaja djeteta ili odrasle osobe koju pruža udomitelj sa svojom obitelju ili udomitelj samac. Prosuđivanje usluge udomiteljstva kroz zakonsku definiciju udomiteljske obitelji i njezino ustavosudsko proširenje na osobe u životnom partnerstvu (formalnom ili neformalnom) učinjeno je uz prinos velike žrtve dobrobiti djeteta u ime, nekih tobože zajedničkih, modernih vrjednota. Ravnopravnost spolova i iz nje proizlazeća zabrana diskriminacije temeljem spolne orientacije nadjačali su u ovom slučaju veću, prvenstvenu vrjednotu, onu dobrobiti djeteta. Činjenica je da odluke takvoga sadržaja (ustavosudskoga, sudske i upravnoga karaktera), ako tomu izravno ne smjeraju, neizbjegno imaju za posljedicu dekonstrukciju postojeće društvene svijesti o tome da je udomljavanje djece od strane istospolnih partnera neprihvatljivo i strano. Dakako, čini se da je to prvi, a izgledno ne i posljednji korak prema izgradnji nametnutoga, društvenoga prihvaćanja novih obiteljskih paradigma. Takvomu razvoju prava oštro se protivimo.

Komisija *Iustitia et pax* uvjerenja je da većina naših sugrađana smatra, što dokazuju i posljednja istraživanja javnoga mnjenja, da su djeci potrebni majka i otac i da nitko tu tvrdnju ne može oboriti valjanim argumentima.

U hrvatskoj se tradiciji i u kulturi shvaćenoj u najširem smislu obitelj poima kao zajednica majke, otca i njihove djece, i takav pogled nipošto ne treba mijenjati niti ga označavati nazadnim, neciviliziranim, zastarjelim. On je dio hrvatskoga i općeljudskoga identiteta.

Pritisak zainteresiranih podnositelja zahtjeva za ocjenu ustavnosti, uz pomoć medija i pojedinih nevladinih udruga, čimbenik je koji je, čini se, utjecao na odluku kakva je donesena. Ustavni je sud, naime, prepoznao legitimni cilj Zakona o udomiteljstvu, a to je osoba u potrebi, tj. korisnik usluge udomiteljstva koji mora biti središnji subjekt cjelokupnoga sustava socijalne skrbi. Sud ističe da su pružatelji usluge udomiteljstva u službi ostvarivanja prava korisnika, u ovom slučaju djeteta, te Sud istodobno niječe postojanje »prava biti udomiteljem«.

Međutim, Ustavni sud u nastavku Odluke nelogičnim zaključivanjem ističe navodnu diskriminaciju istospolnih partnera. Pritom je Ustavni sud smetnuo s uma da propis koji spominje, a to je Zakon o suzbijanju diskriminacije, istodobno diskriminacijom ne smatra određena, točno navedena ponašanja i posebne mjere, među kojima se spominje i legitimna »zaštita prava i dobropiti djece, zaštita javnoga morala i pogodovanje braku, pri čemu upotrijebljena sredstva moraju biti primjerena i nužna«. Valja upozoriti da zaštita prava i dobropiti djece mora uvijek nadilaziti pojedinačne interese odraslih osoba, u ovom slučaju želju istospolnih partnera da udome djecu.

3. Odgovornost države i nadležnih tijela.

Ustav Republike Hrvatske kao najviši pravni akt gubi na svojoj snazi pod udarom međunarodnih dokumenata. No još uvijek je prisutna i valja je svesrdno poštovati - ustavna odredba, pomalo i zapovijed za sve nas, da je država dužna osobitu skrb posvetiti djeci bez odgovarajuće roditeljske skrbi (čl. 63. st. 5.). Dakle, središnji subjekti u takvoj situaciji su djeca koju valja zbrinuti, a ne odrasli koji bi ih mogli ili htjeli na svoj način zbrinuti.

Propust je državne vlasti što premalo djece biva posvojeno, što dovoljno ne podupire smještaj djece izvan domova, vodeći se uvek djetetovom dobrobiti.

Pozivamo nadležna tijela koja su dužna provoditi ustavnu odluku da svaki konkretan slučaj zbrinjavanja djeteta (i ne samo udomiteljstvom) procijene u skladu s djetetovom dobrobiti i kroz zaštitu njegova najboljega interesa uz uvažavanje djetetova prava na izražavanje mišljenja o stvarima koje ga se tiču. Ni jedno dijete nije izolirani pojedinac, nego živi i odrasta u svijetu koji ga okružuje. Posljedice koje bi mogle proisteći za dijete udomljeno kod istospolnih parova mogu biti dalekosežne i nepopravljive. Dobrobit je djeteta individualna i najviša je vrjednota u pravnim okvirima. Štoviše, Konvencija o pravima djeteta kao najmjerodavniji i najvažniji međunarodni dokument poziva sva državna tijela da uvijek prosuđuju što je za dijete u njegovu najboljem interesu te upozorava da djetetovi najbolji interesi imaju prednost pred interesima svih drugih (državne vlasti, institucija i odraslih osoba). U vezi sa smještajem djeteta izvan obitelji, a kakvo je i udomiteljstvo, Konvencija o pravima djeteta pojačano upozorava da odabir smještaja treba osigurati »kontinuitet u djetetovu odgoju, kao i njegovu... kulturnom... podrijetlu« (čl. 20. st. 3.). Dvojimo odgovara li udomiteljstvo djece kod istospolnih partnera navedenom zahtjevu.

Kao što iskustvo pokazuje, smatra Katolička Crkva, odsutnost majke i otca stvara zaprjeke normalnom razvoju djece koju se eventualno uključi u istospolne zajednice. Njima nedostaje iskustvo majčinstva ili očinstva. Uključiti djecu u zajednice osoba istoga spola udomljavanjem ili posvojenjem znači zapravo činiti nasilje nad tom djecom u smislu iskorištanja njihova stanja slabosti da bi ih se uključilo u okružje koje ne pogoduje njihovu punomu ljudskom razvoju.

Takva bi praksa zasigurno bila teško nemoralna i u otvorenom proturječju s načelom što ga je priznala i Konvencija o pravima

djeteta, prema kojoj u svakom slučaju treba očuvati najbolji interes djeteta kao najslabije i najranjivije strane.

4. Ne postoji »pravo postati udomiteljem«.

Napominjemo da ni jedan međunarodni ugovor ne poznaje »pravo na roditeljstvo« - laički često rečeno »pravo na dijete«, pa stoga ni jedan par (bračni, izvanbračni, istospolni) ni pojedinac ne mogu sebi prisvajati prava koja ne postoje. Napominjemo da praksa Europskoga suda za ljudska prava ne poznaje »pravo postati udomiteljem« u okvirima zaštite prava na obiteljski život (iz članka 8.) ili drugih ljudskih prava, koja štiti Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda. Ta Konvencija nikomu ne jamči pravo osnovati obitelj, posvojiti dijete niti postati skrbnikom djeteta ili njegovim udomiteljem, pa je s tim zahtjevom usklađena i judikatura Suda.

U javnosti se, kroz različite medijske istupe pojedinaca i nekih udruga, stekao dojam da Zakon o udomiteljstvu krši ljudska prava istospolnih parova ne omogućujući im udomljavanje djeteta, pa ih zato navodno diskriminira i stavlja u nejednak položaj. Međutim, nije riječ o njihovim ljudskim pravima ni njihovu kršenju, jer strasbourška i ustavnosudska praksa moguću diskriminaciju (pa i temeljem spolne orijentacije) povezuju uz kršenje materijalnih prava i sloboda po ne-

koj od diskriminatornih osnova. Budući da ne postoji »pravo na roditeljstvo« ni »pravo na dijete«, time ne postoji ni pravo pojedinca da bude udomitelj. U suprotnom bi se radilo o kršenju najboljega interesa djeteta kao temeljnoga načela Konvencije o pravima djeteta, jer dijete ne smije biti objekt pretenzija odraslih i sredstvo ostvarenja njihovih želja, kako na normativnoj tako ni na provedbenoj razini.

Upozoravamo da prilikom zasnivanja udomiteljskoga odnosa nadležna tijela moraju voditi računa ne samo o mišljenju djeteta, nego i o postupovnim pravima roditelja koji imaju roditeljsku skrb i koji mogu biti i ne-suglasni s izborom istospolnih partnera kao udomitelja za njihovo dijete. Neuzimanje u obzir ili zaobilaznje želje roditelja moglo bi urođiti neželjenim plodovima, odnosno tužbama protiv države. Međutim, kad se dobrobit djece stavlja ispred svega, štetnih posljedica nema. Stoga apeliramo na savjest i razumnu prosudbu svih sudionika u postupku udomljavanja da ni u jednom trenutku ne ustuknu pred zaštitom dobrobiti djece.

U Zagrebu 4. ožujka 2020.

✠ Đuro Hranić
nadbiskup đakovačko-osječki
predsjednik Komisije HBK-a *Iustitia et pax*

ODREDBE BISKUPA HRVATSKE BISKUPSKE KONFERENCIJE U VEZI SA SPRJEČAVANJEM ŠIRENJA BOLESTI COVID-19

Svjesni sadašnjih zahtjevnih okolnosti, a kao dionici odgovornosti za zdravlje i život vjernika i drugih građana, te u skladu s najnovijim mjerama Stožera civilne zaštite Republike Hrvatske, Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo i Ministarstva zdravstva, mi, biskupi Hrvatske biskupske konferencije, donosimo privremene mjere koje stupaju na snagu u petak, 20. ožujka 2020. i traju do drugačije odluke.

1. Da bi se izbjeglo širenje bolesti COVID-19 i očuvalo zdravlje stanovništva, sve se sveće mise, slavlja sakramenata, sakramentala, pučke pobožnosti, župna slavlja i drugi događaji i svi sastanci otkazuju do daljnjega, kako unutar zatvorenih prostora tako i na otvorenim prostorima.
2. Svećenici neka slave svetu misu bez sudjelovanja zajednice, a u skladu s odredbama Rimskoga misala upotrijebit će se oblik „Reda mise bez naroda“. Neka istodobno žarko ustraju u molitvi Časoslova i razmatranju, prinoseći prošnje za Božji narod i sav svijet.
3. Dijecezanski biskupi, sve do opoziva, vjernike u Hrvatskoj oslobađaju obvezu sudjelovanja na nedjeljnoj i blagdanskoj svetoj misi. Neka vjernici ovu obvezu zamjene molitvom, postom, dobrim djelima, čitanjem Božje riječi, molitvenim sudjelovanjem u prijenosu euharistijskoga i drugih slavlja, prenošenih putem radija, televizije i drugih elektroničkih sredstava. Neka se tijekom prijenosa euharistijskog slavlja posebno združe primanjem duhovne pričesti.
4. Potrebno je vjernicima, napose djeci, mlađima i obiteljima posredstvom elektroničkih medija omogućiti pristup katehetskim i drugim duhovnim sadržajima. O tome, neka po odredbi dijecezanskih biskupa, skrbe kate-

hetski uredi ili druga tijela i službe koje su na pomoć župnicima u njihovu pastoralnom djelovanju.

5. Neka crkve za vrijeme trajanja epidemije budu otvorene isključivo pod sljedećim uvjetima:
 - a) crkve su otvorene samo za osobnu molitvu zdravih vjernika koji su bez simptoma akutne plućne bolesti;
 - b) u crkvi istodobno smije biti prisutno najviše deset osoba pazeci pritom da razmak između osoba bude barem 2 metra;
 - c) crkva otvorena za vjernike mora imati stalno otvorena vrata, uz mjere pojačane higijene i svakodnevnog čišćenja.
6. Slavlje sakramenta ispovijedii bolesničkoga pomazanja ne može se slaviti do daljnje, osim u smrtnoj pogibelji.
7. Slavlja kršćanskih sprovoda dopuštena su uz strogo pridržavanje zdravstvenih i sigurnosnih uputa mjerodavnih državnih institucija. Pokojnici će biti sprovedeni i pokopani u prisutnosti najbliže rodbine, a mise za pokojne bit će slavljene nakon ukidanja ovih mjera.
8. Bolnički kapelani i svećenici koji pastoralno skrbe u staračkim domovima i drugim sličnim ustanovama trebaju slijediti upute spomenutih ustanova za prevenciju infekcija.
9. Nad/biskupijski, župni i drugi crkveni uredi te crkveni arhivi ostaju zatvoreni do daljnjega. Vjernici se mogu obratiti navedenim ustanovama isključivo telefonom ili elektroničkom poštom.

10. Katolički vrtići, škole i druge odgojno-obrazovne i dobrotvorne ustanove dužne su slijediti upute Stožera civilne zaštite Republike Hrvatske, Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo i Ministarstva zdravstva Republike Hrvatske.

11. U crkvenim ustanovama u kojima živi više osoba, kao što su svećenički domovi, redovničke kuće, sjemeništa, neka se ograniče izlasci i kontakti s posjetiteljima izvana.

Svećenici i ostali pastoralni djelatnici neka objave ove upute u župnim časopisima, oglašnim pločama ili na web-stranicama.

Podsjećamo vjernike da nam je svima kršćanska dužnost posvjedočiti solidarnost i učiniti sve da bi se spriječilo širenje virusa.

Pretvorimo ovu krizu u prigodu da, unatoč ovoj kušnji, u nadi budemo radosni, u nevolji strpljivi, u molitvi postojani (usp. Rim 12,12). Neka molitva, post i djela ljubavi ostanu obilježje ovoga korizmenog vremena, a molitva za zdravlje i blagoslov našega naroda i drugih hrvatskih građana u ovom izazovnom vremenu neka bude ustrajna.

Moleći zagovor Blažene Djevice Marije, Zdravlja bolesnih, u Gospodinu vas pozdravljamo.

Zagreb, 19. ožujka 2020.

Biskupi Hrvatske biskupske konferencije

PISMO MSGR. JURE BOGDANA SVEĆENICIMA I VJERNICIMA VOJNOGA ORDINARIJATA I SVIM LJUDIMA DOBRE VOLJE

1. „Što god učiniste jednomu od ove moje najmanje braće meni ste učinili“ (Mt 25,40). U svjetlu ovih Isusovih riječi obraćam se vama braćo svećenici, svima vama poštovani i dragi vjernici vojno-redarstvene biskupije, svim ljudima dobre volje. Na početku korizme, na Pepelnici, Crkva nas potiče na molitvu, post, pokoru i djela ljubavi kako bismo se više približili Bogu i s njegovom milosti rasli u ljubavi prema čovjeku. Što nam život donosi i u kakvim nam je sve okolnostima živjeti i svjedočiti svoju vjeru i živjeti kršćansko poslanje, znade samo Bog.

Pandemijska pojava u svjetskim razmjerima bolesti COVID-19 – koronavirusa- započela u dalekoj Kini, sada je i među nama. Svi nas znakovi upućuju da je stanje vrlo ozbiljno i da svi moramo odgovorno pristupiti ovom fenomenu. Pastirska me skrb potiče obratiti se svima vama ovim pismom, kako bismo kao vjernici, nadahnuti Isusovim naukom i primjerom života, ozbiljno i trijezno, bez patnike, ali s punom odgovornosti jednih prema drugima, u svome zvanju i profesionalnome poslanju, mogli djelotvornom ljubavi odgovoriti na sve izazove koji su pred nama.

U korizmenome vremenu posebice razmatramo o Isusu na svim postajama njegova života, poglavito na križnome putu i Kalvariji. U njegovoј žrtvi, muci i smrti očituje se vrhunac Božje ljubavi prema čovjeku. Prije svoje muke i smrti Isus je na Maslinskoj gori govorio o dovršenju Božjega djela. „Kad Sin Čovječji dođe u slavi i svi anđeli njegovi s njime, sjest će na prijestolje slave svoje. I sabrat će se pred njim svi narodi, a on će ih jedne od drugih razlučiti...“ (Mt 25, 31 – 32). Razlučit će ih po djelima ljubavi i dobrote jednih prema drugima. Ključ prosudbe pojedinca za sretnu ili nesretnu vječnost je djelotvorna ljubav: „Što god učiniste jednomu od ove moje najmanje braće meni ste učinili“ (Mt 25,40).

2. U najdelikatnijim prilikama društva, naroda i države, u ratu i u miru, vojska, policija i zdravstveno osoblje imaju izuzetno poslanje i ulogu. I u tim okolnostima pastoralna skrb i dušobrižnička služba su neizostavni dio našega poslanja. Zahvaljujem vama braćo svećenici, što u redovitim i u posebnim okolnostima, pratite i duhovno pomažete vojsku, policiju i druge vjernike naše biskupije. Zahvaljujem našoj vojsci i policiji na nesebičnome, profesionalnome i časnome služenju općemu dobru svih nas. Zahvaljujem medicinskomu osoblju sa svim službama koje danonoćno, poput Veronike, „brišu krv i znoj s Isusova lica na križnome putu naših bolesnika i patnika“. Neka vam svima u vašem djelovanju bude nadahnuće, utjeha i nada Isusova riječ: „Što god učiniste jednomu od ove moje najmanje braće meni ste učinili“ (Mt 25,40).

U kontekstu pandemijske pojave bolesti COVID-19 – koronavirusa – poštjući zdravlje i sigurnost hrvatske vojske i policije, pozivam sve svećenike i vjernike Vojno-redarstvene biskupije da se kao odgovorni ljudi i vjernici pridržavamo izdanih uputa profesionalnih i stručnih, mjerodavnih zdravstvenih ustanova i njihovih djelatnika, uputa i odredaba vojnih i policijskih i drugih mjerodavnih tijela i službi.

3. Glede pastoralnih aktivnosti i programa Vojnoga ordinarijata već smo donijeli neke odluke koje smo vam priopćili. Otkazano je 28. međunarodno hodočašće vojske, policije i branitelja u Lurd od 12. do 19. svibnja 2020. godine. Isto tako su do daljega otkazane sve duhovne vježbe i bračni susreti. Glede ostalih predviđenih događaja i susreta pravodobno ćemo vas obavijestiti.

Križni put za vojsku, policiju i branitelje predviđen za nedjelju, 22. ožujka, na Ksaveru u Zagrebu neće se održati. U nedjelju,

22. ožujka, u 16 sati Laudato TV emitirat će snimku Križnoga puta s nacionalnoga hodočašća hrvatske vojske, policije i branitelja u Mariju Bistrigu, održanoga 6. listopada 2019. godine. Svi koji možete, uključite se u svojim domovima ili na drugim mjestima sa svojim obiteljima, ujedinite se u molitvi Križnoga puta sa svima nama. Neka to budu trenutci molitve i sabranosti žive Crkve s Kristom patnikom na Križnome putu.

Ozbiljnost stanja, nepredvidivost duljine trajanja pandemije, u strahu od izolacije i moguće neredovite opskrbe, spontano potiču građane naše Domovine i drugih zemalja na obiteljsku opskrbu osnovnim namirnicama za život. Dizanje cijena u kriznim stanjima isključivo radi profita duboko je nehumano i nemoralno. „Što god učiniste jednomu od ove moje najmanje braće meni ste učinili“ (Mt 25,40).

4. Imajući u vidu okolnosti djelovanja naših vojnih i policijskih kapelanija, liturgijska slavlja i molitvene susrete u postrojbama Oružanih snaga i policijskim upravama, u skladu s propisima, uputama i odredbama ustrojbenih jedinica unutar kojih djeluju donosim sljedeće upute:

1. S obzirom na mogućnost brze promjene epidemiološkoga stanja upućujem vas na mrežne stranice Hrvatskoga zavoda za javno zdravstvo HZJZ-a (www.hzjz.hr) na kojima se objavljaju temeljne obavijesti i upute;
2. Na ulazima u kapelice neka škropionice (kamenice) budu bez blagoslovljene vode (suhe, očišćene, dezinficirane);
3. U svetoj misi za pružanja mira izostaviti uobičajenu gestu rukovanja;

4. Svetu pričest poslužiti na dlan jedne ruke kako bi drugom rukom posvećenu hostiju prinijeli svojim ustima. Objasniti vjernicima, blago i s ljubavi, da je to samo privremena mjera i da zasada nema pričesti na usta.

5. Neka svećenik prije misnoga slavlja dobro opere i dezinficira ruke. Neposredno prije početka posluživanja svete pričesti vjernicima primijeniti dezinficijens za ruke na bazi alkohola.

6. Nakon svetih misa u sljedećemu razdoblju neka ne bude zadržavanja u zatvorenim prostorima kapelanije. Usto osiguravajte redovođeno prozračivanje i higijenu prostora.

7. Pozivam kapelane da prate svoje zajednice u ovim zahtjevnim trenutcima te da ih podsjeti na vrijednost obiteljske i osobne molitve, da ih pozovu na molitvu za one koji su slabijega zdravlja, a posebno za one koji su zahvaćeni virusom i za sve one koji im pomazu kako bi ozdravili. Osobito je delikatan trenutak podjeljivanja sakramenata bolesnicima, ali i osobne svete ispovijedi te vas molim da se, izvršavajući svoju dušobrižničku dužnost, pridržavate uputa mjerodavnoga zdravstvenog osoblja.

U ovim vremenima suočaćamo sa svima zaraženima od koronevirusa, bolesnima i nemoćnima, svima koji skrbe za naše zdravje, sigurnost, mir i red u našoj Domovini i svijetu.

Sve vas, vojnike, policajce i branitelje, dječatnike naših ministarstava, uprava i službi, puk i kler Vojne biskupije preporučam zagovoru i zaštiti Blažene Djevice Marije – Gospe Velikoga Hrvatskoga Krsnog Zavjeta.

USKRSNA PORUKA BISKUPA HRVATSKE BISKUPSKE KONFERENCIJE

Draga braćo i sestre u Kristu Uskrsnom!

1. Ulaskom u Veliki tjedan započeli smo proslavu otajstva smrti Isusa Krista, Sina Božjega, otajstva njegove nemoći i zemaljskoga poraza, te njegova uzdignuća u slavu. U trenutku umiranja Gospodin se obraća nebeskomu Ocu riječima: »Oče, u ruke tvoje predajem duh svoj.« (Lk 23,46). Isusova predanost milosrdnomu Ocu nama je vjernicima uzor i poticaj. Posebice nam je taj stav potreban u ovim danima kada našu domovinu i cijeli svijet pogađa širenje bolesti koja je uvelike zaustavila redovitost života i rada, unijela nesigurnost i poremetila blizinu ophođenja i susreta. Uz to, kao biskupi suosjećamo sa Zagrebačkom nadbiskupijom, s ljudima u Zagrebu i okolicu koji su doživjeli razorni potres koji je pojačao kušnju ugroženosti, dodatno uznemirio ljude, oštetio im domove i crkve, te uzdrmao dušu i osjećaje.

Kao zajednica Kristovih vjernika koja živi blizinu s Gospodinom, u susretu i zajedništvu s bližnjima, u ovim danima kušnje osjećamo velik nedostatak liturgijskih slavlja u kojima primamo puninu euharistijskoga dara. Premda smo medijski povezani s mjestima gdje se misa slavi, nedostaje nam širina očitovanja vjere s drugim vjernicima. No, to nas usmjerava na dublje razmatranje i na uporište u sigurnoj nadi. Jer, kada trpi čovjek, zajedno s njime trpi i Krist. On se utjelovio i patnju podnio kako ne bismo ni u jednomu iskustvu bili sami i bez njegove milosne pomoći.

2. Veliki tjedan suočava nas sa znakovima i iskustvima nedostataka i praznine. A vjera nam omogućuje baš u životnoj praznini otkrivati prisutnost Živoga. To je iskustvo uskrsnoga jutra koje je anđeo objavio ženama: »Nije ovdje! Uskrsnuo je!« Stoga, u svakoj ljudskoj praznini odjekuje vijest da nam je po Uskrsnulomu Gospodinu darovana

punina. Jer čovjek nije stvoren za prazninu, nego za Puninu.

U nedjelju Uskrsnuća Gospodinova Crkva moli: »Bože, ti si danas po svojem Jedinorođencu pobijedio smrt i nama otvorio pristup vječnom životu.« To je Radosna vijest koju i mi naviještamo i svjedočimo. Život vječni za nas počinje kada se sjedinimo s Božjim Imenom, kada prihvativmo Boga koji nam se daje i koji se predao za nas. U tom vidu i kušnje kroz koje prolazimo obasjane su svjetлом Uskrsa, koje ostaje našom novom snagom i utjehom.

3. Stoga vas, braće i sestre, potičemo da ne prestanete moliti i vjerovati u snagu molitve. Poučeni biblijskim uzorima molitve i primjerima naših pređa, molimo jednostavno i iskreno poput psalmista čiji su vapaji i molitva kao melem duši našoj. Gospodinove riječi zvuče poput uskrsne pobjede: »Izbavit će ga jer me ljubi, zakrilit će ga jer poznaje ime moje. Zazvat će me, a ja će ga uslišiti, s njim će biti u nevolji, spasit će ga i proslaviti. Pokazat će mu spasenje svoje.« (Ps 91,114-16). Iz te sigurnosti spontano se uzdiže i naš ponizni vapaj: »Gospodine, pogledaj našu muku i zaustavi navale zla; osloboди nas od preteških kušnja! Ali, prije svega, daj nam spoznati i vršiti volju tvoju!« Zato je iznimno znakovito i plodonosno što smo tijekom proteklih tjedana bili ujedinjeni u molitvi putem medija i drugih tehničkih sredstava. To nam je olakšalo samoću i udaljenost, a ohrabrilovo i jačalo naše pouzdanje u Gospodina.

S osobitom molitvom i bratskom blizinom pratimo brižnost onih koji svojim služenjem svjedoče istinsku ljubav prema čovjeku: liječnici i medicinske sestre, državni dužnosnici, policija, vojska, djelatnici medija, vatrogasci, trgovci i volonteri, te svi ostali koji su pokazali spremnost izložiti svoje živote i zdravlje

u obrani od opasnog virusa i razornog potresa. Nastaviti ćemo ih uključivati u svoje molitve, s vjerničkom zahvalnošću koja nas potiče da činimo sve da se nitko ne osjeti od-sutnim u našoj ljubavi.

4. Braćo i sestre, dok promatramo svoje muke i životne kušnje, koje nas već nekoliko tjedana pritišću, tješi nas vjera u uskrsnuće Isusa Krista koji je nadvladao svako zlo, pa je i samu smrt pobijedio. Zahvalni smo Gospodinu i ove godine za njegovu uskrsnu blizini. On nakon uskrsnuća pokazuje učenicima svoje rane kako bi ih izvukao iz malodušnosti i beznađa. To su rane koje su vidljive, koje bole, ali i koje sjaje na licu Crkve, koja je Njegovo otajstveno tijelo. Onima koji nisu vjerovali Isus ne pokazuje nebesku slavu, nego preobražene znakove svoje muke. Svojim uskrsnućem on upućuje na novu dimenziju preobraženosti stvorenoga svijeta.

U ozračju Uskrsa upućujemo jedni drugima čestitke i dobre želje. Nakon drame i šutnje

Velikoga petka opet će zabrujati crkvena zvona i objaviti vijest koju je Marija Magdalena »rano u jutro, još za mraka« (Mk 16,9) otrčala priopćiti apostolu Petru. Neka nas sve uskrsnuli Gospodin učvrsti u vjeri i pouzdanju da je On sada »zdesna Bogu i da se zauzima za nas« (Rim 8,35). Osnaženi tom vjerom i mi ćemo svim nevoljama usprkos »stajati čvrsto u Gospodinu« (Fil 4,1). Uskrsnuli Gospodin je nada i snaga naša. On je svjetlo u povijesti ljudskog mraka i tame. On je središte i smisao svega.

U toj vjeri svim vjernicima naših (nad)biskupija, kao i onima izvan domovine, te svima do kojih dopire naša riječ, čestitamo Uskrs i želimo da bude ispunjen nadom, radošću i svakim nebeskim blagoslovom!

U Velikomu tjednu 2020.

Biskupi Hrvatske biskupske konferencije

PROMIŠLJANJA

UMJETNA INTELIGENCIJA I SOCIJALNA PRAVDA

IZAZOV ZA CRKVU

Antonio SPADARO S.I. – Paul TWOMEY

Siromasi u svijetu velike količine podataka²

U doba umjetne inteligencije (AI) ljudsko odnošenje se dubinski mijenja, puno više nego što velika većina svjetskog stanovništva može vidjeti i razumjeti. Prava i stvarna eksplozija umjetne inteligencije snažno utječe na naša prava u sadašnjosti i na naše mogućnosti u budućnosti, određujući procese donošenja odluka koji se u modernom društvu odnose na sve. Otkriva se ogroman tehnološki napredak, koji obećava velike koristi i prikrivene rizike. Način pak na koji će se predstaviti odnos rizika i prednosti ovisit će o začetnicima i tvorcima ove tehnologije, a posebno o jasnoći njihove vizije općeg dobra i ispravnosti njihovog shvaćanje prirode ljudskog odnošenja³.

Potrebno je shvatiti da umjetna inteligencija predstavlja izazov i priliku i za Crkvu: to

je pitanje socijalne pravde. Naime, ubrzano, pohlepno i netransparentno pretraživanje velike količine podataka, odnosno podataka potrebnih za opskrbu sustava za automatizirano prikupljanje podataka može dovesti do manipulacije i iskorištavanja siromaha: „Siromasi 21. stoljeća su, osim onih koji nemaju novaca, oni koji su u svijetu temeljenom na podacima i informacijama ostaju naivni i iskorištavani u neznanju“⁴. Nadalje, isti ciljevi za koje su AI sustavi osposobljeni mogu dovesti do njihovog nepredvidivog djelovanja u svrhu osiguravanja kontrole, nadzora i manipulacije siromaha.

Danas su tvorci AI sustava sve češće i arbitri istine za potrošače. Međutim, usporedno s rastom mogućnosti umjetne inteligencije prema i iznad ljudskih kognitivnih granica, osnovni filozofski izazovi - spoznaja istine, znanje i etika – postaju sve aktualniji⁵. U kontekstu napretka 21. stoljeća, iskustvo i formacija Crkve trebali bi se smatrati najvažnijim darom narodima kao pomoć u određivanju kriterija koji bi ih osposobio da kontroliraju umjetnu inteligenciju, umjesto da budu kontrolirani.

Crkva je također pozvana na promišljanje i zauzetost. Duhovna i etička promišljanja moraju naći prostor u političkim i ekonom-

1 Izvorni članak: A. SPADARO S.I., P. TWOMEY, *Intelligenza artificiale e giustizia sociale. Una sfida per la Chiesa*, u Civiltà Cattolica, 18. siječnja 2020., Quaderno 4070, str. 121-131. Za prijevod na hrvatski i objavu u Službenom vjesniku Vojnog ordinarijata, 25. veljače 2020., dobiveno je pismeno odobrenje A. Spadara S.I., autora članka i direktora Kolegija pisaca časopisa Civiltà Cattolica.

2 Op. prev. Hrvatska inačica engleskog izraza *big data* koji se koristi u domeni informacijskih tehnologija i označava vrlo opsežan skup podataka koji zahtjeva posebne tehnologije i analitičke metode za vađenje vrijednosti ili znanja i otkrivanje povezanosti različitih pojava i predviđanje budućih.

3 Vidi G. CUCCI, *Per un umanesimo digitale*, u Civiltà Cattolica 2020 I 27-40.

4 M. KELLY – P. TWOMEY, *I 'big data' e le sfide etiche*, u Civiltà Cattolica 2018 II 446.

5 Vidi A. SPADARO – T. BANCHOFF, *Intelligenza artificiale e persona umana. Prospettive cinesi e occidentali*, u Civiltà Cattolica 2019 II 432-443.

skim arenama u kojima se promiče umjetna inteligencija. Prije svega, u 21. stoljeću umjetna inteligencija je disciplina i zajednica koja žđea za evangelizacijom. Crkva mora raditi na tome da informira i nadahnjuje srca mnogih tisuća ljudi uključenih u stvaranje i razvoj sustava umjetne inteligencije. U konični, etičke odluke su one koje određuju i uokviruju probleme s kojima će se suočiti AI sustav, način njegovog programiranja i način pretraživanja podataka potrebnih za automatizirano učenje. Na pravilima koja se pišu danas bit će temeljeni budući AI sustavi u godinama koje dolaze.

Izazov koji bismo definirali „evangelizacija umjetne inteligencije“ možemo čitati kao kombinaciju između preporuke pape Franje da se svijet gleda iz perspektive periferije i iskustva isusovaca šesnaestog stoljeća, čija bi se pragmatična metoda vršenja utjecaja na one koji su trenutno utjecajni, mogla preformulirati u kako podijeliti pronicljivost s podatkovnim znanstvenicima.

Što je umjetna inteligencija?

Definicija i san o umjetnoj inteligenciji prate nas više od šezdeset godina. To je sposobnost računala ili robota kojim upravlja računalo da izvodi aktivnosti koje se inače povezuju s intelligentnim bićima, poput rasuđivanja, otkrivanja značenja, generaliziranja ili učenja iz prošlih iskustava.

Dug razvoj umjetne inteligencije prošao je kroz evoluciju razmišljanja o načinu na koji strojevi uče, popraćenu nedavnim radikalnim poboljšanjem računalnih kapaciteta. Umjetna inteligencija bila je početna ideja, iz koje se razvilo automatizirano prikupljanje podataka, a u novije vrijeme i neuronske mreže i dubinska analiza podataka.

Osnovno strojno učenje (eng. *Basic Machine Learning*) prva je razina umjetne inteligencije. Odnosi se na tradicionalno umetanje podataka u pisani *software* opremljen određenim nizom uputa za postizanje konkretnog za-

datka. Drugim riječima, koriste se algoritmi za razvrstavanje velike količine podataka; iz kojih se gradi matematički model; i potom se provode određivanja ili predviđanja nekih aktivnosti bez posebnih prethodnih uputa. Rezultat je još uvijek točno određen zadatak - zato se to naziva *uska umjetna inteligencija* (eng. *Narrow AI*) - ali operacija se izvodi bolje nego što to mogu napraviti ljudi. Primjeri uske AI uključuju aktivnosti poput klasifikacije slike ili prepoznavanja lica.

Neuronske mreže su niz algoritama suštinski oblikovanih po primjeru ljudskog mozga, koji obrađuju podatke koristeći različite i posebne slojeve i veze kako bi prepoznali modele i pružili prediktivnu analizu. Do dubinske analize podataka dolazi kada se mnogo neuronskih mreža poveže i opskrbi ogromnim količinama podataka, kako bi se omogućilo automatizirano učenje i formулiranje prikaza kroz elemente koje ne unosi čovjek.

Doprinosi

Tiho ali brzo, umjetna inteligencija preoblikuje ekonomiju i društvo u cjelini: način na koji glasamo i način na koji se vlada, prediktivna policija, način na koji suci izriču kazne, način na koji pristupamo financijskim uslugama i kreditnoj sposobnosti, proizvodi i usluge koje kupujemo, stanovanje, komunikacijska sredstva koja koristimo, vijesti koje čitamo, automatski prijevodi glasa i teksta. Umjetna inteligencija dizajnira automobile, pomaže ih voziti i orijentirati na teritoriju, utvrđuje kako dobiti zajam da bismo ih kupili, odlučuje koje ceste treba popraviti, utvrđuje jesmo li prekršili prometna pravila i daje nam do znanja trebamo li, ako smo to učinili, završiti u zatvoru⁶. Ovo su samo neki od mnogih već postignutih doprinosa umjetne inteligencije.

Umjetna inteligencija može prikupiti i proci-

⁶ Vidi J. ANGWIN – J. LARSON – S. MATTU – L. KIRCHNER, *Machine Bias*, u ProPublica, 23. svibnja 2016. (www.propublica.org/article/machine-bias-risk-assessments-in-criminal-sentencing).

jeniti mnogo više podataka i elemenata nego što to mogu ljudi, a posljedično smanjuje djelomične ili nejasne rezultate na temelju kojih često donosimo odluke. Među mogućim primjerima ističe se sprečavanje liječničkih grešaka, što povećava produktivnost i smanjuje rizik na radnom mjestu. Automatsko učenje može poboljšati opis radnih uloga i stoga predložiti bolje postupke odabira. Ako su dobro programirani, algoritmi mogu djelovati šire i pronaći modele koji bi promakli ljudskim procjenama.

Znanstvenici Mark Purdy i Paul Daugherty pišu: „Predviđamo da će utjecaj tehnologija umjetne inteligencije na poduzeća potaknuti povećanje produktivnosti rada do 40%, omogućavajući ljudima da učinkovitije koriste svoje vrijeme“⁷. Svjetska banka istražuje doprinose koje umjetna inteligencija može donijeti napretku. Drugi promatrači identificiraju poljoprivredu, nabavu resursa i zdravstvo kao ekonomski sektore u razvoju koji će imati velike koristi od primjene umjetne inteligencije. Umjetna inteligencija također će značajno pridonijeti smanjenju zagađenja i rasipanja resursa.

Umjetna inteligencija za socijalnu pravdu

Umjetna inteligencija sigurno može koristiti društvu, no s druge strane otvara i važna pitanja socijalne pravde. Na ovom polju Crkva ima priliku i obvezu iskoristiti svoje znanje, glas i autoritet kada se radi o nekim pitanjima koja su temeljna za budućnost. Ovdje svakako moramo uvrstiti ogroman društveni utjecaj pada koji će tehnološki razvoj proizvesti na zapošljavanje milijarda ljudi u sljedećim desetljećima, stvarajući konfliktne probleme i daljnju marginalizaciju najsiromašnijih i najugroženijih.

Utjecaj na zaposlenost. Mnogo je toga već učinjeno u svrhu mjerena utjecaja umjetne inteligencije i robotike na zaposlenost, po-

⁷ M. PURDY – P. DAUGHERTY, *Why Artificial Intelligence is the Future of Growth* (www.accenture.com/us-en/insight-artificial-intelligence-future-growth).

sebno nakon važnog članka iz 2013. u kojem su Osborne i Frey procijenili da će 47% poslova u SAD-u vjerojatno biti automatizirano unutar sljedećih dvadeset godina⁸. Studije i znanstvena rasprava pojasnili su prirodu i širinu pojave: potpuni ili djelomični prestanak postojećih radnih aktivnosti te pad u svim sektorima u razvijenim ekonomijama, ekonomijama u nastajanju i u razvoju.

Naravno, napraviti precizna predviđanja je teško; no nedavno Izvješće instituta *McKinsey Global Institute* izvještava o srednjoročnoj analizi. 60% zanimanja obuhvaća najmanje 30% radnih aktivnosti koje se mogu automatizirati. S druge strane, automatizacija će otvoriti vrata novim zanimanjima koja danas ne postoje, baš kao što se to dogodilo, kao posljedica novih tehnologija, i u prošlosti. Prognoze govore da će do 2030. između 75 i 375 milijuna radnika (tj. 3 - 14% globalne radne snage) morati promijeniti svoje zanimanje. Osim toga, svi će se radnici morati prilagoditi jer će se njihov posao razvijati zajedno sa sve sposobnijim strojevima⁹. No, ako će usvajanje novih tehnologija slijediti dosadašnji ritam, premašujući prethodne prognoze, također je jasno da će razina socijalne dislokacije vjerojatno biti veća¹⁰.

Kodovi i predrasude. Programerski kod pišu ljudi. Zbog toga njegova složenost može nagnati nedostatke koji neizbjegno prate bilo koji zadatok koji obavljamo. Prepostavke i pristrandosti u pisaniju algoritama su neizbjegljive. A mogu imati vrlo negativne učinke na individualna prava, izbore, zapošljavanje radnika i zaštitu potrošača.

⁸ Vidi C. B. FREY – M. A. OSBORNE, *The Future of Employment: How Susceptible Are Jobs to Computerisation?*, u *Technological Forecasting and Social Change* 114 (2017) 254-280.

⁹ Vidi MCKINSEY GLOBAL INSTITUTE, *Jobs Lost, Jobs Gained: Workforce Transitions in a Time of Automation* (www.mckinsey.com).

¹⁰ Vidi argumente u S. LOHR, *A.I. Will Transform the Economy. But How Much, and How Soon?*, u *The New York Times*, 30. studenog 2017.

Istraživači su, naime, pronašli različite primjere predrasuda u algoritmima softvera koji se koriste za prijem na sveučilišta, ljudske resurse, kreditni rejting, banke, predškolske ustanove, usluge socijalne sigurnosti i još mnogo toga. Algoritmi nisu neutralni: u njih su ugrađene vrijednosti te se pokoravaju operativnim metodama koje, čak i nemamjerno, mogu uzrokovati isključenja, diskriminacije ili ekonomске štete¹¹.

Rastuća ovisnost društvene ekonomije o umjetnoj inteligenciji daje ogromnu moć onima koji programiraju algoritme: moć koje oni možda nisu ni svjesni, kao i mogućnost potencijalne štete koja može nastati iz algoritma s pogrešnim kodom. I dok se složeno interaktivno AI tržište i dalje razvija, postoji vjerojatnost da algoritmi koji danas postoje, a koji su do jučer bili bezopasni, mogu sutra imati značajne posljedice.

Umjetna inteligencija može se izobličiti zbog posebnih komercijalnih i političkih interesa koji utječu na način oblikovanja problema; unaprijed zadane ideje za odabir ili iskrivljenost/korupciju u prikupljanju podataka; pristranost u selektivnim atributima za pripremu podataka; predrasude u kodiranju.

Sve to može proizvesti značajno uvjetovane podatke, koji se, međutim, etiketiraju kao dio automatiziranog „neovisnog“ procesa donošenja odluka.

Rizik od daljnje marginalizacije ranjivih. Analiza značaja velike količine podataka i umjetne inteligencije na društvenoj razini pokazuje da tendencija donošenja odluka na temelju nedovoljnog profiliranja i ograničenih provjera vodi daljinjoj marginalizaciji si-

romaha i ranjivih skupina ljudi¹². Politolog Virginia Eubanks dobro objašnjava kako međusobno povezani sustavi jačaju diskriminaciju i pružaju manje mogućnosti marginaliziranim skupinama: „Siromasi i radnička klasa ciljani su novim alatima za upravljanje digitalnim siromaštvom, što će rezultirati opasnim posljedicama za njihovo postojanje. Automatizirani sustavi prihvatljivosti odvraćaju ih od zahtjeva za javnim resursima koji su im potrebni kako bi preživjeli i bili zdravi. Složene integrirane baze podataka prikupljaju njihove najosobnije podatke, malo mareći za privatnost ili sigurnost podataka, dok zauzvrat nude gotovo ništa. Prediktivni modeli i algoritmi navode ih kao rizična ulaganja i problematične roditelje. Složeni sustavi socijalne pomoći, provođenja zakona i nadzora susjedstva čine svaku njihovu gestu vidljivom i podvrgavaju njihovo ponašanje državnoj, komercijalnoj i javnoj kontroli“¹³.

Borba za istinu

Umjetna inteligencija predstavlja i filozofski izazov, kako u aktualnim oblicima manifestiranja, tako i u oblicima koje će poprimiti u narednim desetljećima i stoljećima. Svestrana prisutnost umjetne inteligencije, združena sa sve većom univerzalnom digitalizacijom svakodnevnog ljudskog iskustva, znači da su ciljevi motora umjetne inteligencije sve više orijentirani na definiranje onoga što je važno i prihvaćeno u društvu.

Umjetna inteligencija mijenja naš način razmišljanja i naše temeljne prosudbe o svijetu. Odabirom pitanja na koja je potrebno odgovarati i strogim kontroliranjem tumačenja

12 Vidi J. OBAR – B. MCPHAIL, *Preventing Big Data Discrimination in Canada: Addressing Design, Consent and Sovereignty Challenges*, Wellington, Centar za inovacije u međunarodnom upravljanju (CIGI), 2018 (www.cigionline.org/articles/preventing-big-data-discrimination-canada-addressing-design-consent-and-sovereignty).

13 V. EUBANKS, *Automating Inequality: How High-Tech Tools Profile, Police, and Punish the Poor*, New York, St Martin's Press, 2018., 11.

11 Na primjer, mediji su istaknuli očitu rasnu pristranost koju su pronašli u sudskoj upotrebi algoritama za osuđivanje na mnogim američkim sudovima. Vidi R. WEXLER, *When a Computer Program Keeps You in Jail*, isto, 13. lipnja 2017.

referentnih podataka, onaj tko posjeduje umjetnu inteligenciju arbitar je istine za „potrošače“.

Algoritmi će se fokusirati na korisnost i profit. Ljudima će biti čak previše ugodno slijediti savjet algoritma (ili previše teško odbaciti ga i zanemariti), tako da će se ovi algoritmi pretvoriti u samoispunjavajuća proročanstva, a korisnici u *zombije* koji konzumiraju samo ono što im se stavi pod nos.

AI motori, zaštićeni pravilima intelektualnog vlasništva te netransparentnim kodiranjem i referentnim podacima, predstavljaju prave crne kutije iz kojih se crpe neprovjerljivi zaključci i prognoze. „Umjetna inteligencija ima sposobnost oblikovanja odluka pojedinaca, a da oni toga uopće nisu svjesni, omogućujući onima koji kontroliraju algoritme zloupotrebu položaja moći“¹⁴.

S obzirom na ovaj složen i netransparentan postupak donošenja odluka, razvila se tendencija da se umjetna inteligencija promatra kao nešto neovisno od ljudske intervencije vezane za konstrukciju, kodiranje, unos podataka i interpretaciju. To je ozbiljna greška, jer se pogrešno shvaća prava uloga čovjeka u algoritmu: on mora nužno biti odgovoran za proizvod na kojeg se veže postupak algoritamskog odlučivanja¹⁵. Štoviše, neke aplikacije za dubinsku analizu podataka počinju narušavati granice ljudske odgovornosti¹⁶.

Ovi različiti oblici inteligencije koja nije ljudska, pa čak ni biološka, postavljaju ključna metafizička, epistemološka, etička i politička pitanja. Iskustvo i stručnost na svim tim

14 Isto.

15 Vidi L. JAUME-PALASÍ – M. SPIELKAMP, *Ethics and algorithmic processes for decision making and decision support*, u AlgorithmWatch Working Paper, broj 2, 6-7 (algorithmwatch.org/en/publication/ethics-and-algorithmic-processes-for-decision-making-and-decision-support).

16 Vidi M. TEGMARK, *Vita 3.0. Essere umani nell'era dell'intelligenza artificiale*, Milano, Raffaello Cortina, 2017.

poljima Crkvu čini sposobnom da pomogne prilagodbi društva na umjetnu inteligenciju ili prilagodbi umjetne inteligencije društvu.

Ako ispravno ne prepoznamo filozofske i antropološke izazove povezane s umjetnom inteligencijom, postoji rizik da sluga postane gospodar. U vezi s tim, vrijedi upozorenje fizičara Stephena Hawkinga: „Ako se ne pripremimo na potencijalne rizike koje donosi i ne naučimo kako ih izbjegići, umjetna inteligencija bi se mogla pokazati kao najgori događaj u povijesti naše civilizacije. Uključujući opasnosti poput snažnog autonomnog oružja ili novih načina ugnjetavanja dostupnih rijetkim... ili bi se mogla početi samoupravljati i redizajnirati sve bržim i bržim tempom. Ljudska bića, ograničena sporom biološkom evolucijom, ne bi se mogla s njom natjecati i bila bi svladana“¹⁷.

Uključenost društva i vlasti

Posljednjih nekoliko godina sve više raste zahtjev stručnih tehničara i znanstvenika, sindikata¹⁸, civilnih društava i samih tehnoloških kompanija¹⁹ za intervencijom vlasti kako bi se zajamčila kontrola i prisutnost ljudskih vrijednosti u razvoju umjetne inteligencije. Značajan napredak postignut je u svibnju 2019., kada je 35 zemalja članica Organizacije za ekonomsku suradnju i razvoj OECD stvorilo dokument „Načela OECD-a vezana za umjetnu inteligenciju“²⁰.

17 R. CELLAN-JONES, *Stephen Hawking Warns Artificial Intelligence Could End Mankind*, u BBC News (www.bbc.com/news/technology-30290540), 2. prosinca 2014.

18 Vidi *Top 10 Principles for Workers' Data Privacy and Protection*, UNI Global Union, Nyon, Switzerland, 2018.

19 Vidi MICROSOFT, *The Future Computed*, Redmond, 2017. (news.microsoft.com/cloudforgood/_media/downloads/the-future-computed-english.pdf).

20 *Oecd Principles on AI* (www.oecd.org/going-digital/ai/principles), lipanj 2019.

Ona nadopunjaju „Etičke smjernice za pouzdanu umjetnu inteligenciju“, koje je u travnju iste godine usvojila skupina AI stručnjaka za pri Europskoj komisiji.²¹

Cilj dokumenta OECD-a je promicanje inovativne i pouzdane umjetne inteligencije, koja poštuje ljudska prava i demokratske vrijednosti. U tu svrhu određeno je pet komplementarnih načela i pet preporuka koje se odnose na nacionalne politike i međunarodnu suradnju. *Načela* su: poticanje inkluzivnog rasta, održivog razvoja i blagostanja; poštivanje ljudskih prava, vladavine zakona, demokratskih načela; osiguravanje transparentnih i razumljivih sustava; jamstvo sigurnosti, zaštite i procjene rizika; utvrđivanje odgovornosti onih koji takve sustave razvijaju, distribuiraju i njima upravljaju. *Preporuke* su: ulagati u istraživanje i razvoj AI; promicati digitalne AI ekosustave; stvarati političko okruženje pogodno za AI; osigurati ljudima stjecanje odgovarajućih vještina s obzirom na transformaciju tržišta rada; razvijati međunarodnu suradnju za odgovornu i pouzdanu umjetnu inteligenciju.

U lipnju 2019. godine G20 je preuzeo „Načela OECD-a“ pri usvajanju svojih neobvezujućih „Načela G20 vezana za umjetnu inteligenciju“²². Izazov u godinama koje dolaze je dvostruk: daljnje širenje ovih ili sličnih načela u cijeloj međunarodnoj zajednici, te razvoj konkretnih inicijativa za primjenu tih načela unutar G20 i pomoći nedavno osnovanog Opservatorija OECD-a za politiku u području umjetne inteligencije.

Za Crkvu se sada otvara prilika za promišljanje o ovim političkim ciljevima i za djelovanje na lokalnim, nacionalnim i međunarodnim

razinama u svrhu promicanja perspektive koja je u skladu sa socijalnim naukom Crkve.

„Evangelizacija umjetne inteligencije“?

Koliko god važni bili gore navedeni prijedlozi na razini političkog i društvenog djelovanja, ostaje činjenica da se umjetna inteligencija u osnovi sastoji od pojedinačnih sustava za planiranje, programiranje, prikupljanje i obradu podataka. Svi procesi snažno su uvjetovani od strane pojedinaca. Njihovi će mentaliteti i odluke određivati u kojoj će mjeri, u budućnosti, umjetna inteligencija usvojiti odgovarajuće etičke kriterije usredotočene na čovjeka. Trenutno ovi pojedinci čine tehničku elitu programera i podatkovnih stručnjaka, vjerojatno sastavljenu od broja ljudi koji je bliži stotinama tisuća nego milijunima. Sada se za kršćane i Crkvu otvara mogućnost za kulturu susreta, kroz koju će se živjeti i pružiti autentično osobno ostvarenje ovoj konkretnoj zajednici. Donositi stručnjacima i softverskim inženjerima vrijednosti Evanđelja i duboko iskustvo Crkve vezano za etiku i socijalnu pravdu je blagoslov za sve, a ujedno je i najučinkovitiji način mijenjanja kulture i prakse umjetne inteligencije na bolje.²³

21 Vidi EUROPSKA KOMISIJA, *Ethics guidelines for trustworthy AI* (ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/ethics-guidelines-trustworthy-ai), 8. travnja 2019.

22 Vidi G20 Ministerial Statement on Trade and Digital Economy (www.mofa.go.jp/files/000486596.pdf), lipanj 2019.

23 Istraživanje tvrtke Pew Charitable Trusts pokazalo je da su AI algoritmi sastavljeni prvenstveno za optimizaciju učinkovitosti i profitabilnosti, smatrajući ljude pukim doprinosom postupka, a ne doživljavači ih kao stvarna, živa, osjetljiva i promjenjiva bića. Rezultat je promijenjeno društvo, uvjetovano logikom algoritama. Za borbu protiv ove percepcije i posledičnih rizika od pristranosti umjetne inteligencije ključan je rad na onome se tiče određivanja svrhe i na prikupljanju i uporabi podataka. Kao što je stručnjak za etiku Thilo Hagendorff izjavio: „Kućice za označavanje kvaćicom ne bi trebale biti jedini alati AI etike. Potreban je prijelaz [...] prema etičkom kriteriju osjetljivom na situacije koji se temelji na osobnim vrlinama i mogućnostima, širenju znanja, odgovornoj autonomiji i slobodi djelovanja.“ (T. HAGENDORFF, *The Ethics of AI Ethics – An Evaluation of Guidelines* [arxiv.org/abs/1903.03425], 28. veljače 2019.).

Razvoj umjetne inteligencije uvelike će pridonijeti oblikovanju 21. stoljeća. Crkva je pozvana da sluša, promišlja i zauzima se, predlažući etički i duhovni okvir AI zajednici, te na taj način služi univerzalnoj zajednici. Slijedeći tradiciju *Rerum novarum*, može

se reći da ovdje postoji zahtjev za socijalnom pravdom. Postoji potreba za razlučivanjem. Glas Crkve potreban je u tekućim političkim raspravama čiji je cilj određivanje i provođenje etičkih načela za umjetnu inteligenciju.

KORIZMENO RAZMIŠLJANJE: IDENTITET SVEĆENIKA U SVJETLU BOŽJE RIJEČI. KRIŽ KAO GOVOR LJUBAVI

B1. Miroslav Bulešić – trajno nadahnuće¹

Fra Frano MUŠIĆ OFM

*Preuzvišeni oče biskupe mons. Dražene!
Preuzvišeni oče biskupe u miru mons. Ivane!
Poštovana braćo svećenici!
Poštovani redovnici i redovnice!*

Radosno i s poštovanjem pozdravljam sve nazočne na razmatranju u korizmenoj duhovnoj obnovi. Prije govora o naslovljenoj temi rekao bih nekoliko riječi o pozadini mojega dolaska, odakle danas ovdje pred vama. Na proslavi blaženoga Miroslava Bulešića, zaštitnika Policijske kapelaniјe u Policijskoj upravi istarskoj, u studenome prošle godine u Fažani, predvodio sam misno slavlje i propovijedao. Po svršetku slavlja policijski kapelan i vama dobro poznati preč. Ilija Jakovljević, koji se, između ostalih obveza, ne štedi u promicanju blaženoga Miroslava, potaknut valjda sadržajem homilije, napomenuo mi je da bi me predložio za korizmenu duhovnu obnovu svećenicima Porečke i Pulsko biskupije u ožujku. Nisam odmah odbacio takvu mogućnost i rekao sam da ćemo vidjeti jer ima još podosta vremena do toga. U svakome je našem susretu ili telefonskom razgovoru podgrijavao svoje prijašnje namjere, s obećanjem da će mi poslati pobliže obavijesti, s predloženim naslovom. Nastupilo je zatišje od gotovo dva mjeseca, pa sam se sve nekako nadao da ga je prošla ta zamisao. Da sam se prevario u tome, svjedoci ste i vi danas. Ilija je ostao ustrajan i uputio kancelara mons.

Sergija Jelenića za dogovor o svim detaljima. U dogovoru s njim, nakon kraćega promišljanja, iskristalizirao se naslov o kojemu ćemo promišljati. Mons. Jelenić je bio zadovoljan predloženim naslovom, uz napomenu da je važniji sadržaj i nadajući se da će biti dobar i zanimljiv (malo mi je lakše jer u suprotnome scenariju, znate krivca). S tim bremenom očekivanja i nadanja započinjem izlaganje.

Naslov je ove duhovne obnove višeslojan i u njemu se može izdvojiti pet naoko različitih dijelova: identitet, svećenik, Božja riječ, križ kao govor ljubavi i Blaženik kao trajno nadanuće. Međutim, svi se dijelovi poput rukavaca iste rijeke isprepliću, vodeći k istomu izvoru.

1. Identitet

Etimološki se pojам izvodi iz latinske riječi *identitas, -tatis, f.* sa značenjem istosti, istovjetnosti, potpune jednakosti. Riječ je o odnosu po kojemu je netko ili nešto jednako samo sebi; skup značajaka koje nekoga čine upravo onim koji jest. Filozofski se identitet promatra kao jedinstvo značenja onoga što se misli, nasuprot višestrukosti mišljenja koja se odnose na isti predmet. Sociološki se identitet shvaća kao skup značajaka koje određuju posebnost pojedinca ili skupine u različnosti ili pripadnosti u odnosu na druge pojedince ili skupine. Postoji pojedinačni (individualni) identitet koji se prepoznaće u odgovoru na pitanje «Tko sam ja?», iza čega se krije osoba sa svojom posebnosti, jedinstvenosti i neponovljivosti, vlastitim opredjeljenjem i pripadnosti. Društveni je identitet u odgovoru na pitanje «Tko smo mi?», s različitim kategorijalnim varijacijama, od

1 Biskupski vikar za MUP i redarstvene službe fra Frano Mušić OFM, održao je ovo korizmeno razmatranje 9. ožujka 2020. godine na korizmenoj duhovnoj obnovi svećenika Porečke i Pulsko biskupije. Autor nam je ustupio tekst govora i odobrio njegovu objavu u Vjesniku Vojnog ordinarijata.

spolnoga, dobnoga, jezičnoga, vjerskoga, nacionalnoga, političkoga, prostornoga i sl.

2. Svećenik

Pojam koji ne samo što nam je poznat da ga ne trebamo tumačiti nego i toliko blizak, ucijspljen u naše biće. Svećenik – onaj koji je obilježen riječju *svetost i svet*. Neprestano u doticaju sa svetim, prožet svetim.

Drugi je vatikanski koncil pokrenuo snažnu obnovu Crkve na svim razinama. Govor o svećenicima kao nositeljima dušobrižničke skrbi obilježen je isticanjem njihove uloge i identiteta, s jasnim smjernicama na primjeren odgoj i izobrazbu svećeničkih kandidata. Iz toga je proizišao dekret *Optatam totius*², koji problematizira identitet i lik poslijekoncilskoga svećenika.

Zbog različitih kasnijih tumačenja, spekulacija i manipulacija tekstrom Dekreta nastala je svojevrsna kriza svećeničkoga identiteta. J. Ratzinger kaže da je kriza poimanja svećenika uzrokovala krizu svećeničke egzistencije i krizu svećeničkih zvanja. Svećeničko se djelovanje promatralo i vrjednovalo više pod vodom socijalne učinkovitosti, uspješnosti nego kao upućivanje na sakralnu, sakramentalnu protežnicu. Izvodi se model svećenika posve zahvaćenoga djelovanjem (aktivizmom) i sekularizmom. O tome pomaku svjedoče i razna egzegetska gibanja i potiskivanje pojma *sacerdos* (grč. ὁ ἱερέως, -έως) *sacerdos, -tis* riječju *prezbiter* – grč. πρεσβύτερος, doslovno: stariji, starješina.

Iz Dekreta o odgoju i obrazovanju *Optatam totius*, pored odredaba o odgojnim i obrazovnim ustanovama, mogu se nedvojbeno i jasno prepoznati smjernice za svećenički identitet utemeljen na dubokome duhovnom životu, razmatranju Božje riječi, otajstava Crkve, odanosti prema Blaženoj Djevici Mariji i osobito suočavanju Kristovu križu. U središtu svećeničkoga identiteta treba biti Krist

kao vrhunac Božjega spasenjskog nauma i djela.³

O svećenicima je poglavito riječ u *Presbyterorum ordinis*⁴. Temeljna svrha za kojom svećenici u svojemu životu i poslanju trebaju ići je «slava Boga Oca u Kristu». Ona se «sastoji u tome da ljudi savjesno, slobodno i zahvalno prihvate Božje djelo, koje je izvršeno u Kristu, i da ga u čitavom svom životu očituju. I tako prezbiteri, bilo da se mole ili klanjaju, bilo da propovijedaju riječ, bilo da prikazuju Euharistijsku žrtvu i dijele ostale sakramente, bilo da ljudima na drugi način služe, uviјek nešto pridonose i povećanju Božje slave i napretku ljudi u božanskom životu. Sve ovo izvire iz Pashe Krista Gospodina, a dovršit će se u slavnom dolasku istoga Gospodina, kad sam bude predao kraljevstvo Bogu i Ocu.»⁵ Ovaj ministerijalni vid svećeništva najprije podrazumijeva savjesno, slobodno i zahvalno prihvatanje i potom usmjereno prema drugome, ali uviјek pronoseći slavu Božju.

Dvadesetak godina poslije (25. ožujka 1992.) objavljena je pobudnica *Pastores dabo vobis*⁶ pape Ivana Pavla II. koja se uzima kao *magna charta* svećeničkoga identiteta i života, jednako živa i aktualna i danas. Svojevrstan je to nastavak promišljanja sinodalnih otaca o svećeništvu, s nadom da u potpunosti nikada neće nedostajati svećenika. Zato je potrebno neprestano moliti za svećenička zvanja. Svako je vrijeme posebno i nudi drukčije izazove, što zahtijeva neprestanu obnovu i otkrivanje svećeničkoga identiteta, osobito onih vlastitosti koje se nikada ne mijenjaju.⁷

3 Usp. OT 8,1 i 8, 2.

4 Dekret o službi i životu prezbitera 5, 2 (dalje: PO).

6 Apostolska poslijesinodalna pobudnica o svećeničkoj izgradnji *Pastores dabo vobis – Dat ēu vam pastire* (dalje: PDV), po riječima proroka Jeremije: «Dat ēu vam pastire po srcu svojemu koji će vas pasti razumno i mudro» (Jer 3, 15).

7 Usp. PDV, 2, 3 i 5.

2 Dekret o odgoju i obrazovanju svećenika (dalje: OT).

Važno je, naglašava papa Ivan Pavao II., razumjeti: «Svećenik pronalazi punu istinu svojeg identiteta u naravi svoje izvedenosti iz Krista, svoga posebnog sudjelovanja i nastavljanja Njega samoga, vrhovnog i jedinoga svećenika novoga i vječnoga Saveza: svećenik je živa i lako prepoznatljiva slika Krista svećenika. Kristovo svećeništvo, izričaj njegove punine ‘novosti’ u povijesti spašenja, ustanavljuje jedini izvor i nezamjenjivi uzor jedinstvenoga kršćanskog i, na poseban način, prezbiteriskog svećeništva. Odnos s Kristom je, dakle, prijeko potreban ključ za shvaćanje svećeničke stvarnosti».⁸

Za ostvarenje i čuvanje jasnoće svećeničkoga identiteta prijeko je potrebna trajna izgradnja (formacija), koja se na različite načine ostvara. U pobudnici se u poglavlju pod naslovom «Podsjećam te: raspiruj milosni dar Božji koji je u tebi» (2 Tim 1, 6) nude konkretnе i jasne smjernice. Darove koje je primio svaki kandidat za svećenika i svećenik treba produbljivati, nadograđivati, umnažati i njima se služiti tako da budu snažan znak Božje da-režljivosti prema ljudima. Božji darovi nisu nešto statično, jednom primljeni i ostvareni u punini, nego se moraju razvijati. Pritom se naglašava kako je važna trajna izgradnja, a ona je ovisna o svakome pojedinačno, osobno se ostvaruje. Ne postoje pastoralni programi koji mogu zamijeniti zauzetost ili, suprotno tomu, nebrigu, nemar, nezainteresiranost. Svaki je govor o trajnoj izgradnji uzaludan ukoliko nije odraz svećenikove bogotražiteljske nutrine; svećenik ne bi smio prestati ponirati dublje, usavršavati se, razvijati svoje darove, čitati, učiti, proširivati znanje i obogaćivati spoznaje.⁹

Zaustavit ćemo se i osvrnuti na ovaj poticaj o trajnoj izgradnji imajući pred sobom vrijeme u kojem živimo. Čini se da se ovaj poticaj pretvara u zahtjev tim više što bi trebao imati snažnijega odjeka poglavito zbog činjenice da je svećenik po naravi službe upućen

drugima tumačiti Božju riječ, izlagati nauk Crkve koji zahvaća široko polje, teološki, antropološki, moralno, pravno... Svjedoci smo da se posljednjih desetljeća događaju velike i brze promjene.

Svećenik, župnik, više nije jedan od rijetkih ili jedini obrazovan u mjestu, nije ljubomorni čuvar riznice znanja, ne samo teološkoga, koji od prigode do prigode, na kapaljku i vještinom i preciznošću ljekarnika, otkriva drugima koliko im je dovoljno, izazvavši njihovo neskriveno divljenje i poštovanje. Visoko je obrazovanje postalo uobičajena praksa, znanje nije povlastica, nego je dostupno svima. Umreženost i tehnologija omogućavaju brz protok informacija na svakodnevnoj bazi, svaki je kutak zemlje premrežen i gotovo da nema područja ljudskoga djelovanja koje nije popraćeno, globalni svijet u malome. Nikada lakše ni dostupnije znanje. Internet polako, ali sigurno, preuzima odgojno-obrazovnu ulogu. Članci, znanstvene rasprave, časopisi, knjige, enciklopedije nisu više povlaštena svojina knjižnica i knjižara. Internet je najveća i najdostupnija knjižnica s neslućenim količinama tekstova najraznovrsnijih sadržaja. Svatko može čitati, ali i napisati i objaviti. Ali se u tome krije velika zamka, sadržaj je teško provjerljiv i nema sigurnosti u točnost pročitanoga. Kako li je tek s obavijestima i vijestima, naslovima koje uvijek treba pomno ispitivati. S jedne strane zapljasnuti količinom svakodnevnih sadržaja i dostupnosti podataka, a s druge strane nesigurni u njihovu točnost. Količina dostupnoga u nama stvara zbrku i pomutnju i teško je naći sigurnu točku, sve je pomiješano i nudi se kao jednaka vrijednost, vjera i nevjera, istina i poluistine, relativizacija i manipulacija, a slobodan izbor i sloboda bez ograničenja prevladaju vrijednosti.

Gotovo je nemoguće pratiti što se sve piše na različitim portalima, grupama, u kojoj i svećenici nastoje biti dio slobodna tržišta, nudeći svoja razmišljanja i stavove. Opasnost posebno vreba one koji se pomalo pretvaraju u dnevne kritičare, blogere, fejsbučare, insta-

8 PDV, 12.

9 Usp. PDV, 70 – 81.

gramaše, tviteraše zalazeći u sve pore društvenoga i političkoga života, sami željni publiceta, iako, i to treba reći, nerijetko s vrlo površnim i dvojbenim prosudbama, konstrukcijama iz domaće pameti. Sve to produbljuje nesigurnost i ostavlja mnoštvo upitnika. Već je Hans Urs von Balthasar upozorio da je u prošlim desetljećima česta pojava bila susresti svećenike koji su se na različite načine trudili biti suvremenici, moderni i pokušavali se svidjeti ljudima, privući njihovu pozornost i govoriti im o Bogu jezikom svijeta misleći da će zbog toga biti prihvaćeni i slušani. Naravno, da su bili u zabludi i da su se na kraju razočarali. Nisu uspjeli druge oduševiti svojim služenjem Bogu, ali su uspjeli izgubiti se u anonimnosti zbog suočavanja sa svijetom i traženja ljudskoga. Znak je to duboke krize identiteta.

Osim toga, u sve više virtualnome svijetu pluralizma ne postoje nedodirljive teme, sa svetoga se nasilno i svetogrdno nastoji strgnuti veo otajstvenosti. Lukavo i pomno smisljeno sije se sjeme sumnje u temeljne istine, vrijednosti i vjerovanja, u Crkvu kao ustavu božanskoga utemeljenja, pretvarajući je u društveni parazitizam, zastarjelu i natražnu organizaciju koja počiva na moći, časti i bogatstvu zgrnutome od tuđe muke (nisu li već nekoliko godina najčitanije uspješnice upravo s takvom tematikom koja draška i raspljuje maštu kolebljivima i nesigurnima u vjeri s nakanom da se izazove odbojnost i gađenje na samo spomen riječi Crkva i svećenik). Nametnuta i agresivna izloženost očima javnosti gladnima samo skandala služi jedino profanaciji i desakralizaciji, s neskrivenim namjerama izvrgavanja ruglu i sramoti.

Zanimljiva je i u tome surječju posve točna tvrdnja pape Franje da su svećenici kao zrakoplovi, avioni; vijest su samo kada padnu. To rađa krizu, i to krizu identiteta, koja zahvaća vjernike, ali i svećenike. Teško je u našemu globaliziranom svijetu, koji svim raspoloživim sredstvima nastoji uspostaviti

diktaturu relativizma¹⁰ i apsolutizam slobode, oduševiti, a još teže prikladno odgajati nekoga za svećenički poziv. Bez obzira na sve, postoje vrijednosti koje ne smiju biti predmetom pogodbe ni trgovanja jer su izravno vezane s božanskim. Postoje vrijednosti kojih cijena nikada ne smije pasti, bez «akcijskih sniženja» («Black friday»). Svećenici trebaju biti savjesni, a ne nepošteni i snalažljivi upravitelji¹¹ koji brišu zadužnice i trguju povoljno «blagom neporcenjivim i nepropadljivim» da bi se svidjeli i prilagodili onima koji su im povjereni, da bi stekli lažne prijatelje na štetu Gospodarevu, a u konačnici na štetu i onima kojima pogoduju.

3. Identitet svećenika – nadvladavanje izazova i poteškoća

Već smo podosta rekli o svećeničkome identitetu. U daljemu govoru usmjerit ćemo se na načine nadvladavanja svih izazova i poteškoća. Snaga nije u ljudskosti ni samo u vlastitim naporima, nego u suradnji s Božjom milosti i svemoći.

Brojni govori i tekstovi pape u miru Benedikta XVI. o svećeništvu snažno i duboko zahvaćaju srž, srčiku svećeničkoga identiteta. Osjećajući potrebu da se više govori o svećeništvu, papa je prigodom svetkovine Presvetoga Srca Isusova (19. lipnja 2009.) – dan koji je tradicionalno posvećen molitvi za posvećenje svećenika – proglašio «Svećeničku godinu»¹², u prigodi 150. obljetnice «rođenja za nebo» («dies natalis») Ivana Marije Vianneya, poniznog arškog župnika, stavivši

10 Papa Benedikt XVI. kaže da volja za moći pojedinača i skupina postaje jedini zakon društva i tako se uspostavlja «diktatura relativizma koji ništa ne priznaje kao konačno i koji kao posljedne mjerilo ostavlja samo vlastiti ja i svoje želje» (vidi Roberto de Mattei, Diktatura relativizma: Mali vodič kroz novi totalitarizam, Verbum, Split, 2010., str. 35).

11 Kao iz prisopobe o snalažljivome upravitelju (Lk 16, 1 – 13).

12 Pismo pape Benedikta XVI. uz proglašenje Svećeničke godine povodom obljetnice smrti Ivana Marije Vianneya, Vatikan, 16. lipnja 2009.

ga za uzor svećenicima i za zaštitnika svih župnika na svijetu.¹³ Za vrijeme audijencije u Castel Gandolfu 21. rujna 2009. govorio je biskupima koji su u toj godini zaređeni o njihovoj očinskoj odgovornosti osobito spram svećenika, kojima trebaju pomagati svojim primjerom i bratskom potporom da vjerno slijede svoje zvanje i da sa zanosom i s ljubavlju rade u Gospodnjemu vinogradu. Naglasio je pritom da porast sekularizacije dovodi u tešku kušnju svećenički identitet. Svećeničko poslanje, a još više biskupovo, puno je gola rada koji teži da ga neprestano i posve iscrpi. Teškoće rastu, a zadaće se umnažaju s rastom sekularizacije. Svećenički je identitet, na žalost, danas na velikoj kušnji zbog sekularizacije. Potrebno je snagu crpsti iz molitve i sjedinjenja s Bogom, jer bi, upozorava Papa, moglo ponestati životne snage i potpore u trenutcima nesigurnosti i klonulosti, neiscrpnoga izvora misionarske gorljivosti i bratske ljubavi ako se ne njeguje molitveni život. Treba biti na raspolaganju narodu, «ali to ne smije umanjiti ili potamniti raspoloživost prema Gospodinu, jer vrijeme koje svećenik i biskup u molitvi posvete Bogu, uvijek je najbolje iskorišteno vrijeme». Plodnost svećenikove službe je samo u nacijspljenosti na Krista i onda kao prava loza donosi plod. Bitan uvjet da svećenik «donosi dobre plodove jest da ostane sjedinjen s Gospodinom, da euharistija bude u središtu njeogova svećeničkog života». Papa nastavlja da je sveta euharistija formativna u najdubljemu smislu riječi, jer promiče uobličavanje Kristu i učvršćuje svećenika u njegovu pozivu. Poželio je potom da euharistijsko slavlje rasvijetli čitav dan biskupima i njihovim svećenicima, izlijevajući svoju milost i svoj duhovni učinak na žalosne, radosne, naporne i odmarajuće trenutke djelovanja i kontemplacije. Svećenicima i biskupima, za odgovorno vršenje pastoralne službe, obvezno je naslijedovati Isusa, Dobroga Pastira.

Svima nam je potreban čvrst oslonac. Nitko nije pošteđen izazova i kušnji, pokatkada u tolikoj mjeri da ne znamo kako sve podnosimo. Svećenički je život zanimljiva simfonija, suzvučje, iako postoje trenutci kad se čini da se pretvorio u kakofoniju, nesklad koji je teško slušati, s različitim varijacijama i tempom, molskim, sjetnim i tugaljivim zvukom koji ponekada prelazi u rekвиem. Ali je i oda radosti, poletna i razigrana. Bez obzira na sve što proživljavamo, nikada ne smije u nama ponestati istinske radosti, ponesenosti, da «gorimo od ideala vječitih». Samosažaljenje je veliki neprijatelj radosti. Svećenik ne smije svoj poziv i život pretvoriti u kult žrtve, izigravati žrtvu (viktimizacija), sažaljevati sam sebe i tražiti da ga drugi sažaljevaju. U temelju svećeništva je poziv i izabranje, Božji dar i naklonost: "Ne izabraste vi mene, nego ja izabrah vas" (Iv 15,16). Svaki dar, u najmanju ruku, traži zahvalnost. Bogu ne možemo drukčije uzvratiti doli zahvalnim prihvaćanjem dara svećeništva i stavljajući se njemu na raspolaganje.

Bogatstvo se svećeničkoga poziva i identiteta vidi samo očima vjere, u neraskidivoj svezi s Isusom Kristom. Gisbert Greshake kaže: «Sva pitanja ukazuju na to da je današnja kriza svećeničke službe u biti kriza identiteta. Nemalom broju svećenika više nije jasno što je zapravo bit i središte, specifično poslanje i zadaća svećenika.»¹⁴

Nejasnoća u pogledu osobnoga zvanja i identiteta, kao i trajno neznanje bez traženja odgovora, čini od svećenika «igračku vjetrove»: „Ako ne znaš tko si, doći će drugi pa će ti reći da budeš ono što on bude htio.“

4. Blaženi Miroslav Bulešić - trajno nadahnucće

Stojimo danas na čvrstome tlu vjere i vjernosti. Blaženi Miroslav Bulešić, svećenik i mučenik, svjetionik je koji i u najvećim olujama

13 Svecem zaštitnikom svih župnika na svijetu proglašio ga je Vrhovni svećenik Pio XI. 1929.

14 G. GRESHAKE, *Biti svećenik u ovomu vremenu*, KS, Zagreb, 2010., str. 23.

pokazuje pravi put. Bez obzira na sve tjeskobe i muke vjeran je i ustrajan u vjernosti do kraja. Treba se zagledati u njegov lik, čitati o njemu, njegov *Dnevnik*¹⁵ koji je dragocjeni biser, a uredio ga je naš Ilijan.

Čitamo o njegovim odlukama koje ga učvršćuju u pozivu: «Odluka: moliti Brevir: digne (dostojno), attene (pažljivo) ac devote (i pobožno). Uzrok te odluke jest: ako budem tako molio onda će mi biti lako čisto i pobožno živjeti, jer molitvom će biti sjedinjen s Tobom i ... združen s Tobom živom vjerom, čvrstim ufanjem i žarkom ljubavi; i tako zbog te ljubavi prema Tebi, O Bože, činiti će samu dobro. Sjetit će se često dapače u svakom svojem djelu: ... (budi svjestan svojeg položaja): t.j. tko sam, zašto sam! Miro, ad quid venisti? Quid fecisti? (Miro, zašto si došao? Što si učinio?)»¹⁶

Ovako je opisao svoju radost zbog svećeničkoga ređenja: «Počeo je za me novi život: svećenički život... Onda sam očutio da nisam ni sam više svoj, onda sam osjetio da moje ruke nisu više moje, već da su Bogu darovane; onda sam opazio da moja usta nisu (više) usta moja; već Onoga u čije sam Tijelo pretvorio kruh i u čiju sam Krv pretvorio vino.»¹⁷

Slično je Ivan Zlatousti govorio o daru svećenika, upozorivši vjernike da svećenika trebaju promatrati očima vjere: "Ako ne vjeruješ u svećenika, tvoja je nada uzaludna. Kada Bog ne bi djelovao po njemu, ti ne bi bio kršten, ne bi sudjelovao u otajstvima, ne bi bio blagoslovljen, odnosno ne bi bio kršćanin."

Bl. Miroslav dobro shvaća što je svećenikovo poslanje: «Sv. Petar Kanizije (iz Časoslova...) - Dolikuje da u Crkvi bude takav pastir koji će - kako (sv.) Pavao (kaže) - biti svima sve,

da u njemu bolesnik nađe liječenje, žalosni nađe veselje, očajnik pouzdanje, neiskusni pouku, sumnjalač savjet, pokojnik oproštenje i utjehu, i napokon svatko što mu je potrebno za spasenje.»¹⁸

Čitajući *Duhovni dnevnik* Miroslava Bulešića, ne možemo ne primijetiti njegovu dubinu i neiscrpljivo bogatstvo i trajno nadahnuće. On je neprocjenjivo blago ove biskupije, Crkve u Hrvatskoj i Katoličke Crkve. U svojem kratkome životnom vijeku ostavio je neizbrisiv trag, podigao je spomenik trajniji od mjedi i viši od kraljevskih piramida (*Exegi monumentum aere perennius regalique situ pyramidum altius*)¹⁹, prešao je put koji mnogima u dubokoj starosti ostaje nedostižan. S potpunim predanjem Božjoj volji, s euharistijom, molitvom, djelatnom ljubavi rastao je u krjepostima i primio sva dobra mudrosti i spoznanja. Ne treba se stoga čuditi njegovoj zrelosti i mudrosti iako znamo da je riječ o osobi tek u dvadesetim godinama. Mudrost je dar Duha Svetoga onima koji za njom žude i traže je u poniznosti. Upravo je to danomica zahvaćalo bl. Miroslava i za vrijeme studija u Rimu i kasnije kao svećenika: «Vježbam se u poniznosti pred Bogom i ljudima; i u ljubavi za Boga i bližnjega. Tvoja milost mi je pomogla, moj Bože, te sam malo napredovao. Okrijepi me još. Majko moja, budi uvijek sa mnom i uza me. Tebi, Bože, po rukama Majke moje, preporučujem svoje roditelje te vapijem neka se uvijek vrši Tvoja sv. volja.»²⁰

Poniznost bistri pogledi i pročišćuje srce i dušu, a uzdiže duh. Ali se lako ne postiže, treba ustrajnosti i uvijek se iznova, uz Isusovu i Marijinu pomoć, vježbati i rasti: «Jučer smo imali malo sabiranje (ritiro mensile – rekolekciju). Pomislio sam, moj Bože, na svoj

15 Ilijan Jakovljević (priredio), *Duhovni dnevnik bl. Miroslava Bulešića, svećenika i mučenika*, Pazin, 2017. (dalje: *Dnevnik*).

16 *Dnevnik*, str. 65.

17 Isto, str. 23.

18 Isto, str. 155.

19 Rimski pjesnik i satiričar Kvint Horacije Flak (Quintus Horatius Flaccus), rođen 65. godine pr. Krista, a umro 8. godine pr. Krista, u: *Carmina*, III, 30, 1 – 2.

20 *Dnevnik*, str. 92.

prošli život. Puno sam opazio mana i ljaga na svojoj duši. Ali, barem mi se čini, da sam po Tvojoj sv. milosti napredovao u poniznosti. Moj Bože, i moja Majko Marijo: koliko sam daleko od savršenstva! Ljubavi imam malo. Isuse, razbij moje srce i nalij ga ljubavlju do Boga i do bližnjega, do mojih drugova, do svih duša.

Ponovio sam jutros obećanja, koja sam pred dva mjeseca zadao, Isusovu Srcu po Srcu Marijinu. Primi Bože, moja obećanja i blagoslovi i učvrsti ih svojom sv. milosti. Ovaj mjesec hoću da se vježbam u poniznosti i također u ljubavi, jer ako sam u pravom smislu ponizan bit ću i ljubežljiv. Isuse, Tebi živim; Isuse, Tebi umirem; Isuse, Tvoj sam živ i mrav.»²¹

5. Križ kao govor ljubavi

U korizmenome smo vremenu u kojem se s većim žarom nastojimo truditi napredovati u dobru, oslobođati se grijeha i činiti djela pokore i bratske ljubavi. Osim uobičajenih molitava posvuda se moli Križni put, pobožnost koja je navlastito pridržana korizmenomu vremenu. Dio se našega naslova odnosi i na križ kao znak, govor ljubavi. Otajstvo križa mnogim je teologima od posebna interesa. Velikomu katoličkom teologu Hansu Ursu von Balthasaru događaj smrti Isusove na križu u središtu je teološke misli, misao vodilja i ključ za čitanje svih njegovih spisa.²² Križ je, za ovoga autora, aktualizacija života svakoga čovjeka, plan i program, model koji treba Crkva slijediti, jer svaki pokušaj zaobilazeњa križa samo vodi u absolutiziranje prolaznih vrijednosti i blagostanja. Isus svoj zemaljski život svršava na križu, izbičevan, popljuvan, izrugan i raspet kao razbojnik, ostavljen od svih, osim majke i jednoga učenika.

Ali se upravo u tome paradoksu očituje Kristova konačna pobjeda, bez čega je nemoguće shvatiti temelj Kristove poruke.

Krist u svojem križu objavljuje absolutnu Božju ljubav prema ljudima. U toj božanskoj drami križa²³ ostvaruje se Isusovo potpuno predanje Ocu, u Duhu Svetome. Iz posvemašnjega predanja Ocu izriče Isus bolni uzvik s križa: «Bože moj, Bože moj, zašto si me ostavio» (Mk 15, 34), ali ne kao navod iz Psalma 22, nego kao događaj «samopredanja» Ocu, sve do «samootuđenja», «poniženja» - kenoze²⁴.

Isus, sin Božji, ostvaruje plan spasenja, noсеći grijehe čovječanstva. Čovječanstvo se ne može oslobođiti grijeha i da ga ne bi grijesi posve satrli, Isus ih nosi umjesto ljudi kao pravi predstavnik i branitelj. Tako je, tvrdi von Balthasar, od Boga otuđeni svijet «u potpunosti uključen u međubožanski odnos». Isus je *substitutio vicaria, zmjenična zadovoljština*²⁵. Važno je znati da Kristov križ pokazuje da Bog trpi na božanski način jer ga patnja ne pogoda kao ljudi. Božja patnja na križu izraz je slobode u ljubavi, nije zbog nekoga nedostatka u svojoj biti ili ograničenosti svojega bića. Krist tako po svojoj boli i smrti, «kao tekućim oblicima ljubavi», i po uskrsnuću može pobijediti smrt i bol.²⁶ Isusova smrt na križu očituje posebnu Božju blizinu prema ljudima, očitovavši se u vječnome sjaju trojstvene ljubavi. Križ je ujedno i najočitija objava Božje slave u svojoj punini, koja se može izraziti tvrdnjom da je Bog sama ljubav.

23 H. Urs von Balthasar govori i o teodrami i unutar-trojstvenoj drami na križu koja je uvjet za teodramu svijeta. Više u: *Theodramatik II* i *Theodramatik III*.

24 Grč. κένωσις: osiromašenje, poniženje. Posebno se u istočnoj kršćanskoj teologiji (Ivan Damaščanski i Simeon Metafrast) govori o kenozi kao o stavu osiromašenja ili poniženja koje Sin Božji prihvata u utjelovljenju radi spasenja ljudi. Govor o kenozi susrećemo i u Pavlovim poslanicama (Fil 2,6 – 8; Heb 2,9).

25 Usp. H. Urs von Balthasar, *Ti kruniš godinu dobrotom svojom*, Đakovo, 2004., str. 290.

26 Usp. H. Urs von Balthasar, *Theodramatik IV.:Das Endspiel*, Einsiedeln, 1983., str. 221.

21 *Dnevnik*, str. 98.

22 O Isusovoj smrti na križu kao izvoru spasenja posebno govori u knjizi *Mysterium Paschale* (prev. na hrvatski jezik u izdanju Kršćanske sadašnjosti, Zagreb, 1993.).

Nakon ovoga razmatranja molit ćemo Križni put, promišljati o Isusovoj otkupiteljskoj žrtvi na križu. U otajstvo Kristova križa, smisao trpljenja i muke uvest će nas poticajni tekstovi bl. Miroslava Bulešića.

Križni je put mjesto susreta Boga i čovjeka, božanske svemoćne ljubavi i čovjekova odgovora u vjeri ljubavlju natopljenoj. Nikakvo beznađe ni neutješna žalost nemaju dioništva u Kristovoj muci. Potrebno je razumjeti otajstvo križa, ali ne snagom razuma ni preuzetna umovanja, nego srcem i ljubavlju.

Bez razumijevanja Kristova križa teško ćemo razumjeti, a još teže prihvati svoje križeve. A ništa nam nije tako blisko kao križ. Bez križa svaki je život ogoljen, ispražnjen od sadržaja i punine. Pobožnost Križnoga puta uvodi nas u tajnu i smisao trpljenja i poučava nas da naši križevi nisu samo naši križevi. Zato slijedeći Kristov križni put, prigibamo život zastajući na svakoj od četrnaest postaja i tražimo svjetlo svojim koracima. Molimo za snagu, za svaki korak naprijed i ustrajnost, svemu usprkos i unatoč, da se hod na našemu putu, ispunjenom trpljenjima i križevima, nasilno ne prekine.

U Isusovu primjeru razumijemo da se križ ne prihvata kao neizbjegnost, nego ga treba prigriliti kao sredstvo do cilja – našega posvećenja, spasenja i života u vječnosti. To je preobrazba pameti i srca koje u križu otkriva nezamjenjivo i uzvišeno djelo ljubavi koje preobražava i posvećuje. Križ je mjesto gdje prestaju sva neprijateljstva, sve protimbe; križ je mjesto pomirbe, izmirenja i praštanja između ljudi i izmirenja s Bogom.

O tome najbolje svjedoči primjer bl. Miroslava koji je još za vrijeme studija u Rimu običavao posjećivati bazilike, katakombe i moliti se na mjestima smrti prvih kršćanskih mučenika. Iz nadahnuća prvih kršćanskih mučenika izrasta i molitva križu, koju je zapisaо u svojim duhovnim zapisima: «O križu, slatki križu, ti si mi vjeran drug. Ti si bio sa mnom kada se je ineluctabiliter odlučivalo

moje zvanje. Ti si me pomogao i nadahnuo, Ti si me krijepio i ponukao da idem pravim putem. O Križu, vjerni moj druže, Ti si bio sa mnom kada sam tugovao, kada sam plakao; kada mi je srce plakalo od tuge. Ti si mi brišao suze, cijelio srce. O Križu, budi uvijek sa mnom. O Križu sveti, daj da Te ja nosim u svojem srcu i da Te nasljudujem.»²⁷

Križ – kao osoba, znak blizine i vjernosti, u kojemu je oslonac i snaga, zdravlje, smisao i ostvarenje. Križ Gospodinov, ali i Gospodin u križu kojemu se treba suočiti i kojega treba nasljeđovati, drugima biti snaga i blizina, oslonac i onaj koji blaži rane. On piše kolegi svećeniku: «Spasenje čovječanstva možda ovisi o nama. Između žalosnog, tužnog, krvlju natopljenog naroda mi moramo biti dobri Samaritanci, koji tješimo, liječimo, pridižemo, zavijamo svaku ranu u bijeli omot ljubavi, jer mržnja uzrokuje krvarenje, a ljubav zacjeljuje rane. Ljubavi, ljubavi treba danas u nama, da je možemo širiti riječju a osobito djelom.»

Ustrajan je do kraja i po cijenu vlastita života, odnosno mučeničke smrti: «Ako me hoćeš k sebi, evo me pripravna. Moj život Ti sasvim darujem za svoje stado. Uz Tvoju milost, i ako me Ti učiniš dostoјnjim ne bojim se mučeništva, već ga žudim. Neka bude Tvoja volja... Svima oprštam, ako imam štогод da oprostim.»²⁸

Vrhunac je u oproštenju, gdje slijedi Kristov primjer molitve na križu za oprost onima koji nisu svjesni svojega čina, kao i oprost sv. Stjepana Prvomučenika koji moli za one koji ga kamenuju: «Svima pitam oproštenje. A moja osveta je oprost. Bože, oprosti svima i sve obrati na pravi put.»²⁹

Ne trebamo tražiti bolje uzore!

27 *Dnevnik*, str. 89.

28 Isto, str. 153.

29 U njegovoj *Duhovnoj oporuci*.

SLIKARSTVO MSGR. JURJA JEZERINCA

Stanko ŠPOLJARIĆ

Svaki talent je dar, pa tako i talent umjetničkog izražavanja. Hoće li se on i kada ostvariti ovisi o životnim okolnostima pojedinca, a donekle i o htijenju da se umjetničke iskre pretvore u djelo. Postoji niz primjera da u kasnijim godinama svjedočimo novim počecima, kada životna mudrost i oslobođanje od svakodnevnih obveza budu poticajni za otkrivanje ljepote umjetničkog stvaranja. Takav je slučaj i s msgr. Jurjem Jezerincem. Osoba koja je svoj život posvetila vjeri i Crkvi zasigurno za slikanje nije imala vremena. Ali želja za slikanjem je međutim postojala jer je talent Jurja Jezerinca prepoznat još u njegovim đačkim danima kada mu je pružena prilika za likovno školovanje i predanje umjetnosti. No, msgr. Jezerinac je izabrao svećenički poziv. Slikanje je čekalo, i dočekalo dane intenzivnog stvaranja. No, period od mladosti do danas nije bio bez razmišljanja o umjetnosti, pa se i bez prakse slikanja događalo određeno slikarsko zrenje.

To je zrenje u samo nekoliko posljednjih godina rezultiralo velikim brojem ostvarenja koja po mnogo čemu pokazuju zavidnu slikarsku kvalitetu. Dogodio se svojevrsni kreativni okidač i bujica je krenula. Jezerinac je začudnošću odabranim motivima dao prizvuk vlastitog rukopisa, a varijacijama izraza nad srodnim i različitim prizorima ponudio manja ili veća iznenađenja. Krajolik, životinje i cvijeće prizori su koji ga privlače. I prizori kršćanske ikonografije sastavnice su opusa, no vid sakralnog msgr. Jezerinac je u slučaju slikarskog interesa tražio i ponajprije našao u Božjem stvaranju prirode, promatrajući je s udivljenjem kao neizmjerni Božji dar.

Slikarski mu je blizak poetski realizam - način urastao u klasičnu estetiku slike, s ostavljenim prostorom za vlastite poglede. Zanimljiva je činjenica da je Jezerinac u stilistici, koja zbog duge tradicije izraza i brojnih interpretacija spomenutih motiva, pruža rela-

tivno malo prostora za slikarsku osebujnost, uspio izgraditi svoju poetiku koju u slobodi likovnih čitanja vežu i niti s izvornom (nepretročno i nazvanom naivnom) umjetnošću. Bez obzira na terminološke nepreciznosti njegova "naiva" daleko je od načina koji se identificiraju s tim pojmom u Hrvatskoj. Jezerinac je svoj.

Pejzaži su Jurju Jezerincu nastali i na konkretnim predlošcima i u imaginaciji, s čestim uprizorenjem planina viđenih za višegodišnjeg boravka u Kanadi. Bez sumnje i neka naša brda poslužila su mu kao inspiracija. Planine u dubini slike likovna su i sadržajna osnova kompozicije. Znak nepromjenjivosti, znak vječnosti na zemlji. A oko njih život, rastline, vitalno i u periodu zime, životinje koje vedrinom boja odgovaraju pulsiranju života. U odnosu stalnosti i mijene bit je isčitavanja njegovih slika. Planina i silnice obnavljanja. Odnosa koji je prepoznao i A. B. Šimić u stihovima uratka "Pjesma jednom brijegu"

...

Pod brijegom voda teče. I ljudi se muče
radom.

Brijeg stoji, plav i visok, susjed neba.

...

Mi rastat ćemo se tuđi jedan drugom.
Ja umrijet ću. Brijeg se neće maći,
ta plava skamenjena vječnost

Jezerinac kao da slikom sklada odu planini, promatra je strahopoštovanjem i prijateljski prenosi njenu monumentalnost. Planina je zaštita životinjskom svijetu, onom naših krajeva medvjedu, srni, jelenu, konju, ali i slonovima, egzotičnim pticama. Jezerinac ih postavlja u slikovite grupe, često u pozicijama poziranja za portrete, životinja silno simpatičnih, pitomih. A ptice odraz su kolorističke raskoši, maksimalne zvučnosti palete, s upijenim zrakama sunčeve svjetlosti. S bojama koje i ne mogu biti pjevnije. Njihova kromatika kontrast je osnovnom tonalitetu scene, u smiraju vrijednosti plavog, i bjelini koja je produbljuje.

Pejzaž u stupnjevanju boja godišnjih doba odiše atmosferom i zime i ljeta, mekoćom i naglašenijim svjetlosnim segmentima u osvajanju prostora. S orientirima motiva i pojasevima sugeriranih volumena. U plohami jasnih obrubnica, s tek povremenim slobodnijim potezom kista, u slikama reda i odmjerenoj ritma. Ova mala likovna analiza govori o sigurnosti msgr. Jezerinca u savladavanju pravila slikarske gradnje sukladno načelima njegovog izraza. A i čini se da se kod ostvarenja istog horizontalnog formata, i njihove motivske srodnosti radi o svojevrsnom poliptihu. I manji odmaci u nizu slika nose novine u interpretaciji, s drugačijim akcentima u slojevitosti njihovog sadržaja. Svaka je slika razložna u svojoj likovnosti, ali postoji zajedništvo u mogućoj složenoj slikarskoj rečenici.

Juraj Jezerinac uzima planinu za lajt motiv dovodeći ljepotu snage i realističnom činjeničnošću do simbola, do forme s idejom koja integrira sjećanja, sadašnjost i slutnje. S idiličnim životom, s bezbrižnošću životinja, s drvećem što raste na posvećenom tlu, poput ljubavi u zemaljskom raju, msgr. Jezerinac je ugođaj edenskog vrta pretvorio u zbilju slike. I to vještinom izvedbe, sve sigurnijom gestom ruke potrebitom i u širini kadra i razradi detalja. Koncepcijom u pristupu motivu, gdje i igra ima značajnu ulogu Juraj Jezerinac je sretno povezao lirsко i epsko, s nagovještajem poruke Evandželja. I bez doslovnosti citata itekako se osjeća dubina Božje riječi. Kroz sliku to je vidljivo i u kumuliranoj ljepoti, koncentratu na komornim slikama, u titraju boje u latima cvijeća i punini raskoši pauna. Priroda su svojim širinama i dubinama i kada je svedena na dimenziju umjetnosti dlana sačuvala je svoju reprezentativnost. Obliskovana je istom slikarskom muzikalnošću. A primljeni dar talenta i u desetljećima mirovanja nije izgubio ništa na svojoj uvjerenjivosti, ljudskoj i umjetničkoj iskrenosti, te ga Juraj Jezerinac vraća, sebi i nama kroz rađosno prihvatanje poslanja - i kao slikar.

IZ UREDA VOJNOG ORDINARIJATA

KLASA: 032-08/20-01/01

URBROJ: 512-07-20-24

Zagreb, 12. ožujka 2020.

VOJNI I POLICIJSKI KAPELANI

- svima -

BISKUPIJSKO POVJERENSTVO ZA ORGANIZACIJU I PROVEDBU HODOČAŠĆA U LOURDES 2020.

- svim članovima -

KOORDINACIJSKI ODBOR ZA ORGANIZACIJU 28. HODOČAŠĆA U LOURDES 2020.

- svim članovima -

PREDMET: 28. hodočašće hrvatske vojske, policije i branitelja u Lourdes odgađa se za 2021. godinu kao i proljetni turnus duhovnih vježbi u MORH-u i MUP-u

Poštovani,

Obavještavam sve vojne i policijske kapelane, sve članove Biskupijskog povjerenstva za organizaciju i provedbu 28. hodočašća Hrvatske vojske, policije i branitelja u Lourdes i sve članove koordinacijskog odbora za pripremu i provedbu hodočašća, da sam primio 11. ožujka 2020. godine priopćenje msgr. Antoine de Romaneta, francuskog vojnog biskupa – predsjednika međunarodnog vojnog hodočašća (PMI) o odluci da se Međunarodno vojno hodočašće u Lourdes, planirano za svibanj 2020., neće održati. Održavanje 62. međunarodnog vojnog hodočašća odgađa se za svibanj 2021. godine. Zajedno s međunarodnim pomoćnim direktorima i svim stranama uključenima u organizaciju, razmatrane su različite alternativne mogućnosti te je zaključeno kako je ovo najbolje rješenje u trenutnom kontekstu epidemije koronavirusa.

Sukladno navedenome donosim odluku o otkazivanju 28. hodočašća hrvatske vojske, policije i branitelja u Lourdes u svibnju ove godine. Zahvaljujem svima vama koji ste svojim radom i zalaganjem doprinijeli pripremi i organizaciji ovogodišnjeg hodočašća hrvatske vojske, policije i branitelja Gospi Lurdskoj.

Također Vas obavještavam da sam iz istog razloga donio odluku da se od slijedećeg tjedna otkazuje planirani proljetni turnus duhovnih vježbi za djelatnike MORH-a i MUP-a kao i duhovne vježbe za bračne parove u proljetnom turnusu.

Molim Vas da sve pripadnike vaših kapelanija odnosno službi, koji su izvršili uplate za hodočašće, obavijestite da će Vojni ordinarijat osigurati povrat uplaćenih sredstava, preko MORH-ova Samostalnog odjela za potporu i MUP-ove Samostalne službe za suradnju s Vojnim ordinarijatom, na temelju formulara za povrat (u prilogu).

Sve vas, vojnike, policajce i branitelje, djelatnike ministarstava i službi, preporučujem zagovoru i zaštiti Blažene Djevice Marije – Gospe Lurdske.

Uz izraze mog osobitog poštovanja, zahvaljujem Vam na razumijevanju i dosadašnjoj suradnji.

Srdačno Vas u Gospodinu pozdravljam.

+ Jure Bogdan

✠ Msgr. Jure Bogdan
vojni ordinarij u RH

Dostaviti:

- naslovu, svima
- pismohrana, ovdje

DEKRETI I IMENOVANJA

fra Mato Vincetić, OFM imenovan je vojnim kapelanom za 2. HRVCON eFPBG-LTU u Republici Litvi s danom 9. siječnja 2020. godine (KLASA: 805-03/20-07/01, URBROJ: 512-07-20-1, od 8. siječnja 2020.).

don Ivan Begović imenovan je za v.d. kapelana Vojne kapelaniće Kraljica svete Krunice i sv. Ivan Kapistranski u GOMBR u Vinkovcima, za vrijeme trajanja operacije 2. HRVCON eFPBG-LTU u Republici Litvi na koju je poslan vojni kapelan fra Mato Vincetić, OFM, s danom 16. siječnja 2020. godine (KLASA: 805-03/20-07/01, URBROJ: 512-07-20-2, od 16. siječnja 2020.).

don Marko Trogrlić imenovan je temeljem članka 3. Statuta Prezbiteralskog vijeća Vojnog ordinarijata u RH članom Prezbiteralskog vi-

jeća, s danom 19. veljače 2020. (KLASA: 805-03/20-07/01, URBROJ: 512-07-20-5, od 19. veljače 2020.).

don Branko Čagelj imenovan je vojnim kapelanom za 12. HRVCON RS misije u Afganistanu, s danom 1. ožujka 2020. godine (KLASA: 805-03/20-07/01, URBROJ: 512-07-20-4, od 4. veljače 2020.).

o. Danijel Čolo, OCD imenovan je za v.d. kapelana Vojne kapelaniće sv. Ilija prorok u Petrinji, za vrijeme trajanja misije 12. HRVCON RS u Afganistanu na koju je poslan vojni kapelan don Branko Čagelj, s danom 6. ožujka 2020. godine (KLASA: 805-03/20-07/01, URBROJ: 512-07-20-6, od 6. ožujka 2020.).

IZVJEŠĆA I DOGAĐAJI

SVETA MISA ZORNICA I 28. OBLJETNICA OSNUTKA HVU

Prigodom obilježavanja 28. obljetnice osnivanja Hrvatskog vojnog učilišta „Dr. Franjo Tuđman“ (HVU) i promocije kadeta diplomskih i preddiplomskih sveučilišnih studija Vojno inženjerstvo i Vojno vođenje i upravljanje, 16. prosinca 2019. vojni ordinarij msgr. Jure Bogdan predvodio je misu zornicu u kapeli sv. Mihovila arkanđela na HVU. Msgr. Bogdan, naime, redovito svake godine u predbožićno vrijeme pastoralno pohađa HVU.

U koncelebraciji s biskupom bio je vojni kapelan o. Zoran Vujičić. Na misi zornici priustvovali su također zapovjednik HVU-a general bojnik Mate Pađen, zamjenik zapovjednika brigadni general Ivan Turkalj i mnogobrojni kadeti HVU-a.

Biskup Bogdan je u propovijedi govorio o liturgijskom vremenu Došašća. Naglasio je da je Došašće – Advent povlašteno vrijeme u crkvenoj godini u kojem se kršćanska zajednica pripravlja za slavlje Božića. Crkva, slaveći svake godine bogoslužje Došašća, proživljuje iščekivanje Mesije, a u vjernicima se pobuđuje žarka želja za Kristovim drugim dolaskom.

U 11.00 sati vojni ordinarij sudjelovao je na svečanosti promocije kadeta u prostoru Doma HV „Zvonimir“ u sjedištu MORH-a. Ukupno su promovirana 132 diplomanta. Potpredsjednik Vlade i ministar obrane Damir Krstičević izjavio je da je Hrvatska vojska prvi put dobila 55 magistara Vojnog vođenja i upravljanja i Vojnog inženjerstva.

BLAGOSLOV MINISTARSTVA OBRANE RH I GLAVNOG STOŽERA OS RH

Uoči Božića, 16. prosinca 2019., vojni ordinarij msgr. Jure Bogdan pohodio je kapeliju „Sveti Ivan Pavao II.“ Tom prigodom susreo se s potpredsjednikom Vlade RH i ministrom obrane Damirom Krstičevićem, načelnikom Glavnog stožera Oružanih snaga RH generalom zbora Mirkom Šundovom te s njihovim suradnicima i drugim djelatnicima Ministarstva obrane i Glavnog stožera OS RH.

Biskup je također predvodio obred blagoslova. Uz biskupa Bogdana u obredu blagoslova sudjelovao je generalni vikar don Marko Medo.

Dok je molio Božji blagoslov za sve djelatnike MORH-a i Oružanih snaga molio je također

za sve poginule i nestale branitelje i za sve preminule članove obitelji prisutnih djelatnika. „U ovim danima u našim molitvama, Svetom pismu i čitanjima kulminira tema Isusovog povijesnog dolaska na svijet u špilji u Betlehemu, Božjeg ulaska u ljudsku zbilju, u ljudsku povijest. Molimo blagoslov za naše obitelji, za sve koji ovdje djeluju. Neka budu u duhu gorljivi i neka jedni o drugima vode brigu pritječeći u pomoć u svakoj nevolji i potrebi“, rekao je biskup.

Svim pripadnicima Ministarstva obrane i Oružanih snaga RH vojni ordinarij msgr. Bogdan zaželio je čestit Božić i sretnu i blagoslovljenu Novu godinu.

Foto: MORH / J. Kopi

BOŽIĆNI SUSRET I ČESTITANJE U VOJNOM ORDINARIJATU

Dana 17. prosinca 2019., održano je u Vojnom ordinarijatu božićno čestitanje. Na čestitanju su sudjelovali vojni ordinarij msgr. Jure Bogdan, umirovljeni vojni biskup msgr. Juraj Jezerinac, generalni vikar don Marko Medo, biskupski vikar za pastoral MUP-a fra Frano Musić OFM, biskupski vikar za pastoral MORH-a i OSRH don Slavko Rajič, vojni i policijski kapelani iz RH, đakon don Mate Mihaljević, djelatnici Vojnog ordinarijata, pomoćnici vojnih i policijskih kapelana, članovi Samostalnog odjela za potporu Vojnom ordinarijatu (MORH) i Samostalne službe za suradnju s Vojnim ordinarijatom (MUP).

Na početku susreta okupljenima se obratio generalni vikar don Marko Medo koji je predstavio godišnje izvješće o radu Vojnog ordinarijata za 2019. godinu te iznio smjernice za Pastoralni plan rada u 2020. godini. Don Marko je ponajprije govorio o personalnim promjenama koje su se dogodile u Voj-

noj biskupiji tijekom 2019. godine. Osobitu radost izrazio je što su u prethodnoj godini zaređeni za svećenike don Hrvoje Relja i don Marko Trogrić, a za đakona don Mate Mihaljević. U prošlogodišnjem dušobrižničkom radu biskupije posebno mjesto zauzimale su duhovne vježbe za pojedince i za bračne parove djelatnike MORH-a, GS OS i MUP-a, te ljetovanje djece i mladih.

S posebnim naglaskom istaknuta su hodočašća u organizaciji Vojnog ordinarijata: 27. hodočašće Hrvatske vojske, policije i branitelja u Lourdes, studijsko putovanje Hrvatske ratne škole „Ban Josip Jelačić“ u Rim, hodočašće Ministarstva obrane, Ministarstva unutarnjih poslova i Ministarstva hrvatskih branitelja u Svetu Zemlju, 27. nacionalno hodočašće Hrvatske vojske, policije i branitelja u Mariju Bistrigu. Uz to, predstavnici Vojnog ordinarijata sudjelovali su na 28. međunarodnom hodočašću u Częstochowu, na 16. hodočašću

Oružanih i redarstvenih snaga BiH na Bobovac i na drugim granskim, pokrajinskim, vojnim i policijskim hodočašćima (Sinj, Udbina, Ludbreg, Vukovar, itd.).

U 2019. godini, prema mogućnostima, nastavilo se s uređenjem i opremanjem sakralnih objekata u sastavu Vojne biskupije. U novoosnovanoj kapelaniji sv. Andrije apostola u Našicama dodijeljen je prostor za potrebe kapelanije. Biskup je blagoslovio kapelicu u Policijskoj upravi splitsko-dalmatinskoj. Generalni vikar je svima čestitao Božić i Novu godinu. Među ostalim je rekao: „Najbolji odgovor na izazove jest da budemo ono što jesmo, obavljamo svoj posao savjesno i odgovorno, unosimo duh zajedništva i doprinosimo u izgradnji Crkve. Naše dušobrižničko poslanje je najprije u malim i svakodnevnim stvarima koje možemo i trebamo činiti.“

Vojni ordinarij msgr. Jure Bogdan je govorio o mjestu, vremenu i prilikama u koje nas je Providnost postavila da živimo i svjedočimo naše kršćansko poslanje. Upozorio je na opa-

snosti relativiziranja trajnih moralnih i kršćanskih vrjednota, na pokušaje uspostavljanja neke druge etike protivne ljudskoj naravi i Božjoj objavi, i na druge društvene promjene koje utječu na naše poslanje naviještanja Radosne vijesti. „Na djelu je velika borba s dalekosežnim posljedicama za duše, za dječu i mlade“. Biskup je naglasio da na suvremene izazove možemo odgovoriti jedino vjrom. Djelatnici Vojnog ordinarijata moraju biti „izgrađene osobe, moralno neupitne, intelektualno i kulturno superiorne – na visini zadatka, koje se permanentno usavršavaju i izgrađuju, osobe duhovno spremne i vjernički ponizne.“

Zahvalivši svima na pastoralnoj zauzetosti i djelovanju, biskup Bogdan je okupljenima čestitao Božić, a u novoj 2020. godini svima je poželio obilje Božjeg blagoslova. Prisutnima je prenio čestitke dvojice vojnih kapelana don Josipa Kešinovića iz Afganistana i don Branimira Projića iz Poljske. Božićni susret završen je zajedničkim domjenkom.

BISKUPOV PREDBOŽIĆNI POHOD POLICIJSKOJ UPRAVI ZAGREBAČKOJ

Dana 19. prosinca 2019. godine u PU zagrebačkoj održana je duhovna priprava za proslavu rođenja Isusa Krista. Započela je sakramentom pomirenja za sve koji su se željeli pomiriti s Bogom. Vojni ordinarij msgr. Jure Bogdan slavio je svetu misu u koncelebraciji s policijskim kapelanom don Marinom Dragom Kozićem, a posluživao je đakon don Mate Mihaljević. Svetoj misi nazočili su djevatnici PU zagrebačke zajedno s načelnikom PU Markom Rašićem, načelnicima Sektora, načelnicima Policijskih postaja te ostalim voditeljima službi ustrojstvenih jedinica PU zagrebačke te obitelji poginulih i nestalih branitelja PU zagrebačke.

U propovijedi biskup Bogdan govorio je o vremenu Došašća: „Prva izvješća o Adventu – Došašću sežu u povijest Crkve u IV. stoljeće. To je ono što sigurno znamo. Vjerljivo je Advent kao liturgijsko vrijeme duhovne priprave za Božić postojao i prije. U vremenu Došašća u liturgijskim tekstovima dominiraju dva razdoblja. Prvo razdoblje je od prve nedjelje Došašća do 16. prosinca. Liturgijski tekstovi u svetoj misi i drugim molitvama Crkve stavljaju naglasak na ponovni Kristov dolazak na kraju ljudske povijesti, kad će u slavi doći suditi žive i mrtve. Tada nastupa sud svijetu i kraj svega. U vjeri naslućujemo da se tada definitivno događa i novo stvaranje, novo stanje otkupljenoga čovjeka ‘novo nebo i nova zemlja’. (...) Drugo razdoblje Došašća - Adventa je od 16. prosinca kad započinje Božićna devetnica i traje do Badnjeg dana uvečer, tj. do Božića. U tome razdoblju misni tekstovi molitve Crkve i teme za razmišljanje usredotočeni su na duhovnu pripravu slavlja Božića, na iščekivanje Božića. Vjernici Crkve razmišljaju o povijesnom Isusovome ulasku u ljudsku povijest, utjelovljenju, rođenju u špilji u Betlehemu. (...)

Dakako da svi dobro osjećamo i hravemo se s novim tendencijama, izazovima i interpretacijama sadržaja i proživljavanja ‘Adventa’

koji nam mogu ukrasti Božić. U vremenu između Isusova povijesnog dolaska i konačnog dolaska na kraju ljudske povijesti odvija se život nas kršćana, Isusovih učenika, odvija se život Crkve kojoj je temelj, početak i svršetak, Alfa i Omega Krist Isus. Ovo nas vrijeme Došašća podsjeća na povijesno sakramentalnu dimenziju spasenja. Bog Došašća je Bog povijesti, Bog koji je došao u punini za spasenje čovjeka u Isusu iz Nazareta u kojem se objavljuje Očevo lice milosrđa. Povijesna dimenzija objave podsjeća nas na konkretno i cjelovito spasenje čovjeka, svih ljudi u svim vremenima.“

Nadalje biskup Bogdan osvrnuo se na Papin govor o jaslicama na audijenciji 18. XII. 2019. godine: „Jaslice su zapravo ‘poput živog evanđelja’. Donose evanđelje u mesta u kojima se živi, u domove, škole, na radna mjesta i mjesta gdje se ljudi okupljaju, u bolnice i staračke domove, u zatvore i na trgove. A ondje gdje živimo podsjećaju nas na nešto bitno: da Bog nije ostao nevidljiv na nebu, nego je došao na Zemlju, postao je čovjekom, djetetom. (...) Praviti jaslice znači slaviti Božju blizinu i ponovno otkriti da je Bog stvaran, konkretni živ i drhtav. Bog nije daleki gospodar ili suđac odvojen od ljudi, nego je ponizna Ljubav koja je sišla do nas. Dijete u jaslicama prenosi nam svu nježnost. Neki kipići prikazuju Djetetice raširenih ruku kako bi nam poručili da je Bog došao zagrliti naše čovještvo. Lijepo je, dakle, stati pred jaslice i ondje se povjeriti Gospodaru života, govoriti mu o ljudima i situacijama do kojih nam je stalo, zajedno s Njim izvršiti ‘bilancu’ godine koja se primiče kraju, dijeliti s njim očekivanja i brige.“

Na kraju biskup je zahvalio policiji za čuvanje javnog reda i mira i za sigurnost koju svi osjećamo u našoj domovini. Zaželio im je da u tome duhu prožive ovaj drugi dio Došašća i da se duhovno pripreme za Božić te čestitao svima najradosniji kršćanski blagdan.

Misno slavlje pjesmom su uveličali članovi župnog zbora "Tomislav Talan" iz Župe sv. Antuna Padovanskoga na Svetom Duhu u Zagrebu.

Nakon mise zajedništvo se nastavilo uz zajednički stol u prostorijama Policijske upra-

ve. Načelnik PU Marko Rašić pozdravio je sve okupljene, sa zadovoljstvom je predstavio rezultate rada djelatnika PU i usredotočio se na događaje koji slijede. Zahvalio je biskupu Bogdanu na poticajnim riječima i svima čestitao Božić.

BOŽIĆNI KONCERT NA POLICIJSKOJ AKADEMIJI

Tradicionalni božićni koncert Ministarstva unutarnjih poslova održan je u četvrtak, 19. prosinca 2019. godine, u auli Policijske škole "Josip Jović". Program svečanog koncerta izveli su Tamburaški orkestar Ministarstva unutarnjih poslova, Zbor Policijske akademije, Policijska klapa "Sveti Mihovil", kantautor Dražen Žanko, vokalni ansambl Bojna Frankopan, vokalni solisti Katarina Šimić i Mario Filipović pod vodstvom prof. Nevenke Pavleković. Kroz program je vodila Lejdi Orebić.

Koncertu su nazočili vojni ordinarij u RH msgr. Jure Bogdan i biskupski vikar za pastoral u MUP-u fra Frano Musić OFM. Od visokih dužnosnika, na koncertu su nazočili glavni ravnatelj policije Nikola Milina sa suradnicima, glavna tajnica ministarstva Sanda Šimić Petrinjak, načelnik Policijske akademije Dubravko Novak sa suradnicima te načelnici policijskih uprava iz cijele Hrvatske.

BOŽIĆ U AFGANISTANU

Kapela sv. Benedikta u kampu Marmal

Svečanu misu polnoćku u kapeli sv. Benedikta u kampu Marmal predvodio je vojni kapelan don Josip Kešinović. Na Božićnoj misi su sudjelovali gotovo svi pripadnici 11. HRVCON-a. „Sada u ovom svečanom trenutku Bog tajanstveno ulazi i u naš život i mi ga želimo primiti otvorena srca“, naglasio je don Josip na početku mise.

U homiliji rekao je: „Svatko od nas ima poseban razlog za slavlje jer nas Bog nije zaboravio i napustio nego je postao čovjekom nama jednak u siromaštvu i ljudskoj patnji. Unatoč svojoj ljubavi i dobroti nije bio oslobođen klevete, ogovaranja, nerazumijevanja i ljudske zloće, ali bez obzira na to imao je cilj da nam svojim primjerom pokaže kako se treba ponašati i živjeti. Isus je postavio ljestvicu vrednota i standard koji ljudi današnjeg vremena odbacuju jer zaboravaljaju da nisu samo tjelesna nego i duhovna bića, pa s toga zadovoljstvo pronalaze u prolaznim i materijalnim stvarima ne razmišljajući o ljepoti vječnoga života i susretu s Gospodinom koji će jednoga dana svakome od nas doći.

Upravo je zato ovo radosno Božićno vrijeme prilika da promislimo nad svojim životom, da napravimo zaokret i poduzmemos konkretne zadaće u kojima ćemo raditi na sebi, mjenjati se, postati pravedniji, svjesniji i bolji ljudi. Potaknuti događajem Isusovog rođenja budimo ove noći ispunjeni radošću jer nas Bog pohađa ljubavlju, ali i nadom jer nas Bog nikad ne napušta“.

Nije lako biti udaljen od svojih obitelji, pogotovo na Božić, ali zajedništvo u Afganistanu vojnike čini jednom malom obitelji u kojoj su svi braća i sestre u lijepim, ali i u teškim trenutcima kada trebaju biti spremni pomoći jedni drugima. Nakon polnoćke druženje je nastavljeno u prostoru zapovjedništva.

Internacionalna božićna misa na kojoj su sudjelovali i pripadnici ostalih nacija u misiji Resolute support služena je na sam Božić u 10.00 sati. Na njoj je pročitana božićna poslаницa vojnog ordinarija msgr. Jure Bogdana. Nakon svete mise nastavljeno je druženje uz zajednički božićni ručak.

5. HRVCON NA MISI POLNOĆKI U POLJSKOJ

Mjesna crkva u Bemowo Piskie u Republici Poljskoj

Pripadnici 5. Hrvatskog kontingenta (5. HRV-CON eFPBG-POL eFP, Enhanced Forward Presence Poland – Ojačana prednja prisutnost u Poljskoj) slavili su polnoćku. Misu je predvodio vojni kapelan don Branimir Projić u mjesnoj crkvi, nedaleko vojarne gdje su smješteni pripadnici Hrvatske vojske u mjestu Bemowo Piskie u Republici Poljskoj.

U homiliji je don Branimir govorio: "Kako i mi tako se i mnogi naši raseljeni diljem svijeta osjećaju usamljenima. Zato božićni navještaj da je Bog od čitavoga svijeta učinio svoj dom, može nas utješiti i dati nam novo povjerenje u zajedništvu i blizini. Svi mi živimo u Božjem domu, u njegovom svijetu. Bog se nastanio u našoj stvarnosti da nas učini me-

đusobno bližima." Podsjetio je na važnost Božjeg rođenja. Rekao je kako su misli onih koji su daleko od obitelji, domovine i najbližih, s onima koji im nedostaju i koji nisu uz njih; ta udaljenost od obitelji i doma izvor je njihove tuge." Neka nas utjelovljeni Bog koji se udomio među ljudima i pronašao među nama svoje mjesto, uvijek podsjeća na ono mjesto gdje smo se mi rodili, na mjesto gdje smo došli na svijet, na mjesto u kojem je naš dom", zaključio je don Branimir.

Misa je prethodila zajedničkoj večeri pripadnika kontingenta, a druženje je nastavljeno u blagdanskom duhu u zajedničkim prostorijama.

DAN VOJNE KAPELANIJE „SVETA OBITELJ“

U utorak, 14. siječnja 2020., u vojarni „1. gardijske brigade Tigrovi – Croatia“ proslavljen je Dan vojne kapelanije „Sveta Obitelj“. U sklopu svećane proslave, vojni ordinarij msgr. Jure Bogdan je pastoralno pohodio kapeliju, predvodio obred blagoslova djelatnika vojarne i predslavio svetu misu.

Nakon okupljanja djelatnika u atriju zgrade Zapovjedništva za potporu (ZzP), vojni ordinarij pozdravio je zapovjednika ZzP-a generala-bojnika Mladena Fuzula, sve prisutne djelatnike ZzP-a i uprava koje djeluju u vojarni. Nakon kratkog nagovora o značenju blagoslova, biskup Bogdan je zazvao Božji blagoslov na okupljene vjernike i prostorije u kojima će oni obavljati svoju službu.

Svečano euharistijsko slavlje vojni biskup predvodio je u kapeli Svetе Obitelji i svetog Antuna Padovanskog, uz koncelebraciju biskupskog vikara za pastoral MORH-a i OS RH don Slavka Rajića, i drugih vojnih i policijskih kapelana. U homiliji, msgr. Bogdan osobito je istaknuo kako je Božja Riječ živa

i govori nama danas. Ona je orijentir za današnje vrijeme. Osvrnuo se na misna čitanja iz Knjige Sirahove (3,2-6.12-14) i Pavlove poslanice Kološanima (3,12-21) koja su vrlo aktualna. Ona govore o roditeljskoj brizi za djecu i o brizi djece za starije roditelje, te o Pavlovom pozivu kršćanima da se zaodjenu u milosrdno srce, dobrostivost, poniznost, blagost, strpljivost koje se moraju očitovati u djelatnoj ljubavi i nesebičnom služenju drugima. Samo Evanđelje (Mt 2,13 – 15.19-23) govori o životu Svetе Obitelji koji nipošto nije bio lagan niti lagoden. Zbog kralja Heroda koji je htio pogubiti Isusa, Sveta Obitelj je prisiljena bježati u stranu zemlju. Isus, Marija i Josip morali su biti imigranti u Egiptu. Nazaretska obitelj, zaključio je biskup Bogdan, nije bila sačuvana od nevolja i problema već je prolazila kroz mnoge tegobe te se morala suočiti s raznim izazovima i teškoćama.

Liturgijsko pjevanje predvodila je klapa Hrvatske ratne mornarice „Sveti Juraj“. Nakon završetka liturgijskoga slavlja, nastavljeno je zajedničko druženje.

BOŽIĆNI SUSRET U PROSTORIJAMA PU ZAGREBAČKE

Vojni ordinarij u RH msgr. Jure Bogdan susreo se u srijedu, 15. siječnja 2020. godine, s vjernicima kapelaniye „Majka Božja od Kamenitih Vrata“. U prostorima Policijske uprave zagrebačke u središnjoj zgradi PU u Ulici Matice Hrvatske, biskup je iskoristio priliku čestitati Božić i zaželjeti uspješnu novu godinu načelniku PU zagrebačke Marku Rašiću, zamjeniku Dubravku Teuru, ostalim načelnicima sektora i voditeljima službi te svima djelatnicima PU zagrebačke.

Molitveno slavlje blagoslova započelo je pjesmom "Narodi nam se" u velikoj dvorani PU. Biskup Bogdan je najprije uputio kratki nagovor kojim je htio potaknuti djelatnike

na početku nove godine. Msgr. Bogdan je potom, u pratnji policijskog kapelana za PU zagrebačku don Marina Drage Kozića, blagoslovio djelatnike i radni prostor okupljanja - dvoranu i poželio svima obilje Božjeg mira u novoj godini.

Obred blagoslova završio je pjesmom, a potom su okupljeni ostali u zajedničkom druženju s biskupom. U ime svih okupljenih riječ zahvale biskupu Bogdanu na pastirskoj riječi uputio je načelnik Rašić, a posebno na molitvenoj podršci, te na svemu što čini za PU zagrebačku, a svima okupljenima je zahvalio na zajedništvu.

BOŽIĆNI BLAGOSLOV U VOJNIM I POLICIJSKIM KAPELANIJAMA

U božićno vrijeme, kapelani Vojnog ordinarijata su u prostorijama policijskih uprava i postaja, vojnih postrojbi i vojarni predvodili blagoslove djelatnika MUP-a i MORH-a.

Svaki blagoslov je hvala Bogu i molitva za stjecanje njegovih darova. Po blagoslovima

Crkva pruža vjernicima mogućnost da im se gotovo svaka zgoda života posveti božanskom milošću. Tako i na radnom mjestu vjernici mogu otkriti priliku za osobno posvećenje. Blagoslov je također bio prigoda za međusobno čestitanje Božića i Nove godine te za zajedničko druženje.

OBILJEŽENA 27. OBLJETNICA VOJNO-REDARSTVENE OPERACIJE MASLENICA

Foto: MORH/ M. Čobanović

U Zadru je 20. siječnja 2020. godine održana središnja svečanost obilježavanja 27. obljetnice vojno-redarstvene operacije Maslenica, jedne od prvi velikih oslobođilačkih operacija Hrvatske vojske i policije u kojoj je u samo 72 sata oslobođeno gotovo stotinu kvadratnih kilometara dotad okupiranog hrvatskog teritorija. U spomen na te povijesne dane, na zadarskim se ulicama od jutarnjih sati svirala budnica, a kod Središnjeg križa na zadarskom Gradskom groblju visoka su izaslanstva položila vijence i upalila svijeće odajući počast braniteljima poginulim u operaciji.

Vijence su položile obitelji poginulih, nestalih i umrlih pripadnika u VRO Maslenica. Zajednički vijenac u ime Republike Hrvatske položili su izaslanik predsjednice Republike Hrvatske i vrhovne zapovjednice Oružanih snaga RH i predsjednika Vlade RH, potpred-

sjednik Vlade i ministar obrane Damir Krstičević, izaslanik predsjednika Hrvatskog sabora umirovljeni general Miljenko Filipović, ministar hrvatskih branitelja Tomo Medved i načelnik Glavnog stožera OS RH general zbora Mirko Šundov, kojima su se pridružila i izaslanstva MORH-a, MUP-a, Ministarstva hrvatskih branitelja i Hrvatske vojske. Kapelan vojne kapelani „Sveti Gabrijel arkanđeo“ o. Ivo Topalović SVD predvodio je molitvu odrješenja i uputio riječi utjehe.

Vijenci su položeni i na spomen-obilježje 3. bojne 4. gardijske brigade Imotski sokolovi, a potom i ruže u znak sjećanja na sve poginule kod Spomenika hrvatskim braniteljima.

Ministar obrane Damir Krstičević u prigodi obljetnice zahvalio je braniteljima i suborcima na uspješno provedenoj operaciji i žrtvi koji su podnijeli za Hrvatsku.

Obilježavanje je nastavljeno mimohodom pripadnika Hrvatske vojske i MUP-a s ratnim zastavama središtem Zadra do crkve svetog Šime gdje je o. Topalović služio svetu misu za Domovinu.

U sklopu obljetnice u svečanoj dvorani zadrskog Sveučilišta održan je i Znanstveni kolokvij Hrvatski liječnici i sanitet u vojno-redarstvenoj operaciji Maslenica, a u poslijepodnevnim satima i simpozij "Franjevački

samostan u Donjem Karinu kao primjer razaranja kulturne baštine tijekom Domovinskog rata".

Program obilježavanja nastavio se cijeli tjedan odavanjem počasti poginulim braniteljima kod spomen obilježja u Kašiću, Islamu Latinskom, Posedarju, Masleničkom mostu, mjesnom groblju u Crnom, Ražovljevoj Glavici kod Škabrnje, Paljuvu, Novigradu i Karinu te slavljenjem misam u mjesnim crkvama.

DAN KAPELANIJE „SVETI SEBASTIJAN“ U ĐAKOVU

U ponедјелjak, 20. сijeћња 2020. године, војни ordinarij msgr. Jure Bogdan pastoralno је походио đakovačku војарну 3. gardijske brigade Kune ради прославе Dana војне капеланije „Sveti Sebastijan“. Velik broj djelatnika svih postrojbi смještenih у војарни sudjelovao је на euharistijskome slavlju које је том прigodom предводио biskup Bogdan u kapelici војарне. U koncelebraciji s njime bio је војни kapelan domaćin i dekan don Vladislav Mandura te drugi војни i policijski kapelani i svećenici Đakovačko-osječke nadbiskupije. Biskup Bogdan је u svojoj homiliji govorio о ranokršćanskem mučeniku sv. Sebastijanu, vojniku i časniku Rimske vojske. Biskup је naglasio da је sv. Sebastijan ujedno bio војник i časnik Kristov. Vjeru u Krista potvrdio

je mučeničkom smrću. Njegov kult osobito је bio проширен u ranokršćanskoj Crkvi.

„Crkva je neprestano progonjenja“, istaknuo је biskup. Pritom је spomenuo podatke о mučenicima Katoličke Crkve за 2019. godinu. Između toliko različitih svjetonazora koji nam se nude, dužni smo više se pokoravati Bogu nego ljudima. Na završetku, msgr. Bogdan se pitao jesu li kršćani mučenici – gubitnici. Zaključio је да, kada ne bi bilo milosti vjere i Kristova otkupiteljskog djela za vječni život, mučenici bi zaista bili na strani poraženih. Očima vjere mi vidimo da su oni pobjednici koji su stekli vijenac vječnog života. Biskup је potaknuo okupljene da буду čvrsti, časni (grč. *sebastos*) i ostanu vjerni Isusovu nauku.

DAN POLICIJSKE KAPELANIJE „SV. VINKO PALLOTTI“ U POŽEGI

U srijedu, 22. siječnja 2020., proslavljen je blagdan sv. Vinka Pallottija i Dan policijske kapelanije u Požegi. Tom prigodom požeški biskup msgr. Antun Škvorčević predvodio je euharistijsko slavlje u crkvi Sv. Lovre za vodstvo i djelatnike te poginule pripadnike Policijske uprave Požeško-slavonske.

Koncelebrirali su policijski kapelan don Željko Volarić, rektor crkve Sv. Lovre vlč. Želimir Žuljević, i kancelar Požeške biskupije vlč. Ivan Popić, uz služenje đakona Mateja Silukovića. Na početku slavlja kapelan Volarić pozdravio je okupljene policajce na čelu s načelnikom Policijske uprave požeško-slavonske Željkom Grgićem, zapovjednika požeške vojarne pukovnika Matu Tomaševića te ostale vjernike. Poseban pozdrav i zahvalu izrazio je požeškom biskupu za predvođenje misnog slavlje u čast nebeskog zaštitnika policijske kapelanije.

Biskup Škvorčević, uvodeći u euharistijsko slavlje, čestitao je blagdan sv. Vinka Pallottija i protumačio kako nas on podsjeća na važnost dimenzije onostranosti i u policijskom djelovanju, te je pozvao okupljene policajce da im on bude primjer u nastojanju da vrše službu kao cijeloviti ljudi, uključujući i duhovnu sastavnicu kroz povezanost s Bogom. Biskup je u homiliji kazao kako je sv. Vinko Pallotti živio u teškim europskim vremenima krajem 18. stoljeća i prvoj polovici 19. stoljeća, između prve i druge Francuske revolucije, koja je u krvi brojnih žrtava željela uspostaviti novi društveni poredak. Istaknuo je da sv. Vinko u tom vremenu promišlja u što će uložiti svoj život da bi potpomogao društvene promjene svoga doba, izabire priključiti se putu koji je zacrtao Isus Krist, te se sav dao na buđenje žive vjere i žarke ljubavi pretočene u život. Tako je sv. Vinko smjestio sebe na razinu Božjih obzora. Biskup je podsjetio nazočne da su se oni već smjestili na pojedinačne razine postojanja, od obitelji do

policjske službe, te ih je pozvao da promisle jesu li se čvrsto smjestili s Bogom na onu kojačnu razinu života gdje je cilj i smisao našega puta i da poput svoga nebeskog zaštitnika po zajedništvu s Bogom već ovdje na zemlji iskuse širinu i dubinu kojoj pripadamo te tako uzmognu svoje policijsko poslanje cijelovito vršiti.

„U prvom čitanju čuli smo poznati prikaz borbe Davida i Golijata. Golijat je slika naših ljudskih nastojanja da pronađemo moć kojom ćemo biti jaki, gospodari svijeta, pobjednici u ratovima, dok je u Davidu prikazan čovjek koji se pouzdaje u Božju moć“, kazao je biskup. Upozorio je kako nas pisac Knjige o Samuelu ne želi oduševiti za ubijanje, koje Isus odbija napose zahtjevom da i neprijatelje ljubimo, nego nas potiče da s Bogom oblikujemo svoj život i s njime budemo istinski pobjednici.

Zapitavši okupljene policajce kakvu to bitku žele izvojevati s obzirom na svoje djelovanje, biskup je napomenuo kako je veliko umijeće obraniti dobro koje im je povjerenovo. Spomenuo je kako moramo paziti da čovjeka koji čini zlo ne poistovjetimo s tim zlom, nego pronalazimo način kako bi ga spriječili u činjenju zla i prihvaćali ga kao Božje stvorenje, sprečavajući da svojim negativnim činima ne nanosi zlo prvenstveno samome sebi. Biskup je ustvrdio da to ne možemo postići nekim ljudskim vježbama, nego Božjom pomoću koja prosvjetljuje savjest i pokreće na časno djelovanje kojim se postižu prave moralne pobjede. Dodao je kako se u evanđeoskom izvještaju Isus nalazio u nezahvalnoj situaciji jer je liječio subotom, što je po židovskom zakonu bilo zabranjeno. Biskup je ustvrdio da Isus i u ovom slučaju izvodi svojevrsnu revoluciju izjavom: „Subota je stvorena radi čovjeka, a ne čovjek radi subote.“ Povezao je to s policijskim djelovanjem, istaknuvši da ono nema svrhu u samome sebi, u služenju

nekoj stranci ili ideologiji kao što je to bilo u komunističkom sustavu, nego je u službi čovjeka i njegova dostojanstva. Upozorio je na znakovitost evanđeoskog izvještaja da se u sinagogi našao čovjek usahle ruke te ga Isus – unatoč zabrani takva djelovanja – lijeći u subotu. Biskup je kazao kako nas to izlječenje usahle ruke podsjeća na ruku povezanu s usahlim srcem, nesposobnim pokrenuti nas da pružimo drugima ruku prijateljstva, prašanja, milosrđa i svakovrsne druge plemenitosti. To je bolest nemoći srca koju može

izliječiti samo Bog. Potaknuo je okupljene policajce da i oni poput Isusa i sv. Vinka drugima pružaju moćnu ruku, svjedočeći da su u službi čovjeka, da računaju s Božjom pomoći u služenju zdravom društvu.

Na kraju misnog slavlja biskup je policajcima zaželio neka nad njima bdije Božja blizina, da im On udijeli mir u srcu i snagu duha te mogu djelovati za dobro društva, zahvalivši im za svu plemenitost koju ulažu u svoje poslanje.

POHOD MINISTARSTVU HRVATSKIH BRANITELJA

Vojni ordinarij msgr. Jure Bogdan susreo se 22. siječnja 2020. u zgradici Ministarstva hrvatskih branitelja s ministrom Tomom Medvedom. Tom prigodom, razgovarali su o organizaciji i provedbi hodočašća u Lourdes. S biskupom su bili generalni vikar don Marko Medo i načelnik Samostalnog odjela za potporu Vojnom ordinarijatu bojnik Ivica Krišto.

Biskup je ovom prilikom također predvodio blagoslov djelatnika i prostorija Ministarstva

hrvatskih branitelja. Biskup Bogdan uputio je kratki nagovor kojim je pojasnio kršćanski običaj blagoslivljanja stvari. „Bog je htio i stvorio sva dobra radi čovjeka, a čovjek pak prihvata Božju mudrosti i blagoslovnim obredima poručuje da se tako služi stvorenjima da već samom njihovom upotrebotom Boga traži, Boga ljubi i jedino Bogu služi“, objasnio je biskup. Obred blagoslova završio je pjesmom „Narodi nam se“, a biskup je svima još jedanput čestitao Božić i zaželio blagoslovljenu novu godinu.

PASTORALNI POHOD POLICIJSKOJ KAPELANIJI SVETOGA MIHAELA ARKANĐELA, MUP- SJEDIŠTE I RAVNATELJSTVO POLICIJE

Dana 23. siječnja 2020., vojni ordinarij msgr. Jure Bogdan pohodio je vjernike Policijske kapelanije svetoga Mihaela Arkandela MUP - sjedište i Ravnateljstvo policije. S biskupom su bili policijski kapelan vlč. Željko Rakošec i voditelj Samostalne službe za suradnju s Vojnim ordinarijatom Mario Dokmanić.

Msgr. Bogdan najprije je posjetio MUP sjedište. Prije blagoslova, susreo se s ministrom unutarnjih poslova Davorom Božinovićem i njegovim suradnicima. Blagoslov je počeo i završio božićnom pjesmom. U kratkom nagonoru, biskup je približio ljudima smisao svećeničkog pohoda kršćanskih domova, kao i smisao pohoda i blagoslova vjernika zaposlenih u MUP-u, u Ravnateljstvu civilne zaštite i Ravnateljstvu policije. Istaknuo je važnost njihova poziva i posla. U svojim molitvama pomolio se za sve djelatnike, pokojne i žive, osobito za one koji su trenutno na granici i u mirovnim misijama. Nakon

blagoslova, biskup se zadržao u razgovoru s vjernicima.

Biskup je poslije toga posjetio Ravnateljstvo civilne zaštite i Ravnateljstvo policije. U Ravnateljstvu civilne zaštite, nakon blagoslova, biskup je razgovarao s ravnateljem gospodinom Damirom Trutom i njegovim suradnicima. U Ravnateljstvu policije, tradicionalno se okupio veliki broj vjernika. Biskupa je dočekao glavni ravnatelj policije Nikola Milina, sa suradnicima.

Biskup je na kraju pastoralno pohodio i Prihvati centar za strance u Ježevu. U Prihvatskom centru za strance dočekao ga je voditelj centra Domagoj Lovrić i njegovi suradnici. Nakon blagoslova voditeljevog ureda, biskup je blagoslovio djelatnike centra, s kojima se zadržao u kraćem razgovoru. Biskup je pozdravio i, uz pomoć tumača, porazgovarao sa štićenicima Centra.

31. MEĐUNARODNA KONFERENCIJA VODITELJA VOJNIH KAPELANA IMCC U BERLINU

31. Međunarodna konferencija voditelja vojnih kapelana IMCC 2020. održana je od 27. do 31. siječnja u Berlinu. Na konferenciji su sudjelovali predstavnici 37 zemalja (Armenija, Belgija, BIH, Cipar, Češka, Danska, Estonija Finska, Francuska, Gana, Grčka, Gruzija, Hrvatska, Irska, Italija, Južnoafrička Republika, Južna Koreja, Kanada, Latvija, Litva, Luksemburg, Mađarska, Nizozemska, Novi Zeland, Norveška, Poljska, Rumunjska, SAD, Srbija, Slovačka, Slovenija, Švedska, Švicarska, Ukrajina, UK, Zambija), svih kršćanskih vjeroispovijesti te islama i judaizma. Hrvatsku je predstavljao don Vladislav Mandura uz pratnju prevoditeljice Paule Kovačević.

Konferencija na temu *Sveobuhvatni pristup – tradicija Pravednog rata – moderni koncept Pravednog mira* otvorena je u ponedjeljak, 27. siječnja, govorom izaslanika njemačkog zapovjednika obrane viceadmirala Joachima Ruhlea koji je pozdravio sve sudionike te istaknuo njemačke doprinose međunarodnoj obrambenoj politici.

Tijekom konferencije, svakog dana slavljenja je sveta misa u 7 sati, a u 8.15 sati održavala se jutarnja molitva za vjernike protestante.

U utorak, 28. siječnja, program je započeo predavanjem prof. dr. Michaela Haspela, stručnjaka za protestantsku teologiju, retoriku i javno pravo. U svom predavanju na temu *Teorija pravednog rata u multipolarnom svijetu* iznio je povijesni razvoj teorije pravednog rata koja započinje naučavanjem sv. Augustina te je predstavljala osnovni normativni koncept za vrednovanje legitimnosti korištenja vojne sile za zemlje Europe. Odgovarala je kršćanskom principu nekorištenja sile protiv kršćana. Međutim taj je koncept od početka Tridesetogodišnjeg rata zamijenjen konceptom *liberum ius ad bellum* - slobodnim pravom svake države da ratom ostvari svoje političke interese - koji će trajati sve do pot-

pisivanja Briand-Kellogg pakta, općeg sporazuma o odbacivanju rata kao instrumenta nacionalne politike iz 1928. godine čije su se potpisnice obvezale da će sve sukobe, neovisno o njihovih prirodi, rješavati isključivo mirnim putem. U prvoj polovici 20. stoljeća, uslijed svjetskih ratova dolazi do potpune promjene u strukturi sila na međunarodnoj razini. Pojava svjetskih supersila, SAD-a i Sovjetskog saveza i razdoblje Hladnog rata obilježeno je nepoštivanjem normativnih pravila te zajedničkim interesom nuklearnih snaga da izbjegnu uzajamno uništenje.

Istovremeno, osnivanje Ujedinjenih Naroda označilo je nove težnje za mirnim rješavanjem sukoba. Krajem 20. stoljeća izlaze na vidjelo nedostatci Vijeća sigurnosti UN, a mnoge vojne intervencije ili mirovne misije završavaju neuspjehom. Težnje za mirom nastavljaju se prihvaćanjem koncepta Odgovornost za pružanje zaštite (*R2P – Responsibility to protect*).

Prof. dr. Heinz – Gerhard Justenhoven, direktor Instituta za teologiju i mir u Hamburgu, održao je predavanje na temu *Koncept pravednog mira u ekumenskoj dimenziji* u kojem se osvrnuo na aktualne svjetske probleme i društvene nepravde. Istaknuvši negativne strane globalizacije, pojavu terorizma, pobunu protiv autokracije, nove i sve veće sigurnosne izazove koji obuhvaćaju i cyber-sigurnost, naveo je osnovne točke kršćanskog odgovora na izazove današnjice. Prije svega treba težiti prevladavanju ratova i miru koji proizlazi iz pravde. Pravde koja prije svega znači poštivanje prava svakog ljudskog bića, a ne pravde kakva odgovara svjetskim silama. Predavač je istaknuo da borba protiv terorizma i nuklearno razoružanje trebaju postati najvažniji vojni ciljevi. A na kraju, potreban je rad na pomirenju u svjetlu kršćanskog nauka. Poslijepodnevno predavanje dr. Erica Germaina, antropologa i vjerskog

31. Međunarodna konferencija voditelja vojnih kapelana IMCC u Berlinu

povjesničara te savjetnika za vjerska pitanja pri francuskom ministarstvu obrane, na temu upotrebe bespilotnih letjelica *dronova* i novih tehnologija u vojnim akcijama otvorilo je mnoga etička pitanja i moralne dvojbe. Naoružani *dronovi* su vojno oružje koje su prvotno koristili nevojni akteri, karakterizira ih nevidljivost i nečujnost te nemogućnost protivnika, odnosno mete da se obrani ili zaštiti. Predavač je naveo primjere iz prakse i iskustva vojnika koji su upravljali *dronovima* u vojnim akcijama. Naglasio je da kapelani imaju moralnu obavezu sudjelovati u etičkim raspravama o utjecaju novih tehnologija na promjenu načina ratovanja te etički savjetovati odlučujuće strukture na narodnoj i međunarodnoj razini jer oni predstavljaju najdragocjeniji resurs kada je u pitanju obrana ljudskog dostojanstva.

U srijedu, 29. siječnja, prof. dr. Friedrich Lohmann, profesor teološke etike na Bundeswehr sveučilištu u Münchenu održao je

predavanje na temu *Mirovna etika i međunarodno pravo*. Rekao je da je jedan od najvećih izazova mirovne etike, a posebno kršćanske mirovne etike, izbor između zabrane nasađa, princip ne-intervencije među državama i obaveze da se pomogne ljudima čiji je život u opasnosti. Istaknuo je da su tri norme jednakо važne, ali ponekad ih jednostavno nije moguće sve istovremeno poštivati, kao što se vidjelo u slučajevima Ruande i Srebrenice gdje međunarodna zajednica nije pravodobno reagirala. Zaključak rasprava koje su uslijedile tim događajima je usvajanje koncepta Odgovornost za pružanje zaštite (*R2P - Responsibility to protect*). Predavač je iznio kratku povijest navedenog koncepta i naglasio najvažnije odrednice – zaštita, odgovornost, civilno-vojna suradnja, važnost ljudskih prava. Zaključio je da koncept dobro obuhvaća principe kršćanske etike, iako preostaje još mnogo izazova i otvorenih pitanja u tom području.

Uslijedilo je predavanje dr. Veronike Bock, direktorice Centra za etičko obrazovanje Oružanih Snaga u Hamburgu (ZEBIS) na temu *Etičko obrazovanje vojnika*. Pojasnila je pojmove vojna etika i mirovna etika. Vojna etika je područje primjenjene etike koje se temelji na preispitivanju etičkih principa u specifičnim uvjetima vojnog djelovanja i iskustva. Vojna etika ima višestruk pristup i primjenjuje se na različitim razinama od vojnika i vojnih zapovjednika do oružanih snaga i političkih vlasti. Mirovna etika je pak orijentacijski okvir za pitanja vojne etike. U Centru za etičko obrazovanje ZEBIS polazi se od koncepta „pravednog mira“ koji ima teološke korijene. Naglasila je da proces etičkog obrazovanja ne podrazumijeva samo podučavanje etičkih argumenata i načina razmišljanja već treba doprijeti do emocionalne i motivacijske razine te razine djelovanja. Svrha etičkog obrazovanja je buđenje

određenog stava u vojniku i poboljšavanje njegove sposobnosti etičkog prosuđivanja. U ostvarenju tog cilja, u ZEIBS-u koriste različite metode kao što su *online* tečajevi za vojne kapelane, nacionalne i međunarodne konferencije, međunarodni e-vjesnik koji obrađuje kontroverzne teme u okviru vojne etike i sigurnosne politike.

Niz predavanja završen je u poslijepodnevnim satima Ekumenskim bogoslužjem, zajedničkom molitvenom službom gdje su sudionici promišljali o pročitanom Evanđelju, a predstavnik svake religije izmolio je molitvu svoje religije. Ekumenska služba završila je zajedničkim molitvama vjernika. Time je završen ciklus predavanja ovogodišnje IM-CCC konferencije. U četvrtak, 30. siječnja, organizirani su kulturno-edukativni izleti po Berlinu te završna svečana večera za audio-nike konferencije.

SPROVOD BOJNIKA MARINA KLARINA U ZADRU

Foto: MORH/J. Kopi

Bojnik Marin Klarin poginuo je u tragičnoj nesreći pada helikoptera Bell OH-58D Kiowa Warrior koja se dogodila 27. siječnja 2020. na području oko Zlarina i Zablaće. U četvrtak, 30. siječnja 2020., s početkom u 14.00 sati, na mjesnom groblju u Zadru održani su sprovodni obredi i pokop sa svim vojnim počastima bojnika Marina Klarina. Sprovodne obrede predvodio je vojni ordinarij u RH msgr. Jure Bogdan, u pratnji generalnog vikara don Marka Mede, drugih vojnih i policijskih kapelana i svećenika Zadarske nadbiskupije.

Na posljednjem ispraćaju, uz veliko sudjelovanje pripadnika Hrvatske vojske, građana Zadra i drugih mjesta, sudjelovala je i pokojnikova obitelj, brojni prijatelji i kolege, potpredsjednik Vlade i ministar obrane Damir Krstičević, načelnik Glavnog stožera OS RH general zbora Mirko Šundov i brojni generali, časnici i dočasnici Hrvatske vojske.

Biskup Bogdan obitelji je izrazio sućut zbog iznenadne smrti pokojnog Marina. U propo-

vijedi je rekao kako nam u ovim trenucima naviru mnoga pitanja na koja nemamo odgovor: „Bože i Oče naš, zašto ova smrt? Zašto su nas Marin i Tomislav napustili u naponu životne snage... zašto su otrgnuti iz naše sredine kada su najpotrebniji svojim obiteljima, svome narodu, društvenoj zajednici, svima nama?“

Istaknuo je kako pred stvarnošću ljudske patnje i smrti svi naši pokušaji racionalizacije ovih događaja propadaju. Evanđelje nas stavlja pred događaj smrti i uskrsnuća Isusa Krista. Događaj uskrsnuća daje nam snagu i vjeru da je Bog moćan. „On će tamno jučer pretvoriti u svjetlo sutra – i napokon u sjajno sutra vječnosti u zajedništvu blaženoga gledanja sa svima svetima.“

Nakon sprovoda, biskup Bogdan je služio sv. misu za pokojnog Marina u crkvi Kraljice Mira u Zadru. Klapa HRM-a „Sveti Juraj“ predvodila je liturgijsko pjevanje.

SPROVOD NATPORUČNIKA TOMISLAVA BATURINE U SINJU

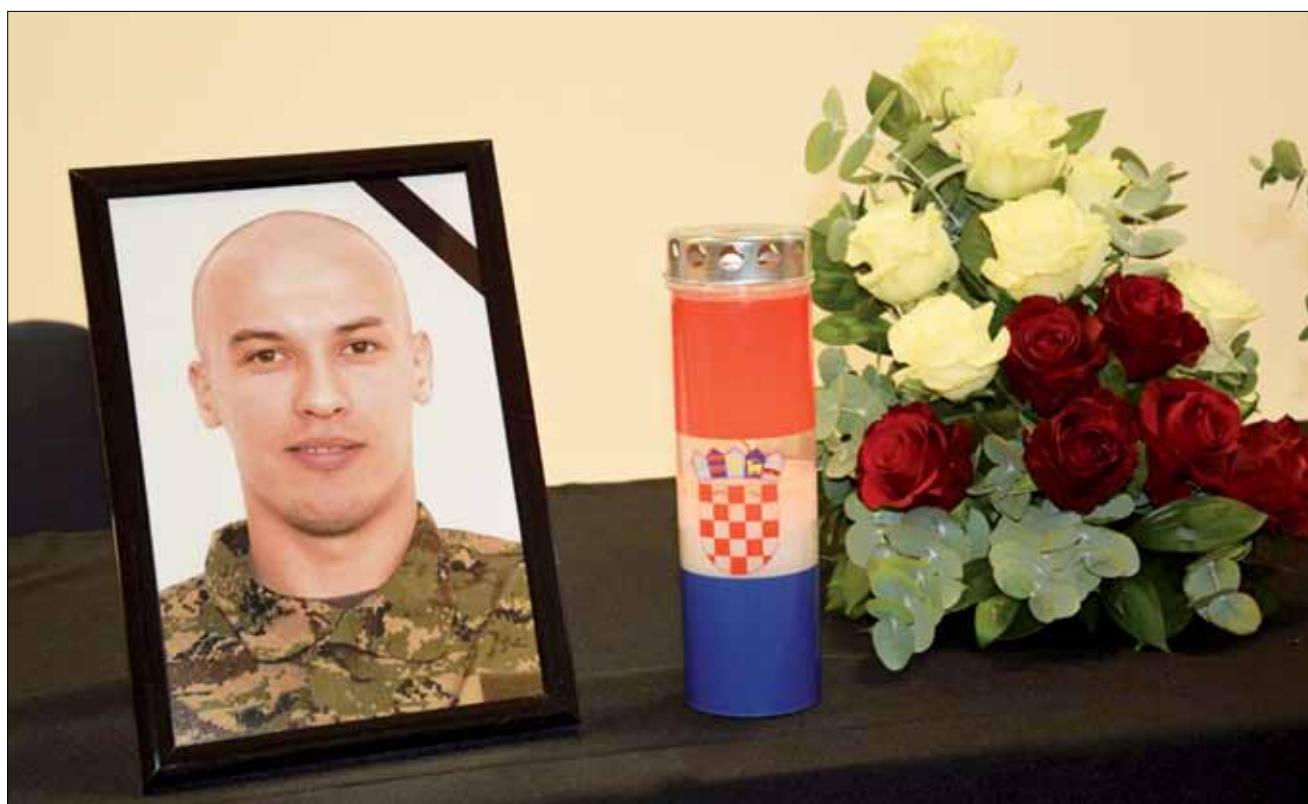

Foto: MORH/J. Kopi

Natporučnik Tomislav Baturina poginuo je u tragičnoj nesreći pada helikoptera Bell OH-58D Kiowa Warrior koja se dogodila 27. siječnja 2020. u području oko Zlarina i Zablaće. Sprovodne obrede za pokojnog natporučnika Tomislava Baturinu predvodio je u petak 31. siječnja s početkom u 14.00 sati, na mjesnom groblju u Sinju, vojni ordinarij msgr. Jure Bogdan. U pratnji su bili i drugi vojni i policijski kapelani i franjevci iz Sinja.

U petak, 31. siječnja 2020., s početkom u 14.00 sati, na mjesnom groblju u Sinju održani su sprovodni obredi i pokop sa svim vojnim počastima natporučnika Tomislava Baturine, pripadnika Hrvatskog ratnog zrakoplovstva koji je tragično preminuo u nesreći pada helikoptera Kiowa Warrior. Sprovodne obrede predvodio je vojni ordinarij u RH msgr. Jure Bogdan. Na posljednjem ispraćaju, uz veliko sudjelovanje pripadnika Hrvatske vojske, građana Sinja i drugih mjesta, sudjelovala je i pokojnikova obitelj, brojni prijatelji i kole-

ge, potpredsjednik Vlade i ministar obrane Damir Krstičević, načelnik Glavnog stožera OS RH general zbora Mirko Šundov i brojni generali, časnici i dočasnici Hrvatske vojske.

Na početku obreda, biskup Bogdan izrazio je obitelji iskrenu sućut. Msgr. Bogdan je u propovijedi rekao kako u ovome trenutku na činjenicu smrti „želimo gledati u svjetlu uskrsle vjere.“ „Naša nas osjetila upućuju na to da je ovo kraj, no Isusov prazan grob i uskrsnuće jamče nam da je ovo ustvari novi početak“, naglasio je biskup. U ovim teškim trenucima želimo iznova čuti one Isusove riječi: „Ne bojte se. (Iv 6,21) Ja sam uskrsnuće i život: tko u mene vjeruje, ako i umre, živjet će. I tko god živi i vjeruje u mene, neće umrijeti nikada.“ (Iv 11,25-26)

Biskup Bogdan je potom služio sv. misu za pokojnog Tomislava u svetištu Gospe Sinjske. Liturgijsko pjevanje predvodila je klapa HRM-a „Sveti Juraj“.

DAN POLICIJSKE KAPELANIJE „SVETI VLAHO“

Dana 6. veljače, svečanom svetom misom u župnoj crkvi sv. Vlaha u Pridvorju proslavljen je Dan policijske kapelanije „Sveti Vlaho“. Misu je predvodio vojni i policijski kapelan o. Ivo Topalović SVD, uz koncelebraciju domaćeg kapelana fra Ive Kramara OFM, fra Ilije Stipića OFM i fra Drage Ljevara OFM.

Na misi su sudjelovali brojni policijski službenici i djelatnici Policijske uprave dubrovačko-neretvanske predvođeni načelnikom Ivanom Pavličevićem i njegovim zamjenikom Mirom Bajom. Nazočili su također i zamjenik

Policjske uprave zadarske Nikola Šindija te načelnik Općine Konavle Božo Lasić. U povijedi je o. Topalović istaknuo težak život redarstvenika koji je često protkan trenucima radosti, ali i tuge, uspjehom i neuspjehom. Napomenuo je kako se sve u životu lakše nosi ako dozvolimo da nas zahvati Božja ljubav koja se očitovala u tome što je Bog poslao Sina svoga Isusa Krista na svijet kao pomirnicu za grijeha naše. Ta ljubav je formirala i svetog Vlaha koji se vrlo rano opredijelio za Isusa Krista pomažući cijeli svoj život bolesnima i potrebitima.

DAN VOJNE KAPELANIJE "BLAŽENI ALOJZIJE STEPINAC" U KARLOVCU

U karlovačkoj vojarni "Stožerni general Petar Stipetić", u sjedištu Zapovjedništva Hrvatske kopnene vojske, dana 10. veljače 2020. godine, svečanom koncelebriranom svetom misom proslavljen je Dan vojne kapelanije "Blaženi Alojzije Stepinac". Misno slavlje predvodio je vojni ordinarij msgr. Jure Bogdan, a koncelebriralo je više svećenika, vojnih i policijskih kapelana i župnika Karlovačkog dekanata Zagrebačke nadbiskupije.

Prije svete mise položeni su vijenci i zapaljene svijeće za poginule, nestale i preminule hrvatske branitelje kod spomen-križa ispred Zapovjedništva Hrvatske kopnene vojske. U nazočnosti zamjenika načelnika Glavnog stožera RH general pukovnika Drage Matanovića i zapovjednika Hrvatske kopnene vojske general-bojnika Siriše Jurkovića i njihovih najbližih suradnika, molitvu pred spomen-križem predvodio je domaćin, vojni

kapelan vlč. Ivan Blaževac. Na početku svete mise vlč. Blaževac uputio je riječi dobrodošlice uzvanicima i vjernicima karlovačke vojne kapelije.

Biskup Bogdan je započeo propovijed spominjući zgodu iz Dnevnika glavnog tajnika Drugog vatikanskog sabora Periclea Felicija, kasnije i kardinala. "U izravnome kontaktu s papom i svim biskupima svijeta, lapidarnim stilom Pericle Felici je osobno zapisivao u svoj Dnevnik najvažnije događaje o Saboru, o posebnim susretima, razgovorima i slično", rekao je biskup te nadodao kako na dan 10. veljače 1960. Felici u svome dnevniku piše: „Razgovor s Papom je kao i obično, bogat događajima, sjećanjima, živahan je i traje više od sat vremena. Nakon toga, odlazimo kod kardinala Tardinija (državnog tajnika). Još jedan sat razgovora u troje. Komentiramo smrt kardinala Alojzija Stepinca, koji je

preminuo danas poslije podne. 'Heroj, junak' kaže kardinal Tardini. 'Istinski heroj', potvrđuje sveti Otac."

Biskup je nadalje govorio o postojanosti i dosljednosti bl. Alojzija Stepinca, junaka našeg vremena, svjedoka i primjera Crkvi za sva vremena. Kardinal Stepinac je zastupao uvijek i u svemu načela kršćanskog nauka o vrijednosti i dostojanstvu ljudske osobe, svakog čovjeka. Borio se za Božja i ljudska prava u ovome svijetu! Postojan i dosljedan u sve vrijeme svoje službe, za svih vlasti i režima do kraja života. Nekoliko mjeseci prije smrti u jednome od svojih posljednjih pisma 1959. godine upućenog Osječkom sudu piše: "Znam koja je moja dužnost i milošću

Božjom obaviti ču sve do kraja, bez i najmanje mržnje, bez i najmanje osvetoljubivosti prema bilo kome, ali i istovremeno bez straha od bilo koga."

Klapa Hrvatske ratne mornarice "Sveti Juraj", uz orguljašku pratnju Darka Protulipca, predvodila je liturgijsko pjevanje. Na proslavi Dana kapelanije okupilo se mnogo vjernika, a među njima gradonačelnik grada Karlovca g. Damir Mandić, predstavnici županije, predstavnici Policijske uprave karlovačke, majke i udovice poginulih branitelja, pripadnici udruga proizašlih iz Domovinskog rata, pripadnici Hrvatske vojske i policije te predstavnici civilnih ustanova grada Karlovca.

POSJET HRVATSKE UDRUGE MEDICINSKIH SESTARA VOJNOME ORDINARIJATU

Na liturgijski spomandan Majke Božje Lurd-ske i na međunarodni dan bolesnika, 11. veljače 2020. godine, Hrvatska udruga medicinskih sestara predvođena predsjednicom udruge Tanjom Lupieri u popodnevnim satima posjetila je Vojni ordinarijat. Svetu misu za sestre u kapelici Vojnog ordinarijata slavio je vojni ordinarij u Republici Hrvatskoj msgr. Jure Bogdan. S njim je koncelebrirao generalni vikar don Marko Medo. Evanđelje je navijestio đakon don Mate Mihaljević.

Biskup je temeljio prigodnu homiliju sestrama na pročitanome svetopisamskome tekstu: „Ovaj me narod časti usnama, a srce mu je daleko od mene.“ (Mk 7,6) Trajna je opasnost evangeliziranih krajeva, skupina i pojedinača, da se kršćanstvo živi samo na običajnoj ili deklarativnoj razini, bez veće dubine, bez osobnog odnosa u molitvi sa svojim Bogom.

Takva vjera ne izdržava na vjetrometinama i u kušnjama. Vjera se hrani molitvom. Lurdsко svetište, od svojih početaka do danas, mjesto je susreta Boga i čovjeka. To je mjesto gdje se Božjim promislom i planom od 1858. godine obnavlja, produbljuje i snaži vjera, ozdravlja duša i tijelo. Lurdsko svetište je molitveno središte svjetskih razmjera. Biskup je izložio i primjer francuskog nobelovca s područja medicinskih znanosti Aleksisa Carella koji je u Lourdes pratilo hodočašće bolesnika. U svetište je došao kao nevjernik s velikim zanimanjem i pitanjima što se događa u svetištu. Premda je bio svjedok čudesnog ozdravljenja jedne bolesnice trebalo je dugo da i sam primi milost i dar vjere. Iskrenim tražiteljima i onima koji su daleko Bog se objavljuje polagano, postupno. On svoje ne napušta.

Carell je umro kao osvijedočeni i praktični katolik. Poseban Božji zahvat koji se dogodio i još se događa u Lourdesu suočava čovjeka s njim samim i njegovim ograničenjima, ali ga i potiče da se otvorí nadnaravnoj Božjoj milosti. O svome duhovnome iskustvu i putu

obraćenja Carell je napisao knjigu. Sve ovo služi nam kao poticaj na trajno obraćenje i traženje duhovnog iskustva i osobnog rasta u vjeri. Susret s medicinskim sestrama u Vojnome ordinarijatu završio je zajedničkim druženjem i domjenkom.

OPROŠTAJNI POSJET NAČELNIKA GS OS GENERALA ZBORA MIRKA ŠUNDOVA VOJNOME ORDINARIJATU

U srijedu, 19. veljače 2020., načelnik Glavnog stožera OS RH general zbora Mirko Šundov došao je u oproštajni posjet u Vojni ordinarijat. U zgradi Ordinarijata generala Šundova primio je biskup msgr. Jure Bogdan.

General Šundov pozdravio je sve okupljene djelatnike kurije i Samostalnog odjela za potporu Vojnom ordinarijatu. Osobito je pohvalio ostvarenu dobru suradnju s biskupom Bogdanom i generalnim vikarom don Markom Medom, zahvalio se svim vojnim

kapelanima na njihovom pastoralnom radu, zahvalio se i djelatnicima kurije i djelatnicima MORH-ovog Samostalnog odjela. U znak zahvale biskupu je uručio prigodni dar.

Potom je msgr. Bogdan uputio kratki govor zahvalivši generalu Šundovu na njegovoj službi i zaželjevši mu uspješan daljnji rad. Biskup je kao poklon uručio načelniku srebrnu plaketu Vojnog ordinarijata i ikonu Majke Božje. Druženje je nastavljeno uz domjenak.

DAN VOJNE KAPELANIJE "SV. VALENTIN" I 26. OBLJETNICA POČASNO-ZAŠTITNE BOJNE

Foto: MORH i Ured Predsjednika RH, Marko Beljan i Tomislav Bušljeta

U utorak, 25. veljače 2020., proslavljen je Dan vojne kapelanije „Sveti Valentin“ u vojarni „1. Hrvatski gardijski zbor“. Vojni ordinarij msgr. Jure Bogdan tom prigodom pastoralno je pohodio kapelaniju, predvodio molitvu odrješenja kod spomen ploče i predslavio euharistijsko slavlje.

Program proslave je započeo ispred spomen ploče poginulim pripadnicima „1. Hrvatskog gardijskog zbora“ i „1. Hrvatskog gardijskog zdruga“ uz kratku molitvu koju je predvodio msgr. Jure Bogdan, a zapovjednik i pripadnici Počasno-zaštitne bojne položili su vijenac i zapalili svijeće. Potom je biskup predvodio misu, uz koncelebraciju kapelana Zagrebačkog vojnog dekanata o. Zdravka Barića SMM i o. Daniela Čole OCD. Evanđelje je navjestio đakon don Mate Mihaljević. Svečanom

misnom slavlju nazočili su zapovjednik Počasno-zaštitne bojne brigadir Elvis Burčul, zamjenik zapovjednika bojnik Marko Čičak, vjernici kapelanije te brojni gosti. Liturgijsko pjevanje predvodila je klapa „Sveti Juraj“ Hrvatske ratne mornarice.

Osvrnuvši se na život i mučeništvo sv. Valentina, biskup Bogdan je u homiliji rekao kako o sv. Valentinu nemamo puno sigurnih povijesnih podataka, no znamo da je u 3. stoljeću vršio crkvenu službu te da je zbog svoje vjernosti Kristu podnio mučeničku smrt. Bio je osuđen na smrt jer je bio kršćanin i učenik Isusa Krista.

Biskup je potom naglasio kako se sveti Valentin razlikovao od Jude Iškariotskog. Isus je, naime, među svoje apostole izabrao i Judu

koji je dobio istu priliku poput svih ostalih učenika, primio isti Kristov nauk, no nije srcem prihvatio Isusovu poruku. Kršćanstvo ne može biti samo folklor nego mora biti življeno. Tu nam je primjer današnji svetac sv. Valentin koji je, za razliku od Jude, imao otvoreno srce i bio protočan za djelovanje Božje milosti.

Autentično kršćansko življenje uvijek nailazi na otpor od svijeta. Stoga je i kršćanstvo danas najprogonjenija religija. Biskup je govorio o suvremenom primjeru vijetnamskog nadbiskupa koji je bio progonjen zbog svoje vjere. Nadbiskup Saigona Francois-Xavier Van Thuân je po nalogu komunističkih vlasti, zbog svoje vjere, 13 godina proveo u zatvoru – od toga 9 u izolaciji. Od zatvaranja 15. kolovoza 1975. godine, sve do izlaska iz zatvora, nije zanijekao svoju vjeru. Potajno je služio svetu misu s par kapi vina i malo kruha. On je u euharistiji crpio nutarnju snagu da izdrži počinjenu nepravdu i psihološko mučenje. Primjer u stripljivom podnošenju nepravdi nalazio je u našem blaženiku Alojziju Stepin-

cu. Tako je i sam posvjedočio. Na kraju svete mise, vojni kapelan Počasno-zaštitne bojne o. Zdravko Barić SMM je zahvalio ocu biskupu i svima prisutnima na dolasku. Čestitao je pripadnicima Počasno-zaštitne bojne 26. obljetnicu osnutka.

Nakon svete mise, uslijedio je program dođela crvenih beretki te odlikovanja i promaknuća pripadnicima Počasno-zaštitne bojne, uz sudjelovanje predsjednika Republike Hrvatske i vrhovnog zapovjednika Hrvatske vojske Zorana Milanovića. U prigodnom obraćanju predsjednik Milanović čestitao je dan postrojbe i Dan svetog Valentina. Pripadnicima Bojne su čestitali i izaslanik premijera i ministra obrane Tomislav Ivić, načelnik Glavnog stožera general zborni Mirko Šundov, a nazočne je u ime Bojne pozdravio njezin zapovjednik brigadir Elvis Burčul. Počasna satnija Počasno-zaštitne bojne i Austrijska Garda su izvele prigodnu vojno-akrobatsku vježbu, a u glazbenom dijelu programa nastupio zbor Osnovne škole Jabukovac.

PEPELNICA 2020.

Liturgijsko vrijeme korizme započelo je na Čistu srijedu 26. veljače 2020. Toga dana su u kuriji Vojnog ordinarijata, u vojnim i policijskim kapelijama slavljenе svete mise s obredom pepeljenja. Svećenici su pozvali vjernike da iskoriste ovo vrijeme da se duhovno obnove i pripreme za slavlje najveće kršćanske svetkovine – Uskrsa. Korizmeno razdoblje koje traje od Pepelnice do Velikog četvrtka (tj. mise Večere Gospodnje) vrijeme je i prilika za pozorno slušanje Božje Riječi, za obraćenje i za pomirenje s Bogom. Crkva nas posebno poziva da u ovome razdoblju

posegnemo za duhovnim sredstvima koja pomažu naš rast u vjeri: molitvom, postom i dobim djelima.

Pepeo koji se na Čistu srijedu koristi u obredu pepeljenja dobiven je od maslinovih grančica koj su prethodne godine bile blagoslovljene na Cvjetnicu. Pepeo je u Bibliji simbol pokore i tugovanja, posipa se na glave vjernika uz riječi svećenika: „Obratite se i vjerujte Evanđelju!“ ili pak „Sjeti se čovječe da si prah i da ćeš se u prah pretvoriti.“

Na policijskoj akademiji u Zagrebu

U Karlovcu

U Sisku

PEPELNICA U AFGANISTANU

Na Pepelnicu ili Čistu srijedu, 26. veljače 2020., početak korizme obilježili su i pripadnici 11. HRVCON-a slavljem svete mise. Misno slavlje predvodio je vojni kapelan don Josip Kešinović.

On je u prigodnoj propovjedi naglasio važnost korizme za nas kršćane i pozvao sve sudionike misnog slavlja da u ovoj korizmi učine barem jedan korak prema boljem življenju naše vjere. Pepelnica nas poziva na obraćenje i promjenu ponašanja, odnosno na odbacivanje svega onoga što nas čini

manje kršćanima. Zato smo svi pozvani da razmišljamo o lošim navikama koje bi trebali odbaciti. Da bi se od njih očistili, potrebno je za vrijeme korizme primiti sakrament pomirenja ili ispovijedi.

Don Josip je istaknuo kako u vremenu koje je pred nama Crkva propisuje molitvu, post i dobra djela. Od nas se traži žrtva, ali s druge strane daje nam se puno više jer je to blagoslovljeno vrijeme darovano svakome od nas kako bi ga iskoristili za osobnu duhovnu izgradnju.

19. OBLJETNICA SREDIŠTA ZA MEĐUNARODNE VOJNE OPERACIJE „JOSIP BRIŠKI“

Dana 28. veljače 2020. u vojarni "Vitez Damir Martić" obilježena je devetnaesta obljetnica Središta za međunarodne vojne operacije "Josip Briški" (SMVO). Obilježavanje svečanosti započelo je polaganjem vijenaca i paljenjem svijeća na Markovom polju, na grobu skupnika Josipa Briškog, pripadnika Zapovjedništva specijalnih snaga smrtno stradalog u misiji Odlučna potpora (Resolute support) u Afganistanu po kojem je Središte dobilo ime. Molitvu odriješenja je predvodio o. Zdravko Barić SMM, vojni kapelan vojne kapelaniće "Sveti Valentin". Kapelan je molio za dušu pokojnog skupnika, a obitelj i kolege podsjetio je da Josip nije nestao zauvijek, da njegova besmrtna duša nastavlja živjeti.

Zatim se obilježavanje obljetnice nastavilo u vojarni "Vitez Damir Martić" u Rakitju, ispred spomen-ploče podignute u sjećanje

na ustrojavanje Jedinice za posebne zadatke MUP-a RH-Rakitje 5. studenog 1990. godine.

Nakon polaganja vijenca i paljenja svijeća, uslijedila je kapelanova molitva za duše svih poginulih, nestalih i umrlih hrvatskih branitelja, za sve koji su se žrtvovali za našu slobodu, za sve okupljene, za domovinu Hrvatsku i za naš hrvatski narod.

Potom je uslijedila centralna svečanost gdje je prikazan kratki film o SMVO-u, te pozdrav zapovjednika brigadira Ivana Miloša. Svečanosti je nazočila obitelj skupnika Josipa Briškog, izaslanik potpredsjednika Vlade Republike Hrvatske i ministra obrane državni tajnik Tomislav Ivić, izaslanik načelnika Glavnog stožera Oružanih snaga zapovjednik Hrvatske kopnene vojske general-bojnik Siniša Jurković, zamjenik zapovjednika

Foto: MORH / T. Brandt

HKoV-a brigadni general Boris Šerić i drugi gosti. U sklopu obilježavanja dana postrojbe, zaslužnim pripadnicima Središta za međunarodne operacije „Josip Briški“ uručene su pohvale i nagrade.

Središte za međunarodne vojne operacije „Josip Briški“ ustrojeno je 2001. godine kao pristožerna postrojba GS OS RH koja je, po-

red obuke, imala i mjerodavnosti u odabiru, pripremi, opremanju i praćenju sudionika međunarodnih vojnih operacija iz sastava OS RH. 1. listopada 2019. godine u spomen i sjećanje na tragično preminulog skupnika Josipa Briškog, pripadnika Zapovjedništva specijalnih snaga, Središte mijenja naziv u Središte za međunarodne vojne operacije „Josip Briški“.

PRIMOPREDAJA DUŽNOSTI NAČELNIKA GLAVNOG STOŽERA ORUŽANIH SNAGA

U nazočnosti najviših državnih dužnosnika u Domu Hrvatske vojske „Zvonimir“ u Ministarstvu obrane u Zagrebu je u utorak, 3. ožujka 2020. godine održana svečanost primopredaje dužnosti načelnika Glavnog stožera Oružanih snaga Republike Hrvatske između generala zbora Mirka Šundova i viceadmirala Roberta Hranja. Svečanosti su nazočili također vojni ordinarij msgr. Jure Bogdan, generalni vikar don Marko Medo i vojni kapelan o. Zrinko Nikolić SMM.

Uz brojne pripadnike Hrvatske vojske, svečanosti su prisustvovali predsjednik Republike Hrvatske i vrhovni zapovjednik Oružanih snaga RH Zoran Milanović, izaslanik predsjednika Hrvatskog sabora Miroslav Tuđman, izaslanik predsjednika Vlade RH, potpredsjednik Vlade i ministar obrane Damir Krstičević, ministri, umirovljeni generali Ante Gotovina i Mladen Markač, glavni ravnatelj policije Nikola Milina, članovi Sabor-skog Odbora za obranu i drugi.

U svečanoj ceremoniji primopredaje dužnosti, predsjednik Republike Hrvatske Zoran Milanović predao je stijeg Glavnog stožera Oružanih snaga RH novom načelniku Glavnog stožera OS RH, viceadmiralu Robertu Hranju.

U ovoj svečanoj prigodi, predsjednik Republike Hrvatske Zoran Milanović, generalu zbora Mirku Šundovu, uručio je odlikovanje „Velered kralja Petra Krešimira IV s lentom i Danicom. Predsjednik Milanović zahvalio je generalu Šundovu na besprijekornom i časnom obnašanju dužnosti načelnika Glavnog stožera OS RH, a novome načelniku viceadmiralu Hranju poželio uspjeh u stvaranju moderne Hrvatske vojske.

Ministar Krstičević je za viceadmirala Hranja kazao kako je vrhunski časnik, hrvatski branitelj i sudionik Domovinskog rata, školovan u Sjedinjenim Američkim Državama. Tijekom vojne karijere obnašao je niz zahtjevnih i odgovornih dužnosti u Ministarstvu obrane i u Hrvatskoj vojsci. Kao jedan od ključnih časnika u Hrvatskoj vojsci admirал Hranj upoznat je sa stanjem u obrambenom resoru te s projektima i aktivnostima u Hrvatskoj vojsci.

Novi načelnik Glavnog stožera Oružanih snaga Republike Hrvatske, viceadmiral Robert Hranj zahvalio je svima koji su mu svojom odlukom i suglasnošću iskazali povjerenje da obnaša, kako je rekao, ovu časnu i odgovornu dužnost. Naglasio je nekoliko temeljnih načela svog postupanja i djelovanja kao načelnika Glavnog stožera: zakonitost

postupanja, osiguranje spremnosti HV-a za zadaće i zaštitu sigurnosti svakog pojedinca. "Inzistirat će na redu i stezi kao temeljnim preduvjetima za to što će promovirati i osiguravati, prvenstveno osobnim primjerom, ali i kroz sustav zapovijedanja i nadzora.", kazao je Hranj.

General Šundov zahvalio je svojim suradnicima i članovima obitelji koji su ga pratili tijekom njegove vojničke karijere, kazao je

kako je ponosan na svoj rad te sve ono što je sa svojim suradnicima učinio za vrijeme obnašanja dužnosti načelnika Glavnog stožera OSRH. "Bez moje obitelji ne bih postigao sve ovo što jesam. Zahvaljujem hrvatskim braniteljima koji su položili svoje živote, hvala svim mojim suborcima na čelu s generalom Gotovinom. Zahvaljujem Bogu što sam ostao živ u Domovinskom ratu i sada ga molim još za malo zdravlja", rekao je Šundov.

SASTANAK KOORDINACIJSKOG ODBORA ZA PRIPREMU HODOČAŠĆA U LOURDES

U Vojnom ordinarijatu je u četvrtak, 5. ožujka, održan sastanak Koordinacijskog odbora za organizaciju 28. hodočašća Hrvatske vojske, policije i branitelja u Lourdes. Hodočašće je predviđeno od 12. do 19. svibnja 2020. i u sklopu 62. međunarodnog vojnog hodočašća Majci Božjoj Lurdskoj. Geslo ovogodišnjeg međunarodnog hodočašća su Isusove riječi: „Mir vam svoj dajem.“ (Iv 14,27)

Vojni ordinarijat je organizator nacionalnog hodočašća, a u rad odbora također su uključeni Ministarstvo obrane, Ministarstvo unutarnjih poslova i Ministarstvo hrvatskih branitelja. Hodočašću se pridružuju Ministarstvo pravosuđa – Uprava za zatvorski sustav, Ministarstvo financija – Carinska uprava, Savez povjesnih postrojbi i drugi.

U uvodnoj riječi, vojni ordinarij msgr. Jure Bogdan pozdravio je sve nazočne zahvalivši svima što su odvojili vrijeme za dolazak na sastanak. Predao je riječ generalnom vikaru don Marku Medi koji je moderirao susretom.

Zapovjednik Hrvatske ratne mornarice kontraadmiral Ivo Raffanelli rekao je kako mu je čast što je izabran za zapovjednika 28. hodočašća u Lourdes, istaknuvši da će slijedom dosadašnje tradicije učiniti sve za uspješnu provedbu hodočašća. Za zamjenika zapovjednika za sastavnicu MUP-a izabran je pomoćnik načelnika Uprave policije u Ravnateljstvu policije gosp. Dragan Tokić koji je izvijestio o dosadašnjim pripremama koje se provode u MUP-u.

U nastavku je don Medo održao prezentaciju kojom je predstavnike ministarstava, uprava i službi uključenih u hodočašće upoznao s dosadašnjim radom u pripremi hodočašća, s brojem prijavljenih pripadnika Oružanih snaga, policije, branitelja i djelatnika ministarstava, s prijevoznim i smještajnim kapacitetima, kao i zacrtanim terminima i aktivnostima koje slijede. Sudionicima sastanka prikazan je kratki promotivni video za 62. međunarodno hodočašće u Lourdes. Dogovorena su daljnja zaduženja vezana za pripravu provedbe hodočašća.

Zbog pandemije COVID-19, hodočašće se odgađa za svibanj 2021.

ISPRAĆAJ 12. HRVATSKOG KONTINGENTA U NATO MISIJU „RESOLUTE SUPPORT“ U AFGANISTAN

U vojarni „Pukovnik Marko Živković“ na Plesu, u petak 6. ožujka, svečano je u Afganistan ispraćen 12. hrvatski kontingent (HRVCON) u NATO misiju potpore miru „Resolute Support“.

Kontingent broji 107 pripadnika, a uz njihove obitelji, ispraćaju su nazočili potpredsjednik Vlade i ministar obrane Damir Krstićević, načelnik Glavnog stožera OS RH viceadmiral Robert Hranj, savjetnik za nacionalnu sigurnost i obranu Dragan Lozančić, američki veleposlanik Robert Kohorst i drugi visoki uzvanici.

Zapovjednik 12. HRVCONA-a je brigadir Ivica Matanović. Uz stožerne dužnosti, pripadnici će obnašati savjetovanja pripadnika afganistanske vojske, policije i specijalnih snaga, dužnosti zaštitnih snaga savjetnika i

savjetničkih timova, medicinske i vojno-policijске dužnosti.

Nakon svečanog programa, pripadnici kontingenta su u kapeli vojne kapelani „Sveti Petar i Pavao“ slavili svetu misu koju je predvodio vojni ordinarij u RH msgr. Jure Bogdan u koncelebraciji s vojnim kapelanom don Brankom Čageljom koji se upućuje u mirovnu misiju kao pripadnik 12. HRVCON-a. Tijekom misije, on će pružati vojnicima duhovnu i emocionalnu potporu koja je važna za što bolje obavljanje zadaća te biti znak Božje prisutnosti među njima.

Vojni ordinarij u RH msgr. Jure Bogdan je svim pripadnicima HRVCON-a uputio riječi ohrabrenja sa željom da se vrati svojim obiteljima i u svoju domovinu, zdravi i ponosni što su mogli sudjelovati u tako časnoj misiji.

SVEČANOST PRISEGE 27. NARAŠTAJA ROČNIKA U POŽEGI

Foto: MORH / M. Čobanović

Svečana prisega 27. naraštaja ročnika na dragovljnom vojnom osposobljavanju održana je u subotu, 7. ožujka 2020., na Trgu Svetog Trojstva u Požegi.

Prišegu je položilo 327 ročnika i ročnica. Ovo je prva prisega koja se nakon 28 godina ponovno održavala na požeškom gradskom trgu. Na prijezi su također prisustvovali požeški biskup msgr. Antun Škvorčević te generalni vikar Vojnog ordinarijata don Marko Medo.

Uz brojne građane, obitelj i prijatelje ročnika, svečanosti prijege prvog ovogodišnjeg naraštaja ročnika nazočili su predsjednik Republike Hrvatske i vrhovni zapovjednik Oružanih snaga RH Zoran Milanović, izašlanik predsjednika Vlade potpredsjednik Vlade i ministar obrane RH Damir Krstićevec i načelnik Glavnog stožera Oružanih snaga RH viceadmiral Robert Hranj, koji su ovom prigodom održali svečane govore.

Čestitajući ročnicima na njihovom odabiru vojnog poziva, predsjednik i vrhovni zapovjednik OS RH Zoran Milanović je rekao kako danas, u vremenu komfora i lagodnosti, vojni poziv odabiru probrani i rijetki ljudi. Potpredsjednik Vlade i ministar obrane Damir Krstićevec izrazio je zadovoljstvo što je ovo prva svečana prisega nakon Domovinskog rata koja se održava izvan vojarne. Hrvatska vojska nastala je iz naroda, iznikla je i stvorena u teškim vremenima Domovinskog rata i njeni mjesto će uvijek biti uz narod. Načelnik Glavnog stožera Oružanih snaga RH viceadmiral Robert Hranj naglasio je ročnicima kako čin prisegе ima veliki značaj jer su se prisegom obvezali na vjernost Domovini i na profesionalno izvršavanje svojih obaveza u obrani Domovine.

Nakon svečanosti prijege okupljeni građani imali su priliku razgledati opremu i vozila koja koristi Hrvatska vojska.

BISKUP MSGR. JURE BOGDAN KRSTIO PETO DIJETE OBITELJI ČUIĆ

Vojni ordinarij u RH msgr. Jure Bogdan, na treću korizmenu nedjelju 15. ožujka, predvodio je euharistijsko slavlje u župnoj crkvi sv. Petra i Pavla u Velikoj Gorici prilikom kojeg je krstio peto dijete u obitelji Josipa i Marije Čuić. Otac Josip Čuić policijski je službenik u Policijskoj upravi zagrebačkoj. U koncelebraciji s biskupom bili su župnik vlč. Dragutin Kujavec i generalni vikar Vojnog ordinarijata don Marko Medo.

U propovijedi biskup Bogdan govorio je o sakramenu krštenja. Sveti krst je ulaz u novi život po Duhu Svetome. Po krštenju mi se i prepoređamo da bismo bili novi, Božji ljudi; ljudi koji ne žive samo za zemlju i ovaj svijet nego također i za budući svijet, za nebo. Evandeoski izvještaj govorio o Isusovu razgovoru sa Samarijankom. Kod Jakovljevog

zdenca Isus nudi za okrjepu vodu života. Slika je to Duha Svetoga – našeg izvora duhovnog života – koji u nama započinje svako naše dobro djelovanje. Djelotvorna ljubav je mjera kojom će Bog svakome mjeriti njegov život za sretnu ili nesretnu vječnost: "Što god učiniste jednomu od ove moje najmanje braće meni ste učinili" (Mt 25,40). Biskup je naglasio da djelotvornu kršćansku ljubav imamo priliku i dužnost iskazati prema onima koji su najslabiji, koji su ugroženi, slabi, bolesni i nemoćni.

Na kraju svete mise biskup Bogdan čestitao je ocu Josipu i majci Mariji na krštenju njihovog petog djeteta, sina Mateja i preporučio obitelj Čuić pod zaštitu Blažene Djevice Marije i svetog Josipa, čuvara Svetе Obitelji i domovine Hrvatske.

BISKUP BOGDAN OBIŠAO EKSPEDICIJSKI KAMP I ŠATOR ISPRED KLINIČKE BOLNICE DUBRAVA

Vojni ordinarij u RH msgr. Jure Bogdan obišao je s potpredsjednikom Vlade i ministrom obrane Damirom Krstičevićem, načelnikom Glavnog stožera admiralom Robertom Hranjem te ravnateljem KB Dubrava prof. dr. sc. Srećkom Marušićem u subotu, 21. ožujka 2020. godine ekspedicijski kamp i šatore ispred Kliničke bolnice Dubrava.

Načelnik Glavnog stožera admirал Hranj tom je prigodom biskupu Bogdanu predstavio

funkciju i namjenu ekspedicijskog kampa i šatora u borbi protiv koronavirusa.

Biskup Bogdan zahvalio je pripadnicima Hrvatske vojske i ministru Krstičeviću na brzoj i učinkovitoj reakciji uspostavljanju kampa. Zahvalio je također Načelniku Glavnog stožera admiralu Hranju i ravnatelju KB Dubrava Marušiću za sve što čine za hrvatski narod kako bi ga zaštitili u vremenu globalne pandemije COVID - 19 – koronavirus.

POVRATAK PRIPADNIKA 11. HRVATSKOG KONTINGENTA U RH

Pripadnici 11. hrvatskog kontingenta koji su se nalazili u misiji Resolute Support u Afganistanu sletjeli su u petak, 27. ožujka 2020. godine u kasnim večernjim satima zrakoplovom Croatia Airlinesa u zračnu luku "Dr. Franjo Tuđman". U zagrebačkoj zračnoj luci pripadnike 11. hrvatskog kontingenta dočekali su potpredsjednik Vlade i ministar obrane Damir Krstičević i načelnik Glavnog stožera Oružanih snaga RH admiral Robert Hranj te zapovjednik Zapovjednog operativnog središta brigadni general Krešo Tuškan. Ovo je prvi put da je transport pripadnika Hrvatske vojske organiziran zrakoplovom Croatia Airlinesa.

Iz Afganistana se vratilo 140 pripadnika 11. hrvatskog kontingenta, od čega 105 pripadnika Hrvatske vojske. Među njima je bio i kapelan vojne kapelaniće „Leopold Bogdan Mandić“ vlč. Josip Kešinović koji je pripadnicima kontingenta pružao pastoralnu pomoć i skrb u misiji. Pripadnici Oružanih snaga Republike Albanije, Vojske Crne Gore te Armije Sjeverne Makedonije, sletjeli su u zračnu luku u Podgorici.

U Afganistanu ostaje 12. hrvatski kontingenjt koji je upućen u misiju početkom ožujka, gdje će do kraja misije obavljati redovne zadaće. Dušebržništvo ovog kontingenta povjereno je vojnom kapelanu don Branku Čagelju.

Ministar Krstičević poželio je dobrodošlicu hrvatskim vojnicima pri ulasku u hrvatski zračni prostor. Zahvalio im se na profesionalno odrađenoj zadaći i njihovom doprinosu miru i stabilnosti. Izrazivši zadovoljstvo organizacijom ovog leta, načelnik Glavnog stožera Oružanih snaga RH admiral Robert Hranj u ovoj je prigodi kazao kako je hrvatska država pokazala da je sigurnost svakog njezinog građanina uvijek na prvome mjestu.

Zapovjednik 11. hrvatskog kontingenta brigadir Dragan Basić rekao je kako mu je iznimno draga što su se vratili kući, a najteže je bilo pratiti situaciju iz druge zemlje znajući da su se u Hrvatskoj, uz epidemiju koronavirusa, dogodili i potresi. Zahvalio je u ime svih pripadnika 11. kontingenta hrvatskoj Vladi na organizaciji transporta.

MISA POSVETE ULJA U VOJNOM ORDINARIJATU

Na Veliki četvrtak, 9. travnja 2020., u kapelici Vojnog ordinarijata u 11 sati vojni ordinarij msgr. Jure Bogdan predslavio je obrede i misu posvete ulja. Uz umirovljenog biskupa msgr. Jurja Jezerinca i đakona don Matu Mihaljevića, u svetom misnom slavlju sudjelovali su generalni vikar don Marko Medo, biskupski vikar za MORH don Slavko Rajić te biskupski vikar za MUP fra Frano Musić OFM. Zbog pandemije prouzrokovane koronavirusom drugi svećenici Vojnog ordinarijata i njihovi pomoćnici nisu mogli sudjelovati na misi posvete ulja.

U prigodnome razmišljanju biskup je rekao: "Ovogodišnja korizma, Veliki tjedan i svi ovi Veliki dani obilježeni su pandemijom COVID-19 u svjetskim razmjerima. Posljednji mjeseci promijenili su život u svim Europskim zemljama i na drugim kontinentima. Nevidljivi i nepoznati maleni virus sije strah i iza sebe ostavlja smrt. Nečujno dolazi. Dakle? Ne znamo! Kod koga će se nastaniti? Ne znamo! Tko postaje njegov instrument brzog i nevidljivog razornog djelovanja? Ne znamo! Koliko će se zadržati? Ne znamo! Koga sa sobom uzima? Ne znamo! Za njega ne postoje nikakve granice, državne, političke, rasne, statusne. Pohađa dvorove, parlamente, predsjednike vlada, ministre, kardinale i biskupe, visoke časnike, čuvare poretka i granica i državnih sustava, prognanike i izbjeglice, kućne pomoćnice, liječnike primarijuse, dječake, mladiće i djevojke, športaše, olimpijce, nemoćne starce i bolesnike, Bogu posvećene osobe. Samo u Italiji odnio je do sad više od stotinu svećenika i još više časnih sestara.

Svijet je zabrinut. Svi smo zabrinuti. Zaustavljaju se industrijski giganti, škole i sveučilišta, obustavlja se javni promet, pod ključem su svetišta, katedrale, crkve. Zahvaća sve. Kamo ide i kad će se zaustaviti i nestati ova pošast našeg vremena? Sve se događa u mjesecima u kojima se priroda budi i otva-

ra životu. Andeo smrti prolazi i za sobom ostavlja bol i pustoš.

U tom kontekstu ušli smo u završnicu korizme, Cvjetnicu, Veliki tjedan i idemo u susret Uskrsu.

Na Veliki četvrtak prijepodne okupljaju se biskupi sa svojim prezbiterijem u katedrale. Spominju se ustanove svećeništva, obnavljaju svećenička obećanja, blagoslovljaju i posvećuju ulja kojima se pomazuju bolesnici, katekumeni, krštenici, potvrđenici, ređenici - đakoni, svećenici i biskupi. Misa posvete ulja očituje zajedništvo prezbitera s njihovim biskupom. Zbog posebnih okolnosti, danas ovdje s nama nisu drugi svećenici i djelatnici naše biskupije. Poštujući mjere i upute stožera ovdje su samo predstavnici našeg klera: generalni vikar don Marko Medo, biskupski vikar za MUP fra Frano Musić i biskupski vikar za MORH don Slavko Rajić. Dok pozdravljam njih pozdravljam sav naš kler koji je u molitvi združen s nama. Posebice mislim na naše svećenike u misijama - u Afganistanu, Poljskoj i Litvi. Molimo jedni za druge. U našim molitvama su svi vjernici naše Vojne biskupije."

Biskup je nadalje govorio o svećeništvu. Svoje razmišljanje temeljio je na zbornoj molitvi kojom započinje svečano slavlje mise posvete ulja na Veliki četvrtak. Ta molitva sadrži tri snažne cjeline, izriče tri snažne poruke. „Bože, ti si jedinorođenoga Sina svoga pomazao Duhom Svetim za Krista i Gospodina. Ovo je dakle danas na najodličniji način jedno kristološko slavlje,“ rekao je biskup. „Mi smo postali dionici njegova posvećenja. Ovdje je istaknut drugi bitni element otajstva što ga slavimo. Ovo je danas naš svećenički dies natalis, dan rođenja, dan ustanovljenja našeg svećeništva. (...) Daj da u svijetu budemo svjedoci njegova otkupljenja. Ova molitva je poziv i vapaj Crkve Bogu za odgojem naše svećeničke savjesti.“

„Svijest našeg dioništva u Kristovome svećeništvu proizlazi iz vjere. Dan našeg svećeničkog redenja bio je naš *dies natalis*. Krštenje nas je preporodilo u Kristu. Sakramenat svećeničkog reda utisnuo je u nas ‘sakramentalni karakter’, neizbrisivi biljeg našeg biti u Kristu. Stoga, naše služenje, gdje god se nalazili, ne može biti svedeno na puku funkciju, na zanat. Svećenik nije funkcioner. Svećenik nije zanatlija. On je dionik Kristova posvećenja, svih 24 sata u danu.“

„Draga braćo, možemo doživjeti mnoga progonstva, nevolje. Mnoga naša braća sve-

ćenici i kršćani po svijetu trpe velike nevoje i prave progone radi Krista. To se može i nama dogoditi. Možemo biti obeshrabreni. Možemo upasti u otrovnu zamku mrmljanja i prigovaranja protiv svega i sviju. Ali, ako ostanemo ukorijenjeni i utemeljeni po vjeri u našu cjelovitu pripadnost Kristu; ako je svijest koju imamo sami o sebi svijest da smo mi dionici Kristova pomazanja, nitko i ništa nas neće moći od Njega rastaviti. Nama je sasvim dovoljno zajedništvo s Njime, zajedništvo s Isusom, Bogom našim,“ rekao je biskup. Nakon slavlja svete mise i obreda, biskup je čestitao prezbiterima njihov dan.

VAZMENO TRODNEVLJE U VOJNOM ORDINARIJATU

Na Veliki četvrtak, 9. travnja 2020., misom Večere Gospodnje započelo je slavlje vrhunca liturgijske godine – vazmenog trodnevlja. Zbog okolnosti pandemije koronavirusa, obredi su ove godine slavljeni bez naroda. Vjernici su, međutim, mogli aktivno pratiti misu Večere Gospodnje i Uskršnju misu iz vojnog ordinarijata preko sredstava društvenog priopćavanja.

Obrede Vazmenog trodnevlja predvodio je vojni ordinarij msgr. Jure Bogdan. U koncelebraciji s njime bili su vojni ordinarij u miru msgr. Juraj Jezerinac, generalni vikar don Marko Medo te biskupski vikar za pastoral MORH-a i OSRH don Slavko Rajić.

Misom Večere Gospodnje kršćani se spominju i obnavljaju otajstva ustanovljenja svete euharistije, svećeničkog reda i Gospodnje zapovijedi bratske ljubavi. Zbog posebnih okolnosti, izostavio se obred pranja nogu. Biskup je u svojoj propovijedi razložio otajstva koja Crkva slavi taj dan, između ostalog, rekao je: „Gospodin svojim učenicima upućuje i ove riječi: ‘Po ovom će svi znati da ste moji učenici: ako budete imali ljubavi jedni za druge.’ (Iv 13,35) Na taj način Isus je obzna-

nio da je ljubav put po kojem slijedimo Krista iz blizine. Put Crkve Božja je ljubav koja se svakodnevno živi. Snaga Crkve je sveta pričest, euharistija – živi Bog koji je pod prilikama kruha i vina u njoj otajstveno prisutan u sve dane do svršetka svijeta.“

Obredima Velikog petka – Muke Gospodnje Crkva vrši spomen slavlje spasonosne muke Isusa Krisa. Obredi se dijele na tri dijela: služba Riječi, klanjanje svetom Križu i sveta pričest. Nakon svečano pročitane Muke našeg Gospodina po Ivanu, biskup je pozvao okupljene na razmatranje Muke u tišini i sabranosti. Nakon razmatranja obredi su nastavljeni molitvom sveopće molitve. Uz ustaljene zazive, u sveopću molitvu ove je godine dodan i zaziv za sve pogodjene pandemijom koronavirusa. Zaziv molitve glasi: „Molimo i za sve one koji pate od posljedica pandemije, da Bog i Gospodin naš udijeli zdravlje bolesnima, snagu zdravstvenom osoblju, utjehu obiteljima koje trpe, a preminulima puninu otkupljenja“. Usljedili su obred klanjanja Križu i sveta pričest.

Vazmeno bdjenje slavilo se u večernjim satima na Veliku subotu. Obredi Uskrsnog bdje-

nja započeli su Službom svjetla, a nastavili se svečanim Hvalospjevom uskrsnoj svijeći kojeg je otpjevao don Slavko Rajić. Potom su pročitana čitanja Uskrsnog bdjenja te je navedeno Evanđelje. Nakon toga biskup Jure Bogdan izrekao je homiliju. U njoj je naglasio: "Uskrs je najveći kršćanski blagdan. To je blagdan vjere, blagdan života i blagdan svakog Božjeg blagoslova. Sva naša kršćanska vjera je u Uskrusu. Apostol naroda sv. Pavao jasno kaže: 'Ako li Krist nije uskrsnuo uzaludna je vjera naša. Uzaludno je propovijedanje naše'. (1 Kor 15,14) Vjera u stvarno, povjesno-prostorno i istovremeno nadiskustveno uskrsnuće Isusovo bit je apostolskog propovijedanja i učenja, temelj Crkve, središte njezinog bogoslužja." Nakon homilije okupljeni su obnovili krsna obećanja, nakon

čega se Uskrsno bdjenje nastavilo euharistiskom službom.

Vazmeno trodnevlje završava najvećim kršćanskim blagdanom – Uskrsom, danom Kristova uskrsnuća. Biskup je u homiliji pročitao Uskrsnu poruku biskupa Hrvatske biskupske konferencije: „U nedjelju Uskrsnuća Gospodinova Crkva moli: 'Bože, ti si danas po svojemu Jedinorođencu pobijedio smrt i nama otvorio pristup vječnom životu.' To je Radosna vijest koju i mi naviještamo i svjedočimo. Život vječni za nas počinje kada se sjedinimo s Božjim Sinom, kada prihvativmo Boga koji nam se daje i koji se predao za nas. U tom vidu i kušnje kroz koje prolazimo obasjane su svjetлом Uskrsa, koje ostaje našom novom snagom i utjehom."

PROSLAVA USKRSA U MISIJI U AFGANISTANU

Pripadnici 12. hrvatskog kontingenta u misiji Resolute Support u Afganistanu u nedjelju, 12. travnja, proslavili su Uskrs. Kako su u svijetu zbog epidemije COVID-19 pojačane mjere opreza, tako su i u kampu Marmal koji se nalazi na sjeveru Afganistana u Mazar-e-Sharifu. Pošto u kampu nema zaraženih vjerski obredi su dopušteni uz poštovanje mjera opreza.

Sve aktivnosti u kampu provedene su poštujući propisane mjere zaštite i prevencije protiv COVID-19. Vojni kapelan koji je dodijeljen ovom kontingentu don Branko Čagelj nastojao je biti na raspolaganju za potrebe hrvatskih vojnika kao i drugih nacija koji su tražili vjerske sadržaje.

Na Cvjetnicu, kad se vjernici spominju Isusovog slavnog ulaska u Jeruzalem i njegove muke, na misi su sudjelovali pripadnici 12. HRVCON-a na čelu sa zapovjednikom kontingenta. Kroz Veliki tjedan pripadnici su

imali priliku za sakrament isповijedi. Kroz ovo vrijeme se pripremao i zbor da uveliča ove dane, a koji se sastojao od petnaestak članova koji su svirali nekoliko instrumenata. Don Branko je kroz ovo vrijeme pripremao jednoga pripadnika da mu podijeli sakrament potvrde.

Na Vazmeno trodnevlje vojnici su aktivno i radosno sudjelovali u svim obredima. Vojni kapelan don Branko je kroz prikladne homilije nastojao vjernicima približiti i pojasniti što se kroz ove dane slavi. Poštujući mjere opreza iz opravdanih razloga izostavljeni su neki obredi kao pranje nogu na Veliki četvrtak i čašćenje križa poljupcem na Veliki petak.

Prema mogućnostima i u dogovoru s drugim kapelanicima proslavljen je i Vazmeno bdjenje. Vojnici su bili zahvalni Bogu da su imali mogućnost u dalekoj Islamskoj Republici Afganistan slaviti sakramente za sve one koji

ne mogu, a i da ova zaraza prestane. Imali su na umu da mnogi koji bi htjeli sudjelovati u ovim obredima i primati sakramente u Velikom tjednu i za Uskrs nisu u mogućnosti zbog ograničenja kretanja i okupljanja.

Vrhunac svečanosti je bio na Uskrs kada je slavljenja svečana euharistija. Kako je veći dio kontingenta došao na tu misu, slavili su je pred hrvatskim zapovjedništvom kako bi mogli poštovati preporučene propise u kampu. Na toj misi don Branko je dopuštenjem vojnog biskupa msgr. Jure Bogdana podije-

lio sakrament potvrde jednom pripadniku hrvatskog kontingenta. Nakon mise poslali su zajedničku uskrsnu čestitku obiteljima u Hrvatskoj. Također su tom prigodom pripremili tradicionalni uskrsni doručak i radosno se podružili prenijevši komadić hrvatskog duha i u ove krajeve.

Zapovjednik 12. hrvatskog kontingenta brigadir Ivica Matanović i vojni kapelan don Branko Čagelj ovom su prigodom svim pripadnicima hrvatskog kontingenta zaželjeli sretan i blagoslovjen Uskrs.

PROSLAVA USKRSA U MISIJI U LITVI

Dana 12. travnja 2020. II. Hrvatski kontingenat u misiji u Litvi proslavio je najveći kršćanski blagdan - uskrsnuće Isusa Krista, Spasitelja i Otkupitelja svega svijeta. Dušobrižnik Drugog kontingenta Hrvatske vojske u misiji u Litvi, vojni kapelan fra Mato Vincetić je zbog situacije uvjetovane virusom COVID-19 i proglašene karantene u NATO misiji održao dvostruko misno slavlje kako bi svi hrvatski vojnici koji su željeli prisustvovati svečanom uskrsnom liturgijskom slavlju mogli to i učiniti.

Na početku misnog slavlja fra Mato je okupljenima prenio pozdrave i čestitke vojnog ordinarija msgr. Jure Bogdana. Fra Mate je u homiliji objasnio da je Kristovo uskrsnuće temelj naše kršćanske vjere i nade i u vlastito uskrsnuće na život vječni, što čini posebnost kršćanstva u odnosu na sve druge vjerske, duhovne i filozofske ponude, učenja i odgovore na temeljno pitanje svakog čovjeka koje postavlja bilo kao pojedinac, bilo kao dionika društva koje se pita o konačnom smislu i značenju vlastitog postojanja, cjelokupne

povijesti te duhovno-duševne stvarnosti. Tko sam ja? Što je svijet? Kamo idem i čemu se mogu nadati? Kršćanstvo odgovara da su čovjek i svijet Božja stvorenja i da je uskrsnuće Isusa Krista koje danas svetkujemo temelj naše vjere u uskrsnuće svakog čovjeka na život vječni. Ta pobjeda života nad smrću učvršćuje nas u vjeri da svaka naša ovozemaljska bol, tuga, patnja i križ imaju svoj kraj i smisao. Stoga se s pravom možemo nadati da će nam naša zajednička borba, sloga, solidarnost, mir, pravda, poštenje, iskrenost, istinoljubivost i ljubav kao vrhunske vrijednosti omogućiti da poput Krista i sami uskrsnemo. Uskrsna poruka pobjede života nad smrću, svjetla nad tamom, dobra nad zlom, ljubavi nad mržnjom je imperativ za svakog čovjeka i cijelo čovječanstvo.

Na kraju svete mise fra Mato je uz uskrsnu čestitku uputio i zahvalu svim vojnicima na poštivanju specifičnih mjera. U molitvi su se sjetili i zapovjednika kontingenta i trojice kolega koji zbog bolesti COVID-19 nisu mogli sudjelovati u proslavi Uskrsa.

MARKO ĐURIN IMENOVAN REKTOROM ZAVODA SVETOG JERONIMA

Prefekt Kongregacije za kler kardinal Beniamino Stella imenovao je 9. siječnja 2020. mr. Marka Đurina svećenika Varaždinske biskupije rektorm Papinskog hrvatskog Zavoda svetog Jeronima u Rimu. Imenovanje ga je zateklo na službi vicerektora istoga Zavoda i crkve svetog Jeronima.

Novi rektor Zavoda Marko Đurin sin Rudolfa Đurina i Božene Đurin rođ. Beštek, iz župe Remetinec, rodio se u Varaždinu 25. ožujka 1985. Osmogodišnju školu pohađao je u Remetincu (1991.-1995.) i potom u Novome Marofu (1995.-1999.). Srednju školu pohađao je u Nadbiskupskoj klasičnoj gimnaziji s pravom javnosti u Zagrebu na Šalati (1999.-2003.). Filozofsko-teološki studij završio je na Katoličkom Bogoslovnom fakultetu u Zagrebu (2003.-2009.). Za đakona Varaždinske biskupije zaredio ga je Josip Mrzljak varaždinski biskup u Varaždinskoj katedrali Uznesenja BDM 8. prosinca 2008. Svećenički red podijelio mu je isti biskup u Varaždinskoj katedrali 14. lipnja 2009. godine. Mladu misu slavio je u Remetincu 5. srpnja 2009. godine. Na Mladoj misi je propovijedao prof. Ivan Golub. Službu tajnika Varaždinskoga biskupa vršio je od 2008. do 2012. godine. Kao pitomac Papinskog hrvatskog Zavoda sv. Jeronima u Rimu, u jesen 2012. upisuje studij teologije braka i obitelji na Papinskoj Instituti Ivan Pavao II., pri Papinskoj Lateranskome sveučilištu. Magistrirao je 25. lipnja 2014. Vicerektorom Zavoda sv. Jeronima imenovan je 25. listopada 2013. godine, a vicerektorom Hrvatske crkve svetog Jeronima u Rimu 1. studenoga 2013. Službu vicerektora obnašao je u vrijeme rektora Jure

Bogdana koji je u studenome 2015. imenovan vojnim ordinarijem u Republici Hrvatskoj i Bože Radoša koji je u kolovoza 2019. imenovan varaždinskim biskupom.

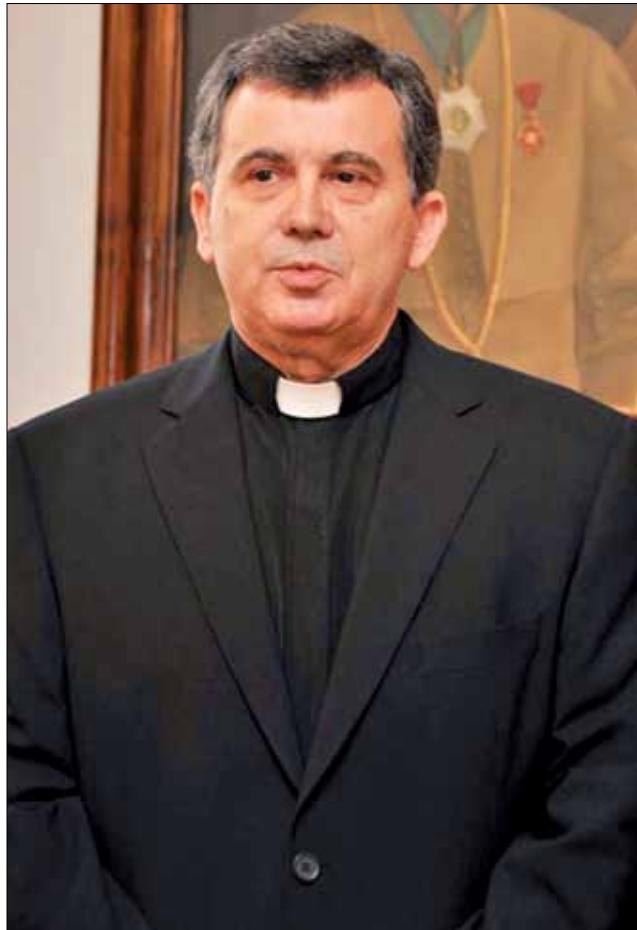
Na čelu Zavoda sv. Jeronima od 1901. izredalo se dvanaest rektora: Josip Pazman, Evaristo Lucidi, Giovanni Biasiotti, Beniamino Nardone, Jakov Čuka, Juraj Magjerec, Đuro Kokša, Ratko Perić, Anton Benvin, Jure Bogdan, Bože Radoš i Marko Đurin.

MSGR. TOMO VUKŠIĆ IMENOVAN NADBISKUPOM KOADJUTOROM VRHBOSANSKE NADBISKUPIJE

Sveti Otac papa Franjo imenovao je vojnog biskupa u Bosni i Hercegovini msgr. Tomu Vukšića za nadbiskupa koadjutora Vrhbosanske nadbiskupije, objavio je 22. siječnja 2020. godine Tiskovni ured Svete Stolice. U toj će službi pomagati kardinalu Vinku Puljiću te će ga naslijediti nakon umirovljenja. Msgr. Vukšić i dalje ostaje apostolski upravitelj Vojnog ordinarijata u BiH do izbora novog ordinarija.

Msgr. Tomo Vukšić rođen je 9. siječnja 1954. u Studencima, u Mostarsko-duvanjskoj biskupiji. Nakon što je završio filozofsko-teološki studij u Sarajevu, i odslužio vojsku (1977.-1978.), zaređen je za svećenika Mostarsko-duvanjske biskupije u Studencima, 29. lipnja 1980. Bio je župni vikar u katedrali u Mostaru od 1980. do 1982. Zatim je, kao stipendista De Propaganda Fide, postigao magisterij iz ekumenske teologije na Papinskom orijentalnom institutu (1984.) te magisterij iz kanonskoga prava na Papinskom sveučilištu Urbaniana (1986.). Od 1986. do 1988. vršio je službu tajnika Biskupije i biskupa Pavla Žanića. Poslije toga bio je pitomac Papinskoga hrvatskog zavoda sv. Jeronima u Rimu (1988.-1991.), i ponovno student na Papinskom orijentalnom institutu, gdje je postigao doktorat (1991.) tezom: „Odnosi među katolicima i pravoslavcima u Bosni i Hercegovini od 1878. do 1903.“

Vrativši se u domovinu, bio je pročelnik Teološkog instituta u Mostaru (od 1991. do 1994.); predavač na Teološkom institutu u Dubrovniku (1992.-1997.); vicerektor Bogoslovije u Sarajevu (od 1993. do 1998.); sudski vikar u Mostarsko-Duvanjskoj biskupiji (1993.-2009.); ravnatelj Katoličke tiskovne agencije Biskupske konferencije Bo-

sne i Hercegovine (od 1998. do 2005.), član Mješovitoga povjerenstva za primjenu Temeljnog ugovora između Svetе Stolice i Bosne i Hercegovine.

Papa Benedikt XVI. ga je imenovao za prvog vojnog ordinarija u Bosni i Hercegovini 1. veljače 2011. Za biskupa je zaređen 2. travnja 2011. u mostarskoj katedrali Marije Majke Crkve.

Autor je brojnih publikacija iz teologije, kanonskoga prava, povijesti Crkve, suvremenih pitanja.

TREĆA IZLOŽBA SLIKA „PRIRODA GOVORI O BOGU“ VOJNOG BISKUPA U MIRU MSGR. JURJA JEZERINCA

Treća izložba slika vojnog biskupa u miru msgr. Jurja Jezerinca „Priroda govori o Bogu“ održana je u dvorani pored župne crkve svetog Franje Ksaverskog na Ksaveru u Zagrebu. Izložba je trajala od 25. siječnja do 15. veljače.

„Želja za slikanjem u meni je bila prisutna još od mlađih dana. Kada sam završavao osnovnu školu u Pribiću pokraj Krašića ravnatelj škole mi je rekao da je želja nastavničkog zbora da nastavim školovanje na Likovnoj ili Vojnoj akademiji, no ja sam odbio i krenuo sam prema svećeništvu, a kasnije i biskupstvu. Kao svećenik i biskup nisam bio u mogućnosti posvetiti se slikanju, iako je ta misao bila stalno prisutna u meni. Prije tri godine, kada sam došao u mirovinu, počeo sam pomalo slikati“, naglasio je na otvorenju izložbe msgr. Jezerinac.

Rekao je da ga je priroda oduvijek oduševljavala podsjetivši prisutne na Papinu poruku za Svjetski dan molitve za skrb o stvorenom svijetu pa stoga izložba i nosi naziv ‘Priroda govori o Bogu’.

Likovni kritičar i povjesničar umjetnosti Stanko Špoljarić na otvorenju izložbe usporedio je uzvišenost svećeničkog poziva i umjetnosti naglasivši da su želja i htijenje kod biskupa Jezerinca uvijek bili prisutni, iako mu njegove obaveze nisu dopuštale slikanje. „Stil i opus biskupa Jezerinca meni su intrigantno zanimljivi. Kada sam prvi put pozvan pogledati slike, mislio sam da će se raditi o dopadljivom pejzažizmu, o slikama ugodnim oku, a da iza toga neće biti onoga što je važno, a to je da motiv ima poruku. I

nakon nekoliko gledanja ovih slika, one i dalje imaju puninu umjetničke preobrazbe motiva. Radi se o slikaru koji slikom ima što reći“, rekao je Špoljarić.

Izložba je bila humanitarnog karaktera. „Moja je želja prije svega pomoći časnim sestrama, koje žive u Krašiću, da dovrše svoju kuću, da mogu u njoj pristojno stanovati. Stoga sav prihod od ove izložbe ide u korist poopravka kuće časnih sestara Služavki Maloga Isusa u Krašiću“, poručio je biskup Jezerinac.

KRONIKA VOJNOG ORDINARIJA MSGR. JURE BOGDANA

PROSINAC 2019.

Zagreb, 1. prosinca 2019., nedjelja. Prva nedjelja Došašća (Adventa). Biskup je slavio sv. misu u kapelici vojnog ordinarijata i propovijedao.

Zagreb, 2. prosinca 2019., ponedjeljak. Biskup je u Vojnome ordinarijatu primio polaznike 22. naraštaja Ratne škole „Ban Josip Jelačić“ koja djeluje pri Hrvatskom vojnom učilištu „Dr. Franjo Tuđman“. zajedno s don Markom Medom, generalnim vikarom upoznao je polaznike s ustrojem i pastoralnim radom Vojnog ordinarijata u Republici Hrvatskoj. U pratinji polaznika naraštaja nastavnom posjetu prisustvovali su načelnik Centra vojnih škola HVU brigadir Damir Stručić, načelnik Ratne škole brigadir Mijo Kožić i vojni kapelan na HVU o. Zoran Vujičić, DI. Pored visokih časnika iz Ministarstva obrane i Oružanih snaga RH, na školanju sudjeluju i pripadnici Oružanih snaga iz Bosne i Hercegovine, Sjeverne Makedonije, Crne Gore i Slovenije, kao i polaznici iz Ministarstva unutarnjih poslova RH, Ministarstva vanjskih i europskih poslova RH i Hrvatske vatrogasne zajednice. Na sastanku je sudjelovao i voditelj MORH-ova Samostalnog odjela za potporu bojnik Ivica Krišto.

Zagreb, 3. prosinca 2019., utorak. Franjevci trećoredci na Ksaveru slave sv. Franju Ksavverskoga. Večernju sv. misu predvodio je pomoći biskup zagrebački msgr. Ivan Šaško. Uz njega, domaćina provincijala o. Ivu Martinovića TOR, franjevce i druge svećenike na večernjem slavlju u samostanu sudjelovali su apostolski nuncij msgr. Giorgio Lingua, msgr. Jure Bogdan, msgr. Juraj Jezerinac i don Marko Medo, generalni vikar.

Zagreb, 5. prosinca 2019., četvrtak. U Muzeju Mimara u Zagrebu, u 12.00 sati upriličeno je

predstavljanje knjige od Slobodana Prospera Novaka „Sveti Jeronim Dalmatinac“. Predstavljajući su bili autor Slobodan Prosper Novak, Damir Šarac novinar Slobodne Dalmacije, prof. Božo Skoko, župan splitsko-dalmatinski Blaženko Boban i vojni odinarij msgr. Jure Bogdan. Kroz program je vodio prof. Božo Skoko. Nakon predstavljanja biskup je otputovao u Split. Odsjeo je kod nadbiskupa msgr. Marina Barišića.

Zagreb, 6. prosinca 2019., petak. Hrvatska ratna mornarica u petak, 6. prosinca 2019. godine, proslavila je blagdan svog nebeskog zaštitnika, sv. Nikole biskupa i Dan dviju istoimenih Vojnih kapelacija koje djeluju pri Zapovjedništvu HRM i Floti HRM u Splitu (Lora). Svečano slavlje započelo je molitvom kod kipa sv. Nikole u krugu same ratne luke - vojarne "Admiral flote Sveti Letica Barba" u Lori, i procesijom s kipom sveca do franjevačke crkve sv. Ante na Poljudu. U procesiji su, uz pratinju orkestra Hrvatske vojske, sudjelovali mornari, dočasnici i časnici predvođeni zapovjednikom HRM-a *kontraadmirałom* Ivom Raffanellijem. Vojni biskup msgr. Jure Bogdan je predvodio sv. misu i propovijedao. Pod misom je pjevao zbor HRM pod ravnanjem maestra prof. Maria Krnića.

Zagreb, 8. prosinca 2019., nedjelja. U Vojnome ordinarijatu u 10.00 sati msgr. Bogdan je slavio sv. misu za narod.

Zagreb, 9. prosinca 2019., ponedjeljak. Na večer biskup je sudjelovao u Hrvatskome generalskome zboru na obilježavanju dvadesete obljetnice smrti prvog hrvatskog predsjednika dr. Franje Tuđmana. Među brojnim govornicima u programu bio je i biskup. On je govorio o posljednjem dolasku predsjednika Tuđmana u Rim i inauguraciji velike hrvatske izložbe u Vatikanu 1999. godine.

Zagreb, 10. prosinca 2019., utorak. U 9.00 sati ujutro biskup je predvodio molitvu kod groba prvog hrvatskog predsjednika dr. Franje Tuđmana na Mirogoju. Prisustvovali su predsjednica Republike Kolinda Grabar Kitarović, predsjednik Hrvatskog sabora Gordan Jandroković, predsjednik Vlade Andrej Plenković, mnogi ministri i veliki broj građana. Nakon molitve na Mirogoju, biskup je prijepodne sudjelovao na okruglome stolu na Hrvatskom vojnom učilištu o dr. Franji Tuđmanu.

U 18.00 sati sudjelovao je na sv. misi u zagrebačkoj katedrali povodom dvadesete obljetnice smrti dr. Franje Tuđmana. Predvodio je i propovijedao kardinal Josip Bozanić. Koncelebrirali su pomoćni biskupi msgr. Ivan Šaško, msgr. Mijo Gorski, msgr. Valentin Pozaić, msgr. Jure Bogdan i pedesetak svećenika. Uz visoke državne dužnosnike na misi je u katedrali sudjelovalo mnogo svijeta.

Zagreb, 14. prosinca 2019., subota. U mjestu Ivanec u Varaždinskoj biskupiji, na mjesnome groblju s početkom u 13.00 sati, biskup je predvodio sprovodne obrede pok. Andrija Hajrača. Otac policijskog kapelana o. Stjepana Harjača DI, koji služi u kapelaniji sv. Jeronima u Policijskoj upravi osječko-baranjskoj, pok. Andrija Harjač preminuo je u 91. godini života. S biskupom su na sprovodu bili don Marko Medo, generalni vikar i don Mate Mihaljević, đakon. Na sprovodu su također bili isusovački provincijal o. Dalibor Renjić DI, o. Anto Mišić DI, pokojnikov sin o. Stjepan Harjač DI i još desetak svećenika. Pokojnikova obitelj, rodbina, prijatelji, poznanici i brojni mještani oprostili su se od pokojnika. Nakon sprovodnih obreda i pokopa na mjesnome groblju biskup je za pokojnika služio misu zadušnicu u župnoj crkvi u Ivancu.

Zagreb, 15. prosinca 2019., nedjelja. Treća nedjelja Došašća, "Materice". U Vojnome ordinarijatu biskup je slavio koncelebriranu sv. misu s narodom "pro populo". Pod misom je krstio Dominika Staržika sina Josipa Staržika i Ane Staržik.

Zagreb, 16. prosinca 2019., ponedjeljak. Povodom Dana HVU-a, biskup je u kapelici HVU-a ujutro slavio misu zornicu. Koncelebrirao je o. Zoran Vujičić DI, vojni kapelan. Nakon sv. mise i kratkog zadržavanja na HVU-u biskup je pohodio Ministarstvo obrane, susreo se s ministrom Damirom Krstičevićem i potom u predvorju Ministarstva održao tradicionalnu molitvu Božićnoga blagoslova. Ovo je također bila prigoda da se biskup osobno susretne s načelnikom Glavnog Stožera OS RH generalom zbora Mirkom Šundovom i drugim visokim dužnosnicima MORH-a i GS OS RH.

Biskup je istoga dana sudjelovao na svečanoj promociji kadeta, u Ministarstvu obrane u dvorani HV "Zvonimir".

Zagreb, 17. prosinca 2019., utorak. Predbožićni susret i Božićno čestitanje u Vojnome ordinarijatu. Na čestitanju su sudjelovali vojni ordinarij msgr. Jure Bogdan, umirovljeni vojni biskup msgr. Juraj Jezerinac, generalni vikar don Marko Medo, biskupski vikar za pastoral MUP-a fra Frano Musić OFM, biskupski vikar za pastoral MORH-a i OSRH don Slavko Rajić, vojni i policijski dekani i kapelani iz RH, đakon don Mate Mihaljević, djelatnici Vojnog ordinarijata, pomoćnici vojnih i policijskih kapelana, članovi Samostalnog odjela za potporu Vojnom ordinarijatu (MORH) i Samostalne službe za suradnju s Vojnim ordinarijatom (MUP).

Zagreb, 19. prosinca 2019., četvrtak. Biskup je u PU zagrebačkoj prije podne slavio sv. misu i propovijedao. S biskupom je koncelebrirao don Marin Drago Kozić, đakonirao je don Mate Mihaljević. Svetoj misi su nazočili djelatnici PU zagrebačke zajedno s načelnikom PU Markom Rašićem, načelnicima Sektora, načelnicima Policijskih postaja te ostalim voditeljima službi ustrojstvenih jedinica PU zagrebačke te obitelji poginulih i neustalih branitelja PU zagrebačke. Pod misom su pjevali članovi župnog zbora "Tomislav Talan" iz župe sv. Antuna Padovanskoga na Svetom Duhu u Zagrebu. Nakon mise, na

prigodnome domjenku u prostorijama Policijske uprave, načelnik PU Marko Rašić pozdravio je sve okupljene, predstavio rezultate rada djelatnika PU i svima čestitao Božić i Novu Godinu.

Istoga dana navečer biskup je prisustvovao tradicionalnome Božićnom koncertu na Policijskoj akademiji.

Zagreb, 22. prosinca 2019., nedjelja. Četvrta nedjelja Došašća, "Očići". Nakon sv. mise u Vojnome ordinarijatu biskup je zajedno s generalnim vikarom izašao na izbore, u ured mjesne zajednice na Ksaveru. Republika Hrvatska bira predsjednika države. U kasnim večernjim satima doznajemo da je najviše glasova osvojio gospodin Zoran Milanović, a na drugome mjestu je aktualna predsjednica RH gospođa Kolinda Grabar Kitarović. Njih dvoje su kandidati za drugi krug predsjedničkih izbora koji će se održati 5. siječnja 2020.

Zagreb, 23. prosinca 2019., ponedjeljak. Biskup je s generalnim vikarom bio na Božićnome čestitanju u Ministarstvu obrane RH. Prije samog domjenka biskup je izgovorio blagoslovnu molitvu i uputio svima Božićno-novogodišnju čestitku. Poslijepodne u 15.00 sati u Vojnome ordinarijatu snimljena je za medije Božićna poruka vojnog ordinarija.

Zagreb, 25. prosinca 2019., srijeda. Božić. Božićno slavlje u Vojnome ordinarijatu započelo je slavljem mise "Polnoće" 24. prosinca s početkom u 22.00 sata u kapelici Vojnog ordinarijata. S biskupom koncelebriraju msgr. Juraj Jezerinac i don Marko Medo. Đakonsku službu vršio je đakon don Mate Mihaljević. Na misi je bio i ministar unutarnjih poslova gosp. Davor Božinović sa suprugom, glavna tajnica MUP-a Sanda Šimić Petrinjak, Filip Vučak hrvatski veleposlanik u Parizu i mnogi drugi vjernici.

Biskup je predvodio koncelebriranu sv. misu na Božić u 10.00 sati i propovijedao. Koncelebrirali su msgr. Juraj Jezerinac biskup u

miru, don Marko Medo generalni vikar, don Slavko Rajič i don Marin Drago Kozić.

Split, 26. prosinca 2019., četvrtak. Sveti Stjepan. Biskup je u kapeli Vojnog ordinarijata u 10.00 sati slavio s narodom sv. misu i propovijedao. Poslijepodne oputovao je u Split i odsjeo kod nadbiskupa msgr. Marina Barišića.

Split, 27. prosinca 2019., petak. U 11.00 sati biskup je predvodio sv. misu i propovijedao u crkvi sv. Spasa u Mejašima u Splitu. S njim je koncelebrirao župnik don Hrvoje Dragun. Pod misom je biskup krstio jedno dijete. Poslijepodne se vratio u Zagreb.

Zagreb, 29. prosinca 2019., nedjelja. Sveta Obitelj. U Vojnome ordinarijatu biskup je predvodio sv. misu s narodom za narod i propovijedao.

Zagreb, 30. prosinca 2019., ponedjeljak. Biskup je prijepodne u Vojnome ordinarijatu održao radni sastanak s generalom Matom Pađenom zapovjednikom Hrvatskog vojnog učilišta.

Zagreb, 31. prosinca 2019., utorak. Silvestrovo, Stara Godina. U 18.00 sati biskup je predvodio sv. misu zahvalnicu u kapelici Vojnog ordinarijata. Koncelebrirali su msgr. Juraj Jezerinac i don Marko Medo i đakon don Mate Mihaljević. Biskup je održao i prigodnu homiliju.

SIJEČANJ 2020.

Zagreb, 1. siječnja 2020., srijeda. Nova Godina, Svetkovina Marije Bogorodice, 53. Međunarodni dan mira. Biskup je u kapelici Vojnog ordinarijata slavio s narodom sv. misu. Propovijedao je generalni vikar don Marko Medo.

Zagreb, 2. siječnja 2020., četvrtak. Pravoslavni episkop mitropolit zagrebačko-ljubljanski gosp. Porfirije Perić je i ove godine poslao biskupu čestitku za Božić i Novu

Godinu. Biskup je danas pismeno uzvratio episkopu čestitkom za Božić i Novu Godinu.

Isto tako biskup je danas uzvratio pismenom čestitkom za Božić i Novu godinu slavonsko-me episkopu gosp. Jovanu Ćulibrku.

Zagreb, 5. siječnja 2020., nedjelja. Biskup je služio u kapelici Vojnog ordinarijata sv. misu i propovijedao. Nakon mise s generalnim vikarom pristupio je glasovanju na predsjedničkim izborima u Mjesnome uredu na Ksaveru. U večernjim satima dozna-jemo da je na predsjedničkim izborima izabran za predsjednika Republike gosp. Zoran Milanović.

Zagreb, 6. siječnja 2020., ponedjeljak. Bo-gjavljenje – sveta Tri kralja. Biskup je služio sv. misu s narodom za narod u kapeli Vojnog ordinarijata.

Zagreb, 8. siječnja 2020., srijeda. Nakon ju-tarnje sv. mise u kapelici Vojnog ordinarijata, biskup je održao blagoslov osoblja i prostora Vojnog ordinarijata.

Biskup je uputio pismenu čestitku izabrano-me predsjedniku Republike Hrvatske gosp. Zoranu Milanoviću. Isto tako biskup je upu-tio pismo zahvale dosadašnjoj predsjednici Republike Hrvatske gospođi Kolindi Gra-bar Kitarović, za "razumijevanje i potporu u provedbi duhovne skrbi katoličkih vjernika pripadnika oružanih snaga i redarstvenih službi Republike Hrvatske".

Zagreb, 14. siječnja 2020., utorak. Prosla-va Dana vojne kapelanie "Sveta Obitelj" u vojarni "Croatia" u Zagrebu. Biskup se u vojarni susreo sa zapovjednikom ZzP gene-ralom Mladenom Fuzulom, održao božićni blagoslov i potom u kapelici služio svetu misu. S njime je koncelebrirao don Slavko Rajić biskupski vikar i vojni kapelan i još nekoliko svećenika.

Zagreb, 15. siječnja 2020., srijeda. U 11.00 sati biskup se u Policijskoj upravi

Zagrebačkoj susreo sa načelnikom Mar-kom Rašićem i pomoćnikom Dubravkom Teurom. Tom prigodom udijelio je oku-pljenim vjernicima božićni blagoslov.

Poslijepodne, u 15.00 sati na zagrebačkome groblju Mirogoj biskup je bio na sprovo-du oca Ivana Fučeka DI. Sprovodne obre-de predvodio je zagrebački nadbiskup kar-dinal Josip Bozanić. Nakon sprovoda, u isusovačkoj crkvi na Jordanovcu biskup je sudjelovao na sv. misi za o. Ivana Fučeka. Predvodio je msgr. Valentin Pozaić DI, umirovljeni pomoćni zagrebački biskup, a pro-povijedao je o. Marijan Steiner DI.

Zagreb, 19. siječnja 2020., nedjelja. Slavio je sv. misu u Vojnome ordinarijatu s narodom za narod i propovijedao.

Đakovo, 20. siječnja 2020., ponedjeljak. Dan kapelanie "Sv. Sebastijan", oklopna i tenko-vska bojna "Kune" – GOMBR u Đakovu. Pri-jepodne u vojarni biskup je služio sv. misu i propovijedao. S biskupom je koncelebrirao vojni kapelan i dekan don Vladislav Mandu-ra i više vojnih i policijskih kapelana i drugih svećenika.

Zagreb, 21. siječnja 2020., utorak. Don Mar-ko Đurin, svećenik Varaždinske biskupije, vicerektor Zavoda sv. Jeronima imenovan je rektorom Zavoda sv. Jeronima. Imenova-nje je potpisao prefekt Kongregacije za kler kardinal Beniamino Stella. Biskup je uputio čestitku novome rektoru.

Zagreb, 22. siječnja 2020., srijeda. Pohodio je Ministarstvo hrvatskih branitelja zajedno s generalnim vikarom don Markom Medom i bojnikom Ivicom Krištom. Susreo se s mi-nistrom Tomom Medvedom i suradnicima. Radna tema sastanka je bila organizacija i koordinacija hodočašća vojske, policije i bra-nitelja u Lourdes. Biskup je na kraju okuplje-nima čestitao Božić i novu godinu i izmolio blagoslovnu molitvu za sve prisutne.

Msgr. Tomo Vukšić vojni ordinarij u Bosni i Hercegovini imenovan je nadbiskupom koadjutorom vrhbosanskim. Zasad ostaje i apostolskim administratorom Vojnog ordinarijata u BiH. Biskup je poslijepodne čestitao novome nadbiskupu.

Zagreb, 23. siječnja 2020., četvrtak. Biskup je tradicionalno pastoralno pohodio Ministarstvo unutarnjih poslova. S njim je bio policijski kapelan don Željko Rakošec i voditelj MUP-ove Samostalne službe za suradnju Mario Dokmanić. Susreo se s ministrom Davorom Božinovićem i suradnicima. Na kraju je u prizemlju blagoslovio prisutne i čestitao im Božić i novu godinu.

Potom je biskup pohodio Ravnateljstvo civilne zaštite. Susreo se s ravnateljem gospodinom Damirom Trutom i suradnicima. Susret je završio blagoslovom u prizemlju Ravnateljstva. Nakon toga biskup je pohodio i Ravnateljstvo policije. Susreo se s ravnateljem gosp. Nikolom Milina i suradnicima. Potom je blagoslovio okupljene vjernike i svima čestitao Božić i novu godinu.

Istoga dana biskup je pohodio Prihvativni centar za strance "Ježivo" u Rugvici. Susreo se s voditeljem centra gosp. Domagojem Lovrićem i suradnicima. Blagoslovio je centar i svima čestitao Božić i novu godinu. Potom se biskup uz pomoć prevoditelja susreo s korisnicima centra, izbjeglicama iz više zemalja.

Zagreb, 24. siječnja 2020., petak. U sjedištu HBK predsjedao je sjednici ekonomskog vijeća Hrvatske biskupske konferencije.

Zagreb, 25. siječnja 2020., subota. U samostanu franjevaca trećoredaca na Ksaveru u 18.30 sati inaugurirana je treća samostalna izložba slika msgr. Jurja Jezerinca. Izložba je postavljena s naslovom "Priroda govori o Bogu". Sudjelovao je autor msgr. Juraj Jezerinac, vojni ordinarij msgr. Jure Bogdan, generalni vikar don Marko Medo, franjevci trećoredci iz samostana na Ksaveru i nekoliko desetaka uzvanika.

Zagreb, 27. siječnja 2020., ponedjeljak. Sudjelovao na zasjedanju Hrvatske biskupske konferencije.

Zagreb, 28. siječnja 2020., utorak. U Međubiskupijskome sjemeništu na Šlati u Zagrebu započeo je radom 60. Teološko-pastoralni tjedan. Biskup je sudjelovao na prijepodnevnome dijelu rada i u koncelebraciji koju je predvodio kardinal Vinko Puljić.

Zadar, 30. siječnja 2020., četvrtak. Na gradskome groblju u Zadru predvodio u 14.00 sati sprovodne obrede pok. bojnika Marina Klarina koji je poginuo u padu helikoptera u more, u Zablaću kraj Šibenika. Nakon sprovođa služio misu zadušnicu za pok. Marina u župnoj crkvi Kraljice svete krunice u Zadru.

Sinj, 31. siječnja 2020., petak. U 14.00 sati na Sinjskome groblju predvodio sprovodne obrede natporučnika Tomislava Baturine koji je poginuo u padu vojnog helikoptera prije nekoliko dana u more u Zablaću kraj Šibenika. Nakon sprovođa služio misu zadušnicu u svetištu Gospe Sinjske za pok. Tomislava.

VELJAČA 2020.

Zagreb, 2. veljače 2020., nedjelja. Prikazanje Gospodinovo, Svijećica, Dan posvećenog života. Slavio sv. misu u Vojnome ordinarijatu s narodom za narod.

Zagreb, 8. veljače 2020., subota. U Hrvatskom narodnom kazalištu u Zagrebu, u večernjim satima biskup je sudjelovao na premijeri filma o kardinalu bl. Alojziju Stepinisu.

Zagreb, 9. veljače 2020., nedjelja. U Vojnome ordinarijatu predvodio sv. misu i propovijedao.

Zagreb, 10. veljače 2020., ponedjeljak. U karlovačkoj vojarni "Stožerni general Petar Stipetić", u sjedištu Zapovjedništva Hrvatske kopnene vojske, svečanom koncelebriranim svetom misom proslavljen je Dan vojne

kapelani "Blaženi Alojzije Stepinac". Misno slavlje predvodio je vojni ordinarij msgr. Jure Bogdan, a koncelebriralo je više svećenika, vojnih i policijskih kapelana i župnika Karlovačkog dekanata Zagrebačke nadbiskupije.

Istoga dana, u večernjim satima biskup je sudjelovao na svečanoj koncelebraciji u zagrebačkoj pravoslavničkoj. Svečano euharistijsko slavlje predvodio je i propovijedao zagrebački nadbiskup kardinal Josip Bozanić.

Zagreb, 11. veljače 2020., utorak. U Vojnemu ordinarijatu primio udrugu medicinskih sestara u RH. Za sestre je u kapelici Vojnog ordinarijata slavio sv. misu.

Zagreb, 14. veljače 2020., petak. U Ministarstvu obrane sudjelovao na oproštajno-me domjenku priređenom u čast načelnika glavnog stožera generala zvaničnika Mirka Šundova. S biskupom su bili don Marko Medo, generalni vikar i vojni kapelan o. Zrinko Nikolić. Uz ministra obrane Damira Krstičevića i veliki broj sudionika na svečanosti je bila i predsjednica RH gospođa Kolinda Grabar Kitarović.

Zagreb, 15. veljače 2020., subota. Poslijepodne zajedno sa don Markom Medom i fra Franom Musićem OFM posjetio u bolnici

Merkur u Zagrebu don Slavku Rajiću koji se oporavlja nakon operativnoga zahvata.

Zagreb, 16. veljače 2020., nedjelja. Slavio sv. misu u Ordinarijatu u kapelici, s narodom za narod.

Zagreb, 19. veljače 2020., srijeda. Biskup je primio načelnika GS OS generala zvaničnika Mirka Šundova u oproštajni posjet Vojnemu ordinarijatu. Načelnik Glavnog stožera Hrvatske vojske general zvaničnik Mirko Šundov susreo se u Vojnemu Ordinarijatu sa svim djelatnicima Ordinarijata.

Zagreb, 25. veljače 2020., utorak. Proslava Dana vojne kapelani "Sv. Valentin" i 26. obljetnice Počasno-zaštitne bojne u vojarni „1. hrvatski gardijski zbor“. Biskup je sudjelovao na proslavi. Predvodio je molitvu za pokojne, služio sv. misu i propovijedao, sudjelovao na prigodnome programu. Susreo se s predsjednikom Republike Hrvatske gosp. Zoranom Milanovićem.

Zagreb, 26. veljače 2020., srijeda. Čista srijeđa, početak korizme. U Vojnemu ordinarijatu slavio sv. misu s obredom pepeljenja. Poslijepodne u 15.00 sati biskup je slavio sv. misu s obredom pepeljenja u Ravnateljstvu policije.

SADRŽAJ

USKRSNA PORUKA VOJNOG ORDINARIJA MSGR. JURE BOGDANA, USKRS 2020.....	3
SVETA STOLICA	6
APOSTOLSKO PISMO SVETOGA OCA FRANJE O ZNAČENJU I VRIJEDNOSTI JASLICA	6
PORUKA SVETOGA OCA FRANJE ZA 53. SVJETSKI DAN MIRA	11
PORUKA SVETOGA OCA FRANJE ZA XXVIII. SVJETSKI DAN BOLESNIKA	16
PORUKA SVETOGA OCA FRANJE ZA KORIZMU 2020.....	18
PORUKA SVETOGA OCA FRANJE ZA 35. SVJETSKI DAN MLADIH 2020.....	20
PORUKA PAPE FRANJE ZA 57. SVJETSKI DAN MOLITVE ZA ZVANJA	24
PORUKA PAPE FRANJE ZA 54. SVJETSKI DAN SREDSTAVA DRUŠTVENE KOMUNIKACIJE	27
PORUKA KARDINALA PETRA K. A. TURKSONA U VRIJEME KORONAVIRUSA.....	31
APOSTOLSKA POKORNIČARNA - DEKRET.....	34
APOSTOLSKA POKORNIČARNA - BILJEŠKA.....	36
DEKRET U VREMENU COVID-19 (I)	38
DEKRET U VREMENU COVID-19 (II)	40
NAGOVOR PAPE FRANJE UZ URBI ET ORBI.....	41
DEKRET O POSEBNOJ NAKANI U VRIJEME PANDEMIJE	44
DEKRET O MISI U VRIJEME PANDEMIJE	45
PORUKA PAPE FRANJE URBI ET ORBI.....	48
HRVATSKI BISKUPI	51
PORUKA KOMISIJE HBK „IUSTITIA ET PAX“ ZA PREDSJEDNIČKE IZBORE 2019.....	51
PORUKA MSGR. MATE UZINIĆA ZA DAN ŽIVOTA	53
PRIOPĆENJE S XXII. ZAJEDNIČKOG ZASJEDANJA BISKUPSKE KONFERENCIJE BOSNE I HERCEGOVINE I HRVATSKE BISKUPSKE KONFERENCIJE.....	55
IZJAVA KOMISIJE HRVATSKE BISKUPSKE KONFERENCIJE IUSTITIA ET PAX O ODLUCI USTAVNOGA SUDA REPUBLIKE HRVATSKE U SVEZI S USTAVNOŠĆU ZAKONA O UDODIMELJSTVU	58
ODREDBE BISKUPA HRVATSKE BISKUPSKE KONFERENCIJE U VEZI SA SPRJEČAVANJEM ŠIRENJA BOLESTI COVID-19.....	61
PISMO MSGR. JURE BOGDANA SVEĆENICIMA I VJERNICIMA VOJNOGA ORDINARIJATA I SVIM LJUDIMA DOBRE VOLJE.....	63
USKRSNA PORUKA BISKUPA HRVATSKE BISKUPSKE KONFERENCIJE.....	65
PROMIŠLJANJA	67
UMJETNA INTELIGENCIJA I SOCIJALNA PRAVDA.....	67
KORIZMENO RAZMIŠLJANJE: IDENTITET SVEĆENIKA U SVIJETLU BOŽJE RIJEČI.	
KRIŽ KAO GOVOR LJUBAVI.....	74
SLIKARSTVO MSGR. JURJA JEZERINCA	82
IZ UREDA VOJNOG ORDINARIJATA	84
DEKRETI I IMENOVANJA	86
IZVJEŠĆA I DOGAĐAJI.....	87

SVETA MISA ZORNICA I 28. OBLJETNICA OSNUTKA HVU	87
BLAGOSLOV MINISTARSTVA OBRANE RH I GLAVNOG STOŽERA OS RH	87
BOŽIĆNI SUSRET I ČESTITANJE U VOJNOM ORDINARIJATU	88
BISKUPOV PREDBOŽIĆNI POHOD POLICIJSKOJ UPRAVI ZAGREBAČKOJ	90
BOŽIĆNI KONCERT NA POLICIJSKOJ AKADEMIJI	92
BOŽIĆ U AFGANISTANU	93
5. HRVCON NA MISI POLNOĆKI U POLJSKOJ	94
DAN VOJNE KAPELANIJE „SVETA OBITELJ“	95
BOŽIĆNI SUSRET U PROSTORIJAMA PU ZAGREBAČKE	96
BOŽIĆNI BLAGOSLOV U VOJNIM I POLICIJSKIM KAPELANIJAMA	96
OBILJEŽENA 27. OBLJETNICA VOJNO-REDARSTVENE OPERACIJE MASLENICA	98
DAN KAPELANIJE „SVETI SEBASTIJAN“ U ĐAKOVU	99
DAN POLICIJSKE KAPELANIJE „SV. VINKO PALLOTTI“ U POŽEGI	100
POHOD MINISTARSTVU HRVATSKIH BRANITELJA	101
PASTORALNI POHOD POLICIJSKOJ KAPELANIJI SVETOGLA MIHAELA ARKANDELA, MUP- SJEDIŠTE I RAVNATELJSTVO POLICIJE	102
31. MEĐUNARODNA KONFERENCIJA VODITELJA VOJNIH KAPELANA IMCC U BERLINU	103
SPROVOD BOJNIKA MARINA KLARINA U ZADRU	106
SPROVOD NATPORUČNIKA TOMISLAVA BATURINE U SINJU	107
DAN POLICIJSKE KAPELANIJE „SVETI VLAHO“	108
DAN VOJNE KAPELANIJE „BLAŽENI ALOJZije STEPINAC“ U KARLOVCU	109
POSJET HRVATSKE UDRUGE MEDICINSKIH SESTARA VOJNOME ORDINARIJATU	111
OPROŠTAJNI POSJET NAČELNIKA GS OS GENERALA ZBORA MIRKA ŠUNDOVA VOJNOME ORDINARIJATU	112
DAN VOJNE KAPELANIJE „SV. VALENTIN“ I 26. OBLJETNICA POČASNO-ZAŠTITNE BOJNE	113
PEPELNICA 2020	115
PEPELNICA U AFGANISTANU	117
19. OBLJETNICA SREDIŠTA ZA MEĐUNARODNE VOJNE OPERACIJE „JOSIP BRIŠKI“	118
PRIMOPREDAJA DUŽNOSTI NAČELNIKA GLAVNOG STOŽERA ORUŽANIH SNAGA	119
SASTANAK KOORDINACIJSKOG ODBORA ZA PRIPREMU HODOČAŠĆA U LOURDES	120
ISPRAĆAJ 12. HRVATSKOG KONTINGENTA U NATO MISIJI „RESOLUTE SUPPORT“ U AFGANISTAN	121
SVEČANOST PRISEGE 27. NARAŠTAJA ROČNIKA U POŽEGI	122
BISKUP MSGR. JURE BOGDAN KRSTIO PETO DIJETE OBITELJI ČUIĆ	123
BISKUP BOGDAN OBIŠAO EKSPEDICIJSKI KAMP I ŠATOR ISPREĐ KLINIČKE BOLNICE DUBRAVA	123
POVRATAK PRIPADNIKA 11. HRVATSKOG KONTINGENTA U RH	124
MISA POSVETE ULJA U VOJNOM ORDINARIJATU	125
VAZMENO TRODNEVLJE U VOJNOM ORDINARIJATU	126
PROSLAVA USKrsa U MISIJI U AFGANISTANU	127
PROSLAVA USKrsa U MISIJI U LITVI	129
MARKO ĐURIN IMENOVAN REKTOROM ZAVODA SVETOG JERONIMA	130
MSGR. TOMO VUKŠIĆ IMENOVAN NADBISKUPOM KOADJUTOROM VRHBOSANSKE NADBISKUPIJE	131
TREĆA IZLOŽBA SLIKA „PRIRODA GOVORI O BOGU“ VOJNOG BISKUPA U MIRU MSGR. JURJA JEZERINCA	132
KRONIKA VOJNOG ORDINARIJA MSGR. JURE BOGDANA	133
SADRŽAJ	140